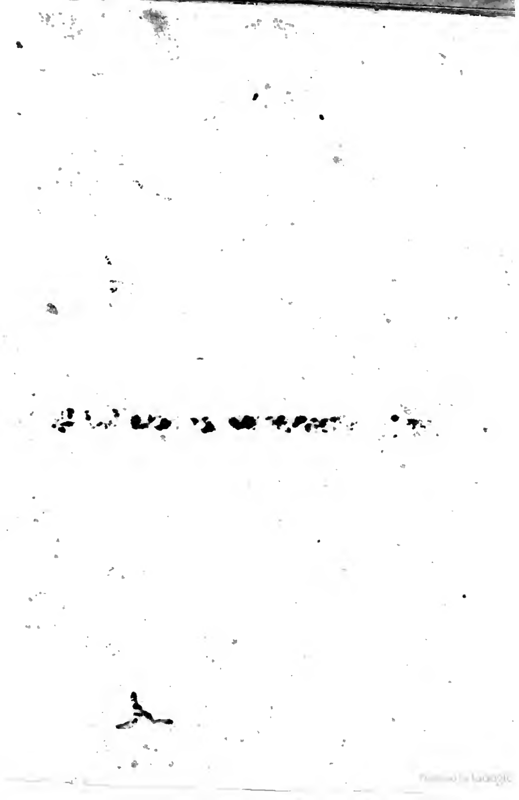
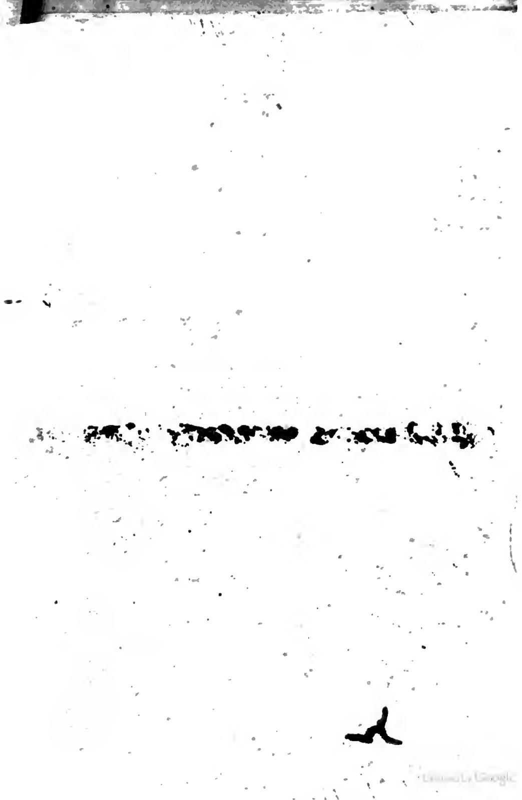

EMMANUELIS ALVARI E SOCIETATE IESV,

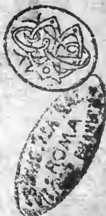
DE INSTITUTIONE GRAMmatica libri tres.

Antonij Velesij Amiẽsis ex eadem Societate IESV Eborensis Academiæ Præfecti studiorum operâ

AVCTI, ET ILLVSTRATI.

[redacted]

Cum facultate Sanctæ Inquisitionis, Ordinarij, & Regis.

EBORÆ ex Typographiâ Academiæ. An. 1659.

Licenças.

PОdese tornar a imprimir a Arte de Manoel Alvares jà impressa, & depois de o ser, tornarà pera se conferir com a q se a presenta, & se dar licença pera correr,& sem ella não correrà. Lisboa 9. de Novembro de 1657.

Pacheco. Souza. Magalhaës. Rocha. Castilho.

PОdese imprimir. Lisboa 28. de Novembro de 1658.

F. Bispo de Targa.

QVe se possa imprimir esta Arte como pede com as licenças do Ordinario,& santo Officio: & impressa virà a esta meza pera se taxar; & sem ella nam correrâ. Lisboa 29. de Novembro de 1658.

Mattos, P. F. M. Diogo Marcham Themudo. Ioaõ Velho Bar.

PОde correr a Arte de Manoel Alveres impressa na officina da Vniversidade de Evora no Anno de 1658.

Pacheco. Souza. Fr. Pedro de Magalhaens.

Rocha.

TAixão esta Arte a cento & sincoenta reis em papel. Lisboa 18. de Janeiro. de 1659.

Mattos. Marcham. Ioão Velho Barreto.

Alvarà de Sua Mageſtade novamẽte concedido ao P. Provincial, & mais Padres da Companhia de IESV do Collegio de Evora ſobre a Arte da Grammatica do Padre Manoel Alvares.

EV ELREY faço ſaber aos que eſte Alvarà virem, q̃ viſtas as cauſas, que na petiçaõ atras eſcrita allega o P. Provincial da Cõpanhia de IESV, ey por bem que daqui em diante ſe nam poſſa vſar da Arte de Grammatica, que fez o P. Manoel Alvares da dita Companhia, ſalvo a em que eſtiver eſcrito de letra de mão o nome do Padre, que ſervir de Cancellario, ou Prefeito da Vniverſidade do Collegio da Cidade de Evora, que o Provincial nomear, ſobpena de ſe perderem todos, & quaeſquer volumes da dita Arte q̃ ſe imprimirem, ou trouxerẽ de fora, ou venderem em meus Reynos, & Senhorios, & pagar mais trinta cruzados cada hũa das peſſoas, que niſſo forem culpadas, de qualquer eſtado, & condição que ſejão: ametade de tudo pera os cativos, outra ametade pera quem o accuſar. E mando a todas as juſtiças, officiaes, & peſſoas a que o conhecimento diſto pertencer, que cũpraõ inteiramente eſte Alvarà, como ſe nelle contem, & quero que valha, & tenha força, & vigor, como ſe foſſe carta feita em meu nome, por mim aſſinada, & ſellada cõ meu ſello pendente, ſem embargo da Ordenaçam do livro 2. em contrario. Pero de Seixas o fez em Lisboa a 10. de Fevereiro de 1596.

REY.

Auctor ad Christianum Præceptorem.

Paucis te volo, Christiane Doctor,
Aurem, quæso, benignus admoueto:
Mores si doceas pios, pudicos
Primùm, dein monumenta purioris
Linguæ cum pietate copulata
Vera, te faciet beatioris
Vitæ participem omnium Magister.

IDEM LECTORI.

Libros de Grammatica Institutione, quos nuper explanationibus illustratos edideram, compulsus sum, Lector humanissime, nudos ferè, ac luce privatos, diligentiùs; tamen correctos, denuo foras dare: tum ne scholiorum multitudine impedirentur tyrones, tum vt eis nō solùm ad divites, sed etiam ad tenuiores (quorum multò maior semper fuit copia) aditus pateret. Quare te etiā, atque etiam rogo, vt eorum tenuitatem, vel nuditatem potiùs boni consulas. Vale.

PRI-

PRIMA NOMINVM DECLINATIO.

MVSA, nomen Declinationis primæ, generis fœminini, vtriusq; numeri, sic declinabitur

Numero singulari.

Nominativo,	hæc	Mûsa.	
Genitivo,		Musæ.	*Mox tyrones declinabunt:*
Dativo,		Musæ.	*Hæc Musa iucunda.*
Accusativo,		Musam.	*Hæc ferula acerba.*
Vocativo,	ô	Musa.	
Ablativo,	à	Musa.	Paucis post diebus;

Numero plurali.

Nominativo,		Mûsæ.	*Hæc Musa dulcis.*
Genitivo,		Musarum.	*Hæc ferula minax.*
Dativo,		Musis.	*Hic nauta vigilans.*
Accusativo,		Musas.	*Hic Poëta optimus.*
Vocativo,	ô	Musæ.	*Et idem præstabunt in*
Ablativo,	à	Musis.	*reliquis Declinationibus.*

SECVNDA DECLINATIO.

DOMINVS, nomen Declinationis secundæ, generis masculini, vtriusq; numeri, sic declinabitur

Numero singulari.

Nominativo, hic	Dóminus.	
Genitivo,	Domini.	
Dativo,	Domino.	
Accusativo,	Dominum.	
Vocativo,	ô Domine.	
Ablativo,	à Domino.	

Mox declinabunt:
Hic Dominus iustus.
Hic Dominus bonus.

Aliquot post dies.

Numero plurali.

Nominativo,	Dómini.	
Genitivo,	Dominôrum.	
Dativo,	Dominis.	
Accusativo,	Dominos.	
Vocativo,	ô Domini.	
Ablativo,	à Dominis.	

Hic Dominus prudens.
Hic animus generosior.
Hic populus procerissima,

TEMPLVM, nomen Declinationis secundæ, generis neutri, sic declinabitur.

Numero singulari.

Nomin. hoc	Templum.	
Genitivo,	Templi.	
Dativo,	Templo.	
Accusativo,	Templum.	
Vocativo,	ô Templum.	
Ablativo,	à Templo.	

Hoc templum sanctissimum.
Hoc ingenium eximium.

Suo tempore:

Hoc templum ingens.
Hoc ingenium illustre.

Numero plurali.

Nominativo,	Templa.
Genitivo,	Templorum.
Dativo,	Templis.
Accusativo,	Templa.
Vocativo,	ô Templa.
Ablativo,	à Templis.

TERTIA DECLINATIO.

SERMO, nomen Declinationis tertiæ, generis masculini, utriusque numeri, sic declinatur

Numero singulari.

Nominativo,	hic Sermo.	*Hic Sermo elegans.*
Genitivo,	Sermônis.	*Hic Sermo quotidianus.*
Dativo,	Sermóni.	*Hæc virtus admiranda.*
Accusativo,	Sermónem.	*Hæc oratio elegantior.*
Vocativo,	ô Sermo.	*Hic, & hæc parens.*
Ablativo,	à Sermône.	*Hic, & hæc civis.*
		Hic, & hæc hostis.

Numero plurali.

Nominativo,	Sermónes.	*His nominibus, & cæteris*
Genitivo,	Sermônum.	*communibus duorum, addun-*
Dativo,	Sermónibus.	*tur adjectiua non conjunctim,*
Accusativo,	Sermónes.	*sed separatim.*
Vocativo,	ô Sermónes.	*Hic ciuis Romanus.*
Ablativo,	à Sermónibus.	

TEMPVS, nomen Declinationis tertiæ, generis neutri, sic declinabitur

Num. sing.	*Num. plu.*	
N. hoc Témpus.	N. Témpora.	*Hoc tempus breuius.*
G. Témporis.	G. Témporum.	*Hoc tempus pretiosũ.*
D. Tempóri.	D. Tempóribus.	*Hoc tempus velox.*
A. Témpus.	A. Témpora.	*Hoc nomen celebre.*
V. ô Témpus.	V. ô Témpora.	*Hoc flumen rapidũ.*
Abl. à Tempore.	Abl. à Tempóribus.	

QVARTA DECLINATIO.

SENSVS, nomē Declinationis quartæ, generis masculini, vtriusq; numeri, sic declinabitur

Num. sing.		Num. pl.		
N.	hic Sensus.	N.	Sensus.	*Hic sensus hebes.*
G.	Sensus.	G.	Sénsuum.	*Hic sensus tardus.*
D.	Sensui.	D.	Sénsibus.	*Hic sensus tenuis.*
Ac.	Sénsum.	Ac.	Sénsus.	*Hæc anus delira.*
V.	ô Sensus.	V.	ô Sensus.	
Abl.	à Sensu.	Abl.	à Sénsibus.	

GENV, nomen Declinationis quartæ, sic declinabitur

Num. sing.		Num. pl.		
N.	hoc Genu.	N.	Genua.	
G.	Genu.	G.	Génuum.	
D.	Genu.	D.	Génibus.	
Ac.	Genu.	Ac.	Génua.	*Hoc genu flexum.*
V.	ô Genu.	V.	ô Génua.	*Hoc genu tumens.*
Abl.	à Genu.	Abl.	à Génibus.	

QVINTA DECLINATIO.

DIES, nomen quintæ Declinationis vtriusque numeri, sic declinabitur

Num. sing.		Num. pl.		
N.	hic Dies.	N.	Dies.	*Hic dies lætissimus.*
G.	Diei.	G.	Dierum	*Hic dies illustris.*
D.	Diei.	D.	Diebus.	*Hæc res domestica.*
A.	Diem.	A.	Dies.	*Hæc res familiaris.*
V.	ô Dies.	V.	ô Dies.	
Abl.	à Die.	Abl.	á Diebus.	

DE

DE NOMINVM ADIECTIVORVM Declinationibus directis, & obliquis.

BONVS, *bona, bonum, nomen mobile, Declinationis primæ, & secundæ, declinabitur, vt Dominus; Musa, Templum.*

Num. sing.	*Num. plu.*
N. Bonus, bona, bonum.	N. Boni, bonæ, bona.
G. Boni, bonæ, boni.	G. Bonorũ, bonarũ, bonorũ.
D. Bono, bonæ, bono.	D. Bonis.
A. Bonum, bonam, bonũ.	A. Bonos, bonas, bona.
V. ô Bone, bona, bonum.	V. ô Boni, bonæ, bona.
Abl. à Bono, bona, bono.	Abl. à Bonis.

Subiecta nomina eodem modo declinantur, nisi quòd casus interrogandi syllabis, IVS, dandi verò, I literâ terminantur.

Alter, áltera, álterum.	Altérius,	Alteri, &c.
Alius, ália, áliud.	Alîus.	Alij, &c.
Solus, sola, solum.	Solîus.	Soli, &c.
Totus, tota, totum.	Totîus.	Toti, &c.
Vnus, vna, vnum.	Vnîus.	Vni, &c.
Vllus, vlla, vllum.	Vllîus.	Vlli, &c.
Nullus, nulla, nullũ.	Nullîus.	Nulli, &c.
Vter, vtra, vtrum.	Vtrîus.	Vtri, &c.

Neuter, neutra, neutrum. Neutrîus, neutri. &c.
Vtérque, vtraque, vtrúmque. Vtriúsque. Vtrîque, &c.
N. Altéruter, altérutra, altérutrum. G. Alterutrîus.
D. Altérutri. A. Altérutrum, altérutram, altérutrum.
Abl. ab Altérutro, altérutra, altérutro.

Pl. N. Altérutri, altérutræ, altérutra.
G. Alterutrôrum, alterutrârum, alterutrôrum.
D. Altérutris. Ac. Altérutros, altérutras, altérutra.
Abl. ab Altérutris.

TERTIA NOMINVM ADJECTIVOrum declinatio.

ACER, acris, & acre, nomen adjectivum, Declinationis tertiæ, numero singulari sic declinabitur.

N. hic Acer, hæc acris, hoc acre. G. Acris.	Pl. N. Acres, & acria.
	G. Acrium.
D. Acri.	D. Acribus.
A. Acrem, & acre.	A. Acres, & acria.
V. ô Acer, acris, & acre.	V. ô Acres, & acria.
Abl. ab Acri.	Abl. ab Acribus.

BREVIS, & breve, nomen adjectivum Declinationis tertiæ, numero singulari sic declinabitur.

N. hic, & hęc Breuis, & hoc breue. G. Breuís.	Pl. N. Breues, & brévia.
	G. Bréuium.
D. Breui.	D. Bréuibus.
A. Breuem, & breue.	A. Breues, & breuia.
V. ô Breuis, & breue.	V. ô Breues, & bréuia.
Abl. à Breui.	Abl. à Bréuibus.

BREVIOR, & brevius, nomẽ cõparativum Declinationis tertiæ, numero singulari sic declinabitur.

N. hic, & hæc Bréuior, & hoc bréuius. G. Breuiôris.	Pl. N. Breuiores, & breuiôra. G. Breuiôrum.

Dat.

D. Breuióri.	D. Breuióribus.
A. Breuiôrem, & bréuius.	A. Breuióres, & breuiôra.
V. ô Bréuior, & bréuius.	V. ô Breuióres, & breuiôra.
Ab. à Breuiôre, vel breuióri.	Ab. à Breuióribus.

FELIX, nomen adjectivum declinationis tertiæ, generis omnis, numero singulari sic declinabitur.

N. Hic, & hæc, & hoc Felix.	Pl. N. Felíces, & Felícia.
G. Felîcis. D. Felíci.	G. Felícium. D. Felícibus
A. Felîcem, & Felix.	A. Felíces, & Felícia.
V. ô Felix.	V. ô Felíces, & Felícia.
Abl. à Felîce. vel Felíci.	Abl. à Felícibus.

NOMINA ANOMALA

N. hæc Domus.	Pl. N. Domus.
G. Domi, vel Domûs.	G. Domôrum, vel dómuum.
D. Dómui. A. Domum.	D. Dómib'. A. Domos, vel dom'
V. ô Domus.	V. o Domus.
Abl. à Domo.	Abl. à Dòmibus.

N. DVO, duæ, duo.	N. Ambo, ambæ, ambo.
G. Duôrum, duârum, duôrum.	G Ambôrũ, ãbârũ, ãbôrũ.
D. Duobus, duâb', duôbus.	D. Ambôbus, ambâbus, ambobus.
A. Duos, vel duo, duas, duo.	A. Ambos, vel ãbo, ãbas, ambo.
V. ô Duo, duæ, duo.	V. ô Ambo, ãbæ, ambo.
Ab. à Duobus, duâbus, duobus.	Abl. ab Ambobus, ambâbus, ambobus.

DE PRONOMINVM PRIMITIVOrum declinatione.

EGO, pronomen personæ primæ, sic declinabitur.

N. Ego. G. Mei. D. Mihi, vel mî. Ac. Me. Abl. à Me,

 Pl.

Pl. N. Nos. G. Noſtrûm, vel noſtri. D. Nobis.
Ac. Nos. Abl. à Nobis.

TV, pronomen perſonæ ſecundæ, ſic declinabitur.

N. Tu. G. Tui. D. Tibi. Ac. Te. V. ô Tu. Ab. à Te.
Pl. N. Vos. G. Veſtrûm, vel veſtri. D. Vobis.
A. Vos. V. ô Vos. Abl. à Vobis.

SVI, pronomen perſonæ tertiæ, ſic declinabitur.

G. Sui. D. Sibi. Ac. Se. Abl. à Se.
Pl. G. Sui. D. Sibi. Ac. Se. Abl. à Se.

Pronomina Hic, Iſte, Ille, Ipſe, Is, Idem, quæ aliquâ ex parte primam, & ſecundam nominũ adjectiuorum declinationem imitantur, ſic declinabuntur.

N. Hic, hęc, hoc.	Pl. N. Hi, hæ, hæc.
G. Hujus.	G. Horum, harũ horum
D. Huic.	D. His.
Ac. Hunc, hanc, hoc.	Ac. Hos, has, hæc.
Abl. ab Hoc, hac, hoc.	Abl. ab His.

N. Iſte, iſta, iſtud.	Pl. N. Iſti, iſtæ, iſta.
G. Iſtîus.	G. Iſtorum, iſtârũ, iſtorũ.
D. Iſti.	D. Iſtis.
A. Iſtum, iſtam, iſtud.	A. Iſtos, iſtas, iſta.
Abl. ab Iſto, iſta, iſto.	Abl. ab Iſtis.

N. Ille, illa, illud.	Pl. N. Illi, illæ, illa.
G. Illîus.	G. Illôrum, illârum, illôrũ.
D. Illi.	D. Illis.
Ac. Illum, illam, illud.	A. Illos, illas, illa.
Abl. ab Illo, illa, illo.	Abl. ab Illis.

N.

N. Is, ea, id.	Pl.	N. Ij, eæ, ea.
G. Eius.		G. Eôrum, eârum, eôrũ.
D. Ei.		D. Eis, vel ijs.
Ac. Eum, eam, id.		A. Eos, eas, ea.
Abl. ab Eo, ea, eo.		Abl. ab Eis, vel ijs.

N. Ipse, ipsa, ipsum.	Pl.	N. Ipsi, ipsæ, ipsa.
G. Ipsius.		G. Ipsôrũ, ipsârũ, ipsôrũ.
D. Ipsi.		D. Ipsis.
A. Ipsum, ipsam, ipsum.		A. Ipsos, ipsas, ipsa.
Abl. ab Ipso, ipsa, ipso.		Abl. ab Ipsis.

N. Idem, éadẽ, idẽ.	Pl.	N. Iidem, eædem, éadem.
G. Eiusdem.		G. Eorũdẽ, earũdẽ, eorũdẽ.
D. Eîdem.		D. Eisdem, vel ijsdem.
A. Eumdem, eamdẽ, idẽ.		A. Eôsdẽ, easdem, éadẽ.
Abl. ab Eôdẽ, eâdẽ, eôdẽ.		Abl. ab Eisdem, vel ijsdem.

DE PRONOMINVM DERIVATOrum Declinatione.

MEVS, mea, meum. Tuus, tua, tuum. Suus, sua, suum. N*oster, nostra, nostrum. Vester, vestra, vestrum, declinantur, vt nomina adjectiua primæ, & secundæ declinationis.*

N*umero singulari.*	N*umero plurali.*
N. Meus, mea, meum.	N. Mei, meæ, mea.
G. Mei, meæ, mei.	G. Meorum, mearũ, meorũ.
D. Meo, meæ, meo.	D. Meis.
A. Meum, meã, meum.	A. Meos, meas, mea.
V. ô Mi, mea, meum.	V. ô Mei, meæ, mea.
Abl. à Meo, mea, meo.	Abl. à Meis.

HÆc

4

Hæc tria vocativo carent.

Tuus, tua, tuum. Suus, sua, suum. Vester, vestra, vestrum. At Noster, nostra, nostrum. Voc. ô Noster, nostra, nostrum.

NOSTRAS, & Vestras, pronomina deriuatiua, omnis generis, declinantur ut nomina adiectiua tertiæ declinationis.

N. Hic, & hæc, & hoc, Nostras. G. Nostrâtis. D. Nostráti. A. Nostrâtem, & nostras. V. ô Nostras. Abl. à Nostrâte, vel nostráti.

Pl. N. Nostrátes, & nostrátia. G. Nostrátium. D. Nostrátibus. A. Nostrátes, & nostrátia. V. ô Nostrátes, & nostrátia. Abl. à Nostrátibus.

Hic, & hæc, & hoc Vestras, vocativo caret.

Provocabulum, sive pronomen relativum, Qui, quæ, quod, sic declinabitur.

N. Qui, quæ, quod. G. Cuius. D. Cui. A. Quem, quam, quod. Abl. à Quo, vel quî; qua, vel quî; quo, vel quî.

Pl. N. Qui, quæ, quæ. G. Quorũ, quarum, quorum. D. Quîs, vel quibus. Ac. Quos, quas, quæ. Abl. à Quîs, vel quibus.

QVIS, provocabulum, sive pronomen interrogativum, sive infinitum, sic declinabitur.

N. Quis, vel qui; quæ. quod, vel quid. G. Cuius. D. Cui. A. Quem, quam, quod, vel quid. Abl. à Quo, qua, quo, vel quî.

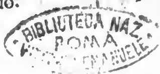
Pl.N. Qui, quæ, quæ.
G. Quorum, quarũ, quorum.
D. Quîs, vel quibus. A. Quos, quas, quæ.
Abl. à Quîs, vel quibus.

Cõpoſita ex provocabulo Quis, *cùm præcedit.*

N. Quiſnam, quænam, quodnam, vel quidnam.
G. Cuiuſnam. D. Cuinam.
A. Quemnam, quamnam, quodnam, vel quidnam.
Abl. à Quonam, quanam, quonam, vel quinam.
Pl. N. Quinam, quænam, quænam.
G. Quorúmnam, quarúmnam, quorúmnam.
D, Quîſnam, vel quibuſnam.
Ac. Quoſnam, quaſnam, quænam.
Abl. à Quîſnam, vel quibúſnam.
N. Quiſpiam, quæpiam, quodpiam, vel quídpiam.
G. Cuiuſpiam.
D. Cuipiam. &c.
N. Quíſquam, quæquam, quódquam, vel quídquam.
G. Cuiuſquam. D. Cuiquam. &c.
N. Quíſque, quæque, quódque, vel quídque.
G. Cuiuſque. D. Cuique. &c.

Quiſquis hæc tantùm habet.

N. Quíſquis, quídquid. G. Cuiuſcûius. D. Cuícui.
A. Quémquem, quidquid. Abl. Quóquo.
Pl.N. Quíqui. G. Quorumquôrum.
D. Quibúſquibus.
A. Quóſquos. Abl. Quibúſquibus.

Compoſita ex Quis *cùm ſequitur.*

N. Siquis, vel ſiqui; ſiqua, vel ſiquæ; ſiquod, vel sîquid.
G. Sicûjus. D. Sícui.
Ac. Sîquem, ſiquam, sîquod, vel sîquid,
Abl. â Siquo, síqua, ſiquo, vel ſiqui.

Pl. N. Síqui, síquæ, siqua.
G. Siquôrum, ſiquârum, ſiquôrum.
D. Siquîs, vel síquibus. Ac. Siquos, ſiquas, ſiqua.
Abl. à Siquîs, vel síquibus.
Aliquis, áliqua, áliquod, vel áliquid. Alicûius Alicui. &c
Ecquis, vel écqui; écqua, vel écquæ; écquod, vel écquid. Eccûius. Eccui, &c.
Nequis, vel nequi; nequa, vel nequæ, nequod, vel nequid. Necujus. Necui. &c.
Núnquis, nunquæ, vel núnqua; núnquod, vel núnquid. Nuncûius. Núncui. &c.

Compoſita ex provocabulo, QVI.

N. Quîdam, quædam, quóddam, vel quíddam.
G. Cuîuſdam. D. Cúidam.
A. Quendam, quandam, quoddam, vel quiddam.
Abl. à Quodam, quadam, quodam, vel quidam.
Pl. N. Quidam, quædam, quædam.
G. Quorúndam, quarúndam, quorúndam.
D. Quîſdam, vel quibúſdam.
Ac. Quoſdam, quaſdam, quædam.
Abl. à Quîſdam, vel quibúſdam.
Quicúmque, quæcumque, quodcúmque. Cuiuſcumque. Cuicumque. &c.
Quíuis, quæuis, quóduis, vel quíduis. Cuiûſuis, Cuiuis.

Quædam ex ſupradictis rurſus componũtur.

N. Vnuſquiſque, vnaquæque, vnumquódque, vel vnumquídque.
G. Vniuſcuiúſque. D. Vnicuíque.
A. Vnumquémque, vnamquámque, vnumquódque, vel vnumquídque.
Abl. ab vnoquôque, vnaquâque, vnoquôque.
Pl. N. Vniquîque, vnæquæque, vnaquæque.
G. Vnorumquorúmque, vnarumquarúmque,

vno-

vnorumquorúmque.
D. Vniſquiſque, vel vniſquibúſque.
Ac. Vnoſquôſque, vnaſquâſque, vnaquæque.
Abl. ab Vniſquiſque, vel vniſquibúſque.
Ecquíſnã, ecquænam, ecquódnam, vel ecquídnã. &c.

DE VERBORVM CONJVGATIONE.

SVM, Verbum Subſtãtivum, ſic cõjugabitur.

Indicativi Modi tempus præſens.

Sum,	*Eu ſou, ou eſtou.*
Es,	*Tu es, ou eſtás.*
Eſt,	*Elle he, ou eſtá.*
Pl. Sumus,	*Nós ſomos, ou eſtamos.*
Eſtis,	*Vós ſois, ou eſtais.*
Sunt,	*Elles ſam, ou eſtam.*

Præteritum imperfectum.

Eram,	*Eu era, ou eſtaua.*
Eras,	*Tu eras, ou eſtauas.*
Erat,	*Elle era, ou eſtaua.*
Pl. Erámus,	*Nós eramos, ou eſtauamos,*
Erátis,	*Vós ereis, ou eſtaueis.*
Erant,	*Elles eram, ou eſtauam.*

Præteritum perfectum.

Fui,	*Eu fui, ou eſtiue.*

Fuiſti,

Fuisti,	*Tu foste, ou estiueste.*
Fuit,	*Elle foi, ou esteue.*
Pl. Fúimus,	*Nós fomos, ou estiuemos.*
Fuistis,	*Vós fostes, ou estiuestes.*
Fuerunt, vel fuêre,	*Elles foram, ou estiueram.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Fúeram,	*Eu fora, ou estiuera.*
Fúeras,	*Tu foras, ou estiueras.*
Fúerat,	*Elle fora, ou estiuera.*
Pl. Fuerâmus,	*Nós foramos, ou estiueramos.*
Fuerâtis,	*Vós foreis, ou estiuereis.*
Fúerant,	*Elles foram, ou estiueram.*

Futurum imperfectum.

Ero,	*Eu serei, ou estarei.*
Eris,	*Tu seras, ou estaras.*
Erit,	*Elle sera, ou estara.*
Pl. Erimus,	*Nós seremos, ou estaremos.*
Eritis,	*Vós sereis, ou estareis.*
Erunt,	*Elles seram, ou estaram.*

Futurum perfectum.

Fúero,	*Ia eu entam serei, ou estarei.*
Fúeris,	*Ia tu entam serás, ou estarás.*
Fúerit,	*Ia elle entam será, ou estará.*
Pl. Fuerimus,	*Ia nós entam seremos, ou estaremos.*
Fuéritis,	*Ia vós entam, sereis, ou estareis.*
Fúerint,	*Ia elles entam serám, ou estarám.*

Imperatiui Modi tempus præsens.

Es, vel Esto,	*Se tu, ou está.*
Sit,	*Seja elle, ou esteja.*
Pl. Simus,	*Sejamos nós, ou estejamos.*

Este

Este, vel Estôte,	*Sede nós, ou estai.*
Sint,	*Sejaõ elles, ou estejaõ.*

Futurum, siue Modus Mandativus.

Esto tu, vel Eris,	*Serás tu, ou estarás.*
Esto ille, vel erit,	*Será elle, ou estará.*
Pl. Estôte, vel éritis,	*Sereis vos, ou estareis.*
Sunto, vel erunt,	*Seraõ elles, ou estaraõ.*

Optativi Modi tẽpus præsens, & imperfectũ.

Vtinã essem,	*Oxalá fora eu, ou fosse: Estiuera, ou estiuesse.*
Esses,	*Foras tu, ou fosses: Estiueras, ou estiuesses.*
Esset,	*Fora elle, ou fosse: Estiuera, ou estiuesse.*
Pl. Vtinam essêmus,	*Oxalá foramos nós, ou fossemos. Estiueramos, ou estiuessemos.*
Essêtis,	*Foreis vós, ou fosseis: Estiuereis, ou estiuesseis.*
Essent,	*Foraõ elles, ou fossem: Estiueraõ, ou estinessem.*

Præteritum perfectum.

Vtinam fúerim,	*Queira Deos, q̃ fosse eu, ou estiuesse.*
Fueris,	*Que fosses tu, ou estiuesses.*
Fúerit,	*Que fosse elle, ou estiuesse.*
Pl. Vtinã fuérimus,	*Queira Deos, que fossemos nós, ou estiuessemos.*
Fueritis,	*Que fosseis vós, ou estiuesseis.*
Fúerint,	*Que fossem elles, ou estiuessem.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Vtinam fuissem,	*Prouvera a Deos, q̃ fora eu, ou estiuera.*

Fu-

Fuiſſes,	*Que foras tu, ou eſtiueras.*
Fuiſſet,	*Que fora elle, ou eſtiuera.*
Pl. Vtinã fuiſſêmus	*Prouvera a Deos, que foramos nós, ou eſtiueramos.*
Fuiſſêtis,	*Que foreis vós, ou eſtiuereis.*
Fuiſſent,	*Que foraõ elles, ou eſtiueraõ.*

Futurum.

Vtinam ſim,	*Praza a Deos, que ſeja eu, ou eſteja.*
Sis,	*Que ſejas tu, ou eſtejas.*
Sit,	*Que ſeja elle, ou eſteja.*
Pl. Vtinam ſimus	*Praza a Deos, que ſejamos nós, ou eſtejamos.*
Sitis,	*Que ſejais vós, ou eſtejais.*
Sint,	*Que ſejaõ elles, ou eſtejaõ.*

Conjunctivi Modi tempus præſens.

Cum ſim,	*Como eu ſou, ou ſendo eu.*	Niſi ſim.
Sis,	*Como tu es, ou ſendo tu.*	*Se eu naõ for.*
Sit,	*Como elle he, ou ſendo elle.*	Si eſſem.
Pl. Cum ſimus,	*Como nós ſomos, ou ſendo nós.*	*Se eu fora,*
Sitis,	*Como vós ſois, ou ſendo vós.*	*ou foſſe.*
Sint,	*Como elles ſaõ, ou ſendo elles.*	

Præteritum imperfectum.

Cum eſſem,	*Como eu era, ou ſendo eu.*
Eſſes,	*Como tu eras, ou ſendo tu.*
Eſſet,	*Como elle era, ou ſendo elle.*
Pl. Cum eſsêmus,	*Como nós eramos, ou ſendo nós.*
Eſsêtis,	*Como vós ereis, ou ſendo vós.*
Eſſent,	*Como elles eraõ, ou ſendo elles.*

Præteritum perfectum.

Cum fúerim,	*Como eu fui, ou ſendo eu.*
Fúeris,	*Como tu foſte, ou ſendo tu.*
Fúerit,	*Como elle foi, ou ſendo elle.*

Pl.

Pl. Cum fuérimus,	*Como nós somos, ou sendo nós.*
Fuéritis,	*Como vós fostes, ou sendo vós.*
Fúerint,	*Como elles foraõ, ou sendo elles.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Cum fuissem,	*Como eu fora, ou sendo eu.*
Fuisses,	*Como tu foras, ou sendo tu.*
Fuisset,	*Como elle fora, ou sendo elle.*
Pl. Cum fuissêmus,	*Como nós foramos, ou sendo nós.*
Fuissêtis,	*Como vós foreis, ou sendo vós.*
Fuissent,	*Como elles foraõ, ou sendo elles.*

Futurum.

Cum fúero,	*Como eu for, ou estiuer.*
Fúeris,	*Tu fores, ou estiueres.*
Fúerit,	*Elle for, ou estiuer.*
Pl. Cum fuérimus,	*Como nós formos, ou estiuermos.*
Fuéritis,	*Vós fordes, ou estiuerdes.*
Fúerint,	*Elles forem, ou estiuerem.*

Conjunctivi Modi propriæ voces Lusitanæ.

Præsens.

Quamvis sim,	*Posto que eu seja.*
Sis,	*Tu sejas.*
Sit,	*Elle seja.*
Pl. Quamvis simus,	*Posto que nós sejamos.*
Sitis,	*Vós sejais.*
Sint,	*Elles sejaõ.*

Præteritum imperfectum.

Quamvis essem,	*Posto que eu fora, ou fosse.*
Esses,	*Tu foras, ou fosses.*
Esset,	*Elle fora, ou fosse.*
Quamvis essêmus,	*Posto q̃ nós foramos, ou fossemos.*
Essêtis,	*Vós foreis, ou fosseis.*

Essent,	*Elles foram, ou fossem.*

Præteritum perfectum.

Quamvis fúerim,	*Posto que eu fui.*
Fúeris,	*Posto que tu foste.*
Fúerit,	*Posto que elle foi.*
Pl. Quãvis fuérimus,	*Posto que nós fomos.*
Fuéritis,	*Posto que vós fostes.*
Fúerint,	*Posto que elles foram.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Quamvis fuissem,	*Posto que eu fora.*
Fuisses,	*Que tu foras.*
Fuisset,	*Que elle fora.*
Pl. Quãvis fuissêmus,	*Posto que nós foramos.*
Fuissêtis,	*Que vós foreis.*
Fuissent,	*Que elles foram.*

Modi potentialis tempus præsens.

Sim,	*Que seja eu? Que ey eu de ser? Serei eu?*

Præteritum imperfectum.

Essem,	*Seria eu, fora eu, ou podera ser.*

Præteritum perfectum.

Fúerim,	*Pude eu ser.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Fuissem,	*Fora eu, ou podera ser.*

Futurum.

Fúerim,	*Seria eu, serei, poderei eu ser.*

Mo-

Modi Permissivi, sive cõcessivi tẽpus præsẽs.

Sim, *Seja eu, doulhe q̃ seja, mas q̃ seja.*

Præteritum imperfectum.

Essem. *Fora eu, doulhe q̃fora, mas que fora.*

Præteritum perfectum.

Fúerim, *Fosse eu, doulhe q̃ fosse, mas q̃ fosse.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Fuíssem, *Fora eu, doulhe q̃ fora, mas que fora.*

Futurum.

Fúero. *Doulhe que venha, ou chegue eu a ser.*

Infiniti Modi tempus præsens.

Esse. *Ser, ou q̃ sou, es, he, somos, sois, sam.*

Præteritum imperfectum.

Esse, *Ser, ou q̃ era, eras, era, eramos, ereis, erão.*

Præteritum perfectum.

Fuisse, *Que fui, foste, foy, fomos, fostes, forão.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Fuísse, *Que fora, foras, fora, foramos, foreis, foram.*

Futurum.

Fore, vel futûrum, am, um esse,
Que ey, has, ha de ser: ou q̃ serei, serás, será.
Pl. Fore, vel futûros, as, a, esse.
Que auemos, aueis, ham de ser: ou que seremos, sereis, serão.
Futûrum, am, um fuisse,
Que ouvera, ouveras, ouvera de ser.

Pl. Futûros, as, a fuisse, *Que ouveramos, ouvereis, ouveraõ de ser.*

Participium futuri temporis.

Futûrus, a, um, *O que ha, ou ouver de ser.*

PRIMA CONJVGATIO.

AMO, Verbum activum, conjugationis primæ, sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens.

AMo,	*Eu amo.*	Pl.	Amâmus,	*Nós amamos.*
Amas,	*Tu amas.*		Amâtis,	*Vós amais.*
Amat,	*Elle ama.*		Amant,	*Elles amam.*

Præteritum imperfectum.

Amâbam,	*Eu amaua.*	
Amabas,	*Tu amauas.*	Amas, s, mutata
Amabat,	*Elle amaua.*	in bam, fit
Pl. Amabâmus,	*Nós amauamos.*	Amabam: sic
Amabâtis,	*Vós amaueis.*	Docebam.
Amabant,	*Elles amauaõ.*	

Præteritum perfectum.

Amaui,	*Eu amei: ou Tenho amado.*
Amauisti,	*Tu amaste.*
Amauit,	*Elle amou.*
Pl. Amáuimus,	*Nós amâmos.*
Amauistis,	*Vós amastes.*
Amauêrunt, vel amauêre,	*Elles amáram.*

Præ-

Præteritum plusquàm perfectum.

Amáueram,	*Eu Amára, ou Tinha amado.*	
Amáueras,	*Tu amáras.*	
Amáuerat,	*Elle amára.*	Amavi, i in e, &
Pl. Amauerâmus,	*Nós amáramos, ou tinhamos amado.*	addita ram, fit Amaueram:
Amauerâtis,	*Vós amareis.*	sic in cętæris
Amàuerant,	*Elles amáram.*	cõjugationibus.

Futurum imperfectum.

Amâbo,	*Eu amarei.*	
Amabis,	*Tu amaràs.*	
Amabit,	*Elle amarà.*	Amas, s in bo,
Pl. Amábimus,	*Nós amarêmos.*	fit Amabo:
Amabitis,	*Vós amarêis.*	sic Docebo.
Amabunt,	*Elles amaràm.*	

Futurum perfectum.

Amáuero,	*Ia eu entam terei amado.*
Amáueris,	*Tu teràs amado.*
Amáuerit,	*Elle terà amado.*
Pl. Amauérimus,	*Ia ẽtaõ nós teremos amado.*
Amauéritis,	*Vós tereis amado.*
Amáuerint,	*Elles teram amado.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Ama, vel amâto,	*Ama tu.*	Amas, s ablata,
Amet,	*Ame elle.*	fit Ama: eodem
Pl. Amemus,	*Amemos nós.*	modo Doce,
Amate, vel amatôte,	*Amai vós.*	Audi.
Ament,	*Amem elles.*	

Futurum, vel potiùs Modus Mandativus, sive Legitimus, hoc est, quo præcipuè mãdata, præcepta, legesque dantur.

Amâto tu, vel amâbis,	*Amarás tu.*	*A*mat, addita
Amâto ille, vel amâbit,	*Amará elle.*	o, fit Amato: sic
Pl. Amatôte, vel amâbitis,	*Amareis vós.*	in cæteris con-
Amanto, vel amábunt,	*Amaraõ elles.*	jugationibus.

Optativi tempus præsens, & imperfectum.

Vtinã amârem,	*Oxala amára eu, ou amasse.*	Ama, addita
Amares,	*Amaras tu, ou amasses.*	rem, *A*marẽ
Amaret,	*Amara elle, ou amasse.*	ab eadem
Pl. Vtinã amarêmus,	*Oxala amáramos nós, ou amassemos.*	persona Imperativi fiũt
Amarêtis,	*Amareis vós, ou amasseis.*	Docêrem,
Amarent,	*Amaraõ elles, ou amassem.*	Legerem,
		*A*udîrem.

Præteritum perfectum.

Vtinã amáuerim,	*Queira Deos que tenha eu amado, ou oxala amasse.*	*A*maui i, in
Amáueris,	*Que tenhas tu amado.*	e, & addita
Amáuerit,	*Que tenha elle amado.*	rim.
Pl. Vtinam amáuerimus,	*Queira Deos que tenhamos nós amado.*	*A*mauerĩ: sic in cæteris.
Amauéritis,	*Que tenhais vós amado.*	
Amáuerint,	*Que tenham elles amado.*	

Præteritum plusquàm perfectum.

Vtinam amauissem,	*Prouvera à Deos, que amara eu, ou tiuera amado.*	Amavi, addita s,
Amauisses,	*Que amaras tu.*	& sẽ Ama
Amauisset,	*Que amara elle.*	uissẽ: sic
Pl. Vtinam amauissêmus,	*Prouvera à Deos, que amaramos nós.*	in cæteris.

Amauissêtis, *Que amareis vos.*
Amauissent, *Que amaram elles.*

Futurum.

Vtinam amem, *Praza à Deos q̃ ame eu.* Amo, ô in em, Amem.
Ames, *Que ames tu.*
Amet, *Que ame elle.*
Pl. Vtinam amêmus, *Praza à Deos q̃ amemos nos.*
Amêtis, *Que ameis vos.* Si amem, *Se eu amar.*
Ament, *Que amem elles.*

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum amem, *Como eu amo, ou amando eu.*
Ames, *Como tu amas.* Nisi amem. *Se eu nao amar.*
Amet, *Como elle ama.*
Pl. Cum amêmus, *Como nos amamos.*
Amêtis, *Como vos amais*
Ament, *Como elles amam.*

Præteritum imperfectum.

Cum amârem, *Como eu amaua, ou amando eu.* Si amarem, *Se eu amara, ou amasse.*
Amares, *Como tu amauas.*
Amaret, *Como elle amaua.*
Pl. Cum amarêmus, *Como nos amauamos.*
Amarêtis, *Como vos amaueis.*
Amarent, *Como elles amauam.*

Præteritum perfectum.

Cum amáuerim, *Como eu amei, ou tenho amado, ou amãdo eu, ou tendo amado.*
Amáueris, *Como tu amaste.*
Amáuerit, *Como elle amou.*
Pl. Cũ amauérimus, *Como nos amámos.*
Amauéritis, *Como vos amastes.*
Amáuerint, *Como elles amáram.*

præteritum plusquàm perfectum.

Cum amauissem, *Como eu amára, ou tinha amado: ou amando eu: ou Tendo amado.*
Amauisses, *Como tu amáras.*
Amauisset, *Como elle amára.*
Pl. Cũ amauissêmus, *Como nós amáramos.*
Amauissêtis, *Como vós amareis.*
Amauissent, *Como elles amáram.*

Futurum.

Cum amáuero, *Como eu amar: ou tiuer amado.*
Amáueris, *Como tu amares.*
Amáuerit, *Como elle amar.*
Pl. Cũ amauérimus, *Como nós amáremos.*
Amauéritis, *Como vós amardes.*
Amáuerint, *Como elles amarem.*

Amaui, i in e, & addita ro, *A*máuero: eodem modo in cæteris.

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ.

Præsens.

Quamvis amem, *Posto que eu ame.*
Ames, *Tu ames.*
Amet, *Elle ame.*
Pl. Quamvis amêmus, *Posto que nós amemos.*
Amêtis, *Vós ameis.*
Ament, *Elles amem.*

Præteritum imperfectum.

Quamvis amârem, *Posto q eu amára, ou amasse.*
Amares, *Tu amáras, ou amasses.*
Amaret, *Elle amára, ou amasse.*
Pl. Quamvis amarêmus, *Posto que nós amáramos, ou amassemos.*
Amarêtis, *Vós amáreis, ou amasseis.*
Amarent, *Elles amáram, ou amassem.*

Præ-

Præteritum perfectum.

Quamvis amáuerĩ, *Posto que eu tenha amado.*
Amáueris, *Tu tenhas amado.*
Amáuerit, *Elle tenha amado.*
Pl. Quamvis amauérimus, *Posto que nós tenhamos amado.*
Amauéritis. *Vós tenhais amado.*
Amáuerint, *Elles tenhaõ amado.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Quamvis amauissem, *Posto que eu tivera amado.*
Amauisses, *Tu tiveras amado.*
Amauisset, *Elle tivera amado.*
Pl. Quamvis amauissemus, *Posto que nós tiveramos amado.*
Amauissetis, *Vós tiuereis amado.*
Amauissent, *Elles tiueram amado.*

Potentialis Modi tempus præsens.

Amem? *Que ame eu? que hey de amar? amarei eu?*

Præteritum imperfectum.

Amârem? *Amaria eu? Amára? ou podera amar?*

Præteritum perfectum.

Amáuerim, *Pude eu amar.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauissem, *Amára eu, ou podera ter amado.*

Futurum.

Amáuerim, *Amaria eu, Amarei, Poderei amar.*

Permissivi, sive Concessivi Modi tempus præsens.

Amem, *Ame eu: Doulhe que ame: Mas q̃ ame.*

Præteritum perfectum.

Amârem, *Amara eu: Doulhe que amara: Mas que amara.*

Præteritum perfectum.

Amáuerim, *Amasse eu: Doulhe que amasse: Mas que amasse.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauissem, *Amara eu: Doulhe que amara: Mas que tivera amado.*

Futurum.

Amáuero, *Doulhe que venha, ou chegue à amar.*

Infiniti Modi tempus præsens.

Amâre, *Amar, ou que amo, amas, ama, amamos, amais, amaõ.* Ama, addita re, Amare.

Præteritum imperfectum.

Amârc, *Amar, ou q̃ amaua, amauas, amaua, amauamos, amaueis, amauam.*

Præteritum perfectum.

Amauisse, *Ter amado, ou que amei, amaste, amou, amamos, amastes, amaraõ: ou que tenho, tens, tem amado, temos, tẽdes, tem amado.* Amaui addita s, & se. Amauisse sic Docuisse.

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauisse, *Ter amado, ou que amaras, amaras, ama-*

amara, amáramos, amareis, amaraõ: ou que tinha, tinhas, tinha amado, tinhamos, tinheis, tinhaõ amado.

Futurum.

Amaturum, am, um esse, *Que ey, has, ha de amar: ou que amarei, amaras, amara.*

Pl. Amaturos, as, a esse, *Que auemos, aueis, haõ de amar: ou que amarémos, amareis, amaram.*

Amaturum, am, um fuisse, *Que ouvera, ouveras, ouvera de amar.*

Pl Amaturos, as, a fuisse, *Que ouveramos, ouvereis, ouveram de amar.*

Gerundia.

Amandi, *De amar.*

Amando, *Em amar, de amar, amãdo, & sendo amado.*

Amandum, *Amar, pera amar, a ser pera ser amado.*

Amans, amantis, tis in di, do, dum: eodẽ modo in cæteris cõ jugationibus.

Supina.

Amâtum, *Amar, pera amar.*

Amâtu, *De ser amado, pera se amar.*

Participia declinationis activæ temporis præsentis, & imperfecti.

Amans, amantis, *O que ama, & amaua.*

Futuri.

Amatûrus, a, um, *O q̃ ha, ou ouver de amar, pera amar.*

Amabam, bã mutata in ns, fit Amans: sic in cæteris.

AMOR VERBVM PASSIWM sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens.

AMor, *Eu sou amado.*

Amâris vel amâre, *Tu es amado.*

Ama-

Amatur,	*Elle he amado.*	*Amo*, addita
Pl. Amâmur,	*Nos somos amados.*	r, *Amor:*
Amámini,	*Vos sois amados.*	eodẽ modo
Amantur,	*Elles sam amados.*	in cęteris.

Præteritum imperfectum.

Amâbar,	*Eu era amado.*	
Amabâris, vel Amabâre,	*Tu eras amado.*	*Amabã*, m mutata in r, *Amabar:* sic in cæteris.
Amabâtur,	*Elle era amado.*	
Pl. Amabâmur,	*Nos eramos amados.*	
Amabámini,	*Vos ereis amados.*	
Amabantur,	*Elles eram amados.*	

Præteritum perfectum.

Amâtus, amâta, amâtum sum, vel fui,	*Eu fui amado.*	
Amatus, ta, tum es, vel fuisti,	*Tu foste amado.*	
Amatus, ta, tum est, vel fuit,	*Elle foi amado.*	*Amatu*, addita s, *Amatus:* sic in cæteris.
Pl. Amâti, tæ, ta sumus, vel fuimus,	*Nós somos amados.*	
Amati, tæ, ta estis, vel fuistis,	*Vós fostes amados.*	
Amati, tæ, ta sunt, fuêrunt, vel fuêre,	*Elles forão amados.*	

Præteritum plusquàm perfectum.

Amâtus, ta, tum eram, vel fueram,	*Ia eu era, ou Forã amado.*	
Amatus, ta, tum eras, vel fueras,	*Tu eras, ou Foras amado.*	
Amatus, ta, tum erat, vel fuerat,	*Elle era, ou Fora amado.*	

Pl.

Pl. Amâti, tæ, ta eramus, vel fueramus, *Ia nòs eramos, ou Foramos amados.*
Amati, tæ, ta eratis, vel fueratis, *Vos ereis, ou Foreis amados.*
Amati, tæ, ta erant, vel fuerant, *Elles eraõ, ou Foraõ amados.*

Futurum imperfectum.

Amâbor,	*Eu serei amado.*	Amabo, addita r, *Amabor*: sic Docebor.
Amáberis, vel amábere,	*Tu seras amado.*	
Amábitur,	*Elle sera amado.*	
Pl. Amábimur,	*Nos seremos amados.*	
Amabímini,	*Vos sereis amados.*	
Amabuntur,	*Elles seram amados,*	

Futurum perfectum.

Amatus, ta, tum fúero, *Ia entaõ eu serei amado.*
Amatus, ta, tũ fúeris, *Ia entaõ tu serás amado.*
Amatus, ta, tũ fúerit, *Ia entaõ elle será amado.*
Pl. Amati, tę, ta fuérimus, *Ia entaõ nos seremos amados.*
Amati, tę, ta fuéritis, *Ia entaõ vos sereis amados.*
Amati, tæ, ta fúerint, *Ia entaõ elles seram amados.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Amâre, vel amâtor,	*Se tu amado.*	Ama, addita re, Amare: sic in cęteris.
Ametur,	*Seja elle amado.*	
Pl. Amemur,	*Sejamos nos amados*	
Amámini, vel Amáminor,	*Sede vos amados.*	
Amentur,	*Sejam elles amados.*	

Futurum, sive Modus Mandativus.

Amâtor tu, Amáberis, vel amábere, *Serás tu amado.*
Amâtor ille, vel amábitur, *Será elle amado.* Amato, addita r, Amator.
Pl. Amáminor, vel amabimini, *Sereis vos amados.*

Amantor, vel amabuntur,	*Seraõ elles amados.*

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam amârer,	*Oxala fora eu, ou Fosse amado.*
Amarêris, vel amarêre.	*Foras tu, ou Fosses amado.*
Amarêtur,	*Fora elle, ou Fosse amado.*
Pl. Vtinam amarêmur,	*Oxala foramos nos, ou Fossemos amados.*
Amaréмini,	*Foreis vos, ou Fosseis amados.*
Amarentur,	*Foram elles, ou Fossem amados.*

Amarem, m in r, Amarer: sic in cæteris.

Præteritum perfectum.

Vtinam amâtus, amâta, amâtũ sim, vel fúeri,	*Queira Deos que fosse eu amado.*
Amatus, ta, tum sis, vel fúeris,	*Que fosses tu amado.*
Amatus, ta, tum sit, vel fúerit,	*Que fosse elle amado.*
Pl. Vtinam amati, tæ, ta simus vel fuérimus,	*Queira Deos que fossemos nos amados.*
Amati, tæ, ta sitis, vel fuéritis,	*Quefosseis vos amados.*
Amati, tæ, ta sint, vel fúerint,	*Que fossem elles amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Vtinam amâtus, ta, tum essem, vel fuissem,	*Prouvera à Deos q̃ fora eu amado.*
Amâtus, ta, tum esses, vel fuisses,	*Que foras tu amado.*
Amâtus, ta, tum esset, vel fuisset,	*Que fora elle amado.*

Pl.

Pl. Vtinam amâti, tæ, ta essemus, vel fuissemus,	*Prouvera à Deos que foramos nos amados.*	
Amati, tæ, ta essetis, vel fuissetis,	*Que foreis vos amodos.*	
Amati, tæ, ta essent, vel fuissent,	*Que foram elles amados.*	

Futurum.

Vtinam amer.	*Praza à Deos que seja eu amado.*	Amem, m in r, Amer: sic in cæteris.
Amê ris, vel amêre.	*Que sejas tu amado.*	
Amêtur,	*Que seja elle amado.*	
Pl. Vtinam amêmur,	*Praza à Deos que sejamos nos amados.*	
Amémini,	*Que sejais vos amados.*	
Amentur,	*Que sejam elles amados.*	

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum amer,	*Como eu sou amado, ou Sendo eu amado.*	Si Amer, *Se eu for amado.*
Amêris, vel amêre,	*Como tu es amado.*	
Amêtur,	*Como elle he amado.*	
Pl. Cum amêmur,	*Como nos somos amados.*	Nisi Amer, *Se eu naõ for amado.*
Amémini,	*Como vos sois amados.*	
Amentur,	*Como elles sam amados.*	

Præteritum imperfectum.

Cum amârer,	*Como eu era amado, ou Sendo eu amado.*	Si amarer, *Se eu fora, ou fosse amado.*
Amarêris, vel amarêre,	*Como tu eras amado.*	
Amarêtur,	*Como elle era amado.*	
Pl. Cum amarêmur,	*Como nos eramos amados.*	
Amaremini,	*Como vós ereis amados.*	
Amaréntur,	*Como elles eraõ amados.*	

Præ-

Præteritum perfectum.

Cum amâtus, ta, tum sim, vel fúerim,	*Como eu fui amado, ou sendo eu amado.*
Amatus, ta, tum sis, vel fúeris,	*Como tu foste amado.*
Amatus, ta, tum sit, vel fúerit,	*Como elle foi amado.*
Pl. Cum amâti, tæ, ta simus, vel fuérimus,	*Como nós fomos amados.*
Amati, tæ, ta sitis, vel fuéritis,	*Como vos fostes amados.*
Amati, tæ, ta sint, vel fúerint,	*Como elles foram amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Cum amâtus, ta, tum essem, vel fuissem,	*Como eu ja era: ou Fora amado.*
Amatus, ta, tum esses, vel fuisses,	*Como tu ja eras: ou Foras amado.*
Amatus, ta, tum esset, vel fuisset,	*Como elle ja era: ou Fora amado.*
Pl. Cum amâti, tæ, ta essemûs, vel fuissemus,	*Como nos ja eramos: ou Foramos amados.*
Amati, tæ, ta essêtis, vel fuissêtis,	*Como vos ja ereis: ou Foreis amados.*
Amati, tæ, ta essent, vel fuissent,	*Como elles ja eram: ou Foram amados.*

Futurum.

Cum amâtus, ta, tum ero, vel fúero.	*Como eu for amado.*
Amatus, ta, tum eris, vel fueris,	*Tu fores amado.*
Amatus, ta, tum erit, vel fuerit,	*Elle for amado.*

Pl.

Pl. Cum amati, tæ, ta erimus, vel fuérimus; *Como nòs foremos amados.*
Amati, tæ, ta eritis, vel fueritis, *Vós fordes amados.*
Amati, tæ, ta erunt, vel fuerint, *Elles forem amados.*

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ.

Præsens.

Quamvis amer, *Posto que eu seja amado,*
Amêris, vel amêre, *Tu sejas amado.*
Amêtur, *Elle seja amado.*
Pl. Quamvis amêmur, *Posto que nòs sejamos amados.*
Amémini, *Vòs sejais amados.*
Amentur, *Elles sejam amados.*

Præteritum imperfectum.

Quamvis amârer, *Posto que eu fora, ou Fosse amado.*
Amarêris, vel amarêre, *Tu foras, ou Fosses amado.*
Amarêtur, *Elle fora, ou Fosse amado.*
Pl. Quamvis amarêmur, *Posto que nòs foramos, ou Fossemos amados.*
Amarémini, *Vòs foreis, ou Fosseis amados.*
Amarentur, *Elles foram, ou Fossem amados.*

Præteritum perfectum.

Quãuis amatus, a, ũ sim, vel fuerĩ, *Posto q̃ eu fui amado.*
Amatus, ta, tum sis, vel fueris, *Posto que tu foste amado.*
Amatus, ta, tum sit, vel fuerit, *Posto que elle foi amado.*
Pl. Quamvis amati, tæ, ta simus, vel fuérimus, *Posto que nòs fomos amados.*
Amati, amatæ, amata sitis, vel fueritis, *Posto q̃ vòs fostes amados.*
Amati, tæ, ta sint, vel fuerint, *Posto q̃ elles forã amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Quãuis amatus, amata, amatum essem,

vel fuissem, *Posto que eu fora amado.*

Amatus, ta, tũ esses, vel fuisses, *Posto que tu foras amado.*

Amatus, ta, tũ esset, vel fuisset, *Posto que elle fora amado.*

Pl. Quãuis amati, tæ, ta essemus, vel fuissemus, *Posto que nòs foramos amados.*

Amati, tæ, ta essetis, vel fuissetis, *Posto que vòs foreis amados.*

Amati, tæ, ta essent, vel fuissent, *Posto que elles foram amados.*

Potentialis Modi tempus præsens.

Amer? *Que seja eu amado? Que hey de ser amado? Serei eu amado?*

Præteritum imperfectum.

Amârer, *Seria eu: Fóra, ou Podera ser amado.*

Præteritum perfectum.

Amatus, amata, tum sim, vel fúerim, *Pude eu ser amado.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatus, amata, matum essé, vel fuissé, *Fora eu, ou Pudera ser amado.*

Futurum.

Amatus, amata, amatũ sim, vel fúerim, *seria, Serei eu, Poderei eu ser amado.*

Permissivi, sive Concessivi Modi tempus præsens.

Amer, *Seja amado. Doulhe q̃ seja. Mas q̃ seja amado.*

Prætetitum imperfectum.

Amârer, *Fora amado: Doulhe que fora, Mas que fora amado*

Præteritum perfectum.

Amatus, amata, tũ sim, vel fúerim, *Fosse amado: Doulhe que fosse amado: Mas que fosse amado.*

Præte-

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatus, ta, tum essem, vel fuissem, — *Fora amado: Doulhe que fora, Mas que fora amado.*

Futurum.

Amatus, ta, tum fúero, — *Doulhe que venha, ou Chegue a ser amado.*

Infiniti tempus præsens.

Amari, — *Ser amado: ou Que sou, es, he: somos, sois, sam amados.*

Præteritum imperfectum.

Amari, — *Ser amado: ou Que era eras, era: eramos, ereis, eraõ amados.*

Amare, e, in i, Amari: sic, in cæteris.

Præteritum perfectum.

Amatũ, tam, tũ esse, vel fuisse, — *Que fui, foste, foi amado.*

Pl. Amatos, tas, ta esse, vel fuisse, — *Que fomos, fostes, foram amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatum, amatam, amatum esse, vel fuisse, — *Que era, ou fora, eras, ou foras, era, ou fora amado.*

Pl. Amatos, tas, ta esse, vel fuisse, — *Que eramos, ou foramos, ereis, ou foreis, eraõ, ou foraõ amados.*

Futurum.

Amatũ iri, vel amãdũ, am, um esse, — *Que hey, has, ha de ser amado: ou Que serei, seràs, serà amado.*

Pl. Amatũ iri, vel amãdos, das, da esse, — *Que avemos, aveis, haõ de ser amados: ou Que seremos, sereis, seraõ amados.*

Amandum, am, um fuisse, — *Que ouvera, ouveras, ouvera de ser amado.*

Pl. Amandos, as, a fuisse, — *Que ouveramos, ouvereis, ouveram de ser amados.*

Permissivi, sive Concessivi Modi tempus præsens.

Amem, *Ame-eu: Doulhe que ame: Mas q̃ ame.*

Præteritum perfectum.

Amârem, *Amara eu: Doulhe que amara: Mas que amara.*

Præteritum perfectum.

Amáuerim, *Amasse eu: Doulhe que amasse: Mas que amasse.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauissem, *Amara eu: Doulhe que amara: Mas que tivera amado.*

Futurum.

Amáuero, *Doulhe que venha, ou chegue à amar.*

Infiniti Modi tempus præsens.

Amâre, *Amar, ou que amo, amas, ama, amamos, amais, amaõ.* Ama, addita re, Amare.

Præteritum imperfectum.

Amâre, *Amar, ou q̃ amaua, amauas, amaua, amauamos, amaueis, amauam.*

Præteritum perfectum.

Amauisse, *Ter amado, ou que amei, amaste, amou, amamos, amastes, amaraõ: ou que tenho, tens, tem amado, temos, tẽdes, tem amado.* Amaui addita s, & se. Amauisse sic Docuisse.

Præteritum plusquàm perfectum.

Amauisse, *Ter amado, ou que amara, amaras, ama-*

amara, amáramos, amareis, amaraõ: ou que tinha, tinhas, tinha amado, tinhamos, tinheis, tinhaõ amado.

Futurum.

Amaturum, am, um esse, *Que ey, has, ha de amar: ou que amarei, amaras, amara.*

Pl. Amaturos, as, a esse, *Que auemos, aueis, haõ de amar: ou que amarémos, amareis, amaram.*

Amaturum, am, um fuisse, *Que ouvera, ouveras, ouvera de amar.*

Pl Amaturos, as, a fuisse, *Que ouveramos, ouvereis, ouveram de amar.*

Gerundia.

Amandi, *De amar.*

Amando, *Em amar, de amar, amãdo, & sendo amado.*

Amandum, *Amar, pera amar, a ser pera ser amado.*

Amans, amantis, tis in di, do, dum: eodẽ modo in cæteris cõjugationibus.

Supina.

Amâtum, *Amar, pera amar.*

Amâtu, *De ser amado, pera se amar.*

Participia declinationis activæ temporis præsentis, & imperfecti.

Amans, amantis, *O que ama, & amaua.*

Amabam, bã mutata in ns, fit Amans: sic in cæteris.

Futuri.

Amatûrus, a, um. *O q̃ ha, ou ouver de amar, pera amar.*

AMOR VERBVM PASSIWM sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens.

Amor, *Eu sou amado.*

Amâris vel amâre, *Tu es amado.*

Ama-

Amatur,	*Elle he amado.*	*A*mo, addita r, *A*mor: eodé modo in cęteris.
Pl. Amâmur,	*Nos somos amados.*	
Amámini,	*Vos sois amados.*	
Amantur,	*Elles sam amados.*	

Præteritum imperfectum.

Amâbar,	*Eu era amado.*	*A*mabã, m mutata in r, *A*mabar: sic in cæteris.
Amabâris, vel Amabâre,	*Tu eras amado.*	
Amabâtur,	*Elle era amado.*	
Pl. Amabâmur,	*Nos eramos amados.*	
Amabámini,	*Vos ereis amados.*	
Amabantur,	*Elles eram amados.*	

Præteritum perfectum.

Amâtus, amâta, amâtum sum, vel fui,	*Eu fui amado.*	*A*matu, addita s, *A*matus: sic in cæteris.
Amatus, ta, tum es, vel fuisti,	*Tu foste amado.*	
Amatus, ta, tum est, vel fuit,	*Elle foi amado.*	
Pl. Amâti, tæ, ta sumus, vel fuimus,	*Nós somos amados.*	
Amati, tæ, ta estis, vel fuistis,	*Vós fostes amados.*	
Amati, tæ, ta sunt, fuêrunt, vel fuêre,	*Elles forão amados.*	

Præteritum plusquàm perfectum.

Amâtus, ta, tum eram, vel fueram,	*Ia eu era, ou Forã amado.*
Amatus, ta, tum eras, vel fueras,	*Tu eras, ou Foras amado.*
Amatus, ta, tum erat, vel fuerat,	*Elle era, ou Fora amado.*

Pl.

Pl. Amâti, tæ, ta eramus, vel fueramus, *Ia nòs eramos, ou Foramos amados.*
Amati, tæ, ta eratis, vel fueratis, *Vos ereis, ou Foreis amados.*
Amati, tæ, ta erant, vel fuerant, *Elles eraõ, ou Foraõ amados.*

Futurum imperfectum.

Amâbor, *Eu ſerei amado.*
Amáberis, vel amábere, *Tu ſeras amado.*
Amábitur, *Elle ſera amado.*
Pl. Amábimur, *Nos ſeremos amados.*
Amabímini, *Vos ſereis amados.*
Amabuntur, *Elles ſeram amados,*

Amabo, addita r, *Amabor*: ſic Docebor.

Futurum perfectum.

Amatus, ta, tum fúero, *Ia entaõ eu ſerei amado.*
Amatus, ta, tũ fúeris, *Ia entaõ tu ſerás amado.*
Amatus, ta, tũ fúerit, *Ia entaõ elle ſerá amado.*
Pl. Amati, tę, ta fuérimus, *Ia entaõ nos ſeremos amados.*
Amati, tę, ta fuéritis, *Ia entaõ vos ſereis amados.*
Amati, tæ, ta fúerint, *Ia entaõ elles ſeram amados.*

Imperativi Modi tempus præſens.

Amâre, vel amâtor, *Se tu amado.*
Ametur, *Seja elle amado.*
Pl. Amemur, *Sejamos nos amados*
Amámini, vel Amáminor, *Sede vos amados.*
Amentur, *Sejam elles amados.*

Ama, addita re, Amare: ſic in cęteris.

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Amâtor tu, Amáberis, vel amábere, *Serás tu amado.*
Amâtor ille, vel amábitur, *Serà elle amado.*
Pl. Amáminor, vel amabimini, *Sereis vos amados.*

Amato, addita r, Amator.

Ama-

Amantor, vel amabuntur,	*Seraõ elles amados.*

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam amârer,	*Oxalá fora eu, ou Fosse amado.*
Amarêris, vel amarêre,	*Foras tu, ou Fosses amado.*
Amarêtur,	*Fora elle, ou Fosse amado.*
Pl. Vtinam amarêmur,	*Oxalá foramos nos, ou Fossemos amados.*
Amaréмini,	*Foreis vos, ou Fosseis amados.*
Amarentur,	*Foram elles, ou Fossem amados.*

Amarem, m in r, Amarer: sic in cæteris.

Præteritum perfectum.

Vtinam amâtus, amâta, amâtũ sim, vel fúeri,	*Queira Deos que fosse eu amado.*
Amatus, ta, tum sis, vel fúeris,	*Que fosses tu amado.*
Amatus, ta, tum sit, vel fúerit,	*Que fosse elle amado.*
Pl. Vtinam amati, tæ, ta simus vel fuérimus,	*Queira Deos que fossemos nos amados.*
Amati, tæ, ta sitis, vel fuéritis,	*Que fosseis vos amados.*
Amati, tæ, ta sint, vel fúerint,	*Que fossem elles amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Vtinam amâtus, ta, tum essem, vel fuissem,	*Prouvera à Deos q̃ fora eu amado.*
Amâtus, ta, tum esses, vel fuisses,	*Que foras tu amado.*
Amâtus, ta, tum esset, vel fuisset,	*Que fora elle amado.*

Pl. Vtinam amâti, tæ, ta essemus, vel fuissemus,	Prouvera à Deos que foramos nos amados.	
Amati, tæ, ta essetis, vel fuissetis,	Que foreis vos amodos.	
Amati, tæ, ta essent, vel fuissent,	Que foram elles amados.	

Futurum.

Vtinam amer,	Praza à Deos que seja eu amado.	Amem. m in r,
Amê ris, vel amêre,	Que sejas tu amado.	Amer:
Amêtur,	Que seja elle amado.	sic in-
Pl. Vtinam amêmur,	Praza à Deos que sejamos nos amados.	cæteris.
Amémini,	Que sejais vos amados.	
Amentur,	Que sejam elles amados.	

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum amer,	Como eu sou amado, ou Sendo eu amado.	Si Amer. *Se*
Amêris, vel amêre,	Como tu es amado.	*eu for*
Amêtur,	Como elle he amado.	*amado.*
Pl. Cum amêmur,	Como nos somos amados.	Nisi Amer, *Se*
Amémini,	Como vos sois amados.	*eu naõ*
Amentur,	Como elles sam amados.	*for amado.*

Præteritum imperfectum.

Cum amârer,	Como eu era amado, ou Sendo eu amado.	Si amarer, *Se*
Amarêris, vel amarêre,	Como tu eras amado.	*eu fora,*
Amarêtur,	Como elle era amado.	*ou fosse*
Pl. Cum amarêmur,	Como nos eramos amados.	*amado.*
Amaréminí,	Como vós ereis amados.	
Amaréntur,	Como elles eraõ amados.	

Præteritum perfectum.

Cum amâtus, ta, tum sim, vel fúerim,	*Como eu fui amado, ou sendo eu amado.*
Amatus, ta, tum sis, vel fúeris,	*Como tu foste amado.*
Amatus, ta, tum sit, vel fúerit,	*Como elle foi amado.*
Pl. Cum amâti, tæ, ta simus, vel fuérimus,	*Como nós somos amados.*
Amati, tæ, ta sitis, vel fuéritis,	*Como vos fostes amados.*
Amati, tæ, ta sint, vel fúerint,	*Como elles foram amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Cum amâtus, ta, tum essem, vel fuissem,	*Como eu ja era: ou Fora amado.*
Amatus, ta, tum esses, vel fuisses,	*Como tu ja eras: ou Foras amado.*
Amatus, ta, tum esset, vel fuisset,	*Como elle ja era: ou Fora amado.*
Pl. Cum amâti, tæ, ta essemus, vel fuissemus,	*Como nos ja eramos: ou Foramos amados.*
Amati, tæ, ta essêtis, vel fuissêtis,	*Como vos ja ereis: ou Foreis amados.*
Amati, tæ, ta essent, vel fuissent,	*Como elles ja eram: ou Foram amados.*

Futurum.

Cum amâtus, ta, tum ero, vel fúero.	*Como eu for amado.*
Amatus, ta, tum eris, vel fueris,	*Tu fores amado.*
Amatus, ta, tum erit, vel fuerit,	*Elle for amado.*

Pl.

Pl. Cum amati, tæ, ta erimus, vel fuérimus, *Como nòs foremos amados.*
Amati, tæ, ta eritis, vel fueritis, *Vós fordes amados.*
Amati, tæ, ta erunt, vel fuerint, *Elles forem amados.*

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ.

Præsens.

Quamuis amer, *Posto que eu seja amado,*
Amêris, vel amêre, *Tu sejas amado.*
Amêtur, *Elle seja amado.*
Pl. Quamuis amêmur, *Posto que nòs sejamos amados,*
Améмini, *Vòs sejais amados.*
Amentur, *Elles sejam amados.*

Præteritum imperfectum.

Quamuis amârer, *Posto que eu fora, ou Fosse amado.*
Amarêris, vel amarêre, *Tu foras, ou Fosses amado.*
Amarêtur, *Elle fora, ou Fosse amado.*
Pl. Quamuis amarêmur, *Posto que nòs foramos, ou Fossemos amados.*
Amarémini, *Vòs foreis, ou Fosseis amados.*
Amarentur, *Elles foram, ou Fossem amados.*

Præteritum perfectum.

Quãuis amatus, a, ũ sim, vel fuerí, *Postó q̃ eu fui amado.*
Amatus, ta, tum sis, vel fueris, *Posto que tu foste amado.*
Amatus, ta, tum sit, vel fuerit, *Posto que elle foi amado.*
Pl. Quamuis amati, tæ, ta simus, vel fuérimus, *Posto que nòs fomos amados.*
Amati, amatæ, amata sitis, vel fueritis, *Posto q̃ vòs fostes amados.*
Amati, tæ, ta sint, vel fuerint, *Posto q̃ elles forã amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Quãuis amatus, amata, amatum essem,

vel fuissem, *Posto que eu fora amado.*
Amatus, ta, tũ esses, vel fuisses, *Posto que tu foras amado.*
Amatus, ta, tũ esset, vel fuisset, *Posto que elle fora amado.*
Pl. Quãuis amati, tæ, ta essemus, vel fuissemus, *Posto que nòs foramos amados.*
Amati, tæ, ta essetis, vel fuissetis, *Posto que vòs foreis amados.*
Amati, tæ, ta essent, vel fuissent, *Posto que elles foram amados.*

Potentialis Modi tempus præsens.

Amer? *Que seja eu amado? Que hey de ser amado? Serei eu amado?*

Præteritum imperfectum.

Amârer, *Seria eu: Fóra, ou Podera ser amado.*

Præteritum perfectum.

Amatus, amata, tum sim, vel fúerim, *Pude eu ser amado.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatus, amata, matum esse, vel fuisse, *Fora eu, ou Pudera ser amado.*

Futurum.

Amatus, amata, amatũ sim, vel fúerim, *seria, Serei eu, Poderei eu ser amado.*

Permissivi, sive Concessivi Modi tempus præsens.

Amer, *Seja amado, Doulhe q̃ seja, Mas q̃ seja amado.*

Prætetitum imperfectum.

Amârer, *Fora amado: Doulhe que fora, Mas que fora amado*

Præteritum perfectum.

Amatus, amata, tũ sim, vel fúerim, *Fosse amado: Doulhe que fosse amado: Mas que fosse amado.*

Præte-

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatus, ta, tum essem, vel fuissem, *Fora amado: Doulhe que fora, Mas que fora amado.*

Futurum.

Amatus, ta, tum fûero, *Doulhe que venha, ou Chegue a ser amado.*

Infiniti tempus præsens.

Amari, *Ser amado: ou Que sou, es, he: somos, sois, sam amados.*

Præteritum imperfectum.

Amare, e, in i, Amari: sic in cæteris.

Amari, *Ser amado: ou Que era eras, era: eramos, ereis, eraõ amados.*

Præteritum perfectum.

Amatũ, tam, tũ esse, vel fuisse, *Que fui, foste, foi amado.*

Pl. Amatos, tas, ta esse, vel fuisse, *Que fomos, fostes, foram amados.*

Præteritum plusquàm perfectum.

Amatum, amatam, amatum esse, vel fuisse, *Que era, ou fora, eras, ou foras, era, ou fora amado.*

Pl. Amatos, tas, ta esse, vel fuisse, *Que eramos, ou foramos, ereis, ou foreis, eraõ, ou foraõ amados.*

Futurum.

Amatũ iri, vel amãdũ, am, um esse, *Que hey, has, ha de ser amado: ou* Que *serei, seràs, serà amado.*

Pl. Amatũ iri, vel amãdos, das, da esse, *Que avemos, aveis, haõ de ser amados: ou* Que *seremos, sereis, seraõ amados.*

Amandum, am, um fuisse, *Que ouvera, ouveras, ouvera de ser amado.*

Pl. Amandos, as, a fuisse, *Que ouveramos, ouvereis, ouveram de ser amados.*

Parti-

Participiũ præteriti temporis.

Amatus, ta, tum, *Cousa amada.*

Participium Futuri.

Amandus, amanda, amandum, *Cousa q̃ ha, ou Ouver de ser amada.*

Amatu, addita s, Amatus: cætera eodem modo.
Amans, amãtis, tis, in dus, da, dũ, Amãdus: sic in cæt.

SECVNDA CONJVGATIO.

DOCEO *verbum activum, conjugationis secundæ, sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Doceo, *Eu ensino.* Doces, docet.
Pl. Docemus, docetis, docent.
Pr. imperf. Docebam, *Eu ensinaua.* Docebas, docebat.
Pl. Docebâmus, docebatis, docebant.
Pr. perf. Docui, *Eu ensinei, ou Tenho ẽsinado.* Docuisti, docuit
Pl. Docúimus, docuistis, docuêrunt, vel docuere.
Pr. plusq. Docúeram, *Eu ensinára, ou Tinha ensinado.*
Docueras, docuerat.
Pl. Docuerâmus, docuerâtis, docuerant.
Fut. imp. Docêbo, *Eu ensinárei.* Docebis, docebit.
Pl. Docébimus, docebitis, docebunt.
Fut. perf. Docúero, *Ia eu entaõ terei ensinado.*
Docueris, docuerit.
Pl. Docuérimus, docueritis, docuerint.

Imperativi præsens.

Doce, vel docêto, *Ensina tu.* Doceat, *Ensine elle.*
Pl. Doceâmus, docête, vel docetôte, doceant.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Doce-

Docêto tu, vel docebis, *Ensinarás tu.*
Docêto ille, vel docêbit, *Ensinará elle.*
Pl. Docetôte, vel docébitis, *Ensinareis vòs.*
Docento, vel docebumt, *Ensinarám elles.*

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam docêrem *Oxalà ensinára eu: ou Ensinasse.*
Doceres, doceret.
Pl. Vtinam docerêmus, doceretis, docerent.
Pr. perf. Vtiná docúerim, *Queira Deos q̃ tenha eu ensinado.*
Docueris, docuerit.
Pl. Vtinam docuérimus, docueritis, docúerint.
Pr. plusq. Vtinam docuissem, *Prouvera à Deos que ensinára eu: ou Tiuera ensinado.* Docuisses, docuisset,
Pl. Vtinam docuissemus, docuissetis, docuissent.

Futurum.

Vtinam dóceam, *Praza à Deos, q̃ ensine eu.* Doceas, doceat.
Pl. Vtinam doceâmus, doceatis, dóceant.

Conjunctivi præsens.

Cum dóceam, *Como eu ensino: ou Ensinando eu.*
Doceas, doceat.
Pl. Cum doceâmus, doceatis, dóceant.
Pr. imperf. Cum docerem, *Como eu ensinaua, ou Ensinando eu.* Doceres, doceret.
Pl. Cum docêremus, doceretis, docerent.
Pr. perf. Cum docúerim, *Como eu ensinei: ou Tenho ensinado.*
Docúeris, docuerit.
Pl. Cum docuérimus, docueritis, docúerint.
Pr. plusq. Cum docuissem, *Como eu ensinára: ou Tinha ensinado.* Docuisses, docuisset.

Doceo, o, in am, Doceá: sic Legam, Audiam

Pl. Cum docuiſſemus, docuiſſetis, docuiſſent.
Fut. Cum docúero, *Como eu enſinar, ou Tiuer enſinado.*
Docueris, docuerit.
Pl. Cum docuérimus, docueritis, docuerint.

Conjunctivi propriæ voces Luſitanæ.
Præſens.

Quamuis dóceam, *Poſto que eu enſine.* Doceas, doceat.
Pl. Quamuis, doceâmus, doceâtis, doceant.
Pr. imperf. Quamuis docêrem, *Poſto que eu enſinàra, ou Enſinaſſe.* Doceres, doceret.
Pl. Quamuis docerêmus, doceretis, docerent.
Pr. perf. Quamuis docúerim, *Poſto que eu tenha enſinado.* Docueris, docuerit.
Pl. Quamuis docuerimus, docueritis, docuerint.
Pr. pluſq. Quamuis docuiſſem, *Poſto q̃ eu tiuera enſinado.* Docuiſſes, docuiſſet.
Pl. Quamuis docuiſſemus, docuiſſetis, docuiſſent.

Potentialis Modi tempus præſens.

Doceam, *Que enſine eu? Que hey eu de enſinar? Enſinarei eu?*
Pr. imperf. Docêrem, *Enſinaria eu: ou Podera enſinar.*
Pr. perf. Docúerim, *Pude eu enſinar.*
Pr. pluſq. Docuiſſem, *Enſinara eu, ou Podera ter enſinado.*
Fut. Docúerim, *Enſinaria eu: Enſinarei; Poderei eu enſinar*

Permiſſivi, ſive Conceſſivi præſens.

Dóceam, *Enſine: Doulhe que enſine: Mas q̃ enſine.*
Pr. imperf. Docérem, *Enſinára: Doulhe que enſinára: Mas que enſinàra.*
Pr. perf. Docúerim, *Enſinaſſe: Doulhe que enſinaſſe: Mas que enſinaſſe.*
Pr. pluſq. Docuiſſem, *Enſinára: Doulhe que enſinára: Mas que tivera enſinado.*

Fut. Docùero, *Doulhe q̃ venha, ou Chegue a ensinar.*

Infiniti præsens.

Docêre, *Ensinar: ou Que ensino, ensinas, ensina: ensinamos, ensinais, ensinam.*

Pr. imperf. Docêre, *Ensinar: ou Que ensinaua, ensinauas, ensinaua: ensinauamos, ensinaueis, ensinauaõ.*

Pr. perf. Docuisse, *Ter ensinado: ou Que ensinei, ensinaste, ensinou: ensinamos, ensinastes, ensináram: ou Que tenho, tens, tem ensinado: temos, tendes, tem ensinado.*

Pr. plusq. Docuisse, *Ter ensinado: ou Que ensinàra, ensinàras, ensinàra: ensinaràmos, ensinàreis, ensinàram: ou Que tinha, tinhas, tinha ensinado: tinhamos, tinheis, tinham ensinado.*

Fut. Docturum, am, um esse,	*Que hey, has, ha de ensinar: ou Que ensinarei, ensinaràs, ensinarà.*
Pl. Docturos, as, a esse,	*Que avemos, aveis, haõ de ensinar: ou Que ensinaremos, ẽsinareis, ẽsinaràõ*
Docturum, am, um fuisse,	*Que ouvera, ouveras, ouvera de ensinar.*
Pl. Docturos, as, a fuisse,	*Que ouveramos, ouvereis, ouveraõ de ensinar.*

Gerundia.

Docendi, *De ensinar.*

Docendo, *Em ensinar: De ensinar: Ensinando: & Sendo ẽsinado*

Docendum, *A ensinar: Pera ensinar: A ser, & Pera ser ensinado.*

Supina.

Doctum, *A ensinar: Pera ensinar.*

Doctu, *De ser ensinado: Pera se ensinar.*

Participia coniugationis activæ temporis præsentis, & imperfecti.

Docens, docentis, *O que ensina, & ensinaua.*

Futuri.

Docturus,a,um, *O que ha,ou Ouver de ensinar.*

DOCEOR VERBUM PASSIWM, SIC *Conjugabitur.*

Indicativi præsens.

Doceor, *Eu sou ensinado.* Docêris, vel docêre; docetur.
Pl. Docêmur, docemini, docentur.
Pr.imperf.Docêbar.*Eu era ensinado.* Docebâris, vel docebare;docebatur.
Pl.Docebâmur,docebámini,docebantur.
Pr.perf.Doctus,a,um sum,vel fui,*Eu fui ensinado.* Es, vel fuisti;est,vel fuit.
pl.Docti,tæ,ta sumus,vel fuimus;estis vel fuistis; sunt, fuêrunt,vel fuêre.
pr.plusq.Doctus,ta,tum eram,vel fueram,*Ia eu era,ou Fora ensinado.* Eras,vel fueras;erat,vel fuerat.
pl.Docti,tæ,ta erâmus, vel fuerâmus;eratis, vel fueratis;erant,vel fúerant.
Fut.imperf. Docêbor,*Eu serei ensinado.*Docéberis,vel docebere;docebitur.
pl.Docebimur,docebimini,docebuntur.
Fut.pe.Doctus,a,ũ fúero.*Ia ẽtão eu serei ẽsinado.*Fueris,&c

Imperativi præsens.

Docêre,vel docêtor. *Sè tu ensinado.* Doceatur.
pl.Doceâmur,docémini,vel docéminor,doceantur.

Futurum,sive Modus Mandativus.

Docétor tu, docéberis,vel docebere. *Seràs tu ensinado.*
Docetor ille,vel docébitur. *Serà elle ensinado.*
pl.Docéminor,vel docebímini. *Sereis vòs ensinados.*
Docentor,vel docebuntur. *Serão elles ensinados.*

Opta-

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam docêrer, *Oxalà fora eu, ou Fosse ensinado.* Docerêris, vel docerêre, doceretur.

pl. Vtinam docerêmur, doceremini, docerentur.

pr.perf. Vtinã doctus, ta, tũ sim, vel fúerim, *Queira Deos que fosse eu ensinado.* Sis, vel fueris; sit, vel fuerit.

pl. Vtinam docti, tæ, ta simus, vel fuérimus; sitis; vel fueritis; sint, vel fuerint.

pr.plusq. Vtinam doctus, a, ũ essem, vel fuissem: *Prouvera à Deos q̃ fora eu ensinado.* Esses, vel fuisses; esset, vel fuisset

pl. Vtinam docti, tæ, ta essemus, vel fuissemus; essetis, vel fuissetis; essent, vel fuissent.

Fut. Vtinam dócear: *Praza à Deos que seja eu ensinado.* Doceâris, vel doceâre, doceatur.

pl. Vtinam doceâmur, doceámini, doceantur.

Conjunctivi præsens.

Cum dócear, *Como eu sou ensinado, ou Sendo eu ensinado.* Doceâris, vel doceâre; doceatur.

pl. Cum doceâmur, doceámini, doceantur.

præt.imperf. Cum docêrer, *Como eu era ensinado, ou Sendo eu ensinado.* Docerêris, vel docerere; doceretur.

pl. Cum docerêmur, doceremini, docerentur.

præt.perf. Cum doctus, cta, ctum sim, vel fúerim. *Como eu fui ensinado, ou Sẽdo eu ensinado.* Sis, vel fueris; sit, vel fuerit.

pl. Cum docti, ctæ, cta simus, vel fuérimus; sitis, vel fueritis; sint, vel fuerint.

pr.plusq. Cum doctus, cta, ctum essem, vel fuissem. *Como eu jà era: ou Fora ensinado, ou Sendo eu ensinado.* Esses, vel fuisses; esset, vel fuisset.

pl. Cum docti, ctæ, cta essemus, vel fuissemus; essetis, vel fuissetis; essent, vel fuissent.

Fut. Cum Doctus, ta, tum ero, vel fúero. *Como eu for ensinado.* Eris, vel fueris; erit, vel fuerit.

Pl.Cum docti,ctæ,cta erimus, vel fúerimus,eritis, vel fueritis,erunt,vel fuerint.

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ.

Præsens.

Quamuis dòcear. *Posto que eu seja ensinado.* Doceâris,vel doceâre,doceâtur.

pl.Quamuis doceâmur,doceámini,doceantur.

pr.imperf.Quamuis docêrer. *Posto que eu fora,ou Fosse ensinado.* Docerêris,vel docerêre,docerêtur.

pl.Quamuis doceremur,doceremini,docerentur.

Præt.perf.Quamuis doctus,cta,tum sim,vel fúerim, *Posto que eu fui ensinado.* Sis,vel fueris,sit,vel fuerit.

pl.Quamuis docti,ctæ,cta simus,vel fuérimus,sitis, vel fueritis,sint,vel fuerint.

pr.plusq. Quamuis doctus, cta, ctum essem, vel fuissem, *Posto q̃ eu fora ensinado.* Esses,vel fuisses,esset, vel fuisset.

pl. Quamuis docti,ctæ,cta essemus,vel fuissemus, *Posto q̃ nòs foramos ensinados.* Essetis, vel fuissetis,essent,vel fuissent.

Potentialis Modi tempus præsens.

Dócear? *Que seja eu ensinado? Que hey eu de ser ensinado? Serei eu ensinado?*

pr.imperf.Docêrer, *Seria eu, Fora, ou Podèra ser ensinado.*

pr.perf. Doctus,a,um sim,vel fúerim, *Pude eu ser ensinado.*

pr.plusq.Doctus,a,um essem,vel fuissem, *Fora eu, ou Podèra ser ensinado.*

Fut.Doctus,a,um sim,vel fúerim. *Seria eu, Serei, Poderei eu ser ensinado.*

Permissivi, sive Concessivi Modi præsens.

Dócear. *Seja eu ensinado: Doulhe q̃ seja: Mas que seja ensinado*

pr.imperf.Docêrer. *Fora eu ensinado: Doulhe que fora: Mas que fora ensinado.*

pr.perf. Doctus, docta, doctum sim, vel fúerim, *Fosse ensinado: Doulhe que fosse: Mas que fosse ensinado.*

pr.plusq. Doctus, docta, ctum essem, vel fuissem, *Fora ensinado: Doulhe que fora: Mas que fora ensinado.*

Fut. Doctus, a, um fúero, *Doulhe que venha, ou Chegue a ser ensinado.*

Infiniti præsens.

Docêri. *Ser ensinado: ou Que sou, es, he: somos, sois, saõ ẽsinados*

præt.imperf. Docêri, *Ser ensinado: ou Que era, eras, era: eramos, ereis, erão ensinados.*

pr.perf. Doctum, am, um esse, vel fuisse, *Que fui, foste, foi ensinado.*

pl. Doctos, as, a esse, vel fuisse, *Que fomos, fostes, forão ensinados.*

pr.plusq. Doctum, am, um esse, vel fuisse, *Que era, ou fora; eras, ou foras; era, ou fora ensinado.*

pl. Doctos, as, a esse, vel fuisse. *Que eramos, ou foramos; ereis, ou foreis; erão, ou forão ensinados.*

Fut. Doctum iri, vel docer dum, am, um esse, *Que hey, has, ha de ser ensinado: ou Que serei, serás, será ensinado.*

pl. Doctum iri, vel docẽdos, as, a esse, *Que auemos, aueis, haõ de ser ensinados: ou Que seremos, sereis, serão ensinados.*

Docendum, am, um fuisse. *Que ouvera, ouveras, ouuera de ser ensinado.*

pl. Docendos, as, a fuisse. *Que ouveramos, ouvereis, ouverão de ser ensinados.*

Participia præteriti.

Doctus, docta, doctum, *Cousa ensinada.*

Futuri.

Docendus, a, um, *Cousa que ha: ou Ouver de ser ensinada.*

TER-

TERTIA CONJVGATIO.

LEGO *Verbum activum, conjugationis tertiæ, sic conjugabitur.*

Indicativi præsens.

Lego, *Eu leo.* Legis, legit.
pl. Légimus, legitis, legunt.
pr. imperf. Legêbam. *Eu lia.* Legebas, legebat.
pl. Legebâmus, legebatis, legebant.
Præt. perf. Legi, *eu lij: ou Tenho lido.* Legisti, legit,
Légimus, legistis, legêrunt, vel legêre.
præt. plusq. Légeram. *Eu lera: ou Tinha lido.*
Legeras, legerat.
pl. Legerâmus, legeratis, légerant.
Fut. imperf. Legam, *Eu lerei.* Leges, leget.
pl. Legemus, legetis, legent.
Fut. perf. Légero. *Ià eu então terei lido.* Legeris, legerit.
pl. Legérimus, legeritis, légerint.

Lego, o in e, & addita, bã Legebã: sic Audiebam,

Lego, o, in am legam: sic Audiam.

Imperativi præsens.

Lege, vel légito, *Lè tu.* Legat.
pl. Legâmus, legite, vel legitôte, legánt.

Legis, is, in e, Lege.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Légito tu, vel leges. *Leràs tu.*
Légito ille, vel leget. *Lerà elle.*
pl. Legitôte, vel legétis. *Lereis vòs.*
Legunto, vel legent. *Lerão elles.*

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam légérem. *Oxalà léra eu, ou Lesse.* Legeres, legeret.
pl. Vti-

pl. Vtinam legerêmus, legeretis, légerent.
pr. perf. Vtinam légerim, *Queira Deos q̃ tenha eu lido.* Legeris, legerit.
pl. Vtinam legerimus, legeritis, legerint.
pr. plusq. Vtinam legiſſem, *Prouvera à Deos que léra eu; ou Tivera lido.* Legiſſes, legiſſet.
pl. Vtinam legiſſemus, legiſſetis, legiſſent.
Fut. Vtinam legam, *Praza à Deos que lea eu.* Legas, legat.
pl. Vtinam legâmus, legatis, legant.

Conjunctivi præſens.

Cum legam, *Como eu leo; ou Lendo eu.* Legas, legat.
pl. Cum legâmus, legatis, legant.
Pr. imperf. Cum légerem, *Como eu lia; ou Lendo eu.* Legeres, legeret.
pl. Cum legerêmus, legerêtis, legerent.
pr. perf. Cũ légerim, *Como eu li; ou Tenho lido.* Legeris, legerit.
pl. Cum legérimus, legeritis, légerint.
pr. plusq. Cum legiſſem, *Como eu léra; ou Tinha lido.* Legiſſes, legiſſet.
pl. Cum legiſſemus, legiſſetis, legiſſent.
Fut. Cũ légero, *Como eu ler: ou Tiver lido.* Legeris, legerit
pl. Cum legérimus, legeritis, legerint.

Conjunctivi propriæ voces Luſitanæ.

Præſens.

Quamuis legam, *Poſto que eu lea.* Legas, legat.
pl. Quamuis legâmus, legatis, legant.
pr. imperf. Quamuis légerem, *Poſto que eu lera; ou Leſſe.* Legeres, legeret.
pl. Quamuis legerêmus, legeretis, legerent.
pr. perf. Quamuis légerim, *Poſto que eu tenha lido.* Legeris, legerit,

pl. Quam-

pl.Quamuis legerimus,legeritis,legerint.
pr.plusq.Quamuis legissem. *Posto que eu tiuera lido.*
Legisses,legisset.
pl.Quamuis legissemus,legissetis,legissent.

Potentialis Modi tempus præsens.

Legam? *Que lea eu? Que hey de ler? Lerei eu?*
Pr.imperf.Légerem, *Leria eu: Lèra : ou Podéra ler.*
pr.perf.Légerim, *Pude eu ler.*
pr.plusq. Legissem, *Lera eu: ou Podera ter lido.*
Fut.Légerim, *Leria eu : Lerei:ou Poderei eu ler.*

Permissivi,sive Concessivi præsens.

Legam, *Lea: Doulhe que lea:Mas que lea.*
pr.imperf. Légerem,*Léra: Doulhe que léra: Mas que lèra.*
pr.perf. Légerim; *Lesse: Doulhe que lesse: Mas que lesse.*
pr.plusq. Legissem,*Léra: Doulhe q̃ léra: Mas q̃ tivera lido.*
Fut.Légero, *Doulhe que venha,ou Chegue a ler.*

Infiniti Modi tempus præsens.

Légere, *Ler: ou Que leo: les, lee: lemos, ledes, lem.*
pr.imperf.Légere,*Ler: ou Que lia,lias,lia:liamos,lieis,lião.*
pr.perf.Legisse. *Ter lido: ou que li,leste,leo: lemos,lestes,lerão:ou Que tenho,tens,tem lido:temos,tendes,tem lido.*
præt.plusq. Legisse, *Ter lido,ou Que lera,leras,lera:leramos,lereis,lerão:ou que tinha,tinhas,tinha:tinhamos,tinheis,tinhão lido.*
Fut.Lecturum,am,um esse, *Que hey,has,ha de ler:ou Que lerei,leràs,lerà.*
Pl.Lecturos,lecturas,lectura esse. *Que avemos, aveis,hão de ler:ou Que leremos,lereis,lerão.*
Lecturum,am,um fuisse. *Que ouvera,ouveras,ouvera de ler.*
Pl. Lecturos, as,a fuisse. *Que ouveramos,ouvereis,ouverão de ler.*

Gerundia.

Legẽdi, *De ler.* Legẽdo, *Em ler:De ler:Lendo,& Sẽdo lido.*
Legendũ, *A ler: Pera ler:A ser,e Pera ser lido.*

Supi-

Supina.

Lectum, *A ler: Pera ler.*
Lectu, *De ser lido: Pera se ler.*

Participia coniugationis activæ, præsentis, & imperfecti.

Legens, legentis, *O que lee, & lia.*
Fut. Lecturus, a, um, *O que ha, ou ouver de ler.*

LEGOR, *Uerbum passivum, sic conjugabitur.*

Indicativi præsens.

Legor, *Eu sou lido,* Légeris, vel legere, legitur.
pl. Legimur, legímini, leguntur.
præt. imperf. Legêbar, *Eu era lido.* Legebâris, vel legebâre, legebatur.
pl. Legebamur, legebámini, legebantur.
pr. perf. Lectus, a, um sum, vel fui, *Eu fui lido.* Es, vel fuisti; est, vel fuit.
pl. Lecti, æ, a sumus, vel fúimus; estis, vel fuistis; sunt, fuêrunt, vel fuêre.
pr. plusq. Lectus, a, um eram, vel fúeram, *Ià eu era, ou fora lido.* Eras, vel fueras; erat, vel fuerat,
pl. Lecti, æ, a erâmus, vel fuerâmus; eratis, vel fueratis; erant, vel fuerant.
Fut. imperf. Legar, *Eu serei lido.* Legêris, vel legêre; legetur.
pl. Legemur, legémini, legentur.

Legam, m, in r, Legar: sic Audiar.

Fut. perf. Lectus, cta, ctum fuero, *Ia eu então serei lido,* Fueris, fuerit, &c.

Imperativi præsens.

Légere, vel légitor. *See tu lido.* Legâtur.
pl. Legamur, legímini, vel legíminor, legantur.

Futu-

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Légitor tu, legêris, vel legêre, *Seràs tu lido.*
Légitor ille, vel legétur, *Serà elle lido.*
pl. Legiminor, vel legemini, *Sereis vòs lidos.*
Leguntor, vel legentur, *Serão elles lidos.*

Optativi tempus præſens, & imperfectum.

Vtinam légerer, *Oxalà fora eu: ou Foſſe lido.* Legereris, vel legerêre; legerêtur.
pl. Vtinam legeremur, legeremini, legerentur.
pr. perf. Vtinam lectus, a, um ſim, vel fuerim, *Queira Deos que foſſe eu lido.* Sis, vel fueris; ſit, vel fuerit.
pl. Vtinam lecti, ctæ, a ſimus, vel fuerimus; ſitis, vel fueritis; ſint, vel fúerint.
pr. pluſq. Vtinam lectus, a, um eſſem, vel fuiſſem, *Prouvera à Deos q̃ fora eu lido.* Eſſes, vel fuiſſes; eſſet, vel fuiſſet.
pl. Vtinam lecti, æ, a eſſemus, vel fuiſſemus; eſſetis, vel fuiſſetis; eſſent, vel fuiſſent.
Fut. Vtinam legar, *Praza à Deos que ſeja eu lido.* Legâris, vel legâre; legatur.
pl. Vtinam legâmur, legamini, legantur.

Conjunctivi tempus præſens.

Cum legar, *Como eu ſou lido: ou Sendo eu lido.* legâris vel legâre, legâtur.
pl. Cum legâmur, legámini, legantur.
pr. imperf. Cum légerer, *Como eu era lido: ou Sendo eu lido.* legerêris vel legerêre, legerêtur.
pl. Cum legerêmur, legerémini, legerentur.
pr. perf. Cum lectus, cta, ctum ſim vel fúerim. *Como eu fui lido: ou Sendo eu lido.* Sis vel fúeris, ſit, vel fúerit.
pl. Cum lecti, ctæ, a ſimus vel fuérimus, ſitis vel fuéritis, ſint vel fúerint.
pr. pluſq. Cum lectus, a, um eſſem vel fuiſſem,

Como

Como tu ja era. ou Fora lido;ou Sendo-eu lido. Esses, vel fuisses,esset,vel fuisset.

pl.Cum lecti,ctæ,cta essemus,vel fuissemus,essetis,vel fuissetis,essent.vel fuissent.

Fut. Cum lectus,cta,ctum ero,vel fúero, *Como eu for lido.* Eris, vel fúeris, erit.vel fuerit.

pl.Cum lecti,ctæ, cta erimus,vel fuerimus, eritis, vel fuéritis,erunt,vel fúerint.

Coniunctiui propriæ voces Lusitanæ, Præsens.

Quamvis legar. *Posto que eu seja lido.* Legâris, vel legâre,legâtur.

pl.Quamvis legámur,legámini,legantur.

pr.imperf.Quamvis légerer. *Posto que eu fora:ou fosse lido.* Legerêris,vel legerêre,legerêtur.

pl.Quamvis legerêmur,legerémini,legerentur.

pr.perf.Quamvis lectus,cta,ctum sim,vel fúerim, *Posto que eu fui lido.* Sis,vel fúeris,sit,vel fúerit.

pl.Quamvis lecti.ctæ,cta simus,vel fuérimus, *Posto q̃ nos somos lidos.* Sitis,vel fuêritis,sint,vel fúerint.

pr.plusq.Quamvis lectus, cta,ctum essem,vel fuissem. *Posto q̃ eu fora lido.* Esses,vel fuisses,esset,vel fuisset.

pl.Quamvis lecti,ctæ,cta essemus,vel fuissemus, *Posto q̃ nos foramos lidos.* Essetis,vel fuissetis,essent, vel fuissent.

Potentialis tempus præsens.

Legar? *Que seja eu lido?Que ey eu de ser lido?Serei eu lido?*

Præt.imperf. Legerer, *Seria eu,ou Fora,ou Podera ser lido.*

Præt.perfectum.Lectus,lecta,tũ sim,vel fuerim, *Pude eu ser lido.*

Plusq.perf.Lectus,a,um essem,vel fuissem, *Fora eu, ou Podera ser lido.*

Fut. Lectus,a,um sim,vel fuerim, *Seria eu, Serei, Poderei ser lido.*

Permissivi, sive Concessivi tempus præsens.

Legar, *Seja lido: Doulhe q̃ seja, Mas q̃ seja lido.*

pr.imperf. Legerer, *Fora lido: Doulhe q̃ fora, Mas q̃ fora lido.*

pr.perf. Lectus,cta,ctum sim,vel fuerim, *Fosse lido: Doulhe que fosse, Mas que fosse lido.*

pr.plusq. Lectus,cta,ctum essem,vel fuissem, *Fora lido: Doulhe que fora, Mas que fora lido.*

Fut. Lectus,cta,ctum fuero, *Doulhe que venha, ou Chegua a ser lido.*

Infiniti tempus præsens.

Legi *Ser lido: ou que sou, es, he; somos, sois, sam lidos.* Legere, ere, in i. legi.

pr.imperf. Legi, *Ser lido: ou que era, eras, era, eramos, ereis, eram lidos.*

pr.perf. Lectum,am,um esse,vel fuisse, *que fui, f[illegible]ste, foi lido.*

pl. Lectos,as,a esse,vel fuisse, *que fomos, fostes, f[illegible]rão lidos.*

pr.plusq. Lectum,am, um esse, vel fuisse, *que era, ou fora; eras, ou foras; era, ou fora lido.*

pl. Lectos,as,a esse,vel fuisse, *que eramos, ou foramos; ereis, ou foreis; eram, ou foram lidos.*

Fut. Lectum iri, vel legendum,am,um esse, *que ey, has, ha de ser lido; ou que serey, seràs, serà lido.*

pl. Lectum iri, vel legendos,as,a esse, *que auemos, aueis, hão de ser lidos: ou que seremos, sereis, serão lidos.*

Legendum,am,um fuisse, *que ouuera, ouueras, ouuera de ser lido.*

pl. Legendos,das,da fuisse, *que ouueramos, ouuereis, ouuerão de ser lidos.*

Participia.

Præteriti, Lectus, lecta, lectum, *Cousa lida.*
Futuri, Legendus, da, dum, *Cousa q̃ ha, ou ouuer de ser lida.*

QVARTA CONJVGATIO

AVDIO, Verbum activum, conjugationis quartæ, sic conjugabitur.

Indicativi præsens.

AVdio, *Eu ouço.* audis, audit.
pl. Audîmus, auditis, audiunt.
pr.imperf. Audiebam, *Eu ouuia.* audiebas, audiebat.
pl. Audiebâmus, audiebâtis, audiebant.
pr.perf. Audiui, *Eu ouui, ou Tenho ouvido.* audivisti, audivit.
pl. Audivimus, audivistis, audiverunt, vel audiuêre.
pr.plusq. Audíveram, *Eu ouuira, ou Tinha ouuido.* audiveras, audiverat.
pl. Audiverâmus, audiverâtis, audiverant.
Fut. Audiam, *Eu ouvirei.* audies, audiet.
pl. Audiêmus, audietis, audient.
Fut.perf. Audivero, *Ia eu então terei ouvido.* Audiveris, audiverit.
pl. Audiverimus, audiveritis, audiverint.

Imperativi præsens.

Audî, vel audito, *Ouve tu.* Audiat, *Ouça elle.*
pl. Audiâmus, audîte, vel auditôte, audiant.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Audîto tu, vel audies, *Ouvirâs tu.*

Audito ille, vel Audiet, *Ouvirà elle.*
pl. Auditôte, vel Audiétis, *Ouvireis vòs.*
Audiunto, vel audient, *Ouviràm elles.*

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam audirem, *Oxala ouvira eu, ou Ouvisse.*
audires, audiret.
pl. Vtinam audirémus, audirétis, audirent.
præt. perf. Vtinam audiverim, *Queira Deos q̃ tenha eu ouvido.* audiveris, audiverit.
pl. Vtinam audivérimus, audivéritis, audiverint.
præt. plusq. Vtinam audivissem, *Prouvera à Deos q̃ ouvira eu.* audivisses, audivisset.
pl. Vtinam audivissemus, audivissetis, audiuissent.
Fut. Vtinam audiam, *Praza à Deos q̃ ouça eu.*
audias, audiat.
pl. Vtinam audiâmus, audiâtis, audiant.

Conjunctivi præsens.

Cum audiam, *Como eu ouço, ou Ouvindo eu.*
Audias, audiat,
pl. Cum audiâmus, audiâtis, audiant.
pr. imp. Cum audirem, *Como eu ouvia, ou ouvindo eu.*
audires, audiret.
pl. Cum audiremus, audirétis, audirent.
pr. perf. Cũ audiverim, *Como eu ouvi, ou Tenho ouvido.*
audiveris, audiverit.
pl. Cum audivérimus, audiuéritis, audiverint.
pr. plusq. Cũ audivissem, *Como eu ouvira, ou Tinha ouvido.*
audivisses, audivisset.
pl. Cũ audivissemus, audivissetis, audivissent.
Fut. Cum audivero, *Como eu ouvir, ou Tiver ouvido.*
audíveris, audiverit.
plur. Cum audiverimus, audiveritis, audiverint.

Con-

Coniunctivi propriæ voces Lusitanæ, Præsens.

Quamvis audiam, *Posto que eu ouça.* audias, audiat.
pl. Quamvis audiâmus, audiâtis, audiant.
Imp. Quamvis audîrem, *Posto que eu ouvira, ou Ouvisse.* audíres, audîret.
pl. Quamvis audirémus, audirétis, audirent.
perf. Quamvis audiverim, *Posto q̃ eu tenha ouvido.* audíveris, audíverit.
pl. Audiverimus, audiveritis, audiverint.
plusq. Quãvis audivissem, *Posto q̃ eu tivera ouvido.* audivisses, audivisset.
pl. Quamvis audivissemus, audivissetis, audivissent.

Potentialis tempus præsens,

Audiam? *que ouça eu? que ey eu de ouvir? Ouvirei eu?*
Imperf. Audirem, *Ouviria eu, Ouvira, ou Podera ouvir.*
Perfectũ, Audiverim, *Pude eu ouvir.*
p.plus. perf. Audivissem. *Ouviria eu, ou podera ter ouvido.*
Futurum, Audiverim. *Ouviria eu, Ouvirei, Poderey ouvir.*

Permissivi, sive Concessivi præsens,

Audiam, *Ouça, Doulhe q̃ ouça, Mas q̃ ouça.*
pr. imperf. Audirem. *Ouvira, Doulhe q̃ ouvira, Mas que ouvira.*
præt. perf. Audiverim, *Ouvisse, Doulhe que ouvisse, Mas que ouvisse.*
p.plusq. Audivissem, *Ouvira, Doulhe que ouvirã, Mas que tivera ouvido.*
Futurum, Audivero, *Doulhe que venha, ou chegue à ouvir.*

Infiniti præsens.

Audire, *Ouvir, ou que ouço, ouves, ouve; ouvimos, ouvis, ouvem.*

p.imperf. Audîre, *Ouvir, ou que ouvià, ouvias, ouvia; ouviamos, ouvieis, ouviam.*

p.perf. Audivisse, *Ter ouvido; ou que ouvi, ouviste, ouvio; ouvimos, ouvistes, ouvirão; ou que tenho, tēs, tem ouvido; temos, tendes, tem ouvido.*

pr.plusq. Audivisse, *Ter ouvido; ou que ouvira, ouviras, ouvira; ouviramos, ouvireis, ouviram; ou que tinha, tinhas, tinha ouvido: tinhamos, tinheis, tinhão ouvido.*

Fut. Auditurum, am, um esse. *que ey, has, ha de ouvir; ou que ouvirei, ouvirás, ouvirá.*

pl. Audituros, as, a esse, *que avemos, aveis, hão de ouvir; ou que ouviremos, ouvireis, ouvirão.*

Auditurum, am, um fuisse, *que ouvera, ouveras, ouvera de ouvir.*

pl. Audituros, as, a fuisse, *que ouveramos, ouvereis, ouverão de ouvir.*

Gerundia.

Audiendi, *De ouvir.*
Audiendo. *Em ouvir; De ouvir; Ouvindo; & Sendo ouvido.*
Audiendum, *A ouvir; Pera ouvir; A ser, & Pera ser ouvido.*

Supina.

Auditum, *A ouvir; Pera ouvir.*
Auditu, *De ser ouvido; Pera se ouvir.*

Participia conjugationis activæ præsentis temporis.

Audiens, Audientis, *O que ouve. & Ouvia.*

Fu-

Futuri,

Auditurus,a,um, *O que ha,ou Ouver de ouvir.*

AVDIOR, *Verbũ passivum, sic cõjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Audior, *Eu sou ouvido.* audîris,vel audîre,auditur.
pl. Audîmur,audímini,audiuntur.
pr.imperf. Audiebar, *Eu era ouvido.* audiebâris, vel audiebâre,audiebâtur.
pl. Audiebâmur,audiebámini,audiebantur.
pr.perf. Auditus,a,um sum,vel fui, *Eu fui ouvido,* es,vel fuisti,est,vel fuit.
pl. Auditi,æ,a sumus,vel fúimus, estis vel fuistis, sunt,fuerunt,vel fuere.
pr.plusq. Auditus,ta,tum eram,vel fúeram, *Ia eu era,ou Fora ouvido.* eras,vel fúeras,erat,vel fúerat.
pl. Auditi, tæ,ta erâmus, vel fuerâmus, erâtis,vel fuerâtis,erant,vel fúerant.
Fut. Audiar, *Eu serei ouvido.* audieris,vel audiere,audietur.
pl. Audiemur,audiémini,audientur.
Fut.perf. Auditus fuero, *Ia eu então serei ouvido.* Fueris,fuerit,&c.

Imperativi præsens.

Audire,vel Auditor, *Sê tu ouvido.* audiatur.
pl.Audiamur, audímini vel audíminor,audiantur.

Futurum,sive Modus Mandativus.

Auditor tu, Audieris,vel Audiere; *Serás tu ouvido.*
Auditor ille,vel Audietur, *Será elle ouvido.*
pl.Audiminor,vel Audiémini, *Sereis vós ouvidos.*
Audiuntor,vel Audientur, *Serám elles ouvidos.*

Opta-

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam audîrer, *Oxalà fora eu, ou Fosse ouvido.* audireris, vel audirere, audiretur.

pl. Vtinam audiremur, audiremini, audirentur.

pr.perf. Vtinam auditus, a, um sim, vel fúerim, *Queira Deos q̃ fosse eu ouvido.* Sis, vel fúeris, sit, vel fúerit.

pl. Vtinam auditi, tæ, ta simus, vel fuérimus, sitis, vel fuéritis, sint, vel fúerint.

p.plusq. Vtinam auditus, ta, tum essem, vel fuissem, *Prouvera à Deos q̃ fora eu ouvido.* Esses, vel fuisses, esset, vel fuisset.

pl. Vtinam auditi, tæ, ta essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.

Fut. Vtinam audiar, *Praza à Deos que seja eu ouvido.* Audiâris, vel audiâre, audiatur.

Pl. Vtinam audiamur, audiámini, audiantur.

Conjunctivi præsens.

Cum audiar, *Como eu sou ouvido: ou Sendo eu ouvido.* Audiaris, vel audiare, audiatur.

pl. Cum audiámur, audiámini, audiantur.

pr.imperf. Cum audîrer, *Como eu era ouvido; ou Sendo eu ouvido.* Audireris, vel audirere, audiretur.

pl. Cum audiremur, audiremini, audirentur.

pr.perf. Cum auditus, ta, um sim, vel fúerim, *Como eu fui ouvido; ou Sendo eu ouvido.* Sis, vel fúeris, sit, vel fuerit.

pl. Cum auditi, tæ, a simus, vel fuérimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint.

pr.plusq. Cum auditus, a, tum essem, vel fuissem, *Como eu ja era, ou Fora ouvido, ou Sendo eu ouvido.* Esses, vel fuisses, esset, vel fuisset.

pl. Cum auditi, tæ, a essemus, vel fuissemus, essetis, vel

vel fuissetis, essent, vel fuissent.
Fut. Cum auditus, ta, tum ero, vel fuero, *Como eu for ouvido.* Eris, vel fúeris, erit, vel fúerit.
pl. Cum auditi, tæ, ta erimus, vel fuérimus, eritis, vel fuéritis, erunt, vel fúerint.

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ,

Præsens.

Quamvis audiar, *Posto que eu seja ouvido.* Audiaris, vel audiare, audiatur.
pl. Quamvis audiamur, audiamini, audiantur.
p.imperf. Quamvis audîrer, *Posto que eu fora, ou Fosse ouvido.* Audiréris, vel audirére, audiretur.
pl. Quamvis audirémur, audirémini, audirentur.
pr.perf. Quamvis auditus, ta, tum sim, vel fúerim, *Posto q̃ eu fui ouvido.* Sis, vel fúeris, sit, vel fúerit.
pl. Quamvis auditi, æ, a simus, vel fuérimus, sitis, vel fuéritis, sint, vel fúerint.
pr.plusq. Quamvis auditus, ta, tum essem, vel fuissem, *Posto que eu fora ouvido.* Esses, vel fuisses, esset, vel fuisset.
pl. Quamvis auditi, tæ, ta essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.

Potentialis Modi tempus præsens,

Audiar? *que seja eu ouvido? que cy eu de ser ouvido? Serei eu ouvido?*
pr.imperf. Audîrer, *Seria eu, Fora, ou podera ser ouvido.*
pr.perf. Auditus, ta, tum sim, vel fúerim, *Pude eu ser ouvido.*
pr.plusq. Auditus, ta um essem, vel fuissem, *Fora eu, ou podera ser ouvido.*

Fut.

Fut. Auditus,a,um sim vel fúerim, *Seria eu, Serei. Poderei ser ouvido.*

Permissiui, sive Concessivi præsens.

Audiar, *Seja ouvido; Doulhe que seja. Mas que seja ouvido.*

p.Imperf. Audîrer, *Fora ouvido; Doulhe que fora, Mas que fora ouvido.*

pr.perf. Auditus,ta,tum sim vel fúerim, *Fosse ouvido; Doulhe que fosse. Mas que fosse ouvido.*

pr.plusq. Auditus,audita,auditum essem vel fuissem, *Fora eu ouvido; Doulhe q̃ fora, Mas que fora ouvido.*

Fut. Auditus,ta,tum fúero, *Doulhe que venha, ou Chegue à ser ouvido.*

Infiniti præsens.

Audiri. *Ser ouvido; ou q̃ sou, es, he; somos, sois, sam ouvidos.*

præt.imp. Audiri. *Ser ouvido; ou que era, eras, era; eramos, ereis, eram ouvidos.*

præt.perf. Auditum,am,um esse vel fuisse. *que fui, foste, foi ouvido.*

pl. Auditos, tas, a esse vel fuisse, *que fomos, fostes, forão ouvidos.*

pr.plusq. Auditum,am,um esse vel fuisse, *que era, ou fora, eras, ou foras, era, ou fora ouvido.*

pl. Auditos,as,a esse vel fuisse, *que eramos, ou foramos, ereis, ou foreis, eram ou foram ouvidos.*

Fut. Auditum iri, vel audiendum,am,um esse, *que ey, has, ha de ser ouvido: ou q̃ serei, serás, será ouvido.*

pl. Auditum iri, vel Audiendos, as, a esse, *que avemos, aveis, hão de ser ouvidos; ou que seremos, sereis, serão ouvidos.*

Audien-

Audiendum,am,um fuiſſe, *que ouvera,ouveras,ouvera de ſer ouvido.*

pl. Audiendos,as,a fuiſſe, *que ouveramos, ouvereis,ouverão de ſer ouvidos.*

Participia.

Præteriti. Auditus,ta,tum, *Couſa ouvida.*

Futuri, Audiendus,a,um, *Couſa q̃ ha,ou Ouver de ſer ouvida.*

Conjugatio verbi Deponentis.

Indicativi præſens.

Vtor, *Eu vſo.* Vteris,vel utere,utitur.

pl. Vtimur,utimini,utuntur.

pr.imperf. Vtebar, *Eu uſava.* Vtebâris,vel utebâre, utebatur.

pl. Vtebámur,utebámini,utebantur.

pr.perf. Vſus,uſa,uſum ſum,vel fui, *Eu uſei: ou Tenho uſado.* Es,vel fuiſti,eſt,vel fuit.

pl. Vſi,æ,a ſumus,vel fúimus,eſtis,vel fuiſtis,ſunt, fuérunt,vel fuêre.

pr.pluſq. Vſus,uſa,uſum eram,vel fúeram, *Eu uſara: ou Tinha uſado.* Eras,vel fúeras,erat,vel fúerat.

pl. Vſi,æ,a erámus,vel fuerámus,erátis,vel fuerátis, erant,vel fúerant.

Fut. Vtar, *Eu uſarei.* Vtêris,vel utéris,utetur.

pl. Vtémur,utémini,utentur.

Fut.perf. Vſus,uſa,uſum fuero, *Ia eu então terei uzado.* Fueris,fuerit,&c.

Imperativi præſens.

Vtere,vel útitor, *Vſa Tu.* Vtatur.

pl. Vtamur,utímini,vel utíminor,utantur.

Modus Mandativus.

Vtitor tu,utéris,vel utére,*Vſarás tu.* Vtitor ille,vel utetur.

pl. Vti-

pl. Vtiminor, vel uteméni, utuntor, vel utentur.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam uterer, *Oxalà usara eu: ou Vsasse.* Vteréris, vel uterére, uteretur.

pl. Vtinam uterémur, uteréмini, uterentur.

pr.perf. Vtinam usus, a, um sim, vel fúerim, *Queira Deos que tenha eu usado: ou Oxala usasse eu.* Sis, vel fúeris, sit, vel fúerit.

pl. Vtinam usi, usæ, usa simus, vel fuérimus. sitis, vel fuéritis, sint, vel fuerint.

p.plusq. Vtinam usus, a, um essem vel fuissem, *Prouvera à Deos que usara eu, ou Tivera usado.* Esses, vel fuisses, esset, vel fuisset.

pl. Vtinā usi, usæ, usa essemus. vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.

Fut. Vtinam utar, *Praza à Deos que use eu.* Vtáris, vel utáre, utatur.

pl. Vtinam utámur, utamini, utantur.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum utar, *Como eu uso: ou Vsando eu.* Vtáris, vel utáre, utatur.

pl. Cum utamur, utamini, utantur.

Imperf. Cum uterer, *Como eu usava: ou Vsando eu.* Vteréris, vel uterére, &c.

pr.perf. Cum usus, a, usum sim, vel fúerim, *Como eu usei: ou Tenho usado: Vsando eu; ou Tendo usado.* Sis, vel fúeris, &c.

præt.plusq. Cum usus, a, um essem, vel fuissem, *Como eu usara; ou Tinha usado; Vsando eu; ou Tendo usado.* Esses, vel fuisses, &c.

Fut. Cum usus, a, um ero, vel fúero, *Como eu usar; ou Tiver usado.* Eris, vel fúeris, &c.

Con-

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ,

Præsens.

Quãvis utar, *Posto q̃ eu vse.* Vtaris,vel utare,&c.

Imperf. Quãvis uterer, *Posto que eu vsara: ou Vsasse.* Vteréris,vel uterére,&c.

perf. Quamvis usus,a,um sim,vel fúerim, *Posto que eu tenha usado.* Vsus,a,um sis vel fúeris,&c.

plusq. Quamvis usus,a,um essem,vel fuissem, *Posto que eu tivera usado.* Vsus,a,um esses,vel fuisses,&c.

Infiniti præsens.

Vti, *Vsar;ou que uso,usas,&c.*

præt.imp. Vti,*Vsar;ou que usava,usavas,&c.*

pr.perf. Vsum,usam,um esse,vel fuisse, *Ter usado; ou que usei,usaste,usou.*

pl. Vsos,as,a esse,vel fuisse, *Ter usado; ou que usamos,usastes,usaram.*

pr.plusq. Vsum,am,um esse,vel fuisse, *Ter usado; ou que usara,usaras,usara.*

plur. Vsos,usas,sa esse,vel fuisse, *Ter usado;ou que usaramos,usareis,usaram.*

Futurum activum.

Vsurum,am,um esse, *que hey,has, ha de usar;ou que usarei,usaràs,usarà.*

pl. Vsuros,as,a esse, *que avemos,aveis,hão de usar; ou que usaremos,usareis,usaram.*

Vsurum,am,um fuisse, *que ouvera,ouveras, ouvera de usar.*

pl. Vsuros,as,a fuisse, *que ouveramos, ouvereis,ouverão de usar.*

Fu-

Futurum passivum.

Vtendum,am,um esse, *Que hey,has,ha de ser usado; ou que serei,seràs,serà vsado.*

pl. Vtendos,as,a esse. *Que avemos,aveis,hão de ser usados:ou que seremos ,sereis,serão usados.*

Vtendum,am,um fuisse, *Que ouvera,ouveras,ouvera de ser usado.*

pl. Vtendos,as,a fuisse, *Que ouveramos,ouvereis,ouverão de ser usados.*

Gerundia.

Vtendi, *De usar.*

Vtendo, *Em usar;De usar;Vsando;& Sendo usado.*

Vtendum, *A usar:pera usar;A ser, & pera ser usado.*

Supina.

Vsum, *A usar: pera usar.*

Vsu, *De ser usado;pera se usar.*

Participia præsentis,& imperfecti.

Vtens,Vtentis, *O que usa,& usava.*

Futuri actiui.

Vsurus,a,um, *O q̃ ha,ou ouver de usar,pera usar,*

Præteriti.

Vsus,a,um,*Cousa que usou.*

Futuri passivi.

Vtendus,a,um,*Cousa que ha,ou Ouver de ser usada.*

Conà

Conjugatio verbi Communis.

Indicativi præsens.

Dimetior, *Eu traço.* Dimetîris, vel dimetîre, dimetîtur.

pl. Dimetîmur, dimetimini. dimetiuntur.

pr.imp. Dimetiebar, *Eu traçava.* Dimetiebaris, vel dimetiebare, dimetiebatur.

pl. Dimetiebamur, dimetiebamini, dimetiebâtur.

pr.perf. Dimensus, sa, um sum, vel fui, *Eu tracei: & Fui traçado.* Es, vel fuisti, est, vel fuit.

pl. Dimensi, sæ, a sumus, vel fúimus, estis, vel fuistis, sunt, fuerunt, uel fuere.

p.plusq. Dimensus, a, um eram, vel fúeram, *Eu traçara; & Fora traçado.* Eras, vel fúeras, erat, vel fúerat.

pl. Dimensi, sæ, sa erâmus, vel fuerâmus, erâtis, vel fuerâtis, erant, vel fúerant.

Fut. Dimetiar, *Eu traçarei.* Dimetieris, vel dimetiere, dimetietur.

pl. Dimetiemur, dimetiemini, dimetientur.

Fut.perf. Dimensus, sa, sum fuero, *Ia eu então terei traçado: ou ja então serei traçado.* Fueris, fuerit, &c.

Imperativi præsens.

Dimetîre, vel dimetitor, *Traça tu.* Dimetiatur.

pl. Dimetiamur, dimetiamini, vel dimetiaminor, dimetiantur.

Modus Mandativus.

Dimetîtor tu, dimetieris, vel dimetiere. *Traçarás tu.* Dimetîtor ille, vel dimetietur.

pl. Dimetiminor, vel dimetiemini, dimetiuntor, vel dimetientur.

Opta-

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam dimetîter, *Oxalà traçara eu; ou Traçasse.* Dimetireris, vel dimetirere, dimetiretur.
pl. Vtinã dimetiremur, dimetiremini, dimetirétur.
pr.perf. Vtinam dimensus, a, um sim, vel fúerim, *Queira Deos q̃ tenha eu traçado; ou que fosse eu traçado.* Sis, vel fúeris, fit, vel fúerit.
pl. Vtinam dimensi, æ, a simus, vel fuérimus, sitis, vel fuéritis, sint, vel fúerint.
pr.plusq. Vtinam dimensus, sa, um essem, vel fuissem, *Prouvera à Deos q̃ traçara eu; ou, Fora traçado.* Esses, vel fuisses, esset, vel fuisset.
pl. Vtinam dimensi, sæ, sa essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.
Fut. Vtinam dimetiar, *Praza à Deos q̃ trace eu.* Dimetiaris vel dimetiare, dimetiatur.
pl. Vtinam dimetiamur, dimetiámini, dimetiãtur.

Conjunctivi præsens.

Cum dimetiar, *Como eu traço: ou Traçando eu.* Dimetiâris, vel dimetiâre, dimetiâtur.
pl. Cum dimetiâmur, dimetiâmini, dimetiantur.
pr.imperf. Cum dimetîrer, *Como eu traçava: ou Traçãdo eu.* Dimetirêris, vel dimetirêre, dimetiretur.
pl. Cum dimetirêmur, dimetirêmini, dimetírẽtur.
pr.perf. Cum dimensus, a, um sim vel fúerim, *Como eu tracei: & Fui traçado.* Sis, vel fùeris, sit, vel fúerit.
pl. Cum dimensi, dimensæ, dimensa simus, vel fuerimus, sitis, vel fuéritis, sint, vel fúerint.
præt.plusq. Cum dimensus, sa, sum essem, vel fuissem, *Como eu traçara: & Fora traçado.* Esses, vel fuisses, esset, vel fuisset.

pl. Cum

pl. Cum dimensi, sæ, sa essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.

Fut. Cum dimensus, sa, um ero, vel fúero, *Como eu traçar: & For traçado.* Eris vel fúeris, erit, vel fúerit.

pl. Cum dimensi, sæ, sa érimus, vel fuérimus, éritis, vel fuéritis, erunt, vel fúerint.

Conjunctivi propriæ voces Lusitanæ.

Præsens.

Quamvis dimetiar, *Posto que eu trace.* Dimetiaris, vel dimetiare, &c.

Imperf. Quamvis dimetirer, *Posto que eu traçara, ou Traçasse.* Dimetirêris, vel dimetirêre, &c.

perf. Quamvis dimensus, a, um sim, vel fúerim, *Posto que eu tenha traçado: ou Posto que fui traçado.* Sis, vel fueris, &c.

plusq. Quamvis dimensus, a, um essem, vel fuissem, *Posto que eu tivera traçado: ou Posto que eu fora traçado.* Esses vel fuisses, &c.

Infiniti præsens.

Dimetiri, *Traçar: ou Que traço, traças, traça, &c.*

pr.imperf. Dimetiri, *Traçar: ou Que traçava, traçavas, &c.*

pr.perf. Dimensum, am, um esse, vel fuisse, *Ter traçado: ou Que traçei, & Fui traçado, &c.*

pl. Dimensos, as, a esse, vel fuisse, *Ter traçado: ou Que traçamos, & Fomos traçados, fostes, &c.*

pr.plusq. Dimensum, am, um esse, vel fuisse, *Ter traçado: ou Que traçara, & fora traçado, foras, &c.*

pl. Dimensos, as, a esse, vel fuisse, *Ter traçado: ou Que traçaramos, & Foramos traçados, foreis, &c.*

Fut.act. Dimensurum, am, um esse, *Que hey de traçar: ou Que traçarei, &cat.*

pl. Dimenſuros,as,a eſſe, *Que avemos de traçar: ou Que traçaremos,&c.*

Fut.paſſ.Dimenſum iri,vel dimetiendum,am,um eſſe, *Que hey de ſer traçado:ou Que ſerey traçado,ſerás,&c.*

pl. Dimenſum iri,vel dimetiendos, as, a eſſe, *Que avemos de ſer traçados:ou Que ſeremos traçados, ſereis,&c.*

Dimenſurum,am,um fuiſſe, *Que ouvera, ouveras,ouvera de traçar.*

pl. Dimenſuros,as,a fuiſſe, *Que ouveramos,ouvereis,ouveram de traçar.*

Dimetiendum,am,um fuiſſe, *Que ouvera,ouveras,ouvera de ſer traçado.*

pl. Dimetiendos,as,a fuiſſe, *Que ouveramos,ouvereis,ouveram de ſer traçados.*

Gerundia.

Dimetiendi,	*De traçar.*
Dimetiendo,	*Em traçar : De traçar:Traçando: & Sendo traçado.*
Dimetiendum,	*A traçar:Pera traçar: A ſer, Pera ſer traçado.*

Supina.

Dimenſum,	*A traçar:Pera traçar.*
Dimenſu,	*De ſer traçado:Pera ſe traçar.*

Participia.

Præſ.& imper.Dimetiens,entis, *O que traça,& Traçava.*

Futuri activi.

Dimenſurus,a,um, *O q̃ ha,ou ouver de traçar:Pera traçar.*

Præ-

Præteriti.

Dimenſus,a,um, *Couſa q̃ traçou:ou Foi traçada.*

Futuri paſſivi.

Dimetiendus,a,um, *Couſa q̃ ha,ou Ouver de ſer traçada.*

DE VERBIS ANOMALIS,

Poſſum,Fero,Volo,Nolo,Malo,Fio,Eo.

Indicativi præſens.

Poſſum,potes,poteſt. pl.Poſſumus, poteſtis,poſſunt.
Imperf.Póteram,póteras,póterat.
pl. Poterâmus,poterâtis,póterant.
perfect.Potui,potuiſti,potuit.
pl. Potúimus,potuiſtis,potuérunt,vel potuêre.
pluſq. Potúeram,potúeras,potuerat.
pl. Potuerâmus,potuerâtis,potúerant.
Fut. Pótero,póteris,póterit.
pl. Potérimus,potéritis,póterunt.
Fut.perf.Potuero,potueris.&c.

Imperativi Modi tempus præſens.

Fac poſſis,poſſit. Poſsîmus,poſsîtis,poſſint.

Optativi modi præſens.

Vtinam poſſem,poſſes,poſſet.
pl. Vtinam poſsêmus,poſsêtis,poſſent.
perrf. Vtinam potúerim,potúeris,potúerit.
pl. Vtinam potuérimus,potuéritis, potúerint.
pluſq. Vtinam potuiſſem,potuiſſes,potuiſſet.
pl. Vtinam potuiſſemus,potuiſſetis,potuiſſent.
Fut. Vtinam poſſim,poſſis,poſſit.

pl. Vtinam posśîmus. posśîtis. possint.

Conjunctivi præsens.

Cum possim, possis, possit.
pl. Cum posśîmus, posśîtis, possint.
Imperf. Cum possem, posses, posset.
pl. Cum posśêmus, posśêtis, possent.
perfect. Cum potúerim, potúeris potúerit.
pl. Cum potuérimus, potuêritis, potúerint.
plusq. Cum potuissem, potuisses, potuisset.
plur. Cum potuissemus, potuissetis, potuissent.
Fut. Cum potúero, potúeris, potúerit.
plur. Cum potuérimus, potuéritis, potúerint.

Infiniti præsens, & imperfectum.

Posse.

Perfectum, & plusq.

Potuisse. Cæteris caret.

Indicativi Modi præsens activum.

Fero, fers, fert. plur. Férimus, fertis, ferunt.
Pasśiuum. Feror, ferris, vel ferre, fertur.
plur. Féri mur, ferîmini, feruntur.
Imperf. Ferebam, ferebas. &c. ut Legebam.
Pasśi. Ferebar, ferebaris, &c. ut Legebar.
perf. Tuli, tulisti, &c. Latus, lata, latum sum, vel fui, es vel fuisti, &c.
plusquam perf. Túlerām, túleras, &c. Latus, tā, tum erā, vel fueram, éras, vel fueras. &c.
Fut. Feram, feres, &c. vt legam, leges. Ferar, ferêris, vel ferêre, &c.

Imperativi Modi præsens.

Fer, vel ferto, ferat, pl. Ferāmus, ferte, vel fertote, ferāt.

Pasśi-

Paſſivum.

Ferre, vel fertor, feratur. Pl. Feramur, ferimini, vel feriminor, ferantur.

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Ferto tu, vel feres, ferto ille, vel feret.
pl. Fertote, vel feretis ferunto, vel ferent.

Paſſivum.

Fertor tu, ferêris, vel ferêre, fertor ille, vel feretur.
pl. Feríminor, vel ferémini, feruntor, vel ferentur.

Optativi præſens, & imperfectum.

Vtinam ferrem, ferres, ferret.
pl. Vtinam ferremus, ferrêtis ferrent.

Paſſivum.

Vtinam ferrer, ferrêris vel ferrere, ferretur.
pl. Vtinam ferremur, ferremini, ferrentur.
perfc. Vtinā tulerí, tuleris, &c. Latus, lata, latum ſim, vel fúerim, ſis, vel fueris, &c.
pluſq. perf. Vtinam tuliſſem, tuliſſes, &c. Latus, lata latū eſſem, vel fuiſſem, eſſes, vel fuiſſes, &c.
futurū Vtinam feram, feras, ferat, &c. Ferar, feraris, vel ferare, feratur, &c.

Conjunctivi præſens.

Cum feram, feras, ferat, &c. Ferar, feraris vel ferare, feratur, &c.
Imperf. Cum ferrem, ferres, ferret.
pl. Cum ferremus, ferretis, ferrent.

Cum ferrer, Ferrêris, vel ferrêre, ferretur?
pl. Cum ferremur, ferremini, ferrentur.
præt. perf. Cum Tulerim, tuleris, &c.
Cum Latus, ta, tum sim, vel fuerim, sis, vel fueris, &c.
plusq. perf. Cum tulissem, tulisses, &c.
Cũ latus, ta, tũ essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, &c.
Fut. Cum tulero, tuleris, &c.
Cum latus, ta, tum ero, vel fuero, eris, vel fueris, &c.

Infiniti præsens, & imperfectum.

Ferre, ferri. Perfectum, & pluq. Tulisse.
Latum, tam, tum esse vel fuisse.
Fut. Laturum, am, um esse. Latũ iri, vel ferendũ esse.
Laturum, am, um fuisse. Ferẽdum, dam, dũ fuisse,
Gerundia. Ferendi, ferendo, ferendum.
Supina. Latum, latu.
Particip. præsent. Ferens, tis.
Fut. Laturus, ra, rum.
Participia præteriti. Latus, ta, tum.
Futuri. Ferendus, da, dum.

Indicativi præsens.

Volo, *Eu quero.* Vis, vult. pl. Volumus, vultis, volunt.
Imperf. Volebam, volebas, volebat.
plur. Volebamus, volebatis, volebant.
perfectũ. Volui, voluisti, voluit.
plur. Voluimus, voluistis, voluerunt, vel voluêre.
plusq. Volúeram, volúeras, &c.
Fut. imp. Volam, voles, volet. pl. Volemus, voletis, volẽt.
Fut. perf. Voluero, volueris, voluerit.
plur. Voluerimus, volueritis, voluerint.
Imperat. præs. Fac velis, velit.
pl. Velîmus, velîtis, velint.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam vellem, velles, vellet.
pl. Vellêmus, velletis, vellent.
Pr.perf. Vtinam voluerim, volueris, &c.
pr.plusq.perfectum. Vtinam, voluissem, voluisses, &c.
Futurũ. Vtinam velim, velis, velit.
pl. Vtinam velîmus, velîtis, velint.

Conjunctivi tempus præsens.

Cum velim, velis, velit. pl. Cum velîmus, velîtis, velint.
Imperf. Cum vellem, velles, vellet.
pl. Cum vellêmus, vellêtis, vellent.
perf. Cum voluerim, volueris, voluerit, &c.
plusq. Cum voluissem, voluisses, &c.
Fut. Cum voluero, volueris, voluerit, &c.
Infinit. præs. & imperf. Velle.
præt. perf. & plusq. perf. Voluisse.
participium tẽporis præs. Volens, volentis.

Indicativi præsens.

Nolo. *Eu nam quero.* Nonuis, nonuult.
pl. Nólumus, nonuultis, nolunt.
Imperf. Nolebam, nolebas, nolebat, &c.
perfect. Nolui, noluisti, noluit.
pl. Noluimus, noluistis, noluerunt, vel noluêre.
plusq.perf. Nolueram, nolueras, noluerat, &c.
Fut.imperf. Nolam, noles, nolet.
pl. Nolêmus, nolêtis, nolent.
Fut.perf. Noluero, nolueris, noluerit.
pl. Noluerimus, nolueritis, noluerint.

Imperativi præsens.

Noli, vel nolito, nolit.

pl. Nolimus, nolite, vel nolitôte, nolint.
Futurũ. Nolito, tu, nolito ille. pl. Nolitôte, nolunto.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam nollem, nolles, nollet.
pl. Vtinam nollemus, nollêtis, nollent.
perfect. Vtinam noluerim, &c.
plusq. Vtinam noluissem, &c.
Futurũ. Vtinam nolim, nolis, nolit.
pl. Vtinam nolîmus, nolitis, nolint.

Conjunctivi præsens.

Cum nolim, nolis, nolit.
pl. Cum nolimus, nolitis, nolint.
Imperf. Cum nollem, nolles, nollet.
pl. Cum nollêmus, nollêtis, nollent.
perfect. Cum noluerim, &c. plusq. Cũ noluissem, &c.
Futurũ. Cum noluero, nolueris, noluerit, &c.
Infiniti præs. & imperf. Nolle.
perfect. & plusq. perfect. Noluisse.
participium præsentis. Nolens, nolentis.

Indicativi præsens.

Malo, *Eu mais quero.* Mavis, mavult.
pl. Málumus, mavultis, malunt.
Imperf. Malebam, &c. perf. Malui, &c.
plusq. perf. Malueram, &c.
Futur. Maluero, malueris, maluerit.
pl. Maluerimus, malueritis, maluerint.

Imperativi præsens.

Fac Malis, malit. pl. Malimus, malitis, malint.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam mallem, malles, mallet.

pl. Vti-

pl. Vtinam mallemus, mallêtis, mallent.
prefect. Vtinam maluerim, &c.
plusq. Vtinam maluissem, &c.
Futurũ. Vtinam malim, malis, malit.
pl. Vtinam malîmus, malîtis, malint.

Conjunctivi tempus præsens.

Cum malim, malis, malit.
pl. Cum malimus, malitis, malint.
præt.imp. Cum mallem, malles, mallet.
pl. Cum mallêmus, mallêtis, mallent.
præt.perf. Cum maluerim, &c.
præt.plusq.perf. Cum maluissem, &c.
Futurum. Cum maluero, malueris, maluerit, &c.
Infiniti præsens, & imperfectum. Malle.
perfectũ, & plusq. perfectum. Maluisse. Cæteris caret.

Indicativi præsens.

Fio, *Eu sou feito.* Fis, fit. pl. Fimus, fitis, fiunt.
præt.imperf. Fiebam, fiebas, fiebat.
pl. Fiebamus, fiebatis, fiebant.
præt perfect. Factus, facta, factum sum, vel fui, &c.
pr.plusp.perf. Factus, facta, factum eram, vel fueram, &c.
Fut.imperf. Fiam, fies, fiet. pl. Fiêmus, fiêtis, fient.
Fut.perfectũ. Factus, ta, tum, fuero, fueris, &c.

Imperativi præsens.

Fac fias, fiat. pl. Fiamus, fiatis, fiant.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Fies, fiet. Fietis, fient.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam fierem fieres, fieret.

pl. Vtinam fieremus,fieretis,fierent.
Præt.perf. Vtinam factus,cta,tum sim,vel fuerim,&c.
pr.plusq.perf. Vtinā factus,cta, tū essem, vel fuissem,&c.
Futurum. Vtinam fiam,fias,fiat. pl. Vtinam,fiamus fiatis,fiāt.

Conjunctivi præsens.

Cum fiam,fias,fiat. pl. Cum fiamus,fiatis,fiant.
pr.imp. Cum fierem,fieres,fieret.
pl. Cum fieremus,fieretis,fierent.
perfect. Cum factus,cta,tum sim,vel fuerim,&c.
plusq.perf. Cum factus,cta,tum essem,vel fuissem,&c.
Futurū. Cum factus,cta,ctum ero,vel fuero,&c.

Infiniti præsens, & imperfectum,

Fieri.
perf.& plusq.perf. Factum,factam,factū esse,vel fuisse.
Fut. Factum iri,vel faciendum esse.
Gerund. Fadiendi, do,dum. Supinum. Factu.

Participia.

præteriti. Factus,cta,ctum. Fut. Faciēdus,faciēda,dum.

Indicativi præsens.

Eo, *Eu vou.* Is,it. pl. Imus.itis,eunt.
Imperfectum. Ibam,ibas,ibat. pl. Ibâmus,ibâtis, ibant.
præt. perfectū. Ivi,ivisti.&c. pr.plusq. Iverā,iveras,&c.
Fut. Ibo,ibis,ibit.&c. Fut.perf. Ivero,iveris,&c.
Imper.præs. I,vel ito,eat. pl. Eamus.ite,vel itote,eant.
Futurum. Ito tu,vel ibis,ito ille,vel ibit.
pl. Itote,vel ibitis,eunto,vel ibunt.

Optativi præsens,& imperfectum.

Vtinā irem,ires,&c. pr.perf. Vtinam iverim,iveris,&c.
præteritū plusq.perfectum. Vtinā ivissem,ivisses.&c.
Fut. Vtinam eam,eas,eat. pl. Vtinam eâmus, eâtis,eant.

Cin-

Conjunctivi præsens.

Cum eam, eas, eat. pl. Cum eâmus, eâtis, eant.
pr. imp. Cum irem, ires, &c.
pr. perf. Cum iverim, iveris, &c.
pr. plusq. Cum ivissem, ivisses, &c.
Fut. Cum ivero, iveris, &c.
Infiniti præs. & imperf. Ire.
præt. perf. & plusq. perf. Iuisse.
Gerund. Eundi, Eundo, Eundum. Sup. Itum.
participia præs. & imp. Iens, euntis. Fut. Iturus, a. um.
Dic, Duc, Fac, E literam cum compositis amiserunt: vt Prædic, Deduc, Cálefac.
Composita tamen ex verbo Facio, quæ A, in I, mutãt, E, servant, vt Cónfice, Pérfice.

DE VERBIS DEFECTIVIS,

Memini, Novi, Odi, Cœpi.

Indicativi præsens, & perfectum.

MEmini. ***Eu me lembro, & lembrei.*** Meministi, &c.

Præteritum imperf. & plusq. perf.

Memineram, ***Eu me lẽbrava: & Lẽbrara. ou tinha lẽbrado.***
Fut. Meminero, ***Eu me lẽbrarei.*** Memineris, meminerit.

Imperativi præsens, & futurum.

Meméto tu, vel memineris, ***Lembrate tu: ou Lembrartehas.***
Meminerit.
pl. Meminérimus, mementôte, vel meminéritis, meminerint.

Opta-

Optativi præsens, & perfectum.

Vtinam meminerim, *Queira Deos que me tenha eu lembrado: ou Oxalà me lembrasse eu.* Memineris, &c.

pr. imp. & plusq. Vtinam meminissem, *Prouvera à Deos q̃ me lẽbrara eu: ou Tivera lẽbrado.* Meminisses, &c.

Conjunctivi præsens, & perfectum.

Cum meminerim, *Como eu me lembro, & Lembrei.* Memineris, meminerit, &c.

Præteritum imperf. & plusquàm perfectum.

Cum meminissem, *Como eu me lẽbrava, & lẽbrara.*

Fut. Cum meminero, *Como eu me lembrar: & Tiver lembrado.* Memineris, &c.

Infiniti præsens, & perfectum.

Meminisse, *Lembrarse, ou Que me lembro: & Lembrei.*

Præteritum imperfectũ, & plusq. perfectum.

Meminisse, *Terse lẽbrado: ou Que me lẽbrava: & lẽbrara, &c.*

Indicatiui præsens, & perfectum.

Novi, *Eu conheço: & Conheci.* Novisti, novit.
pl. Nóvimus, novistis, novérunt, vel novêre.

Præteritum imperf. & plusq. perfectum.

Nóveram, *Eu conhecia: & Conhecéra.* nóveras, &c.

Fut. Nóvero, *Eu conhecerei.* Nóveris, &c.
Imperat. Nóveris, *Conhece, tu, & Conheceràs.* Nóverit
pl. Novérimus, novéritis, nõverint,

Opta-

Optativi præsens, & perfectum.

Vtinam nóverim. *Queira Deos que tenha eu conhecido: ou Oxalà conhecesse eu.* Noveris, &c.

Præteritum imperfectum, & plusq.

Vtinam novissem, *Prouvera à Deos que conhecera eu: ou Tivera conhecido.*

Conjunctivi præsens, & perfectum.

Cum nóverim. *Como eu conheço: & Conheci.* Nóveris, &c.

Præteritum imperfectum, & plusq.

Cum novissem, *Como eu conhecia: & Conhecera.* Nouisses, &c.

Fu. Cum novero, *Como eu conhecer: & Tiuer conhecido.* Nóveris, &c.

Infiniti præsens, imperf. & plusq.

Novisse, *Conhecer: & Ter conhecido, &c.*

Indicativi præsens, & perfectum.

Odi, *Eu aborreço, & Aborreci.* Odisti, odit. pl. Odimus, odistis, odérunt. vel odêre.

Præteritum imperfectum, & plusq.

Oderam. *Eu aborrecia: & Aborrecera.* Oderas, &c.

Fut. Odero, *Eu aborrecerei.*

Imperat. Oderis, *Aborrece tu: & Aborreceràs.* Oderit. pl. Odérimus, odéritis, oderint.

Optativi præsens, & perfectum.

Vtinam oderim, *Queira Deos que tenha eu aborrecido: ou Oxalà*

Oxalà aborrecesse eu. Oderis,&c.

Præteritum imperf.& plusq.

Vtinam odissem, *Prouvera à Deos que aborrecera eu: ou Tivera aborrecido.* Odisses,&c.

Conjunctivi præsens,& perfectum.

Cum oderim, *Como eu aborreço: & aborreci,* Oderis,&c.

Præteritum imperf.& plusq.

Cũ odissem, *Como eu aborrecia: & Aborrecera.* Odisses,&c.

Futurum.

Cum odero, *Como eu aborrecer: ou Tiver aborrecido.* Oderis,&c.

Infiniti præsens, imperf. perf.& plusquam.

Odisse, *Aborrecer: & Ter aborrecido, &c.*

Indic. præt. perfectum tantùm.

Cœpi, vel Cœptus sum, *Eu comecei: ou Tenho começado.*
Cœpisti, cœpit.
pl. Cœpimus, cœpistis, cæperunt, vel cœpêre.
pr. plusq. Cœperã, *Eu começara: ou Tinha começado.* Cœperas,
Fut. Cæpero, *Ia eu então terei começado.*
Imperat. præs. Cœperis, *Começa tu.* Cœperit,
pl. Cæpérimus, cœperitis, cœperint.

Optativi præt. perfectum.

Vtinam cœperim, *Queira Deos que tenha eu começado.* Cœpiris,&c.

Præt. plusquàm.

Vtinam cœpissem, *Prouvera à Deos que começara eu.*

Cœ-

Cœpisses,&c.

Conjunct. præt. perfect.

Cum cœperim, *Como eu comecei.* Cœperis,&c.

Præteritum plusquam perfect.

Cum cœpissem, *Como eu começara.* Cœpisses,&c.
Fut. Cum cœpero, *Como eu começar.* Cœperis,&c.

Infinit. perfect. & plusquam perf.

Cœpisse, *Ter começado, o q̃ comecei: ou Começara, &c.*
Cœptum,tam,tum esse, vel fuisse, *Que fui, foste, foi começado, &c.*
Fut. Cœpturum,am,um esse, *Que hey de começar; ou Que começarei, &c.*
Cœpturum,am,um fuisse, *Que ouvera de começar, &c.*

Supina.

Cœptum, *A começar: Pera começar.*
Cœptu, *De ser começado: Pera se começar.*

Particip. futuri.

Cepturus,a,um, *O q̃ha, ou ouver de começar: Pera começar.*

Particip. præteriti.

Cœptus,a,um, *Cousa que foi começada: ou Que começou.*

De verbo Sum, & ejus compositis cũ significant comedere.

Indicativi præsens.

ES,est. Pl. Estis. Passivum, Estur.

Impe-

Imperativi præsens.

Es, vel Esto, pl. Este. Fut. Esto tu, Esto ille.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinã essem, esses, esset. pl. Vtinã essemus, essetis, essent.
Conjunct. Imperf. Cum, essem, esses, esset.
pl. Cum essemus, essetis, essent.

Infiniti præsens, & imperfectum.

Esse.

Indicativi præsens.

Comes, Comest. pl. Comestis.
Imperativi, Comesto tu. Comesto ille.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam comessem, comesses, comesset.
pl. Vtinam comessemus, comessetis, comessent.

Conjunctivi imperfectum.

Cum comessem, comesses, comesset.
pl. Cum comessemus, comessetis, comessent.

Inf. præs. & imperf.

Comesse,
Exest, in tertia persona Indicatiui, ***Elle come.***
Exesse, in præsenti, & imperfecto Infiniti, ***Comer.***

INQVAM.

Indicatiui præsens.

INquam, inquis, inquit. pl. inquimus, inquiunt.
Pr. imp. Inquiebat. Perf. Inquisti. Fut. Inquies, inquiet.
Imper. præs. Inque, vel Inquito. Participium, Inquiês.

AIO.

AIO,

Indicativi præsens.

AIo, *Eu digo.* Ais.ait. pl.Aiunt.
Imperf. Aiebam.aiebas,aiebat.
Pl.Aiebâmus,aiebatis,aiebant.
Imperat.præs. Ai.

Optativi futurum,& præsens Conjunct.

Aias,aiat. Particip. Aiens,aientis.

Optat.præs.& imperf.& Cõjunct.imperf.

Forem,fores,foret. pl.Forent,pro Essem.esses,&c.
Fut.Infiniti, Fore,pro Futurum esse.
Faxo, Fut.Indicat.pro Faciam.

Quæso,quæsumus, primam habet personam utriusque numeri præsentis Indicatiui.

Ave, Avête, Avêre: Salve, Salvête, Salvêre, secundam personam Imperativi utriusque numeri, & præsens infinitum habent.

Cedo,da, vel dic,secunda est Imperativi.

Infit,tertia persona Indicativi,pro Incipit,vel Inquit.

Ovat,tertiam personam habet Indicativi: & Participiũ Ovans,ovantis.

Defit,Defiet, Defieri, tertiam habet Indicativi, & futuri & præs.Infin.

Quæ sequuntur ad futurum Optativi,vel præsens,vel futurum Conjunctivi,aut certè ad præsens,vel futurũ modi Potentialis pertinent.

Faxim,faxis,faxit. pl.Fáximus,fáxitis,fáxint.
Ausim,ausis,ausit.
Edim,Cómedim,pro Edam,Cómedam.
Duis,duit,duint,pro Des,det,dent;aut Dederim,déde-

ris, déderint.
Perduint, pro Perdant.

DE VERBORVM IMPERSONALium conjugatione.

POENITET, Verbum defectivũ, impersonale, vocis activæ, sic conjugabitur.

Indicativi præsens.

Pœnitet me. *Pesame a mi.* Imp. Pœnitebat. perf. Pœnituit. plusq. Pœnitúerat. Fut. Pœnitebit. Fut. perf. Pœnitúerit.

Imperativi præsens. Pœniteat.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam pœnitêret. perf. Vtinam pœnitúerit. plusq. Vtinam pœnituisset. Fut. Vtinam pœniteat.

Conjunctivi præsens.

Cum pœniteat. Imperf. Cum pœnitêret. perf. Cum pœnitúerit. plusq. Cum pœnituisset. Fut. Cum pœnitúerit.

Infiniti præsens, & imperfectum. Pœnitêre. perf. & plusq. perf. Pœnituisse. Fut. Pœnitendum esse. Pœnitendum fuisse.
Gerundia, Pœnitendi, pœnitendo, pœnitendum.
Particip. præs. temp. Pœnitens.

PVGNATVR, Verbum defectivum Impersonale, vocis passivæ, sic conjugabitur.

Indicativi præsens.

Pugnatur. *Pelejase.* Imperf. Pugnabatur. perf. Pugnatum est, vel fuit.

plusq.

plusq. Pugnatum erat, vel fúerat. Fut. Pugnábitur.
Imperat. præs. Pugnetur.

Optativi præsens, & imperfectum.

Vtinam pugnaretur. perf. Vtinam pugnatũ sit, vel fúerit.
plusq. Vtinam pugnatum esset, vel fuisset.
Fut. Vtinam pugnetur.

Conjunctivi præsens.

Cum pugnetur. Imperf. Cum pugnaretur.
perf. Cum pugnatum sit, vel fuerit.
plusq. Cum pugnatum esset, vel fuisset.
Fut. Cum pugnatum erit, vel fuerit.
Infin. præs. & imperf. Pugnari.

Perfectum, & plusquàm perfectum.

Pugnatum esse, vel fuisse. Fut. Pugnatum iri, vel Pugnandum esse. Pugnandum fuisse.
Participiale, Pugnandum est.

RVDIMENTA SEV DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS.

ADMONITIO.

NE puerorũ ingenia multitudine obruãtur, paulatim sunt hæc, & alia præcepta veluti angustis vasculis infundẽda. Patrio sermone tantùm declarãda Rudimẽta, Genera, Declinationes, Anomala, Præterita,

ta, & Supina, iuxta ea, quæ in Scholijs continentur. Ne simul, & ligata, & soluta oratione præcepta memoriter recitare cogãtur. Quod etiam in Syntaxi, quando ea primò explicatur, observandũ est. Posteà verò cùm jam sunt provectiores, Latinè præceptorum rationem reddere jubeãtur, seu verbis ad calcem cuiusque præcepti subjunctis, sive alijs quibuscunque. Idemque modus in exponenda Syllabarũ quãtitate, alijsq; libri tertij partibus omnino retinendus est. Ex præceptis autem, licèt non omnia sint æqualiter exercenda, & inculcanda, nullum tamen in tota Arte negligendũ est. Claudicãt enim plerumq; tyrones in Syntaxi, quòd Rudimenta non teneãt: in Quantitate, quòd declinationum regulas non audierint: in rebus apertissimis alluciantur, quòd Figurarum notitiam ex ore præceptoris numquã acceperint. Quarè Ludimagister, gymnasij sui promovendi studiosus præcepta omnia carminibus comprehensa diligẽter exponat, utiliora frequenter exerceat: & quoad fieri potest, memoria conservari diligentissimè curet. Tota enim scientia puerilis oblivione præceptorum elabitur, & penitùs evanescit.

PRI-

PRIMA Rudimenti veteres elementa Magistri
Enumerant tria bisque decem, distincta figuris
Omnia: sed tria Græca notis sunt mista Latinis.

LITERÆ, quibus utuntur Latini, sunt tres & viginti: A, Be, Ce, De, E, Ef, Ge, Ha, I, Kappa, El, Em, En, O, Pe, Qu, Er, Es, Te, V, Ix, Ypsilon, Zeta. Hæ figuris distinctæ sunt omnes, quamvis nonnullæ sono conveniant, vt I, & Ypsilon. Tres à Græcis mutuati sunt Latini, Kappa, Ypsilon, Zeta.

Sex sunt Vocales, quas fundere possumus ore,
Absque alijs: verum Y, Danaum solùm insita Graijs
Vocibus esse potest. At cætera turba vocatur
Consona, vocali resonat quia juncta sonanti.

Literæ dividuntur in vocales, & consonantes. Vocales sunt sex, A, E, I, O, V, Ypsilon; quæ per se sonare possunt. Harum ultima tantùm in dictionibus Græcis locũ habet, ut Hieronymus, Dionysius, Cæteræ appellantur consonantes, quòd vocalibus junctæ simul sonent.

Syllaba fit multis: interdum est litera simplex.
At quæ vocali ex duplici cõjere, vocantur.
Diphthongi, numerumque parem vocalibus æquant.
Ceu Præceps, Harpyia, Aurum, Melibœus, Achillei.

Syllaba fit ex literis, unâ, vel pluribus: ut A-le-as.
Syllaba, quæ fit ex duabus, vocalibus, vocatur diphthõgus. Diphthõgi sunt Sex, ae, au, ei, eu, oe, yi, ut Præmium, Aurum, Hei, Europa, Pœna, Harpyia.

Dictio nonnunquam, ceu Flos, est syllaba tantum,
Sæpe fit ex multis. Istarum Oratio plures
Semper habet, ceu Magna bonis dat præmia virtus.

Dictio fit ex syllabis, ut Aleas: interdum fit ex una syllaba, ut Mors, Lux. Oratio fit ex dictionibus, ut Aleas fuge. Mortem meditare.

Partes Orationis.

Octo ſibi partes Oratio ſubdit, earum
Quatuor in varios poſſunt ſe inflectere caſus,
Et numeros, reliquæ penitùs viduantur utriſque.

Partes orationis ſunt octo: Nomen, Pronomen, Verbũ, Participium, Præpoſitio, Adverbiũ, Interiectio, Conjunctio. Harum quatuor, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, declinantur: reliquæ, Præpoſitio, Adverbiũ, Interjectio, Conjunctio declinationis ſunt expertes.

De Nomine.

Pars prior eſt Nomen varians ſine tempore caſus.
Rem certam oſtendit Proprium, ceu Roma, Corinthus.
Appellativum verò communia multis
Demonſtrat, non certum aliquid, ceu Palma, Triumphus.

Nomen eſt pars Orationis, quæ caſus habet, neque tempora adſignificat, ut Muſa, Dominus.

Nomen proprium eſt, quod res proprias, atque certas ſignificat, ut Romulus, Roma.

Appellativum eſt, quod res communes, atque incertas ſignificat, ut Rex, Oppidum.

Sit Collectivum, numero quod multa priori
Significat, ceu Turba, Genus, Pars, Agmen, & Ordo.

Collectivũ eſt , quod numero Singulari ſignificat multitudinem, ut Populus, Gens, Turba.

Id Subſtantiuum, ſeu Fixum dicito nomen,
Quod per ſe verbum comitatur, ut Ebora floret.

Subſtantivum, ſeu Fixum nomen eſt , quod per ſe in oratione eſſe poteſt, ut Dux imperat. Miles obtemperat.

Omne Adjectivum, ſeu Mobile poſcit apertè,
Vel tatitè Fixum eſſe ſimul, quo oratio fiat
Integra, ceu Bubula cautus non veſcitur æger.

Adjectivum, Mobile, ſeu Appoſitum eſt, quod in Oratione

tione

tione esse non potest sine substantivo apertè, vel occultè. Apertè, ut Dux prudens, si strenuos milites, dictoque audientes habeat, facilè hostes superabit. Occultè, ut qui tertiana laborant, non vescuntur bubula. Hoc est, tertiana febri, bubula carne.

Mobile quot formas recipit? Datur una quibusdam.
Accipiunt nonnulla duas, tres multa capessunt.

Adjectivum nomen, vel habet tres formas, ut Bonus, bona, bonum: vel duas, ut Brevis, & breve: vel unam, ut Prudens, Felix.

Varia adjectivorum genera.

Mobilium species multa. Sit prima rogandi.
Vt Quis? Quantus? Vter? Cujas? Quot? Qualis? & illis
Adde Quotus: veluti; Quondam quis terruit orbem?
Magnus Alexander. Cujas fuit Euthia? Grajus.

Interrogativum nomen est, quo de re aliqua quærimus, ut Quis? Vter? Quantus? Interrogativorum duo sunt genera: Vnum, cui respondemus per nomen substantivũ, vel per nomen demonstrativum, ut quis, quæ, quod; Vter, utra, utrũ. Quis hîc loquitur? Davus, ille. Alterum, cui respõdemus per nomẽ adjectivũ, ut Quantus, Qualis, Quot, Quotus, Cujas. Qualis fuit Hector? Fortis, magnanimus.

Esto Relativum, quod nomina quæque reducit
In mentem; ut Deus est opifex, qui cuncta creavit.

Relativum est, quod nomen antecedens in memoriam reducit. Id duplex est: unum, quod nomen substantivum in memoriam revocat; ut Qui, quæ, quod: Lego Ciceronem, qui fuit eloquẽtissimus Romanorũ. Alterum, quod nomen adjectivum refert, ut Quantus, qualis, quot: Cicero fuit eloquens, qualis fuit Hortensius.

Tot, Talis, Totidem, Tantus redduntur ad illa
Quot, Qualis, Quantus, sivè ipsa locaveris antè,
Seu post: ut Tu talis eris, vis qualis haberi.
Qalis haberi optas, talis coràm omnibus esto.

Redditiva ſunt Tantus, Talis, Tot, Totidem: quæ relativis Quãtus, Qualis, Quot, ante, vel poſt redduntur: ut Quales in Republica principes ſunt, tales reliqui ſolent eſſe cives. Cura, ut talis ſis, qualis haberi cupis. Quot homines, tot ſententiæ. Totidem ad te literas dedi, quot tu ad me miſiſti.

Infinita, ſolent dici adjectiva Rogandi,
Cum Scio, cum Video, cum affinia verba ſequuntur.
Vt Scio quid referas. Intelligo quis ſit Amyntas.

Infinita ſunt ea, quæ certam non reſpiciũt perſonam, ſed cuilibet aptari poſſunt.

Quis, vel qui, quæ, quod. Vter, utra, utrũ. Quantus, qualis, & ætera interrogativa, quando ponuntur poſt verba Audio, Video, Scio, Intelligo, Neſcio, & alia ejuſdem ſignificationis, appellantur Infinita. Vt Neſcio quis ſit. Audio quid dicas. Ignoro quantus, aut qualis ſit.

Poſſeſsivum eſto, quo ſignificabitur ulla
Res poſſeſſa, vel huic ſimilis, ceu Regia virtus,
Pompeianus item miles, vel Cæſarianus.

Poſſeſſivum nomen eſt, quod aut rem poſſeſſam, aut ad aliquid pertinentem ſignificat, ut Equus regius ; Miles Pompejanus.

Oſtendit Patriam Patrium tibi nomen, & urbem:
Vt vir Romanus. Gentilia nomina gentem
Significant, ut Gallus, Arabs, Germanus, Achivus.

Patrium nomen eſt , quod patriam indicat , ut Romanus, Athenienſis.

Gentile nomen eſt, quod gentem , vel nationem indicat, ut Italus, Græcus.

Partitiva notant, vel ſolum ex pluribus unum,
Vt Quiſquam, Quivis, Aliquis, Nonnullus, & Alter,
Quiſpiam, & Alteruter, Quidam, cum Quilibet, Vllus.
Vel multa oſtendunt, & ſunt generalia, Nullus
Teſtis erit, Quicumque, Omnis, cum Nemine Cunctus.

Partitivum nomen eſt , quod, aut unum ex multis ſignificat,

ficat,aut multa ſigillatim. Vnum ex multis ſignificant Quidam,Aliquis,Quiſpiam,Quiſquam,Vllus,Nonnullus,Quivis,Quilibet,quæ etiam Particularia vocantur.

Quæ multa ſigillatim ſignificant, ferè ſunt univerſalia, ut Omnis,Cunctus,Quicumque,Nemo,Nullus.

Quæ numerum oſtendunt,Veteres numeralia dicunt.
Eſtq́; genus triplex.Dictum eſt á Cardine primum.
Sint exempla Vnus,Duo,Tres,numerique ſequentes.

Nomen numerale eſt,quod numerum ſignificat,cujus variæ ſunt ſpecies.

Cardinale eſt, quod numerum abſolutè ſignificat, ut Vnus,Duo,Tres.

Ordine multa genus numerat digeſta Secundum,
Vt Primus,Decimus,numeroſaq́; turba deinceps.

Ordinale nomen eſt, quod numerum ordine digeſtum ſignificat, aut ultimum ex eo numero, ut primus, Secundus,Tertius.

At quæ diſtribuunt,ut Singula,Bina,capeſſunt
Nomen ab officio,ſunt Diviſiva,ſed illis
Vtimur,& melius numero plerumque ſecundo.

Diſtributiva, ſive diviſiva nomina ſunt, quæ diſtributionem, ſeu diviſionem ſignificant, quibus ferè utuntur Oratores numero multitudinis; ut Singuli, Bini, Terni, Quaterni. Victores,redîte domum bini,aut terni,ad ſummum quaterni. Cavete,ne ſinguli eatis. Heus tu dato victoribus quaterna mala, victis ſingula,ne animis cōcidāt. Quaterna,ideſt, unicuique quatuor.Singula hoc eſt,cuique unum.

De Nominibus Poſitivis, Comparativis, & Superlativis.

Res tibi ſimpliciter monſtrant Poſitiva:nec ipſis
Fit,ceu Magnus,Inops,collatio vocibus ulla.

Nomen Poſitivum, ſive Abſolutum eſt, quod rem abſolutè,

ſolutè,

solutè,simpliciterque significat,ut Magnus,Parvus.

Rem gradus attollit Medius,vel deprimit,auget
Vel minuit:Minor,& Maior testantur utrumque.

Comparativum est,quod rem, vel attollit, vel deprimit, ut Maior,Minor.

Ponit in extremis qui rem,gradus esto supremus:
Vt Paris est minimus fratrum,sed maximus Hector.

Superlativum nomen est,quod rem,vel in summo,vel in infimo loco collocat,ut Maximus,Minimus.

Supremus,mediusque gradus formantur ab illis
Mobilibus tantùm,quibus aptè adverbia possunt
Conjungi Magis,atq; Minus,ceu Iustus,Amicus.

Nomina Comparativa,& Superlativa fiunt à nominibus adjectivis,quibus adverbia Magis,& Minus rectè adjungi possunt,ut Justus,Fortis.

APPENDIX.

Excipe Fixa inde,& Pronomina,demito nomen,
Cum Patrio Gentile simul.Numeralia tolle
Cum reliquis,quæ cum his pariter numeravimus antè.

Nomina Substantiva, Pronomina. Item Interrogativa, Relativa,Infinita,Redditiva,Possessiva,Partitiva,Numeralia,Patria,Gentilia, neque Comparativa, neque Superlativa pariunt.

Cunctaq; materia,velut illa Argenteus,Aureus,
Cedrinus,Errabundus item,Fugitivus,& Almus,
Frugifer,Omnipotens,Modicus,Moribundus,eodem
Crastinus,Hesternus graduum privantur honore,
Et nonnulla,usu quæ sunt discenda magistro.

Et quæ materiam adsignificant,ut Aureus,Cedrinus. Ad hæc Errabundus,Mediocris,&c.

Nonnulla item alia,quæ usu addiscenda sunt.

A quo casu formentur Comparativa, & Superlativa.

Casus in I, graduum sit norma. Or, syllaba crescens
Dat medium, S, juncta, atque Simus, genuere supremum.

Comparativa fiunt à casu, I, litera finito, addita syllaba, Or: Superlativa verò addita litera, S. & simus, ut Justus, Justi, Justior, Justissimus. Fortis, forti, Fortior, Fortissimus.

EXCEPTIO 1.

Rectus Er, ut celeber, Rimus, ut celeberrimus addit.

Positiva Er, syllaba terminata, gignunt Superlativa, addito Rimus, ut Tener, Tenerrimus: Saluber, Saluberrimus.

Hæc Humilis, Similis, Facilis, Gracilisq; requirunt, Exc. 2.
In Limus, ut Recti casus, Is, syllaba migret.
In Simus, atque Limus, Rectum Imbecillis habeto.

Facilis, Gracilis, Humilis, Similis, Imbecillis Superlativa pariunt, syllaba, is, mutata in Limus, ut Facillimus, Gracillimus, Humillimus, Simillimus, Imbecillimus, & Imbecillissimus.

Nomina vocales antè Vs, capientia nullos Excep. 3.
Ex se ferre gradus, ut Idoneus, Invius, audent.
Strenuus, Assiduusq; gradum formastis utrumque.
A Pius interdum gradus ille Pijssimus exit.

Nomina quæ ante Vs, syllabam, vocalem habent, rarò Comparatiua, aut Superlatiua gignũt: ut Noxius, Arduus: Strenuus tamen Strenuior, Strenuissimus format. Assiduus, Assiduior, Assiduissimus. Pijssimus item, & nonnulla alia apud probatos auctores leguntur.

Entior, à Dico, Facio, Volo nata capessunt.
Fitq; gradus Medius: pro summo, Entissimus addunt.

A nominibus ex verbis Facio, Dico, Volo cõpositis, Cõparatiua in Entior, Superlatiua in Entissimus exeunt: vt Magnificẽtior, Magnificẽtissimus. Maledicẽtior, Maledicen-

centissimus, Benevolus, Benevolétior, Benevolentissimus.

Anomala, sive Inæqualia.

Sume, Bonus, Melior; sume Optimus. Accipe Parvus,
Istu Minor, Minimus. Plus. Plurimus accipe. Multus.
Tuque Malus tibi Peior habe, tibi Pessimus. Illa
Maximus, & Maior solum tibi Magnus habeto.

Bonus, Melior, Optimus: Malus, Peior, Pessimus: Magnus, Maior, Maximus: Parvus, Minor, Minimus: Multum, plus, Plurimum.

Scholium.

Fiunt etiam ab Adverbijs Cōparativa quædam, & superlativa ut à Citra, Citerior, Citimus: Extra, Exterior, Extimus, vel Extremus: Intra, interior, intimus. Infra, inferior, infimus. Propè, proprior, proximus: Post, posterior, postremus. Supra, superior, supremus. A Nequam fiunt Nequior, Nequissimus. Ocyor, Ocyssimus. Potior, potissimus positivis carent. Bellus, bellissimus, Expertus, expertissimus. Fidus, fidissimus. Invitus, invitissimus: Pius, pijssimus comparativis. Longinquus, longinquior. Æternus. Æternior superlativis. Novissimus, Summus, & Imus positivis, & comparativis.

A nominibus substantivis Iuvenis, & senex, fiunt comparativa tantum, Iunior, & senior.

De Pronomine.

Pronomen dico vocem pro Nomine sumptam,
Quæ certam nobis personam, ac cætera monstrat:

Pronomen est, quod loco nominis positum certam, finitamque personam adsignificat.

Octo, velut fontes, Primaria dicimus, unde,
Quæ derivativa ideo sunt dicta, trahuntur.

Pronomina partim sunt Primitiva, partim Derivativa. Primitiva, sive Primigenia dicuntur, quæ prima sunt, & à se

à ſe orta,ut Ego,Tu, Sui,Hic,Iſte,Ille,Ipſe,Is.

Derivativa,vel potius Derivata ſunt,quæ ex alijs oriũtur:ut Meus,Tuus,Suus,Noſter,Veſter,Noſtras,Veſtras.

Quinque Relativi capiunt ſibi munera,quando
In mentem revocant quiquid præceſſit,& Idem
Hujus claſſis erit.Sed poſſeſſiva vocantur
Illa,Meus,Tuus,atque Suus:quibus addito Noſter,
Veſter.At hæc,Noſtras,Veſtras Gentilia gentem;
Quin ſectam,& partes etiam Pronomina monſtrant.

Horum quinque Hic,Iſte,Ille,Ipſe,Is; & ex eo compoſitum, Idem,relativa dicuntur, cùm rem antecedentem in memoriam reducunt , ut Virgilius carmina compoſuit, idémque ipſe ea cecinit.

Poſſeſſiva ſunt,quæ poſſeſſionem ſignific ant,ut Meus, Tuus,Suus,Noſter,Veſter.

Gentilia,ſive Patria ſunt, quæ non ſolùm gentem, vel patriam,ſed etiam partes, ſectamue adſignificant, ut noſtras,veſtras.

Hac Suus,atque Sui dixere Reciproca Noſtri.

Reciproca duo ſunt:unum Primitivum,nimirum Sui,alterum Derivativum,Suus.

DE VERBO.

Verba modos pariter, diverſa q; tempora flectunt,
Non caſus.Horum duplex oſtenditur ordo.

Verbum eſt pars Orationis, quæ modos, & tempora habet, neque,in caſus declinatur. Verbum duplex eſt,Perſonale,& Imperſonale.

Perſonale tribus perſonis conſtat ubique;
Catera ſunt binis vbicumque prioribus orba.

Perſonale eſt, quod omnes perſonas vtriusq; numeri habet, vt Amo, amas, amat. Pl. amamus, amatis, amant. Imperſonale eſt, quod prima, & ſecunda perſona vtriuſque numeri, & tertia multitudinis ferè priuatur: vnde, & nomen traxit.Id duplex eſt,alterum actiuæ declinationis:

ut Pœ-

vt Pudet, Pœnitet: alterum passiuæ: vt Pugnatur, Curritur.

Personale genus species tibi quinque ministrat.

Verbum Personale dividitur in quinque genera, Activum, Passivum, Neutrum, Commune, Deponens.

Dicimus Activum, quod in O, finitur, & aucta
R, sibi jure modos Passiua, ac tempora sumit.

Activum est, quod litera O, finitum, Passivum fit addita litera R, ut Amo, Amor.

Verbum Passivum fit in Or: fit rursus adempta
Litera R, Activum sibi jura activa resumens.

Passivum est quod syllaba Or, finitum, Activum fit, R, litera abiecta, ut Amor, Amo.

Terminat O Neutrum, sive M, sed verba creare
Prædita personis, passiva in voce recusat.

Neutrum est, quod M, vel O, literis, finitum, ex se Passivum Personale nõ gignit, ut Sum, Sto, Servio: Neq; enim dicitur Stor, aut Servior.

Exit in, Or, tantum Commune, activaque voci
Significata sua, simul & passiva recepit.
Tempora præteriti præsertim utenda Latini
Dant, velut Expertus: tum quæ generantur ab illo.

Commune est, quod, Or, syllaba tantùm finitum, Activi simul, & Passivi significationem habet, præcipuè Participium præteriti temporis, & quæ tempora ejus adminiculo supplentur, vt Experior, Complector. Expertus sum, vel fui: Complexus sum, vel fui. Nam præsens, & imperfectum, & quæ inde fiunt, ferè actionem significant.

Deponens habet, Or, tantùm, & neutralia solùm
Significata sibi, vel solùm activa reservat.

Deponens est, quod, Or, syllaba tantùm finitum, Activi, vel Neutri significationẽ habet, ut Sequor, Vtor, Morior.

De varijs Verborum formis.

Verba, quibus quondam peperit verbum Incheo nomen.

Incrementa notant fieri, ut Frigesco, Calesco.

Inchoativum verbum est, quod rem quidem inchoatam, sed ad finem, perfectionemque tendentem significat, ut Calesco, id est, Calidus fio. Frigesco, Frigidus fio.

Rem jam perfectam Perfectum ostendere verbum
Dicito, sint Caleo, Rubeo, sit frigeo testis.

Perfectum est, quod rem perfectam, absolutamque significat, ut Caleo, Frigeo.

At Meditativum sit, quo meditatio rerum
Cum desiderio vehemens conjuncta notatur.
Esurit, & verbum Cœnaturit accipe testes.

Meditativum verbũ est, quod assiduam alicuius rei meditationem significat, ut Esurio, Cœnaturio, qui enim esurit, ac cœnáturit, nihil aliud quàm cibum, cœnamq; meditatur.

Verba frequentandi, ceu Lectito, dicimus illa,
Res quibus exprimitur nobis iterata frequenter.

Frequentativum, sive Iterativum est, quod rei frequentationem, Iterationemque significat, ut Rogito, as: Lectito, Scriptito.

Res minuunt quædam, ut Sorbillo: & propria dicunt
Significata minus, quàm significata parentum.

Diminutivum, vel potius Diminutum est, quod minus, quàm id, à quo ortum est, significat, ut Sorbillo, à sorbeo.

De Participio.

FERT Participium varios cum tempore casus.

Participium est pars Orationis, quæ tum casus, tum tempora habet.

Tempus amat præsens Ans, Ens, & talia verbo
(Passiuo tantùm excepto) gignuntur ab omni.

Participia præsentis temporis in Ans, vel Ens, exeunt, ac ab omni verborũ genere nascuntur, exceptis passiuis: vt Amans, Seruiens, Complectens, Vtens.

Quæ sunt præteriti, verbis oriuntur, ab illis.
Quæ per passivam flectunt sua tempora vocem.

Præteriti temporis in Tus, Sus, Xus, desinunt, ac fiunt à verbis Passivis, Communibus, & Deponétibus, ut Amatus, Complexus, Vsus. Vnum in Vus, reperitur, Mortuus videlicet, à Morior.

In Rus finitum generant verba omnia: dempto
Passivo tantùm verbo. Dus habentia finem
Passiva vocis verba, & Communia formant.

Participia futuri tum in Rus, tum in dus, exeunt.

In Rus oriuntur ab omni genere verborũ, exceptis passivis, ut Amaturus, Serviturus, Amplexurus, Vsurus.

In Dus, fiunt à Passivis, & Communibus, ut Amandus, Complectendus.

Deponens aliquando etiam, Dus, habentia gignit:
Dum fuerit Commune olim, velut Execror, Vtor.

Interdum etiam à Deponentibus, quæ aliquando fuerunt Communia, ut Sequendus à Sequor. Vlciscendus ab Vlciscor. Ab Execror Execrandus. Vtendus ab Vtor.

Tempore verba ullo priuata, aut orba supinis,
His quoque deficiunt, quæ deducuntur ab illis:
Talia sunt Odi, Memini, Reminiscor, & Angor.

Participio præsentis temporis, Gerundijs, & Futuro in DVS carent verba, quæ præterito imperfecto deficiunt; vt Odi, Cœpi, Noui, Memini.

Quæ verba supinis carent, carent etiam participijs futuri in Rus, & præteriti temporis: item præteritis perfectis, & plusquàm perfectis passiuis omniũ modorum, ac fut. passiuo Conjunctiui modi: præterea futuro infinito, tã agendi, quam patiendi. quibus omnibus deficiunt Disco, Posco, Medeor, & alia quæ suo loco explicabuntur.

De Præpositione.

Præpositiua ferè juncta, aut disiuncta locatur,
Ante alias, casusque regit pars ordine quinta.

Præpositio

Præpoſitio eſt pars Orationis, quæ cæteris partibus, aut ſeparata, aut conjuncta ferè præponitur. Separata, ut Non ſum apud me præ iracundia: conjuncta, ut Præſtat millies mori, quam Deum, vel leviſſimè offendere.

Trans, Apud, Adverſus Quarto jungantur, & Ante,
Pone, Per, Adverſum, Iuxta, Prope, Verſus, & Infra,
Ad, Poſt, & Circum, Circa, Cis Circiter, Extra,
Præter, Ob, Intra, Erga, Citra, Secus, Vſque, ſecundum,
Et Propter, Contra, Supra, Penens, Inter, & Vltra.

Quartus caſus eſt Accuſativus.

Accuſativo ſerviũt, Ad, Apud, Ante, Adverſus, vel Adverſum, & cætera.

Abs, Ab, & A poſſunt, Cum, Clam ſibi ſumere Sextum,
Et Tenus, atque Palam, Procul, Abſque: fruantur eodem
Ex, E, De, Coram, Præ, Pro, Sine. Ponitur aptè
Poſt Patrium fermè numero, Tenus, una ſecundo.

Sextus eſt Ablativus. Patrius verò Genitivus.

Ablativo gaudent, A, Ab, Abs, Abſque, Cum, Corã. &c. Tenus ferè genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhæret, ut Cumarum tenus: Lumborum tenus: alioquin ablativo, ut Pectore tenus, Ore tenus.

Sub, Super, In, Subter, Quarto modo juncta videbis,
Pro vario ſenſu, gradui modo juncta Latino.

Gradus, & caſus idem ſignificant. Gradus, ſeu caſus Latinus dicitur Ablativus, quia Græci illo carent.

Accuſativum, vel Ablativum pro varia ſignificatione poſtulant, In, Sub, Super.

Subter apud Oratores accuſativum habet, apud Poetas etiam Ablativum.

Sex in compoſitis numquam niſi vocibus extant:
Exemplum Diſpar, Dirimo, Sejungo, Repello,
Amputo, Conſtituo, & complura ſimillima ſunto.

Præpoſitiones, quæ tantùm conjunctæ præponũtur, ſunt Am, Con, Di, Dis, Re, Se, ut Amplector, Confero, Dinumero, Diſputo, Repeto, Semoveo.

De Adverbio.

Explanare solent alias Adverbia voces:
Illarumque suo generalem adstringere sensum.
Vt benè das operam. Meritò loca prima mereris.

Adverbium est pars Orationis, quæ vocibus addita, earũ significationem explanat, ac definit, ut Rarò loquitur. Benè peritus. Vehementer iratus. Parum diligenter.

Adverbiorum varia sunt genera, & significationes.

Optandi, ut Vtinam, O Vtinam, O si.
Vocandi, ut, O, Heus, Eho.
Interrogandi, ut Cur? Quare? Quid ita? Quamobrem?
Respondendi affirmativè, ut Etiam, Ita, Maximè, Quidni?
Confirmandi, ut Profectò, Sanè, Certè.
Negãdi, ut Nõ, Nequaquã, Minimè, Haud, Haudquaquã.
Dubitandi, ut Forsan, Forsitan, Fortassis, Fortasse.
Hortandi, ut Eia, Age, Agedum, Agite.
Prohibendi, ut Ne. Demonstrandi, ut En, Ecce.
Eligendi, ut Potiùs, Imò.
Comparandi, ut Magis, Minùs, Fortiùs.
Congregandi, ut Simul, Vnà, Pariter.
Separandi, ut Seorsum, Separatim.
Intendendi, ut Acriter, Studiosè, Vehementer.
Remittendi, ut Segniter, Remissè, Oscitanter.
Temporis, ut Hodie, Cras, Perẽdie, Heri, Nudius tertiùs.
Loci, ut Hic, Huc, Hac, Horsum.
Numeri, ut Semel, Bis, Ter, Sæpe, Centies, Millies.
Ordinis, ut Primùm, Deinde, Postremò.
Eventus, ut Forte, Fortuito.
Similitudinis, ut Sicut, Sicuti, Vt, Vti.
Diversitatis, ut Aliter, Secus.
Qualitatis, ut Prudenter, Peritè, Eleganter.

Quan-

Quantitatis,ut Parum,Multùm,Satis,Nimiùm.

De Interjectione.

Affectus varios animi Interjectio promit.
Hei mihi,Va nobis,Infandum,O dira cupido!
Prò dolor! Heu miseri! Vah quanta insania menti!

Interjectio est pars Orationis, quæ varios animi affectus indicat.

Interjectionum variæ sunt formæ,& significationes.

Laudantis,& aliquando Exultantis,ut Euge.
Exultantis,& interdum Insultantis,ut Vah.
Lætantis,ut Evax.
Dolentis,& ingemiscentis,ut Ah,Heu,Hei. Suspirantis, ut Ah,ah.
Lugentis,ut Hoi,Hei. Ejulantis,ut Oh,oh,oh,oh,oh.
Admirantis,ut Papæ,O,Vah.
Admirantis,& interdum Ironiæ,ut Hui.
Irridentis,ut O.O præclarũ custodẽ ovium,ut ajunt,lupũ
Exclamantis,ut Pro,O. Silentium indicentis,ut St.
Timentis,ut Hei.
Deprehendentis aliquid ex improviso,ut At,at.
Præsagientis malum,vel Miserantis,vel Minantis,ut Væ.
Reijcientis cum fastidio,ut Apage,Apagesis.
Stomachantis,sivè Indignantis,ut Malùm.
Execrantis,ut Nefas,Infandum.

De Conjunctione.

Fungitur officio Conjunctio sola ligandi
Particulas,& membra, quibus sententia constat:
Suntq; hujus variæ species,quas mente notabis.

Conjunctio est pars Orationis annectens, ordinansque sententiam.

centiſſimus, Benevolus, Benevolẽtior, Benevolentiſſimus.

Anomala, ſive Inæqualia.

Sume, Bonus, Melior: ſume Optimus. Accipe Parvus,
Iſta Minor, Minimus. Plus, Plurimus accipe. Multus.
Tuque Malus tibi Peior habe, tibi Peſſimus. Illa
Maximus, & Maior ſolum tibi Magnus habeto.

Bonus, Melior, Optimus: Malus, Peior, Peſſimus: Magnus, Maior, Maximus: Parvus, Minor, Minimus: Multum, plus, Plurimum.

Scholium.

Fiunt etiam ab Adverbijs Cõparativa quædam, & ſuperlativa ut à Citra, Citerior, Citimus: Extra, Exterior, Extimus, vel Extremus: Intra, interior, intimus. Infra, inferior, infimus. Propè, proprior, proximus. Poſt, poſterior, poſtremus. Supra, ſuperior, ſupremus. A Nequam fiunt Nequior, Nequiſſimus. Ocyor, Ocyſſimus. Potior, potiſſimus poſitivis carent. Bellus, belliſſimus. Expertus, expertiſſimus. Fidus, fidiſſimus. Invitus, invitiſſimus. Pius, pijſſimus comparativis. Longinquus, longinquior. Æternus. Æternior ſuperlativis. Noviſſimus, Summus, & Imus poſitivis, & comparativis.

A nominibus ſubſtantivis Iuvenis, & ſenex, fiunt comparativa tantum, Iunior, & ſenior.

De Pronomine.

Pronomen dico vocem pro Nomine ſumptam,
Quæ certam nobis perſonam, ac cætera monſtrat:

Pronomen eſt, quod loco nominis poſitum certam, finitamque perſonam adſignificat.

Octo, velut fontes, Primaria dicimus, unde,
Quæ derivativa ideo ſunt dicta, trahuntur.

Pronomina partim ſunt Primitiva, partim Derivativa. Primitiva, ſive Primigenia dicuntur, quæ prima ſunt, & à ſe

à se orta,ut Ego,Tu,Sui,Hic,Iste,Ille,Ipse,Is.

Derivativa,vel potius Derivata sunt,quæ ex aliis oriũtur:ut Meus,Tuus,Suus,Noster,Vester,Nostras,Vestras.

Quinque Relativi capiunt sibi munera,quando
In mentem revocant quiquid præcessit,& Idem
Hujus classis erit.Sed possessiva vocantur
Illa,Meus,Tuus,atque Suus:quibus addito Noster,
Vester.At hæc,Nostras,Vestras Gentilia gentem;
Quin sectam,& partes etiam Pronomina monstrant.

Horum quinque Hic,Iste,Ille,Ipse,Is; & ex eo compositum, Idem,relativa dicuntur, cùm rem antecedentem in memoriam redùcunt , ut Virgilius carmina composuit, idémque ipse ea cecinit.

Possessiva sunt,quæ possessionem significant,ut Meus, Tuus,Suus,Noster,Vester.

Gentilia,sive Patria sunt, quæ non solùm gentem, vel patriam,sed etiam partes, sectamue adsignificant, ut nostras,vestras.

Hæc Suus, atque Sui dixere Reciproca Nostri.

Reciproca duo sunt:unum Primitivum,nimirum Sui,alterum Derivativum,Suus.

DE VERBO.

Verba modos pariter, diversa q; tempora flectunt,
Non casus.Horum duplex ostenditur ordo.

Verbum est pars Orationis, quæ modos, & tempora habet, neque in casus declinatur. Verbum duplex est,Personale,& Impersonale.

Personale tribus personis constat ubique;
Cætera sunt binis vbicumque prioribus orba.

Personale est, quod omnes personas vtriusq; numeri habet, vt Amo, amas, amat. Pl. amamus, amatis, amant. Impersonale est, quod prima, & secunda persona vtriusque numeri, & tertia multitudinis feré priuatur: vnde, & nomen traxit. Id duplex est, alterum actiuæ declinationis: ut Pr-

vt Pudet, Pœnitet: alterum paſſiuæ: vt Pugnatur, Curritur.

Perſonale genus ſpecies tibi quinque miniſtrat.

Verbum Perſonale dividitur in quinque genera, Activum, Paſſivum, Neutrum, Commune, Deponens.

Dicimus Activum, quod in O, finitur, & aucta
R, ſibi jure modos Paſſiua, ac tempora ſumit.

Activum eſt, quod litera O, finitum, Paſſivum fit addita litera R, ut Amo, Amor.

Verbum Paſſivum fit in Or: fit rurſus adempta
Litera R, Activum ſibi jura activa reſumens.

Paſſivum eſt quod ſyllaba Or. finitum, Activum fit, R, litera abiecta, ut Amor, Amo.

Terminat O Neutrum, ſive M, ſed verba creare
Prædita perſonis paſſiva in voce recuſat.

Neutrum eſt, quod M, vel O, literis, finitum, ex ſe Paſſivum Perſonale nō gignit, ut Sum, Sto, Servio: Neq; enim dicitur Stor, aut Servior.

Exit in, Or, tantùm Commune, activaque voci
Significata ſua, ſimul & paſſiva recepit.
Tempora præteriti præſertim utenda Latini
Dant, velut Expertus: tum quæ generantur ab illo.

Commune eſt, quod, Or, ſyllaba tantùm finitum, Activi ſimul, & Paſſivi ſignificationem habet, præcipuè Participium præteriti temporis, & quæ tempora ejus adminiculo ſupplentur, vt Experior, Complector. Expertus ſum, vel fui: Complexus ſum, vel fui. Nam præſens, & imperfectum, & quæ inde fiunt, ferè actionem ſignificant.

Deponens habet, Or, tantùm, & neutralia ſolùm
Significata ſibi, vel ſolùm activa reſervat.

Deponens eſt, quod, Or, ſyllaba tantùm finitum. Activi, vel Neutri ſignificationē habet, ut Sequor, Vtor, Morior.

De varijs Verborum formis.

Verba, quibus quondam peperit verbum Incheo nomen.

Incrementa notant fieri, ut Frigesco, Calesco.

Inchoativum verbum est, quod rem quidem inchoatam, sed ad finem, perfectionemque tendentem significat, ut Calesco, id est, Calidus fio. Frigesco, Frigidus fio.

Rem jam perfectam Perfectum ostendere verbum
Dicito, sint Caleo, Rubeo, sit frigeo testis.

Perfectum est, quod rem perfectam, absolutamque significat, ut Caleo, Frigeo.

At Meditativum sit, quo meditatio rerum
Cum desiderio vehemens conjuncta notatur.
Esurit, & verbum Cœnaturit accipe testes.

Meditativum verbũ est, quod assiduam alicuius rei meditationem significat, ut Esurio, Cœnaturio, qui enim esurit, ac cœnáturit, nihil aliud quàm cibum, cœnamq́; meditatur.

Verba frequentandi, ceu Lectito, dicimus illa,
Res quibus exprimitur nobis iterata frequenter.

Frequentativum, sive Iterativum est, quod rei frequentationem, Iterationemque significat, ut Rogito, as: Lectito, Scriptito.

Res minuunt quædam, ut Sorbillo: & propria dicunt
Significata minus, quàm significata parentum.

Diminutivum, vel potius Diminutum est, quod minus, quàm id, à quo ortum est, significat, ut Sorbillo, à sorbeo.

De Participio.

FERT Participium varios cum tempore casus.

Participium est pars Orationis, quæ tum casus, tum tempora habet.

Tempus amat præsens Ans, Ens, & talia verbo
(Passiuo tantùm excepto) gignuntur ab omni.

Participia præsentis temporis in Ans, vel Ens, exeunt, ac ab omni verborũ genere nascuntur, exceptis passiuis: vt Amans, Seruiens, Complectens, Vtens.

Quæ sunt præteriti, verbis oriuntur, ab illis,
Quæ per passivam flectunt sua tempora vocem.

Præteriti temporis in Tus, Sus, Xus, desinunt, ac fiunt à verbis Passivis, Communibus, & Deponétibus, ut Amatus, Complexus, Vsus. Vnum in Vus, reperitur, Mortuus videlicet, à Morior.

In Rus finitum generant verba omnia: dempto
Passivo tantùm verbo. Dus habentia finem
Passiva vocis verba, & Communia formant.

Participia futuri tum in Rus, tum in dus, exeunt.

In Rus oriuntur ab omni genere verborũ, exceptis passivis, ut Amaturus, Serviturus, Amplexurus, Vsurus.

In Dus, fiunt à Passivis, & Communibus, ut Amandus, Complectendus.

Deponens aliquando etiam, Dus, habentia gignit:
Dum fuerit Commune olim, velut Execror, Vtor.

Interdum etiam à Deponentibus, quæ aliquando fuerunt Communia, ut Sequendus à Sequor. Vlciscendus ab Vlciscor. Ab Execror Execrandus. Vtendus ab Vtor.

Tempore verba vllo priuata, aut orba supinis,
His quoque deficiunt, quæ deducuntur ab illis:
Talia sunt Odi, Memini, Reminiscor, & Angor.

Participio præsentis temporis, Gerundijs, & Futuro in DVS carent verba, quæ præterito imperfecto deficiunt; vt Odi, Cœpi, Noui, Memini.

Quæ verba supinis carent, carent etiam participijs futuri in Rus, & præteriti temporis: item præteritis perfectis, & plusquàm perfectis passiuis omniũ modorum, ac fut. passiuo Conjunctiui modi: præterea futuro infinito, tã agendi, quam patiendi. quibus omnibus deficiunt Disco, Posco, Medeor, & alia quæ suo loco explicabuntur.

De Præpositione.

Præpositiua ferè juncta, aut disjuncta locatur,
Ante alias, casusque regit pars ordine quinta.

Præpositio est pars Orationis, quæ cæteris partibus, aut separata, aut conjuncta ferè præponitur. Separata, ut Non sum apud me præ iracundia: conjuncta, ut Præstat millies mori, quam Deum, vel levissimè offendere.

Trans, Apud, Adversus Quarto jungantur, & Ante,
Pone, Per, Adversum, Iuxta, Prope, Versus, & Infra,
Ad, Post, & Circum, Circa, Cis Circiter, Extra,
Præter, Ob, Intra, Erga, Citra, Secus, Vsque, secundum,
Et Propter, Contra, Supra, Penens, Inter, & Vltra.

Quartus casus est Accusativus.

Accusativo serviũt, Ad, Apud, Ante, Adversus, vel Adversum, & cætera.

Abs, Ab, & A possunt, Cum, Clam sibi sumere Sextum,
Et Tenus, atque Palam, Procul, Absque: fruantur eodem
Ex, E, De, Coram, Præ, Pro, Sine. Ponitur aptè
Post Patrium fermè numero, Tenus, una secundo.

Sextus est Ablativus. Patrius verò Genitivus.

Ablativo gaudent, A, Ab, Abs, Absque, Cum, Corã, &c. Tenus ferè genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhæret, ut Cumarum tenus: Lumborum tenus: alioquin ablativo, ut Pectore tenus, Ore tenus.

Sub, Super, In, Subter, Quarto modo juncta videbis,
Pro vario sensu, gradui modo juncta Latino.

Gradus, & casus idem significant. Gradus, seu casus Latinus dicitur Ablativus, quia Græci illo carent.

Accusativum, vel Ablativum pro varia significatione postulant, In, Sub, Super.

Subter apud Oratores accusativum habet, apud Poetas etiam Ablativum.

Sex in compositis numquam nisi vocibus extant:
Exemplum Dispar, Dirimo, Sejungo, Repello,
Amputo, Constituo, & complura simillima sunto.

Præpositiones, quæ tantùm conjunctæ præponũtur, sunt Am, Con, Di, Dis, Re, Se, ut Amplector, Confero, Dinumero, Disputo, Repeto, Semoveo.

De Adverbio.

Explanare solent alias Adverbia voces:
Illarumque suo generalem adstringere sensum.
Vt benè das operam. Meritò loca prima mereris.

Adverbium est pars Orationis, quæ vocibus addita, earũ significationem explanat, ac definit, ut Rarò loquitur. Benè peritus. Vehementer iratus. Parum diligenter.

Adverbiorum varia sunt genera, & significationes.

Optandi, ut Vtinam, O Vtinam, O si.
Vocandi, ut, O, Heus, Eho.
Interrogandi, ut Cur? Quare? Quid ita? Quamobrem?
Respondendi affirmativè, ut Etiam, Ita, Maximè, Quidni?
Confirmandi, ut Profectò, Sanè, Certè.
Negãdi, ut Nõ, Nequaquã, Minimè, Haud, Haudquaquã.
Dubitandi, ut Forsan, Forsitan, Fortassis, Fortasse.
Hortandi, ut Eia, Age, Agedum, Agite.
Prohibendi, ut Ne. Demonstrandi, ut En, Ecce.
Eligendi, ut Potiùs, Imò.
Comparandi, ut Magis, Minùs, Fortiùs.
Congregandi, ut Simul, Vnà, Pariter.
Separandi, ut Seorsum, Separatim.
Intendendi, ut Acriter, Studiosè, Vehementer.
Remittendi, ut Segniter, Remissè, Oscitanter.
Temporis, ut Hodie, Cras, Perédie, Heri, Nudius tertiùs.
Loci, ut Hic, Huc, Hac, Horsum.
Numeri, ut Semel, Bis, Ter, Sæpe, Centies, Millies.
Ordinis, ut Primùm, Deinde, Postremò.
Eventus, ut Forte, Fortuito.
Similitudinis, ut Sicut, Sicuti, Vt, Vti.
Diversitatis, ut Aliter, Secus.
Qualitatis, ut Prudenter, Peritè, Eleganter.

Quantitatis,ut Parum,Multùm,Satis,Nimiùm.

De Interjectione.

Affectus varios animi Interjectio promit.
Hei mihi,Væ nobis,Infandum,O dira cupido!
Prò dolor!Heu miseri!Vah quanta insania menti!

Interjectio est pars Orationis, quæ varios animi affectus indicat.

Interjectionum variæ sunt formæ,& significationes.

Laudantis,& aliquando Exultantis,ut Euge.
Exultantis,& interdum Insultantis,ut Vah.
Lætantis,ut Evax.
Dolentis,& ingemiscentis,ut Ah,Heu,Hei. Suspirantis, ut Ah,ah.
Lugentis,ut Hoi,Hei. Ejulantis,ut Oh,oh,oh,oh,oh.
Admirantis,ut Papæ,O,Vah.
Admirantis,& interdum Ironiæ,ut Hui.
Irridentis,ut O.O præclarũ custodẽ ovium,ut ajunt,lupũ
Exclamantis,ut Pro,O. Silentium indicentis,ut St.
Timentis,ut Hei.
Deprehendentis aliquid ex improviso,ut At,at.
Præsagientis malum,vel Miserantis,vel Minantis,ut Væ.
Reijcientis cum fastidio,ut Apage,Apagesis.
Stomachantis,sivè Indignantis,ut Malùm.
Execrantis,ut Nefas,Infandum.

De Conjunctione.

Fungitur officio Conjunctio sola ligandi
Particulas,& membra, quibus sententia constat:
Suntq; hujus variæ species,quas mente notabis.

Conjunctio est pars Orationis annectens, ordinansque sententiam.

Conjunctionum species, sivè significationes variæ sunt.

Copulatiuæ,ut Ac,Atque,Et,Que,&c.
Disiunctivæ,ut Vel,Ve,Sive,Seu,Aut,Ne.
Adversativæ,ut Etsi,Tametsi,Quamquam, Quāvis, &c.
Collectivæ,sive Illativæ,sivè Rationales,ut Ergo,igitur, Quare,Quocirca,Quapropter,Itaque,&c.
Causales,ut Nam,Namq; Siquidē,Quia,Quoniā, Enim, Etenim,Quod,Propterea quod,&c.
Expletivæ,ut Quidem,Equidem.

Quæ præit est Princeps,ut Nec,Nisi.Subdita semper
Subsequitur:ceu Verò,Autem. Communis utrumque,
Munus habet,veluti Quamvis,Quapropter,& Ergo.

Conjunctiones partim sunt Præpositivæ, seu Principes, partim Subjunctivæ,partim Mediæ.

Principes sunt, quæ in Oratione præeunt, ut Aut, Ac, Atque,At,Ast,Vel,Nec,Neque,Nisi,Seu,Sive,&c. Subjunctiuæ,sive Subditæ,quæ subeunt,ut Que,Ne,Ve, Quidem,Quoque,Autem,Verò,Enim.Quæ,si præponātur fit Solœcismus;ideoque maximè notandæ sunt.Communes,sivè Mediæ,quæ & præeunt,& subeunt,ut Ergo, Igitur,Itaque,Equidem.

De Accidentibus, sivè Attributis partium Orationis.

Sunt quædam,quæ partes orationis comitantur, ut numerus,casus,genus,declinatio,modus,tempus,persona,figura,species,quæ Accidentia,sivè Attributa partium Orationis vocantur.

Numeri nominum,pronominum,verborum, & participiorū,sunt duo,Singularis,ut Musa,Ego,Amo,Amans: Pluralis,ut Musæ,Nos,Amamus,Amantes.

Casus nominum,participiorum, & nonnullorum pronomen

nominum sunt sex. Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus.

Nomen, Pronomen, Participium tria habent genera præcipua: Masculinum, sivè Virile, cui præponitur pronomen Hic, ut hic Dominus meus, doctus: Fœmininum, sivè Muliebre, cui præponitur pronomen Hæc, ut Hæc ancilla, mea, docta: Neutrum, cui præponitur pronomen Hoc, ut Hoc mancipium, meum, doctum.

Ex his tribus generibus nascuntur duo alia, Commune duorum, & commune trium. Commune duorum est, cui præponũtur pronomina Hic, & Hæc, ut Hic, & Hæc par ens. Commune trium, sivè Omne, cui præponuntur pronomina Hic, Hæc, Hoc, ut Hic, & Hæc, & Hoc Prudens Nostras, Amans.

Declinationes, sivè formæ nominum, sunt quinque.

Prima, cujus Genitivus terminatur Æ, diphthongo, ut Musa, Musæ.

Secunda, cujus genitivus terminatur litera, I, ut Dominus, Domini.

Tertia, cujus genitivus terminatur syllaba, Is, ut Sermo, sermonis.

Quarta, cujus genitivus terminatur syllaba, Vs, ut Sensus, sensus.

Quinta, cujus genitivus terminatur literis, E, &, I, separatis, ut Dies, diei.

Pronomina Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, ad primã, & secundam nominum declinationem spectant: Nostras, Vestras, ad tertiã: cætera peculiares habẽt formas.

Participia, quæ in Ans, & Ens, exeunt, ad tertiam declinationem pertinent: ut Amans, Docens, &c. Reliqua ad primam, & secundam: ut Amaturus, a, um, &c.

Declinationes, ſive Conjugationes Verborum ſunt quatuor.

Prima: Cujus ſecunda perſona præſentis Indicativi exit in As; ut Amo, amas, amare.

Secunda, in Es, longum, ut Doceo, doces, docere.

Tertia in, Is, breve, & infinitũ in Ere, ut Lego, legis, legere

Quarta in Is, longum, & infinitum in Ire, ut Audio, audis, audire.

Modi verborum triti, ac communes ſunt quinque. Indicativus, Imperativus, Optativus, Cõjunctivus, Infinitus.

Tempora verborum ſunt quinque, Præſens, ſive Inſtans, Præteritum imperfectum, Præteritũ perfectum, Præteritum pluſquam perfectum, Futurum.

Perſonæ pronominum ſunt tres Prima Ego; ſecunda Tu. Reliqua pronomina tertiæ ſunt perſonæ, præter Ipſe, ipſa, ipſum, quod cujuſuis eſt perſonæ: item provocabulum Qui quæ, quod.

Perſonæ verborum ſunt tres, prima, ut Amo: ſecunda, ut Amas: tertia, ut Amat.

Nomina, & participia (exceptis vocativis) incertæ ſunt perſonæ, ſicut, & verba infinita: eã enim induũt perſonam, cujus eſt verbum, cui adhærent, ut Ego M. Tullius defendi Rempublicam adoleſcens, non deſeram ſenex. Cupio te audire.

Vocandi caſus, quoniam ſecundis perſonis tantùm adhærent, ſolùm ſunt ſecundæ perſonæ.

Figuræ nominum, pronominum, verborum, participiorũ, præpoſitionum, adverbiorum, conjunctionũ duæ ſunt, ſimplex, ut prudens, is, amo, amans, abs, prudẽter, enim: Compoſita, ut imprudens, idem, adamo, adamans, abſq; imprudenter, etenim.

Species nominũ, pronominũ, verborũ, adverbiorum, ſunt duæ. Primitiva ut pater, tu, caleo, clam: Derivatiua. ut paternus, tuus, tua, tuum. Caleſc o, clanculum.

PRÆCEPTA ALIQUOT DE CONSTRUCTIONE tyronibus ediſcenda.

PRÆCEPTUM PRIMUM.

Adjectivum nomen cōcordat cum ſubſtantivo in genere, numero, & caſu, ut puer ingenioſus. Memoria infirma. Ingenium tardum. 1.

Relativum Qui, quæ, quod cohæret cum Antecedente in genere, & numero, ut Non eſt dicēdus puer ingenuus, qui verecūdiam non amet. Accepi tuas literas, quæ mihi jucundiſſimæ fuerunt. Legi tuum epigramma, quod mihi mirandum in modum placuit. 2.

Verbum perſonale finiti modi poſtulat ante ſe nominativum ejuſdem numeri, & perſonæ, ut Ego lugeo. Tu rides. Præceptor docet. Nos legimus. Vos ſcribitis. Aleatores vapulant. 3.

Verbum infiniti modi ante ſe accuſativum habet, ut Gaudeo te bene valere. Doleo Parentes tuos ægrotare. Lætor fratrem tuum ſalvum, & incolumem veniſſe. 4.

Verbum ſubſtantivum non ſolùm ante, ſed etiam poſt ſe nominativum petit, ut Parſimonia eſt magnum vectigal. Avus tuus fuit vir doctus. Verecundia eſt maximū ornamentum pueritiæ. 5.

Omne verbū perſonale finiti modi poteſt utrinq; habere nominativū pertinētē ad eandē rē, ut Hic vocatur Paulus. Ille vivit miſerrimus, Boni moriuntur læti. 6.

Quotieſcumque duo nomina ſubſtantiva ad res diverſas pertinentia, in Oratione ponuntur ſine conjunctione, alterum erit genitivi caſus: ut Libertus Pompeji. Epiſtola Ciceronis, Carmen Virgilij. 7.

Verbum Activum poſt ſe accuſativum poſtulat: ut Pueri ingenui amant literas. Frater tuus legit Ciceronem diligenter. 8.

Verbum Paſſivum poſt ſe ablativum deſiderat cum

Præpoſitione A, vel Ab; ut literæ amantur à pueris ingenuis. Cicero legitur à fratre tuo diligenter. 9.

Quoduis verbum admittit præpoſitionem cum ſuo caſu, ut Fui in templo. Eo in gymnaſium, Sedeo in ſcamno. 10.

Omne verbum, & multa nominum dativum habere poſſunt ejus rei, cui damnum aliquod, vel commmodum datur, vt Laboras alijs. Mihi ſoli es otioſus. Catilina fuit pernicioſus Reipublicæ. Senes non ſibi, ſed filijs, aut nepotibus arbores ſerunt. 11.

Temporis continuatio in accuſativo, vel ablativo ponitur, frequentiùs tamen in accuſativo, ut Pater tuus vixit quinquaginta annos: vel quinquaginta annis. Dedi operam Diomedi tres annos: vel tribus annis. Scripſi duas horas: vel duabus horis. 12.

Cuicumque verbo poteſt addi ablativus ſignificãs pretium, ut Emi librum decem denarijs, Vendidiſti atramẽtarium tribus ſeſtertijs. Vel inſtrumentum, ut Scribo calamo. Percurtior ferula. Vel Cauſam, ut Servus tuus interijt fame. Tabeſco dolore. 13.

Gerundia, Supina, & Participia poſtulant poſt ſe caſus verborum, à quibus oriuntur; ut Scribo literas, Tempus eſt ſcribendi literas. Eo ſcriptum literas. Sum ſcripturus literas. 14.

DE GENERIBVS NOMINVM, QVÆ EX ſignificatione cognoſcuntur.

QVæ maribus ſolùm tribuuntur, maſcula ſunto.
Maſcula cenſentur ſpecie depicta virili.

Nomina marem tantùm ſignificãtia maſculina ſunt, ſivè ſint

ſint propria,ut Anchiſes,Æneas, Maſiniſſa,Cato:ſivè appellativa,ut Rex,Conſul,Scriba,Aries,Equus,Leo.

Nomina item earum rerum, quæ viri ſpecie depinguntur,qualia ſunt Angelorum,ut Gabriel,Michael:Dæmonum,ut Lucifer, Aſmodæus: Deorum, ut Jupiter,Mars: Ventorum,ut Boreas,Aquilo,Japix.

Et quibus appoſitum tantùm tribuiſſe virile
Credibile eſt veteres,veluti Fur,Advena præſul.

Cum maſculinis præterea numerantur ea nomina, quæ licèt marem ſimul, fœminamq́;ſignificent,cum maſculina ſolùm terminatione nominis adjectivi copulata reperiuntur apud auctores,ut Homo,Fur,Latro, Pugil, Præſul,Cocles,Eques,& Vigil pro cuſtode nocturno.

Item cõplura in,A,finita, primæ declinationis ex verbis compoſita,ut Advena,Alienigena, Indigena, Auriga, Conviva,Homiſida,Parricida,Ruricola,Transfuga,Accola,Agricola,& ſimilia.

Fœmineum dices,quod fœmina ſola repoſcit.
Iungito fœmineis muliebri prædita forma.
Quæque adjectivum tantùm muliebre requirunt.

Quæ ſolùm fœminam ſignificant, ut Olympias, Regina, Mulier,Equa,Vrſa fœminina ſunt.

Item earum rerum nomina, quæ ſpecie muliebri depinguntur,qualia ſunt Dearum,ut Ceres,Veſta, Pallas: Nympharũ, ut Syrinx, Clymene, Arethuſa:Furiarum,ut Erinnys,Alecto,Tiſiphone.

Item, quæ tantùm adjectivum fœmininum admittunt, etiam cum homines ipſos ſignificant, ut Cuſtodiæ, Excubiæ,Operæ,Vigillæ.

Eſt commune duûm,ſexum quod claudit utrumque
Articulo gemino:veluti Bos,Fortis,*&* Hoſtis,
Affinis,Cuſtos,Index,*cum* Vate,Sacerdos,
Obſes,*&* Antiſtes,Juvenis,Comes,*atque* Satelles,
Dux,Canis,*atque* Parens,Civis,Popularis,*&* Hoſpes,
Con*que* tubernalis, Vindex,Sus,Exul,*&* Auctor.

Miles,

Miles, *&* interpres, *cum* Judice Testis, *&* Auspex,
Artifici Princeps, Hæres, Patruelis, *&* Infans:
Municipi Conjux, Adolescens, Augur *adhærent.*
Peruigil, *atque* Vigil, *tandem cum* Nemine Felis.

Quæ marem, & fœminam ita significant, ut cum pro mare sumuntur, adjectivo solùm masculino: cum verò pro fœmina, fœminino copulentur, duorum generum communia vocantur, ut Civis Romanus, Affinis meus, cum viros: CivisRomana, Affinis mea, cum fœminam sinificamus. Sunt autem hujusmodi Iuvenis, Bos, & cætera, quæ hic enumerantur.

Item prima terminatio à nominibus adjectivis in Is, & comparativis in Or, finita, ut Fortis, Brevis, Fortior, &, Brevior.

Item Vigil, & Pervigil adjectiva, & duo pronomina Ego, & Tu. Item Familiaris substantivum.

Est commune trium, generi quod convenit omni.

Nomina adjectiva unam tantùm habentia terminationem, tribus generibus communia sunt, quia cum substantivis cujuscumq; generis connectũtur, ut Audax, Ales, Dives, Locuples, Memor, Pauper, Sospes, Superstes, Teres.

Item Par, & Impar adjectiva.

Huc spectant quædam indeclinabilia Nequam, Frugi, Nihili. Præsto, Tot, Quot, Totidem, Quotquot, Aliquot, & ex Numeralibus, quæ Cardinalia vocantur, Quatuor, Quinque, Sex, &c. Vsque ad Centũ. Item Mille adjectivũ.

Adjectiva, quæ diversas habent formas, ut Justus, ta, tum; Gravis, & grave, ad diversas præceptiones spectant.

Pro Maribus pugnant Menses, Fluviique minaces.

Nomina propria Mensium, ut Aprilis, October, Quintilis, Sextilis; & Fluviorum, ut Garumna, Durius, Ister, Tigris, Euphrates masculina sunt.

Insula fœminea, Vrbs, Regio, cum Nave Poësis.

Fœminina sunt nomina Insularum, ut Rhodus, Taprobane, Zacynthus: Vrbiũ, ut Olyssippo, Saguntus, Ilios: Regionum,

gionum, ut Ægyptus, Epirus, Peloponesus: Navium, ut Pristis, Centaurus, Argo, Scylla, Chimæra; Poëmatum, ut Æneis, Odyssea, Metamorphosis.

Fœminea est arbor. Mas est Oleaster. *Adhærent*
Hæc Acer, *atque* Siler *neutris, cum* Subere Robur.

Arborum nomina generis etiam sunt fœminini, ut Pinus, Populus, Vlmus.
Excipitur Oleaster generis masculini.
Item Acer, aceris, & cætera, quæ sunt generis neutrius.

Vm, neutris junges. Hominum si propria demas.
Quæ neutro apposito gaudent, neutralia sunto.

Finita in Vm, cujuscumque rei, neutrius sunt generis, quamvis illa simul marem, fœminamque significent, ut Mancipium, Jumentum, Seruitium; aut Regiones, ut Noricum, Illyricum; aut Vrbes, ut Saguntum, Ilium: aut Arbores, ut Buxum, Laburnum.

Excipiuntur hominum propria, ut Dinacium, Pægnium: & fœminarum, ut Eustochium, Glycerium.

Quæ marem, & fœminam indistinctè significant, & cũ neutra solùm terminatione nominis adjectivi junguntur, neutra sunt, ut Animal, animalis, Pecus, pecoris.

A, Plurale genus neutrum sibi poscit ubique.
Nomen in I, maribus, si sit plurale, reserva.

Nomina pluralis numeri, A litera terminata cujuscumq; significationis, neutra sunt, vt Arma, Bucolica, Bactra, Susa, Echatana, Cythera, orum, & similia.
I, verò finita masculina, vt Liberi, orum. Posteri, orum: quæ vtrumque sexum significant.
Item Vrbium nomina, ut Pompeij, Philippi, Puteoli.

Trade notas neutri, & vocem pro nomine sumptam.
Et verbum quoduis nuda pro voce repostum.

Nomina literarum neutra sunt, ut hoc A, hoc B, Quæuis etiam dictio, quæ non est nomen, aliquando loco nominis ponitur, ut Scire pro scientia, Viuere pro uita. Vnde cum apposito neutro junguntur. Scire tuum nihil est:

eſt: Viuere ipſum moleſtum eſt.

Item, quæcumque ex octo partibus orationis ſumpta pro ſe ipſa excluſo omni alio ſenſu, ut Dominus, Amo, Cras, in his orationibus: Dominus eſt tryſillabum, Amo diſyllabum, Cras monoſyllabum.

De Generibus nominum, quæ ex Poſitione cognoſcuntur.

Fœmineum, A, prima eſt, veluti Panthera, Sagitta,
Adria *mas eſto: cui junge* Cometa, Planeta,
Hic Mamona *petit.* Paſcha *hoc, cui jungito* Manna.

Nomina appellativa finita in, A, ſunt fœminina, propria enim ſuperioribus regulis metienda ſunt.

Generis tamen maſculini ſunt Adria, pro mari Adriatico: nam pro Græciæ urbe fœmininum eſt, ad ſuperiora Propriorum præcepta pertinens: ſic Cometa, Planeta, & Mamona, per, A, in fine: nam Mamonas, æ inferiús locum habet.

Neutra ſunt Paſcha, æ, & Manna, ſed Mánna, æ, dum thuris micas ſignificat, fœmininum eſt, & à norma communi non excipitur.

Nomen in, A, Terna neutrum eſt, ceu Stigma, Toreuma.
E, Latiale petit neutrum, velut Acre, Monile.
Fœmineum eſt Aloë, Rhodope*que, & cætera Græca.*
Accedunt Cete, *ac* Tempe *pluralia neutris.*

A, Finita tertiæ declinationis neutra ſunt, ut Stigma, tis, Toreuma, atis.

Et terminata in E, Latina, ut Mobile, is, Cæpe, Gauſape. Vltima item nominum adjectivorum terminatio in, E, ut Acre.

Nomina Græca finita in, E. fœminina ſunt, ut Aloë, es: Rhodope, es: Maſtiche, es, &c.

Neutris adduntur duo Græca pluralis numeri, Cete, ac Tempe; & Mele, quod inuſitatum eſt.

I, Neu-

I, Neutris tribue. O, maribus finita dabuntur.
Est Io, fœmineum, fuerit si corporis expers.
Huc spectant, Legio, Possessio, Potio, *quamvis*
Corpora significent aliquando. Adjungitur illis
Portio *item,* Regio, *atque* Caro, Cœnatio: *nomen*
Do, Go, finitum. Neutris adscribito Pondo,
Harpago, Cudo, Ordo *mas.* Vdo, Cardo, Ligo*que.*

Substantiva singularis numeri, quæ finiuntur in, I. neutra sunt, ut Cappari, Gummi, Sinapi.

Nomina finita in, O, masculinis adnumerantur, ut Pugio, Turbo, Scorpio, Vespertilio, Vnio pro margarita. Quæ verò terminantur in, Io, vel in syllabis, Do, Go, fœminina sunt, ut Oratio, Lectio, Dulcedo, Imago. Fœmininis etiam adduntur Legio, siue pro numero militum, sive pro ipsis militibus, Potio etiam pro re quæ potatur. Possessio pro bonis, quæ possidentur, & Ambulatio pro loco, in quo ambulatur, accepta. Regio item, Caro, Cœnatio, & Portio. Pondo semper est neutrum, sive pro pondere, sive pro libra sumatur. Masculina tamen sunt Harpago, &c.

V, C, D, da neutris, L, T. Sed mascula sunto
Sal, Sol, *ac* Mugil. *Neq; Sal neutrum esse recusat.*
An, In. On mas. Hæc Sindon, *& suavis* Aëdon,
Queis adde Alcyonem. *Neutris da cuncta Secundæ.*
En, quoq; sit neutrum. Sed Hymen, Ren *mascula sunto:*
Et Splen, *atque* Lien, Atagen, *cum* Pectine Lichen.

Quæ literis, V, C, D, L, T, finiuntur neutra sunt, ut Gelu, Veru, Lac, Halec, Id, Quod, Aliud, Vectigal, Mel, Fel, Nihil, Sinciput, Occiput, Git, Frit, &c. Sol tamen, mugil, & Sal, masculina sunt. Sal pro ciborum condimento neutrũ etiam invenitur interdum.

Nomina syllabis, An, In, & On. terminata masculina sunt, ut Pæan, Titan, Delphin, Agon, Chamæleon. At Sindon, Alcyon, Aëdon fœminina sunt.

Nomina verò in On. secundæ declinationis neutra, ut, Ilion, ij; Barbiton, i. Python verò, seu Pytho nomen vr-

bis

bis fœmininum, huc non spectat.

En, finita neutra sunt, ut Lumen, Examen: at Hymē, Ren, & cætera, masculina.

Ar neutris dabitur: ceu Par, *cum* Nectare, Bacchar.
Er maribus dona; Laver *est muliebre*. Cadaver
Sit neutrum. Ver, *atque* Piper, *cum* Verbere, Tuber.
Vber, Iter, Spinter, Laser, Cicer, *atq;* Papaver.
Or, maribus servit. Muliebris demitur Arbor.
Cum neutris numerātur Ador, Cor, Marmor, *&* Æquor.
Exigit Vr, neutrum. Hic Furfur, *cum* Vulture Turtur.

Substantiva, quæ terminantur in Ar, neutra sunt, ut Far, Jubar. Item Par substantivum duorum inter se æqualiū, & Impar. duorum inæqualium numerum significantia. Par, Dispar, Impar, Compar adjectiva cum adjectivis numeranda esse constat.

Er finita, masculina sunt, ut Passer, Accipiter, Vomer, & prima terminatio nominum adjectivorum in Er, ut Celeber, Saluber.

Sed Laver fœmininum est: neutrum ponitur à quibusdam, sed sine Veterum testimonio. Tuber verò pro terræ callo, vel tumore: Cadaver, &c. neutra sunt. At Tuber pro arbore fœmininum ad normam arborum nominibus communem spectat, pro fructu hujus arboris masculinum est, & à regula non recedit. Quæ in Or finiuntur masculina sunt, ut Labor, Honor; Arbor tamen fœmininum est, cùm sit nomen generale: sola enim specialia arborum nomina significationis regula comprehenduntur. Neutra sunt Cor, Ador, &c.

Vr, terminata sunt neutra, ut Fulgur, Ebur, Guttur. Tria sunt masculina, Furfur, Vultur, Turtur. Lemures à Recto Lemur, inusitato masculinū est etiam, sed eorū normæ adscribendum, quæ virili specie depicta significant.

Fæmineum As. Sed Erysipelas *neutralibus hæret*,
Artocreas, Fas, *atq;* Nefas: Vas *jungito* vasis.
Sunt Adamas, Elephas, Agragas, As, *atq;* Tiaras,

Mascula cum reliquis, flectit qua Prima Pelasgum.

In, As, desinentia fœminina sunt, ut Lampas, Tempestas.

Neutris addenda Fas, & Nefas. Item Vas, vasis, nam Vas, vadis masculinũ ad primum significationis præceptũ pertinet. Sũt etiã neutra Artocreas, creatis, Erysipelas, atis.

Masculinis adnumerantur, As, assis: Acragas, vel Agragas, antis, pro monte Siciliæ. Nomina item primæ declinationis Græcorum, ut Tyaras, æ, Mamonas, æ.

Nomen in Es, dato fœmineis. Pes *esto virile,*
Et Trames, Fomes, Limes, *cum* Cespite Gurges,
Bes, Poples, Termes, *cum* Vepre, *&* Acinace, Palmes,
Et Paries, Stipes*que*, Meri nomen*q;* diei.
Nomina Græca adhibe, sumes exempla Cerastes,
Atq; Lebes. *Neutri* Hippomanes, Cacoethes *adhærent.*
Iura Solæcophanes *neutris communia servet.*

Es, finita fœminina sunt, ut Apes, Vulpes, Compes.

Masculinis adjungenda sunt Pes, dis, Cespes, tis, Vepres, is, Meridies, ei, Acinaces, &c.

Item Græca ad primam, vel tertiã declinationẽ pertinentia, ut Aromatites, æ, Cerastes, æ, Magnes, tis, Lebes, tis, Tapes, tis. Ex Græcis tertiæ declinationis neutra sunt Hippomanes, Cacoethes, & Solœcophanes.

Is, dato fœmineis. Maribus da Piscis, Aqualis,
Et Follis, Vermis, Callis, *tum* Fustis, *&* Ensis,
Tum Fascis, Cucumis, Cenchris *cum* Vomere Cassis.
Et Sentis, Vectis, Torris, Glis, Postis, *&* Orbis.
Mugilis, *atque* Lapis, Cossis, *cum* Sanguine Caulis,
Vnguis Othrys, Mensis, *cum* Pulvere Collis, & Axis.
Adde Nis, Ausonium, *ceu* Panis: *&* Asse *creata.*

Quæ terminantur in Is, fœminina sunt, ut Navis, is, Cassis, dis, Cenchris, idis, pro Tinnunculo ave.

Masculina tamẽ sunt Piscis, is, Vomis, eris, Cassis, ssis, Cenchris, cenchris pro genere quodam serpentis, &c.

Masculinis addenda sunt nomina Latina, quæ Nis, syllaba finiũtur, ut Panis, Funis, Crinis, Lienis, Ignis, Amnis

nis: Græca verò fœmininis, ut Coronis, idis, Lychnis, idis, Tyrannis, idis.

Item Alcyonis, idis, usurpatum in numero plurali, pro diebus Alcyonijs.

Masculina item sunt composita à nomine As, assis, ut Vigessis, Octussis, Centussis.

Mascula in Os, sunto. Dos Cos *muliebris, &* Arbos.
Os, Chaos, *atq;* Melos, *neutris donantur*, Eposque.
Nomen in Vs, mas est, seu Quarta, sive Secunda.
Sunt Acus, *Atque* Manus *muliebria*, Porticus, Alvus,
Atque Tribus, *tum* Vannus, Humus, *tũ* Carbasus, Idus,
Et Domus, *Et* Ficus *pomum: mas* morbus *habetur.*

Os, finita masculina sunt, ut Ros, Flos, Rhinoceros.

Fœminina Dos, Cos, & Arbos. Neutra Os, oris, & Os, ossis, &c: Vs, finita tum quartæ, tum secũdæ declinationis masculina sunt, ut Sensus, us, Rogus, i, Acus, i, piscis nomen.

Ficus pro morbo semper est masculinum: pomum verò significans sive ad secundam, sive ad quartam declinationem spectet, fœmininum ferè reperitur.

Carbasus in nummero plurali neutraliter declinatur: Carbasa, carbasorum, ut dicetur inferiùs.

Nomen in Os Danaum, vel in Vs, conversa Latinum,
Mascula censentur ferme, velut Isthmos, Achantus.
Fœmineum Diphthongus *erit*, Sapphirus, Eremus,
Crystallus, Byssus, Costus, Pharus, *atq;* Papyrus,
Nardus, *&* Antidotus, Balanus, Melilotos, Abyssus,
His Dia *iunge* metros, Biblos, Dialectos, Echinus.
Ex Odos, ut Synodus, *composita*: Topazius, Arctos.
In neutris numera Virus, Pelagusque *profundum.*

Græca nomina in Os, quibus utuntur Latini, sive sub eadem terminatione, sivè Os, mutata in Vs, ferè masculina sunt, ut Paradisus, Prologus, Smaragdus, Stylus, Syllogismus, Typus, Xystus, Isthmos.

Nonnulla verò fœminina, ut Diametros, & Echinus.

cùm

cum pro columnæ capitello sumitur: nam in alijs significationibus semper masculinum est.

Item composita ex Græca dictione Odos, ut Synodus, Methodus, Periodus, cum alijs hic enumeratis.

Duo sunt neutra, Virus, & Pelagus.

Postulat Vs neutrum, quoties id Tertia flectit.
Hic Lepus, *&* Mus: *Pus Græcum, compostaq; junges,*
Sit tibi fœmineum Lagôpus, Herba, Volucris,
Est muliebre Palus, Subscus, *pulcherrima* Virtus.
Atque Salus, pecudi*sque* Pecus, *quibus additur* Incus,
Quæque sibi Servus, Juvenis*que*, Senex*que jugarunt*:
Aes *tibi sit neutrum*. Laus, Fraus *muliebria sunto*.

Nomen in Vs, tertiæ declinationis neutrum est, ut Vulnus, eris: Acus, aceris: Vlcus, ulceris. Huc spectat secunda comparativorum terminatio, ut Brevius, Acrius.

Plus in numero singulari substantivum est, & neutrum: at in numero plurali adjectivum Plures, & plura: & adjectivorum regulis metiendum.

Sunt tamen masculina Lepus, & Mus, & composita à Pus, podos, ut Chytropus, Apus, Tripus.

At Lagopus, sive pro herba, sive pro ave sumatur, semper est fœminimum.

Fœminina sunt Palus, &c. Tria item, quæ à nominibus Servus, Iuvenis, & Senex derivantur, Seruitus, Iuuentus, & Senectus.

S, dato Fœmineis, si consona ponitur ante.
Esto virile Rudens, Fons Pons, Seps *lethifer* Anguis;
Mons, Dens, *atq;* Chalybs. Assis *quibus addito partes*:
Et Polysyllaba Ps. Forceps *dematur adunca.*

Quæ consonantem habent ante S, fœminina sunt, vt Trabs, Puls, Hiems, Frons, Daps, Sors.

At Seps, pis, pro quodam serpētis genere masculinum est. Item Dens, dentis, & ejus composita Tridens, & Bidens, dum significat rusticum instrumentum: nam pro oue fœmininum est, vt infra dicetur. Rudens etiam, Fons,

&c. Masculinis adnumerantur: & composita à nomine As, assis; in Ns, finita, vt Quadrans, Triens.

Nomina item duarum, vel plurium syllabarum masculina sunt, vt Hydrops, Merops: Forceps tamē fœmininū est.

X, Dato Fœmineis. Sed Eryx, Grex *mascula sunto,*
Et Bombyx *pro verme,* Calix, *cum* Fornice Phœnix,
Et Volvox, Spadix, *&* Oryx, Coccyx*que,* Calyx*que.*
Præterea Quicunx, Sexcunx, Septunx*que,* Deunx*que,*
Ax, Ex, finitum polysyllabon esto virile.
Fœmineum Carex *esto cum* Smilace, Fornax,
Et Thomex, Vibex. Alex, *pretiosa* Supellex
Additur. Atriplici *verò dare neutra licebit.*

X, Litera finita sunt fœminina, ut Arx, Pax, Lex, Nex. Sphinx, Sandyx, Styx, Nox. Gelox, Nux, Crux. Victrix. etiam, & Vltrix, in numero singulari: nam in plurali tribus generibus communia sunt.

Masculina sunt Eryx, Grex, Phœnix pro ave, Bombyx vermem significans, qui sericam materiam suppeditat: nam pro ipsa materia fœmininum est. Item Calix, Fornix, &c.

Nomina in Ax, aut Ex, duas, vel plures syllabas habētia masculina sunt, ut Styrax, Storax, Nycticorax, Pollex, Ramex.

Carex, Smilax cum reliquis fœminina sunt. Atriplex verò neutrum.

Mobile fit Fixum, si Fixum mente subaudis
Vnde genus capit, ut Sonipes, Oriensque, Tonansque
Mobile fit neutrum, ni Fixum mente subaudis.

Sæpe nomen adjectivum ponitur sine substantivo, quia facilè ipsum intelligitur, & ita dicitur fieri substantivum, quia vicem ejus supplet, ab eodem genus accipiens, Sonipes enim masculinum est, & Cornipes, quia subauditur equus: Oriens & Occidens itidem, quia sol. Tonans, quia Deus.

Masculina item sunt Annalis, quia liber intelligitur. Mola-

Molaris quia lapis: Natalis, quia dies: Torrens, Profluens, Confluens, quia fluvius: Quintilis, Sextilis, quia mensis. Fœminina sunt Bidens, quoniam subauditur ovis: Contines, quia terra: Curulis, quia sella: Bipennis, quia securis: Biremis, Triremis, quia navis: Consonãs, Vocalis, quia litera: Neutrum est Præsens, quoniam tempus intelligitur: Quando verò substantivum non subauditur adjectivum nomen fit neutrum substantivum: vt Decens, Conveniens in his orationibus: Decens est aptum consentaneumque tempori, & personæ. Conveniens esse dixerim, si homo homini à se etiam petenti, libenter ignoscat.

Respicimus fines, non significata frequenter.
Vnde hic Sulmo *habuit:* Lethe *hæc, atque* Allia: Tibur
Hoc, cum Cære Hispal. Præneste; *hoc* Zeugma, Reate.

Sæpe numero ratio potiùs habetur positionis, quàm significationis, & propterea nonnulla vrbium nomina, vt Zeugma, Tybur, Hispal, Cære, Reate, Præneste sũt neutra. Sulmo verò masculinum ad instar eorum, quæ finiũtur in O. Allia fluvij nomen fœmininum est, sicut appellativa primæ declinationis in A, desinentia. Lethe etiã fluvij proprium ejusdem generis est, vt cætera Græca in E, terminata, quæ ad primam Latinorum reducuntur.

Nominis interdum ratio generalis habetur,
Mutuò & inde sibi genus inferiora capessunt.
Sic volucrem sequitur Phœnix, *sic flumen* Iader.

Solent auctores, & maximè poetæ nominis interdum generalis habere rationem, & genus ejusdem nominis inferiori, seu minùs cõmuni attribuere. Mons enim generale nomen omnes montes significat: vnde Ossa, & Oeta nomina montium propria genus masculinum accipiunt, cũ sint (vt terminationis norma postulat) fœminina: Avis item seu volucris commune nomen aves omnes sua significatione complectitur: vnde Phœnix cùm sit speciale nomen, & masculinum, ab illo genus accipit fœmininum: Iader verò cùm sit fluvij proprium, & masculinum, à no-

mine generali, Flumen, neutrum genus mutuatur.

Propria Mars, Echo, Tellus, *& cætera quando*
Conveniunt rebus, queis vana præesse Vetusti
Numina crediderant, proprium genus usque reseruant.

Nomina Deorum, vel Dearum pro ijs rebus acepta, quibus præesse credebantur, idē genus retinent, ut cum Lar, & Penates pro domo, Mars pro bello, Venus pro venustate, Tellus pro terra, Echo pro voce reciproca sumūtur. Vnde Lar, Penates, & Mars, in hac etiā significatione semper erunt masculina: Venus, Echo, ac Tellus fœminina.

Hæc modò fœmineis, maribus modò juncta videbis:
Grossus, Adeps, Atomus, Limax, *cū* Torque Phaselus,
Scrobs, Specus, *atq;* Rumex, Tradux *cū* Corbe, Canalis,
Finis, Obex, Stirps, *atq;* Larix, Rub', Anguis, *&* Imbrex,
Barbitos, *atq;* Dies, Serpens, *cum* Forfice Varix,
Chrysolitus, Narbo, Hippo. Animās *cuicumq; ligatur,*
Da neutris, Maribusq; Siser, Nar, Vulgus, *&* Anxur.
Fœmineis Argos, Panaces, *neutrisq; cohærent.*

Grossus, Adeps, Forfex, Stirps, Corbis, &c. sunt incerti generis, quoniam modò cum adjectivo masculino, modò cū fœminino copulātur, eādē omnino permanente significatione. Hippo item, & Narbo vrbium propria.

Animans substantivè sumptum cum adjectivis in quocumque genere copulari potest: genere tamen fœminino frequentiùs vsus est M. Tul in numero plurali.

Siser, Nar, Vulgus, & Anxur, tum masculina, tum neutra reperiuntur.

Argos, & Panaces neutra sunt, & aliquando fœminina.

Mascula Bubo, Cinis, Cortex, *cum* Pumice, Pulvis,
Et Calx *pars pedis, atq;* Silex, *cum* Margo Palumbes,
Proferet hæc cautè juvenis muliebria Vates.

Bubo, Cinis, & cætera in soluta oratione masculina sunt: in carmine verò generis incerti. Parcè tamen Poëtis genere fœminino utendum est.

Fœmineis adhibetur Onyx, *cum* Lyntre Cupido,

Sardonychi Grus, Dama, Penus, Lynx, Clunis, & Ales, Talpa, Colus, Volucris, *Maribus raro ista dabuntur.*

)nyx, Sardonyx, Linter, &c. ferè fœminina sunt apud)ratores: & interim masculina præcipue apud Poëtas.

De genere Epicœno.

Articulo sexum, quæ complectuntur vtrumque
Vno, Epicœna vocant Graij, Promiscua nostri.

Nomina sub uno tantùm articulo marem, & fœminam ignificantia, quæ à Græcis dicuntur Epicœna, à Latinis 'romiscua vocantur, ut Lepus, Vulpes, Hirundo, Miluus, 'olypus, Testudo. Ea omnia superioribus terminationum egulis comprehenduntur, & ijdem metienda sunt semper: nec ulla generis Epicœni mentio facienda est in exercitationibus. Hi enim duo versiculi adhibentur solùm, ne yrones communium vocabulorum sint prorsus ignari.

DE NOMINVM DECLINATIONE.

Nomina simplicium retinent composita figuram.
Demitur Exsanguis, Vulpes, Capricornus, & inde
Nata Manus absunt, & quæ tibi suggeret usus.

Nomina composita ferè instar simplicium declinantur, ut Vir viri: Triumuir Triumuiri: Prudens prudentis: Imprudens, imprudentis.

Quæ deficiunt à norma, vsu facilè cognoscentur; ut Exanguis, quod exsanguis habet in genitiuo, non exsanguinis, quemadmodum Sanguis. Vulpes compositum à 'es pedis, non vulpedis habet, sed vulpis. Item Capricornus, i, & composita à Manus, velut Centimanus, a, um,

non ad quartam,ut ſimplicia Cornus,us,& Manus,us,ſed illud ad ſecundam declinationem,hæc ad primam, & ſecundam,more ſimilium adjectivorum, ſpectant.

Compoſiti Rectus tantùm variabilis eſto.
Nomina ſi fuerint rectis conflata duobus,
Vt,Iusjurandum,pariter variabis utrumque.
Demitur Alteruter,geminus cui Patrius eſto.
Caſibus in reliquis pars flectitur ultima tantùm.

In compoſitis Rectus tantùm caſus declinatur;ut Tribunuſplebis, tribuniplebis, tribunoplebis, tribunumplebis, &c.Huc ſpectant Senantuſcōſultum, Iuriſperitus,Paterfamilias,atque alia ejuſdem generis.

Si nomen duobus Rectis copuletur,uterque declinabitur,ut Reſpublica,Reipublicæ,Rempublicam, &c. Jusjurādum,&c.Excipitur Alteruter,cujus poſterior tantùm pars declinatur, excepto genitivo ſingulari,qui utroque modo declinatur, Alterutrius,& alteriuſutrîus.

Quartum,& Quintum habeant ſimiles Neutralia Recto.
His erit, A ſemper numero poſtrema ſecundo.
Hinc Duo rejicitur:ſimul inde exploditur Ambo.
Quarta,& Quinta duos numeri ſibi norma prioris
Semper habet ſimiles,Rectum,caſumq; vocandi.
Plurali Recto ſimilis ſit Quintus ubique,
Tertius,& Sextus ſimiles flectantur ibidem.

Nomina neutra tres caſus habent ſimiles, nominandi,accuſandi,& vocandi:qui numero multitudinis A,litera terminantur,preter Ambo,& Duo.

Vocativus ſingularis quartæ, & quintæ declinationis ſimilis eſt Nominativo:Senſus,ô ſenſus:Dies,ô dies.

Nominativus , & Vocativus multitudinis ſimiles ſunt, Muſæ,ô muſæ: Virtutes,ô virtutes.

Dativus,& Ablativus numeri pluralis ſimiles ſunt, Muſis,à muſis: Virtutibus,à virtutibus.

PRIMA DECLINATIO.

Norma Latina prior Latialia nomina flectit
A, finita, ut Palma: & Graeca, ut Pompa, Thalia.
Quae vel in As finit, vel in Es, dat Graecia Roma.
Sunt tibi Lysiades, Boreas exempla: notabis
Quos habeant fines numero variata priori:
More Latinorum numero flectenda secundo.

Primæ declinationis nomina in A, As, Es Exeunt. Quæ A litera terminãtur, tum Græca, tum Latina ſunt vt Palma, Victoria, Familia, Pompa, Maia, Thalia.

Quæ in As, & Es, ſyllabas exeunt, Græca tantùm ſunt: ut Æneas, Eteſias, Tiaras, Lyſiades, Anchiſes, Cometes, Planetes, & declinantur hoc modo. Nominativo Boreas. Genit. Boreæ. Dat. Boreæ. Accuſ. Borean. Vocat. ô Borea. Abl. à Borea. Nom. Lyſiades, Genit. Lyſiadæ. Dat. Lyſiadæ. Accuſ. Lyſiaden. Vocat. ô Lyſiade. Abl. à Lyſiade. Numero plurali omnino cum Latinis nominibus primi ordinis conſentiunt.

Primus in As, etiam fiebat Patrius olim
Ausonius: composita sibi quem pauca reservant.
Aulai, & similes; Metrum usurpavit in Ai.
An, dedit in Quarto Graecis aliquando Poeta,
In quibus, A, Rectum claudit, ceu Maian, & Ossan.

Priſcis tẽporibus genitivus ſingularis Latinis etiam in As ſyllabam terminabatur. Vnde etiam nunc dicitur, Pater familias. Filius familias.

Aulai, Pictai, & his ſimiles interrogandi caſus interdum apud Poetas leguntur pro Aulæ, Pictæ.

A Maia, Oſſa, Ægina, & alijs hujuſmodi Græcis nominibus fœmininis accuſativus per An, ſyllabam aliquando apud Poetas exit, ut Maian, Oſſan, Æginan.

Prima gradum Recto similem dat norma vocantem:
S, velut Anchise, Borea, perit ultima Graijs.
Exit in Is; Tertius pluralis. Tolle duabus,

Et simul Ambabus tolles, adjunge Deabus,
Quaeque alij propter generis discri mina fingunt.

Vocativus similis est Nominativo ô Musa, ô Maia. Græca, S, literam deponunt, ô Ænea, ô Anchise, ô Bôrea, ô Lysiade.

Dativus multitudinis, Is syllaba finitur: præter Duabus, Ambabus, & Deabus, & nõnulla alia ejusdem exitus, quæ à viris doctis sexus discernendi gratia usurpantur; qualia sunt Filiabus, Libertabus, Conservabus, Equabus.

E, litera finita secundæ declinationis Græcorum.

E, velut Andromache, Libye, finita Pelasgûm
Es, patrio donant: En Quarto: E, litera Recti
Casibus in reliquis numero manet vltima primo.
Prima Latinorum numero regit ista secundo.
Si tamen, E, Græcum Latium mutetur in Alpha,
More Latinorum numero flectentur utreque.

Nomina Græca secundæ declinationis, E, litera finita, sic declinantur.

Nominativo Musice. Genitivo Musices. Dativo Musice. Acusat. Musicen, Vocat. ô Musice. Abl à Musice. Numero plurali Latinam declinationem sequuntur.

Ad hunc modum declinantur Mastiche, Grãmatice, Rhetorice, Dialectice, Libye: quorũ vltima vocalis si in, A, literam mutetur, Latinè declinãtur, ut Grãmatica, &c.

SECVNDA DECLINATIO.

Er, vel Ir, Vr, fines Vs, & Vm, dedit altera Recto.
Vt Populus, Bellum, Coluber, Satur, atque Triumuir.
Eus, Os, & On, Græcis: velut Ilion, Arctos, & Orpheus.
Æqualem Recto Patrium norma altera fingit.
Celtiber accrescit cum Presbyter, Asper ibidem.
Dexter, Iber, Socer, atq; Gener cum Prosper, Adulter,

Cumq;

Cumq; Viro Lacer, atque Puer, Tener: adijce Liber,
Et Gibber, Miser, atque Satur cum Trevir, & orta
A Gero, sive Fero; velut Armiger. Obvia fient
Cætera sollicitè veterum monumenta legenti.

atina nomina secũdæ declinationis in syllabas Ir, Er, Vr, 's, Vm exeunt, ut Vir, Faber, Satur, Populus, Præmium. Græca in Os, On, Eus, ut Arctos, Delos, Androgeos, Pelion, Tydeus, Orpheus.

Genitivus ferè æqualis est nominativo syllabarum numero; ut Populus Populi.

Præter Iber, iberi: Celtiber, celtiberi. Liber, liberi: Trevir, Treviri; Satur, saturi.

Composita item à verbis Gero, & Fero, Er, finita; ut Armiger, armigeri, Signifer, signiferi, & nonnulla alia.

Androgeos non solum Androgei, sed etiam Androgeo more Attico facit genitivo.

Quartus ab Os veniens, fit in On; velut Arcton, Abydon,
Præter Athon, O servat Athos, quod Græcia finxit,
Quintus habet fines; ut Vir, Satur, atque Magister.
Omnino primo similes. Vs habentia Recto
Illud in E mutant. DEVS immutabile perstat,
Filius, I mavult. In Ius, cùm propria fiunt,
Vs, velut Antoni, gradui rapuêre vocandi.

Accusativa à Græcis in Os, S literam mutant in N, ut Arctos, Arcton; Abydos, Abydon; Delos, Delon; Menelaos, Menelaon; Athos, Athon, vel Atho, more Attico.

Vocativus similis est Nominativo, ô vir, ô Puer, ô Satur

Nomina Vs syllabâ finita mutant Vs in E; Populus, ô Popule, Fluvius, ô fluvie; Tabellarius ô tabellarie.

Excipitur Deus, quod similiter exit in Vocatiuo, ô Deus.

Item Filius, & nomina propria in Ius, quæ Vs syllabam deponunt; ô Antoni, ô Pompei.

Si Recto Diphthongus inest, perit ultima Graijs
S, Quinto: à Tydeu dices, à maxime Panthu.
Græca per Eus etiam nostrorum Tertia flectit

In Patrio,& quarto,præsertim ad carminis usum.
Tydeos hinc nomen Tydeus,& Tydea profert.
Nomen,in Vs,Danaûm,quod ab Os,traxere Latini,
E,tulit in casu,veluti Ptolomae,vocandi.
O,Meus in quinto Populus,Fluviusq; Latinos
Dicere nonnunquam verborum euphonia cogit.

Græca,quæ in Eus;& ous,hoc est,us,diphthōgum,exeūt deponunt,S, vocativi Tydeus,ô Thydeu; Panthus, ô Panthu.

Græca Eus,syllaba finita etiam genitivo faciunt, eos, & accusativo ea, maximè apud Poetas, sed tunc ad tertiam declinationem spectant,ut Tydeus,Tydeos, Tydea; Tereus,Tereos,Terea.

Vocativus Græcorum nominum,quæ Os,in,Vs mutāt, etiam in, E, literam exit, ut Thimotheus, Pamphilus,ô Thimothee,Pāphile;Anthæus,Tymbræus, Ptolomæus, ô Anthæe,Tymbræe, Ptolomæe.

Latini interdum, vel euphoniæ causa, vel Atticos imitantes, vocativum faciunt similem nominativo,ô Populus,ô Fluvius,ô Meus.

Exit in,I,Rectus numeri pluralis,ut Euri.
Ei,diphthongus erat Rectis pluralibus olim.
Is,tandem atribuit plurali bus ista dativis.

Nominativus multitudinis,I,litera terminatur, ut Captivi;Dei, vel Dij. Priscis temporibus,ei,diphthōgo terminabatur,ut Captivei.

Dativus pluralis,is,syllaba finitur, ut Captivis, Deis, vel Dijs.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia multiplices habeat cum Regula fines,
Finis in Is,Patrij tamen est Latialibus idem.
A,Terna sibi poscit Atis,ceu Dogma,Poëma.
E,petit Is,neutrum,neq; crescit,at Omne,Cubile,
Y,Danaum generavit,yos,velut Æpyos,Æpy.

Et si

Etsi tertiæ declinationis quamplurimæ sunt positiones, genitivus tamen Latinorum nominum in Is. syllabam exit,qui nominativo modò est æqualis numero syllabarum,ut Navis,navis;modò una syllaba longior,ut Turbo, turbinis;Vnedo,unedonis;modò duabus, ut Iter,itineris; Biceps,bicipitis;Supellex,supellectilis.

Nomina tertiæ declinationis, A.finita genitivum in A-:is,habent;ut Dogma,dogmatis,Poëma,poëmatis.

Neutra in,E,mutant ipsum,E nominativi in Is; ut Omne,omnis;Cubile,cubilis.

In Y,psilon finita (quæ omnia à Græcis Latini mutuentur) genitivum in Yos,Græcum retinent: Æpy, Æpyos; Misy,Misyos;Moly,Molyos.

O,Finita,Onis,capiunt. Inis,accipit omne,
Do,Go,finitum muliebre,ut Grando,Siligo;
Turboque non proprium.Sic Ordo,& Margo,Cupido,
Sic Homo,sic Cardo,Nemo,sic poscit Apollo.
Vnedo vult Onis,Nerio variatur in Enis,
Atque Anio.Caro carnis habet. Muliebre Pelasgum
Vs,habet;O,reliquis,ut Manto in casibus esto;
Lactis,& Halecis tibi Lac inflectit,& Halec.

...æ in,O,terminantur Onis,accipiunt in genitivo:ut A-mēno,onis:Macedo,onis:Vmbo,onis;Harpago,onis. ...inita verò in syllabis Do, Go, fœminina faciunt, Inis; Arundo, inis; Grando, inis;Siligo, inis.Sic Turbo,inis ...ellativum; nam cùm proprium gladiatoris est nomen, ...rbonis habet,& à communi regula non discedit. ...tem Ordo,inis;Margo,Marginis,&c. ...nedo cùm sit fœmininum in Do, finitum Vnedônis ...et,Nerio,nerienis;& Anio,anienis. ...anto,Callisto,Alecto, Calypso, &c. Id genus Græca, ...aciunt genitivo; ut Manthûs,Calypsûs. Alij verò se-...ates casus nominativo sunt similes,Māto,manto, &c. ...ec Latinam declinationem rarò admodum patiuntur; ...ido,Didônis.

Duo peregrina. Bogud, & David, Latina declinatione donata Bógudis,& Davidis acceperunt.

Semper Is,augetur post,L,velut exulis Exul.
L,duplici Mel mellis habet,Fel fellis habeto:
Crescit Is,in Patrio post,N,ita Sindonis edit
Sindon. Interdum,ut Phaeton,On,exit in Ontis.
N, Suscepit Inis neutrum: uelut agminis Agmen.
Et tua nata Cano, vt Tubicen, cum pectine Flamen.

Nomina finita in L,addunt Is,genitivo: vt Annibal,alis; Daniel,elis; Vigil, vigilis.Sol,solis;Consul,consulis.

At Mel.& Fel;mellis,& fellis habent altero, L, adhibito in obliquis.

Quæ in,N,terminãtur Is,genitivo supperadũt:ut Pæan, anis;Siren,enis;Salamin,inis; Alcyon,onis,Babylõ, onis, Palæmon,onis.

Græcorum verò quædam,On, habentium in Recto, in Ontis,exeunt;ut Acheron, Bison. Bellerophon, Charon, Chamæleon.Demóphoon,Horizon, Laócoon, Phlegethon,Scazõ,Xenophõ; Acherõtis,Bisontis, & sic de alijs.

Neutra,N,finita Inis,in genitivo sibi vendicant; ut Abdomen,abdominis;Carmen,carminis.

Item composita à verbo cano:ut Tibicen,tibicinis: Tubicen.tubicinis:Cornicen,cornicinis. Et Flamen, flaminis. Pecten,pectinis.

Additur Is,Patrio post,R,velut Anxuris,Anxur,
R,Geminum Far,Farris habet.Tulit hepatis Hepar.
Mobilium Cer,Rectus habens,Cris format,ut Acer.
Imber,& inde ortum dat,Bris. Quibus adde Salûber,
Ac Celeber. Ter,nomen habens,Tris,habere Latinum
Ambit,ut Accipiter. Mater cum Patre jugantur,
Ac Linter. Later optat Eris.Cor,cordis habeto.
Servat iter,quod Priscum Itiner de jure recepit.
Ast,Oris optat Ebur,Femur,& Iecur: adijce Robur.

Terminata in,R,addita syllaba,Is, formant genitivum,ut Lar,laris:Ver, veris: Mulciber,eris: Gadir, Gadiris: Hector

ctor,oris: Anxur,anxuris.

A nominibus adjectivis terminatis in Cer, fit genitivus in Cris:ut Acer, acris: Alacer,alacris: Volucer, volucris. Acer substantivum aceris habet: ut cætera, quæ à communi regula non recedunt.

Imber,imbris: & ex eo composita: ut October,bris;September,bris.

A nominibus Latinis in Ter,finitis formantur genitivus in Tris;ut Accipiter,tris;Frater,tris;Vter,tris. Sic adjectiva,ut Campester,Equester,Pedester,Paluster,Silvester. Item ex Græcis nominibus, Pater, Mater, Linter.

Alia Græca in Ter,finita communem regulam sequuntur;ut Crater,eris;Character,characteris;Æther,ætheris. Ex Latinis, Later,lateris habet. Iter verò,itineris,quem enitivum accepit à Prisco Recto itiner.

In Oris, exeunt horum quatuor genitivi Ebur, Femur, ecur,Robur,Eboris,Femoris,Jecoris, Roboris. Genitius Jocinoris, à Recto Jocinus inusitato cum cæteris mnibus obliquis deducitur.

Postulat As,atis. Vadis hic Vas fundito: neutrum
Vasis habeto. Maris det Mas. As,exigat,assis.
Mascula in Antis,erunt,ut Athlas. Muliebre Pelasgûm
Dis,ferat,ut Lampas,vel Des. Capit Arcas utrumque.

nominibus in As, genitivus in Atis, deducitur: ut As,atis;Honestas,atis;Mæcenas,atis;Arpinas,atis.

as tamen masculinum, Vadis; neutrum vasis accepit.

Græcis in As, masculinis genitivus in Antis derivatur;ut Adamas, antis: Acragas, antis; Athlas, antis; Calas,antis;Elephas, antis; Gigas, antis, Pallas, antis, viri prium.

rcas verò licet masculinũ sit, Arcadis facit, vel Arca-:

uemadmodum Græca omnia fœminina tertiæ declionis;ut Pallas,adis, vel pallados;Hyas, adis, vel Hya-;Plejas, adis, vel Plejados;Olympias, adis, vel Olym-os.

Es, fit Is, In Patrio, ut Cladis, Diomedis. Achivum
Etis amant nonnulla: Dares testatur, & Hermes.
Adde Seges, Locuples, Abies, Interpres: & illis
Adde Quies, Hebes, atque Aries, Teres: adijce Prapes,
Indiges, atque Teges, Paries cum Perpete. Vates
Dat vatis: Verres verris: Bes accipe bessis.

Si nomen exeat in Es, genitivus fiet in Is, æqualis nominativo: ut Diomedes, dis; Fames, is; Vepres, vepris; Acinaces, acinacis.

Græcorum nonnulla in Etis, exeunt; ut Cres, cretis, Lebes, etis, Magnes, etis, Chremes, etis, Dares, etis; Hermes, etis; Laches, etis.

Horum aliqua etiam in Is, reperiuntur, ut Chremes, mis; Laches, lachis; Dares, daris.

Fit etiam genitivus in Etis, à nominibus Aries, Teges, Quies, Arietis, Tegetis, Quietis, & sic in alijs. Requies à Quies, composit͠u, requietis habet, ut simplex, & requiei, sed tunc ad quintam declinationem spectat.

Catera communis generis, vel mascula finem
Dant Itis, ut Comes, Antistes, cum Gurgite, Palmes,
Sospes: Et his Merges, Tudes adjungantur, & Ames.
Edis habet Merces. Pes, Pras comitantur, & Hares,
At Cereris creat alma Ceres. Æs protulit aris.
Fert Idis, à Sedeo genitum, velut obsidis Obses.

Cætera appellativa Latina præter jam enumerata, sive masculina, sive communia tam duorum, quàm trium generum Itis, habent in genitivo. Masculina, ut Cocles. Eques, Gurges, Fomes, Limes, Pedes, Poples, Stipes, Termes, Trames, Veles. Communia duorum; ut Antistes, Comes, Hospes, Miles, Satelles. Trium generum; ut Ales, Dives, Sospes, ac Superstes.

Ames etiam, Merges, & Tudes, licet fœminina sint, Amitis, Mergitis, Tuditis habent, ut superiora. Dixi (Appellativa Latina, propter Græca nomina propria, quor͠u permulta generalé regulam sequuntur, ut Aristoteles, Socrates,

tes, Vlysses: & neutra, ut Cacoethes, Hippomanes, Solœcophanes.

Genitivus in Edis fit à nominibus, Merces, Præs. Hæres, & Pes. Composita quoque Cohæres, Exhæres, Cornipes, Bipes, Tripes, Quadrupes à suis simplicibus non degenerant.

Composita verò à verbo Sedeo, Idis, habent in genitivo: ut Deses, desidis: Præses, præsidis: Reses, residis.

Nomina in Is, Patrium similem Latialia gignunt:
Vt Facilis. Dat Eris, Cucumis, cum Vomere Pulvis,
Atque Cinis. Sed Pollis, inis Cum sanguine promit.
Dant, idis, ista Lapis, Cuspis: dant multa Pelasgûm,
Vt Chlamys: Æqualem Patrium nonnulla requirunt.

Is, finita, si Latina sunt genitivum faciunt similem nominativo: ut Facilis, facilis.

Vomis tamen vomeris habet: Pulvis pulveris: Cinis, cineris: Cucumis, cucumeris: qui genitivus à Recto Cucumer potiùs derivatur. Inflectitur etiam sine incremento Cucumis, cucumis, ut cætera in Is, à regula communi nō discedentia.

In Idis, etiam exeunt Græcorum complura fœminina: ut Chlamys, chlamydis: Pyramis, idis: Cassis, idis: Thetis, tidis: cum aspiratione in prima syllaba. Tethys enim cùm aspiratur in secunda, Tethyos facit. Tyrannis, idis: Coronis, idis: Lychnis, idis; Alcyonis, idis; Athlantis, idis, & similia.

Item masculina: ut Alexis, idis: Adonis, idis: Daphnis, idis: Osiris, idis: Paris, idis: Serapis, idis, & alia, quæ visu sunt comparanda.

Ex his quædam etiam in Is, sine incremento efferuntur: ut Paris: Daphnis, Alexis, Adonis.

Dis, Lis, atque Quiris, Samnis formantur in Itis.
Glis, gliris. Tibi Semis item semissis adhæret.
Vtimur interdum Patrijs, quos lingua Pelasgûm
Finxit in Os: Taneos testis cum Athlantidos esto.

Entis habent Simois, Pyrois. Ys, habentia Recto
Quadam Yis, accipiunt, vel Yos, ceu Tethys, Erinnys.
Otis, ab Os, fiat. Ros, Flos, variantur in Oris.
Et Mos: ac pariter fuit Or, cum rectus, ut Arbor.
Bos, bovis: Odis habet Custos: Os, oris, & ossis:
Thos, Minos, Heros, ac Tros flectantur in Ois.

Quatuor in Iris, faciunt, Quiris, itis: Samnis, itis: Dis, ditis: Lis, litis.

Græco genitivo in Os, syllaba finito interdum utuntur Latini: ut Atlantis, Athlantidos; Metamorphosis, Metamorphoseos; Decapolis, decapoleos; Tanis, taneos; Erymanthis, Erymanthidos.

Finita in Ys, per Y, psilon, Yos, vel yis assumunt in genitivo; ut Tethys, Tethyos, vel Tethyis; Erinnys, Erinnyis, vel Erinnyos; Capys, capyis, vel Capyos; Cotys, cotyis, vel Cotyos.

A nominibus in Os, terminatis formatur in Otis, genitivus; ut Dos, dotis; Cos, cotis: Impos, impotis; Compos, compotis; Sacerdos, sacerdotis; Ægoceros, otis; Monoceros, otis; Rhinoceros, otis, &c.

In Oris, formant genitivum Ros, roris; Flos, floris, & Mos, moris.

Item nomina in Os, quæ simul in Or, desinunt, ut Arbos, vel Arbor, Honos, vel honor; Lepos, vel lepor.

A nominativo in Os, sub diversis significationibus duo genitivi in Oris, & ossis deducuntur.

In Ois, exeunt quatuor illa. Thos, Thois; Minos, Minois, Heros, herois; Tros, trois.

Fert oris Vs: veluti Pignus, cum Fœnore Maius.
Assumunt, eris, aucta Scelus, cum Vellere Pondus,
Vlcus, Onus, Vetus, & Radus, cum Munere Sidus,
His, & Acus, Venus, atque Glomus dato: fœdus Opusque,
Viscus, Olus, Genus, atque Latus, cum Funere Vulnus.

Ex nominibus in Vs, finitis genitivus in Oris, deducitur, qualia sunt Corpus, oris; Decus, oris; Dedecus, oris; Facinus,

nus,oris,Fœnus,oris,Frigus,oris,Lepus,oris, Litus, litoris,Nemus,oris,Pignus,oris,Tergus,oris.

Penus item,ac Pecus,dum neutra sunt,penoris,& pecoris habent. Penus enim fœmininum ad quartam, vel secundam declinationem spectat. Pecus verò pecudis habet,ut mox dicendum erit.

Comparativa etiam ratione terminationis in, Vs; Oris in genitivo sortiuntur, ut Maius, maioris, Minus, minoris: Peius,peioris.

Eris,accipiunt in genitivo nonnulla, ut Scelus,sceleris: Acus,áceris neutrum. Masculinum enim Acus,aci,ad secundam declinationem: fœmininum Acus,acus,ad quartam,idque sub diversis significationibus,spectat. Glomus, glomeris,viscus,visceris,& cætera.

Tellus Vris habet,Ligus,& Monosyllaba. Flectit
Grus,gruis. Esto suis tibi Sus. Flectantur in Vdis
Hæc pecus,atque Palus,Subscus,imitabitur Incus.
Cætera,ceu Virtus,muliebria dantur in Vtis.
Sic habet Intercus. Laus,Fraus tamen audis habento.
Pus genitum suscepit Odis. Loca certa pelasgûm
Propria,sicut Opus,Amathus,flectantur in Vntis.

Tellus,& Ligus, Telluris, & Liguris assumunt in genitivo. Item Monosyllaba, ut Crus,cruris; Jus,juris; Mus, muris,Rus,ruris.

In Vdis,exeunt Palus,udis;Subscus,udis;Pecus,pecudis fœmininum.

Cætera fœminina tertiæ declinationis Vtis, habent, ut Juventus,Salus,Servitus,Senectus,Virtus.

Composita à nomine Pus, podos Græco in Odis, formant genitivum;ut Apus,apodis;Chytropus,odis; Dasyphus,odis;Melampus,odis;OEdipus, odis, quod etiam, & frequentiùs OEdipus,i,per secundam declinatur.

Aliqua Vrbiū propria in untis,exeunt,ut Amathus,untis; Hydrus,untis: Trapezus,untis,& similia.

I,Trabs,atque Merops: similes, & habentia fines

Ante, S, accipiunt. Et in, I, polyſyllaba vertunt,
E, praiens, ut Adeps, adipis. Cupis accipit Anceps.
Sume Caput capitis; cipitis tua pignora forment.
Gryps det Gryphis: Hyems hyemis, Puls accipe pultis.

Ex nominibus literis Bs, vel Ps, finitis formatur genetivus I, vocali medio vtriuſque conſonantis interpoſita, vt Arabs, Arabis; Stirps, Stirpis, & ſic in reliquis ſimiliter deſinẽtibus Chalybs, Vrbs, Trabs, Cyclops, Dolops: Hydrops, Inops, Merops. At Gryps habet gryphis.

Polyſyllaba verò vocalem, E, duas illas conſonantes præeuntem in, I, mutant in genitivo; ut Cælebs, cælibis; Forceps, forcipis; ſic Manceps, Municeps; Particeps, & ſimilia.

Quæ componuntur à nomine Caput, A, mutant in, I, Occiput, occipitis; Sinciput, Sincipitis.

Si velut, his Conſors, Patiens erit exitus, inſit
Syllaba, Ti, Patrijs ante S. Sed euntis habere
Gaudet Iens. Dis habere volunt à Corde profecta:
Et Glans, ac Nefrens. Quod Pondo & Libra crearunt.
Frons ita pro folio, ſic Lens pro verme recepit.

Si nomina finiũtur in Ns, vel Rs, ſyllaba, Ti, duabus illis cõſonantibus interponitur in genitivo; ut Frons, frontis; Lens, lentis; Lars, Lartis; Aruns, Arũtis: Tyburs, Tyburtis.

Iens verò euntis habet, & compoſita, ut Abiens, Exiens, Abeuntis, Exeuntis, &c.

Compoſita verò à Cor, licet in Recto diverſam poſitionem habeant, in genitivo Dis, retinent, ſicut & ſimplex; ut Cõcors, Diſcors, Concordis, Diſcordis.

Item Libripẽs à Pendo, & Libra cõpoſitum, libripendis.

X, perit in Patrio, Cis verò accreſcit; ut Audax
Audacis. Grex atque Lelex, Gis habento Dioryx,
Rex, Biturix, Lex, Frux, Aquilex, cum Remige Conjux
Styx, & Orys, Syrinx, cũ Sphinge, & Iazyge, Maſtix,
Strix, Phryx, atque Phalãx, Coccix, Adhibẽtur Iapyx
Allobrogi, Et Regum quadam, quibus exitus Oryx.

Quæ

Quæ in, X, desinunt, ipso, X, adempto, Cis, addunt genitivo, ut Aiax, Aiacis: Cornix, cornicis: Voluox, voluocis: Pollux, pollucis.

Nonnulla tamen Gis, accipiũt: ut Grex, gregis: Lelex, lelegis: Aquilex, aquilegis: Frux, frugis: Remex, remigis: Cõjux, conjugis, Rex, regis: Biturix, biturigis: Lex, legis.

Ex Græcis etiam Gis, habent Styx, stygis, Oryx, orygis, Syrinx, Syringis Sphinx, sphingis. Iazyx jazygis Strix, strigis, Phryx phrygis, Phalanx, phalangis, Japyx Japygis, Allobrox Allobrogis.

Item regum quædam nomina, quorum Rectus finitur in Orix, ut Orgentorix, Orgentórigis, Vercigetorix, origis, & similia.

Ex finita, vt Apex, Patrios polysyllaba casus
Dant in Icis: Veruex Myrmex removentur, & Halex,
Atque Resex. Senis adde Senex. Nox accipe Noctis.
Nixque nivis, det Onyx onychis. Dabit aucta Supellex
Lectilis. Astyanax, Hipponax dentur in Actis.

Nomina in, X, plurium syllabarum, E, nominativi præcedens mutant in, I, ut Codex, codicis; Vertex, verticis, Vibex, vibicis.

E, tamen retinent illa quatuor Vervex, veruecis, Resex, resecis, Myrmex myrmecis, Halex halecis.

Onyx, onychis. Supellex verò supellectilis, duplici augetur incremento.

Astyanax denique, & Hipponax, Astyanactis, & Hipponactis habent.

Accusativus.

Exit in Em, Quartus. Petit Im, sibi Ravis, Amussis,
Vis, Tussis, Cucumis, Buris, Sitis, atq; Securis.
Sed Navis, Puppis, Febris, cum Cannabe Turris,
Et Restis, Clavis, Pelvis meruistis utrumque.

Accusativus exit in Em, ut sermonem.

Buris, Cucumis, & cætera in Im, exeunt.

Navis, Puppis, & cætera in Em, vel Im, terminantur.

Accusativus Græcus.

Quartus in, A, fiet, veluti Calchanta Pelasgûm,
Is, Danaûm finita, quibus finxere Latini
Æquales Recto Patrios, velut Hæresis, audent
Yn, Græcum Quarto, sive Im, perhibêre Latinum.
In, tamen extremum, Ys, finita frequentiùs optant,
Sicut Halys, quod fecit Halym: sic Tethys, & Atys.

Græcus accusativus in, A, exit ut Hectora, Calchanta, Aëra, Æthera. Græca fœminina, O, litera finita habēt accusativum similem nominatiuo, ut Manto, Calypso, Alecto, Argo, Clotho, Sappho, Echo.

Græca Is, syllaba finita, quæ apud Latinos genitivum habent similem nominativo, hoc est, quorum genitivus apud Græcos in Os exit, nulla præcedente consonante, accusativo faciunt In, Græcè, vel Im, Latinè, ut Charybdis, Charybdin, vel Charybdim.

Ys, finita frequentiùs in Yn, quàm in Ym exeũt, ut Tethys, Tethyn: Cotys, Cotyn: Halys, Halyn, vel Halym.

Accipiunt triplicem Patrio crescentia Quartum,
Quorum extrema tono minimè signastis Achivi;
Idq; Isis, Paris, Iris, habent cum Daphnide Thyrsis.

Quæ verò genitivo crescunt, neque accētum habent in ultima in In, vel Im, vel Em, exeunt: ut Paris, Paridis. Parin, vel Parim, vel Paridem: Iris, Iridis, Irin, vel Irim, vel Iridem: Isis, Isidis, Isin, vel Isim, vel Isidem: quæ etiam in, A, apud Græcos exeunt: ut Parida, &c.

Vocativus.

Norma vocativum similem dat tertia Recto,
O Pater, ô Soboles, Heros, ô Pallas, Orion.
S, Græca abijciunt, Is, & Ys, tribuentia Recto:
O Pari, Thety, Iri: & Quamvis notet ultima Graius,

Is,

Is,quoq; fœmineum cum,Dis,genitivus amavit,
S,procul in Metro,ceu Tindari,Daphni,repellit.

Vocativus similis est nominativo, ô Sermo:hæc Pallas,ô Pallas,ô Socrates,ô Chremes,ô Achilles,ô Heros, ô Pater: ô Socrate.Chreme,Achille,Vlysse, etiam in usu sunt.

Græca,quæ in Is, vel Ys,exeunt, neque habêt accêtum in ultima apud Græcos,deponunt,S,nominativi,ô Mœri, Iri,Pari,Tethy.

Et apud Poëtas fœminina in Is , quorum genitivus exit in Dis,quamvis accentum habeant in ultima ô Amarylli, Tindari,Oebali.

Propria in,As,etiam,quibus est genitivus in Antis,
Vt Calcha. Diphthongus item si vocibus insit
In Recto,ut Tydeu. Verùm Atticus omnia Rectis
Assimilat. Nostri interdum sectantur Achiuos.

Item propria in As , quorum genitivus exit in Antis,apud eosdem Poëtas deponunt,S,ô Palla,ô Calcha.

Præterea,quæ ante,S,habent diphthõgum, ferè,S,literã abijciunt,ut Tydeus,Melampus,ô Tideu,Melampu.

Quæ omnia apud Atticos vocativum habent similem nominativo ô Paris,ô Daphnis,ô Calchas,ô Tydeus,&c. Quos interdum imitantur Latini.

Ablativus.

Sextus in. E,fiat veluti Rege, Hospite, casus.
I. tamen accipiunt, In,& Im, prabentia Quarto.
E,finita illis, Ar, & Al, neutralia nectes.
Propria Romanos itidem signantia menses;
Mobilia in Recto, quorum, E , neutralia sumunt.
Vt Rude, Vis, Animal , September , Ovile, Charybdis.
Torcular. Adde Memor , Strigilis, Plus, atque Canalis:
E, tamen accepêre Iubar, & Far, Nectar, & Hepar.

Ablativus exit in,E,à Rege,Duce,Teste,Hospite.

Nomina,quorum Accusativus exit in In, vel Im;neutra in,E,Ar,& Al,nomina mensium.Adjectivum,cujus neu-

trum E, litera terminatur, I. postulant: ut Charybdi, Siti, Animali, Calcari, Monili, Septembri, Brevi.

Quibus accedunt Pluri, Strigili, Canali, Memori.

Far, Nectar, Hepar, Jubar, e, contenta sunt, farre, nectare, hepate, jubare.

I, vel in E, Sextum reliqua adjectiva reposcunt:
Vt vetus, & Gaudens, Brevior, Par, Vber, & Anceps.
Adijcies Em atque Im, vt Navis, duplicantia Quartum.
Accedunt Imber, Finis, Vigil, Amnis, & Vltrix,
Ignis: & artifici Victrix cum Vecte Supellex.
E, tantùm Pauper cum Sospite sumpsit ibidem.

I, vel, E, gaudent cætera adjectiva, & substantiva, quorum accusativus in Em, vel Im, desinit: ut à Felice, vel felici: Degenere, vel degeneri: Pare, vel pari: Gaudête, vel gaudenti: Nave, vel navi.

Quibus accedunt Imber, Vectis, & Artifex. &c.

At Sospes, & Pauper adjectiva, E, tantùm contenta sunt.

Verùm ex appositis cum substantiva creantur
Is finita, ferè Sexto, I, sumpsere: Tribulis,
Annalis, cum Affinis erunt exempla docenti.
At Rudis, & Volucris tantum, E. Sed utrumq; Triremis,
Cumq; Sodale, Tridens, Ædilis, acuta Bipennis,
Natalis, Patruelis habent: E, rariùs optant.
Propria in, E, solùm, veluti Iuvenalis, habento.
Hæc alia, ut Melior, Clemens, imitantur ibidem.

Substantiva Is, syllaba finita, quæ ex adjectivis facta sunt ferè in, I. exeunt; vt Familiaris, Annalis, Tribulis, Affinis Familiari Annali, &c.

Volucris tamen & Rudis volucre, & rude faciunt.

Triremis verò, Sodalis, &c. utroque modo exeunt: rariùs tamen in, E, quàm in, I, Triremi, vel trireme. Sodali, vel sodale, & sic in reliquis.

Sin verò propria sint, E, tantùm postulant, ut Martialis, Juvenalis, Vitalis, à Martiale, Juvenale, Vitale.

Hæc imitantur, & alia nomina propria, ut Felix, Clemens,

mens, Melior, à Felice, Clemente, Meliore.

Nominativus Multitudinis.

Es, numeri pluralis amat ſibi Rectus, vt Omnes.
Is tantùm Sardis, Trallis habuêre, ſed Alpis
Et Syrtis vtrumque ſolent admittere finem,
Et Tralleis, Syrteis, Alpeis efferre licebit.

Nominativus pluralis exit in Es, ut Sermones, Delphines, Troes.

Sardis, & Trallis, Is habent. Alpes verò, & Syrtes etiam Alpis, & Syrtis faciunt.

Alpeis, Syrteis, & Tralleis per ei, etiam efferri poſſunt.

Genitivus Pluralis.

Vm genitivus habet. Sed Ium non pauca requirunt.
Ns, in primis habuit cum Rectus, vt Abſens.
S, finita vt Ovis, Patrios æquantia Rectis.
Quodque dat, I, tantùm Sexto velut Omne, Cubile.
Vel dat in, E, pariter, ceu Felix, Navis. Adhærent
His quoq; Venter, Vter, Linter: quibus adde Cohortem.

Genitivus multitudinis in Vm, ſyllabam exit, ut Juvenũ, Canum, Vatum.

In Ium, exeunt quæcumque literis Ns, finiuntur, ut Serpentium, Præſentium.

Item, S, litera terminata, quæ genitivo non creſcunt, ut Collis, collium, Clades, cladium.

Et quorum ablativus in, I, exit; ut Omnium, Diœceſium, Syrtium, Animalium, Plurium: aut, E, vel, I, ut Navium, Vltricium, Parium, Felicium.

Quibus adde Lintrium, Cohortium, Vtrium, Ventrium.

Conſona cum Recti duplex monoſyllaba claudit
Nomina, dant in Ium, ceu Pars, quibus addito Vires,
Atque Lares, Mures, Glires, cum Noctibus Aſſes,
Adde Nives, Dotes, Lites, cum Faucibus Oſſa,

Degener, Vber, Inops, Vm, dant Vigil addito Suplex,
Lynx, Memor Artifici, Vetus, & quæ ostenderit vsus.

Adde monosyllaba, quæ in duas consonantes exeunt, ut Trabs, Seps, Pars, Arx, Merx, trabium, sepium, partium, arcium, & cætera.

Quibus accedunt As, Dos, Glis, Lis, Mus, Nix, Nox, Os, ossis; Fauces, faucium; Vires, virium, & siqua alia sunt à viris doctis usurpata.

Hinc rursus excipiuntur Degener, Inops cum reliquis, quorum genitivus exit in Vm, Comparativa, ut Maiorū, Minorum, & alia, quæ progrediente tempore, rerum omnium magister usus te sine fastidio docebit.

Opifex hic excipi solet, ut Artifex, sed ejus ablativum, I, finitum non dum reperi. Quare substantivorum more, E, tantum habētium in ablativo numeri singularis, interim, dum investigantur exempla, cōmuni regula fruatur.

Genitivus Græcus.

Græcus, in on, Patrius numeri pluralis amavit.

Genitivus Græcus exit in on, hoc est, On, per O, magnū, ut Epigrammaton, Hærescon.

Dativus pluralis.

Ternus habet pluralis Ibus. Bos accipe bobus,
Et Bubus. Sed Græca duos neutralia fines
Is, vel Ibus, Ternis ex A venientia sumunt.

Dativus in Ibus, exit, ut Sermonibus. Bos tamen bobus, aut bubus facit. Græca à neutris in, A, in Is, syllabam frequentiùs exeunt, ut Peripetasmatis, Emblematis, Poëmatis, & poëmatibus, Diplomatis, diplomatibus.

Accusativus pluralis.

E, Placuit Quarto. Sed in Is, quoque certa reposcunt,
Queis fuerat genitivus, Ium pro testibus Omnis,

Et

Et fontis, Ædis, Vrbis, cum Syrtibus Alpis.

Accusativus multitudinis in Es, syllabam exit, ut Sermones: exit item non solùm in Es, sed interdum etiam in Is, cùm genitivus certorum nominũ desinit in Ium, ut Omnis, Vrbis, Syrtis, Alpis, &c.

Casus Pluralis in A.

Si, fuit, E, tantùm Sexti, velut Agmine, Iure,
Semper in, A, Rectum pluralia neutra secundum,
Et Quartum, Quintumque gerunt, velut Agmina, Iura.
I, vel in E, Sexto si nomen fecit, ut Ingens.
Vel dedit, I, solùm, ceu Forti, Ia, neutra reposcunt.
Collativa suis tantùm, A, ut Maiora, capessunt.
Plus, Vetus addantur: sed Aplustre reposcit utrumque.

Casus plurales nominandi, accusandi, & vocandi neutri generis in, A, desinunt, si ablativus in, E, tantùm exit: ut à tempore, Agmine, Iure: Tempora, Agmina, Iura.

Sin verò, I, aut, E, vel, I, tantùm terminatur ablativus, tunc Ia, desinent: ut Forti, Ingente, vel ingenti: Fortia, Ingentia. Excipiuntur comparativa, & Vetus, eris, quæ in, A, exeunt, Maiora, Vetera. Aplustre, aplustria, & aplustra facit.

Græcus Accusativus.

Quartus in As, Danaûm pluralis, ut Arcadas, esto.

Accusativus Græcus in As, desinit, ut Delphinas, Troas, Crateras, Arcadas.

QVARTA DECLINATIO.

Quarta per Vs, Patrium numeri dare regula primi
Gaudet. Vis fuerat. Fuit, I, quoque Patrius olim.
Ternus, ui, mavult. V, sæcula prisca tulêre.

Genitivus singularis quartæ declinationis exit in Vs, syllabam: ut Senatus, Anus. Prisci Senatuis, Anuis, Fructuis dicebant apud quos etiam: I, litera hic casus terminabatur

batur

batur, ut Ornati, Tumulti. Vnde Terent. more prisco, Ejus anuis causa dixit, & Nihil ornati: Nihil tumulti. Dativus in ui, exit, ut Senatui, Anui: priscis seculis etiam in, u, exibat. Vnde Virg. Æn. 1. Parce metu Cytherea.

Ast, Ibus in numero Terni voluêre secundo.
Partus Vbus, Specus, atque Lacus, Tribus Arcus, & Artus.
Questus, Acus, Capiat nomen sibi portus vtrumque.

Dativus multitudinis in Ibus, exit, vt sensibus.

Partus, Specus, Acus, &c. in vbus, exeunt: Partubus, specubus, acubus, lacubus, tribubus, arcubus, artubus.

Questibus à queror multo vsitatius est, quã questubus. Portus autem tum portibus, tum portubus habet.

QVINTA DECLINATIO.

Vltima norma sibi Patrium formavit in Ei.
Hunc apud antiquos E, aut Es habuisse notabis.
I, finale duplex etiam admisisse putatur.
Respuit hac numeri Patrium, Ternumque secundi
Cum sexto. Res atque Dies variantur in omnes.

Casus interrogandi singularis quintæ declinationis in Ei, literas divisas exit, vt Diei. Apud antiquos in Es, sive, E, exibat, aut in duplex, ij; Diei, dies, die, vel dij.

Casus interrogandi, dandi, sextusque multitudinis, præter Rerum rebus: Dierum, diebus, inusitati sunt. Cicero non est ausus specierum, speciebus dicere, non tamen negat posse Latinè dici.

Syncope.

Syncopa diminuit Patrios non rara secundos
Ordinibus fermè cunctis, ad carminis vsum
Præcipuè Ausonidûm Primi; Divûmque Secundi:
Cœlestûm, Terni, Cladûm, Macedûmque Potentûm.
Nec Quarti, vt Currûm Patrios violare pepercit.

Omnium fermè declinationum interrogandi casus multitudinis, interdum maximè à Poëtis imminuitur: quam

immi-

imminutionem Græci Syncopen vocant.

Primæ, Cælicolûm, Æneadûm, Troiugenûm, &c. Pro Cælicolarum, Æneadarum, &c.

Secundæ, Liberûm, Numûm, Sestertiûm, Fabrûm, Deûm, &c. Pro Liberorum, Numorum, &c.

Tertiæ, Cladûm, Cædûm, Veprûm, Cælestûm, Agrestûm, Potentûm, Furentûm, Macedûm, pro Cladium, Cædium, Veprium, Cælestium, Agrestium, Potentium, Furentium, Macedonum, quæ, & alia ejusdem generis non facile apud Oratores reperiuntur.

Quartæ, Currûm, Passûm, pro Curruum, Passuum.

Vtimur, & mel. ù; Patrijs, quos Syncopa tangit,
Vltima nominibus fuit As, cum syllaba Terna:
Exemplo Vtilitas, & fixa simillima sunto.
Hæc Patrios habuère duos ubicumque Penates,
Et Serpens, Locuples, Clemens, Apis, atque Quirites,
Adde Cliens, Samnis; & quæ patefecerit usus.

Genitivus imminutus à nominibus substantivis, As, syllaba finitis usitatior est, quàm plenus, ut Civitatum, quàm Civitatium, Vtilitatum, quàm Vtilitatium.

Quidam genitivi tum pleni, tum imminuti sunt usitati, etiam apud Oratores, ut Apium, & Apum: Serpentium, & Serpentum: Quiritium, & Quiritum: Optimatiû, & Optimatum: Clementium, & Clementum: Clientum, & Clientium.

ANOMALA,
SIVE INÆQVALIA.

Dantur inæqualis nonnulla vagantia formæ
Nomina, queis Numerus, Casus, Genus, Ordo, vel ulla
Deficit integritas, quam norma Latina requirit.

Ano-

Anomala, sive inæqualia vocantur, quæ aut numero, aut genere, aut declinatione, aut casu, aut aliquo alio attributo deficiunt.

Numero inæqualia sunt ea, quæ vel numero tantùm singulari, vel plurali solùm declinantur.

Numero plurali deficientia.

Propria sunt tantùm numero flectenda priori,
Vt Troia, Anchises. Si plura, ut Gallia, Cæsar.
Nomina significant, numero donantur utroque.
Et cum pro numero numerorum assumitur alter:
Seu cùm Proprietas rerum signatur: ut illa,
Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones.

Nomina Propria numero tantùm singulari declinantur, ut Anchises, Dido, Ægyptus, Zacynthus, Hispalis, Tagus.

Si plura nominibus, quæ alioquin pro uno sumpta sunt propria, significantur, ad instar appellativorum utroque numero declinata reperiuntur. Dicimus enim plures Joves, Apollines, Dianas, multos Antonios, Aiaces, Dionysios, Cæsares, Nerones, duas Gallias, Hispanias, &c. hujusmodi.

Vtimur etiam nominibus proprijs in numero multitudinis, cùm pluralis pro singulari accipitur; ut si Curios pro Curio, Anchisas pro Anchise dicamus.

Induunt præterea formam Appellativorum hæc nomina, cùm proprietatem, vel excellentiam alicujus rei significamus, ut si fautores artis poëticæ Mæcenates: eximios poëtas Homeros, aut Marones appellemus.

Quæ quondam in Latio pluralia fecit origo,
Talia semper erunt, ut Tralleis, Bactra, Philippi.

Nomina præterea, quæ à prima sui origine pluraliter solùm inveniuntur usurpata, pluraliter tantùm inflectenda sunt, ut: Delphi, Gabij, Pōpeij, Putéoli, Philippi, Veij, Sardis, ium; Tralleis, iū; Cumæ, Baiæ, Siracusæ, Athenæ, Bactra, orum; Susa, orum; Cythera, orum; & alia hujusmodi.

Plu-

Plurali, careant Frumenta, Metalla, Liquores
In specie, ut Stannum, Milium, Sapa, Nectar, & Aurum.
Defruta sed numerus Farra, Hordea, Mella secundus,
Musta, Electra sibi, Vina, Æra, Oricalcha recepit.
Vsus Amôma idem, cum pignore Balsama profert.

Nomina generalia ut Frumentum, Metallum, Liquor, integra sunt: speciem verò significātia, ferè numero multitudinis privantur: ut Triticum, Panicum, Secale, Miliū, Oleum, Stannum, Ferrum, & Plubum.

Quædam tamen frumenta, metalla, liquoresue significantia: ut Far, farris, Hordeum, Vinum, Mustum, Defrutum, Mel, Amomum, Balsamum, & compositum ejus, Opobalsamum, Electrum, Æs, Oricalchum pluraliter efferuntur, ut Hordea, Vina, Electra, Amoma, Balsama, Opobalsama.

Masculina plurali carentia.

Mascula plurali quædam viduanda leguntur,
Hesperus, & Limus, Nemo, cum Sanguine Viscus,
Et Muscus. Quibus adde Æther, cum Vespere Pontus.

Fœminina plurali carentia.

Fœminea in numero tantùm usurpanda priori
Dantur Humus, Sitis, atque Fames, Clementia, Tellus.
Adde Senecta, Lues, & Plebs, Fuga, Vespera, Tabes,
Adde Strues, Cholera, atque Salus, Sapientia, Proles.

Neutra plurali deficientia.

Hæc tibi neutra damus numero spolianda secundo
Ver, Ador, atque Penum, Virus cum Felle Barathrum.
Fas, Nihilum, Chaos, atq; Nefas, Nihil, adde Macellûm,
His Iubar, atq; Salum, Letum, cumq; Hepate Fœnum,
Justitium, Nil: adde Gelu, cum Glutine Viscum,
Manna, Crocum, Tabum, Senium, Pascha addito Nitrum,
Cum

Cumq; Luto, Pelagus cum Cœno; Vulgus, & Halec.

Sal neutrum plurali caret, at masculinum pro lepôre integrum est, Sales, ium, &c.

Quæ numero tantùm plurali declinantur.

Multa recensentur numero truncata priori;
Vt quæcumque gerunt (dempto Vno) à Cardine nomen:
Ceu Duo, Tres, Quatuor, numerosaq; turba sequentûm.
Festa itidem, Ludos, vel significantia Libros.
Ethica in exemplum, Dionysia, Olympia sunto.

Nomina Cardinalia (præter Vnus, una, um, quod integrũ est) numero tantùm plurali declinantur, ut Duo, Tres, Quatuor, Quinque, Decem, Viginti, Centum, & Mille adjectivum: quod cùm substantivum est, utroque numero gaudet, estque indeclinabile in numero singulari, in ablativo tamen Mille, vel milli facit, numero verò multitudinis Millia, ium, ibus, &c.

Item festorum nomina, ut Saturnalia, Neptunalia, Bacchanalia, &c. quæ genitivo terminãtur in Orum, vel Ium. Saturnaliorum, vel Saturnalium, dativo, & ablativo in Ibus, Saturnalibus. Dionysia verò Orgia, & Hyacinthia tantùm ad normam secundæ declinationis inflectuntur; Dionysiorum, Dionysijs, &c.

Nomina item significãtia ludos, ut Olympia, orum, Pythia, Isthmia, Apollinares, Circenses, Megalenses.

Librorum denique complura numero ferè multitudinis inveniuntur usurpata: ut Bucolica, orum: Georgica, orũ: Rhetorica, orum: Dialectica, orum: Physica, orum: Ethica, orum: Politica, orum: OEconomica, orum: Musica, orum. Quæ omnia desumuntur à neutra pluralis numeri terminatione nominũ adjectivorum, à Bucolicus, a, um, Bucolica, orum, à Physicus, a, um, Physica orum, & sic in cæteris.

Hæc raro leguntur in singulari, idque tantùm, dum liber unus significatur, ut in primo OEconomico: in secundo Buco-

Bucolico,à nominativis OEconomicon,Bucolicō. Quæ verò similem declinationem non admittūt, singulari numero declinantur,ut Ilias,dis: Æneis,idos: Achillêis,idos: Thebais,idos:Metamorphosis,seos, &c. Librorum dixi, quia nomina scientiarum singulariter efferuntur,ut Rhetorica,æ,Dialectica,æ,&c.

Masculina singulari deficientia.

Masculeum sortita genus pluralia solùm.
Dicito Cancellos, Lemures, cum Manibus, Artus,
Et Proceres, Loculos, Canos, adjunge Penates,
Cælitibus, Superos, Fastus, Maioribus, Antes.
His Pugillares,Geminisque adnecte Minores.
Et tria Post,Infra,Liber de vocibus orta.

Cancelli, orum: Cani,orum:.Penates,tum, vel tium:Superi,orum: Fastus,uum,vel Fasti, orum: Maiores, orum: Minores,orum: Antes,tium:Pugillares,ium:Gemini,orū pro signo cælesti. Item tria ex tribus illis vocibus Post, Infra,Liber oriunda,nimirum Posteri,orum: Inferi,orū: Liberi,orum.

Artus in nominativo singulari,& Cœlite in ablativo reperiuntur.

Fœminina singulari deficientia.

De Grege fœmineo tantùm pluralia flectes.
Excubias, Nonas, Idus, mensisque, Kalendas,
Inferias, cum Relliquijs adjungito Cunas,
Primitias, Scopas, Diras, noctisq; Tenebras,
Insidias, Tricas,& Opes, adscribito Nugas,
Exuvias,Thermas, Primas, cum Lactibus addes
Exsequias.& Clitellis superadijce Valuas,
Manubijsque Minas, Indutia, Feria numquam
Nundina flectantur numero,neque Nuptia primo.

Excubiæ, arum,Nonæ, Idus, uum, Kalendæ,Inferiæ, Relli-

Relliquiæ, Cunæ; Primitiæ, Scopæ, Diræ, Tenebræ, Insidiæ, Opes, opum pro divitijs: Nugæ, Tricæ, Thermæ, Primæ, Lactes, ium, Exsequiæ, Clitellę, Manubiæ; Minæ, Induciæ, Feriæ, Nundinæ, arum: Nuptiæ, arum.

Item Literæ, arum pro epistola. Nam Litera, æ, idem significans in numero singulari poëticum est.

In Manubijs primam per Ectasim produximus.

Neutra singulari deficientia.

Contempsêre gradus numeri Sponsalia primi,
Munia cum Flabris, Æstiva, Cibaria, Tesqua,
Et Bona, Lustra feris habitata: Crepundia, Cete,
Rostra, Stativa: quibus Parapherna, Oblivia, Castra,
Exta, Hiberna: adhibe præcordia, Mœnibus Arma,
Sensa, & Iusta: illis hærent Bellaria, Tempe:
His tandem cum prole sua Cunabula junges.

Arma, orum; Bellaria, orum: Bona pro fortunis: Justa, orum pro exsequijs: Cunabula, incunabula: Lustra pro ferarum habitaculis; Mœnia, ium; Magalia, ium; Oblivia, orum; Rostra pro loco, ubi Romæ conciones habebãtur; Præcordia, orum; Sponsalia, orum; quod in dativo, & ablativo sponsalibus habet. Cete, Tempe indeclinabilia, &c. singulari carent.

Masculina in singulari, in plurali neutra.

Dindymus in numero plurali Dindyma sumit.
Taygetus discrimen idem, Pangæus, Avernus,
Tartarus accipiunt; & Mássicus: Ismarus illis,
Mænalus accedunt. Fines junxere viriles
Sibilus, & Iocus, atq; Locus pluralia, neutris.

Avernus, i, Averna, norum; sic Tartarus, Mænalus, Mássicus, Dindymus, Taygetus.

Item Sibilus, Iocus, & Locus; quæ numero multitudinis masculina sunt, vel neutra; Sibili, vel Sibila; Joci, vel Joca; Loci, vel Loca.

Locus tamen dum ſignificat ſedem in artibus & ſcientijs, vnde eruuntur argumenta, maſculinum eſt in vtroq; numero.

Fœminina in ſingulari numero, neutra in plurali.

Pergamus, A, neutrum plurali, & Carbaſus optant.
Hoc Solyma, hoc illius idem petit vnica proles.

Pergamus, i, cum pro Troianæ vrbis arce ſumitur, eſt neutrum in numero plurali, Pergama, orum: ſic & Carbaſus, i, Carbaſa, carbaſorum: Hieroſolyma, mæ, Hieroſolyma, orum: cui & ſimplex addi poteſt Solyma, Solymæ, Solyma, orum.

Numero ſingulari neutra, plurali verò maſculina.

Sint numero tria Cœlum, Argos, Raſtrumq; ſecundo
Maſcula: ſed Frenum frenos, ac frena recepit.

Argos vrbem ſignificans Argi, orum: Raſtrum, i, Raſtri, orum: Cœlum, i, Cœli, orum: Frenum, i, Freni, orum, vel Frena, frenorum.

Declinatione Inæqualia.

Tertia Vas, vaſis, plurali Vaſa ſecundæ:
Iugerum ei oppoſitum Ternæ dat Iugera, ſeruans
Iugeris ex numero præeunte, & Iugere ſolùm.

Vas, vaſis, in numero ſingulari tertiæ declinationis eſt: in plurali verò ſecundæ Vaſa, orum, &c.

Jugerum verò ſic declinandum: Jugerum, Jugeri, vel Jugeris, Jugero, Jugerum, ô Jugerum, à Jugero, vel Jugere. Plur. Jugera, Jugerum, Jugeris, vel Jugeribus, Jugera, ô Jugera, Jugeris, vel Jugeribus.

GENERE SIMVL, ET DECLINATIONE INÆQVALIA.

NOmina neutra secundæ declinationis in singulari, & fœminina in plurali, primæque declinationis.

Delicium vult delicias. Epulumq; libenter
Fert epulas. Neutrum plurali Balnea donat
Balneum, & est Prima numero, velut illa, secundo.

Delicium, ij Deliciæ, arum. Delicia, æ, interdum etiam reperitur. Epulum, i. Epulæ, arum in eâdem significatione. Quando verò Epulæ non Epulum, sed cibos quoscũque significat, numero singulari destituitur. Balneum i: Balnea, orum, vel Balneæ, arum. Sic, & Balineum, ei: Balinea, orum, & Balineæ, arum dicimus, I, litera inter L, & N, inserta.

CASV INÆQVALIA, SIVE INDECLINABILIA.

Semper in Aptôtis immobilis vltima perstat,
Qualia sunt Præsto, Nihili, Nil, Pondo, Sinapi,
Tot, Quot: & ex illis orientia: Gausæpe, Gummi,
Cappari, & his adhibe Frugi, Nihil, atque Necesse,
Cæpeque cum Tempe, Cete, Præneste, Reate.

Aptôta, sivè Monoptôta appellantur indeclinabilia nomina, quę una solùm terminatione contenta sunt in omnibus casibus: ut Necessum, & Necesse, Põdo tam pro libra, quàm pro pondere. Tot, Quot, & Totidem, Quotquot, Aliquot, eorum composita. Et nonnulla civitatum, ut Cære, Népete, præneste, & Reate: Præsto, item Gummi, &c.

Quatuor, & Centum, & media inter vtrũq; reperta.

Adde

Adde quibus Danaûm nota significatur, vt Alpha.
Et verbum quoduis nuda pro voce repostum.

Item Quatuor, Quinque, Sex, &c. vsque ad Centum. Quæ verò sequuntur ultrà, declinãtur: ut Ducenti, æ, a: Tercẽti, æ, a: Quadringẽti, æ, a, &c. Mille tamen adjectivum est indeclinabile. Nomina itidem quibus Græca significãtur elementa, ut hoc Alpha, hujus Alpha, &c.

Voces denique sumptæ pro se ipsis abque omni sensu, seu (ut aiunt) materialiter, ut in his orationibus: Diei est trisyllabum, à Dies componitur Meridies; Voces Diei, & Dies pro se ipsis accipiuntur: & per omnes casus eumdem semper exitum retinent: Nominativo Diei, genitivo Diei, &c. Nominativo Dies, genitivo Dies, &c.

Peregrina, & Barbara.

Nec Peregrina suos variant, neque Barbara fines,
Ni sint, aut Latijs reddantur idonea normis.

Nomina Peregrina, & Barbara (quæ scilicet nec Latina sunt, nec Græca) non mutant per casus terminationem, qualia sunt Adam, Joseph, Job, Elisabeth, Sarai, Hierusalẽ: nisi, vel ex prima origine fines, habeant idoneos ad declinationẽ: ut Emẽnuel, David, Salomon, Daniel, Annibal, Asdrubal, & similia: vel adjectione siue detractione aliqua declinationi Latinę reddantur accomodata: ut Adâmus, Abrahâmus, Iosẽphus, Jobus, Elisabetha, Sara, Hierosolyma.

Vocativo carentia.

Sunt quinto spolianda gradu quæcumq; Rogandi
Mobilia, vt Quis? Qualis? Vter? Priuatur eodem
Iure Relatiuum: ceu Qui. Superadde negandi
Qualibet, vt Nemo, Nullus. Pronomina, demptis
Tu, Meus, & Noster, Nostras. Hoc plurima tandem
Partitiua gradu careant, vt Neuter, Vterque.

Quisque, Alius, Quidam. Sed Solus, Totus, & Vnus,
Et Quicumque, Aliquis casum meruêre vocandi.

Vocativo carent nonnulla, cujusmodi sunt interrogativa; ut Quis? Qualis? Vter? Relativa, ut Qui, quæ, quod. Negativa, ut nemo, Nullus:

Prcnomina etiam præter Tu, Meus, Noster, & Nostras fermè vocandi casu destituuntur. Partitiva pleraque, ut Quidam: Vllus: Alius.

At Solus, Totus, Quicumque, Aliquis, & Vnus licèt inter Partitiva numerentur, non sunt tamen quinto casu fraudanda cum alijs nonnullis, quæ partitivè sumuntur aliquando; ut Omnis, Paucus: nec Comparativa, atque Superlativa, quamvis interdum Partitivorum naturam induant: ut Maior, Maximus.

Varijs casibus deficientia.

Vt Iouis, atque Precis Rectum, casumque vocandi:
Sic Opis, atque Vicis numero renuêre priori.
Æs, Mare, Thus, & Hiems, & Far, cum Melle recusant
In numero Patrium, Ternum, Sextumque secundo.
His quoque (tolle Dies, & Res) dabis omnia Quintæ.

Quatuor illa nominativo, & vocativo numeri singularis carent. Jovis, Jovi, Jovem, à Jove. Precis, Preci, Precem, à Prece. Opis, opi, opem, ab ope: Vicis, vici, vicem, à vice; numero plurali integra sunt. Genitivus tamen hujus postremi Vicum, aut Vicium non est in usu.

Æs, Mare, Thus, Hiems, Far, & Mel: nomina item quintæ declinationis (præter Res, ac Dies) in genitivo, dativo, & ablativo numeri pluralis sunt inusitata.

Tantundem in Recto, Tantidem Patrius extant:
Et Quartum assiduus Tantumdem amplectitur vsus.
Cum Recto Quartum instar habet, casumq; vocandi:
Quos etiam in numero Grates habuêre secundo.
Rectum, & Quintum habeant tantùm sibi Iuppiter, Exspes.
Impetis, & Spontis duntaxat, & Impete, Sponte.

Et Repetundarum, Repetundis flectere ſolùm
In Patrio, & Sexto Veterum ſententia cavit.

Juppiter, atque Exſpes nominat. & vocat. numeri ſingularis; tantùm habent.

Genitivus Impetis, in numero ſingulari, & ablativus Impete pro impetu: item Spontis, Sponte in eiſdem caſibus. Repetundarum, & ab his Repetundis in numero plurali reperiuntur uſurpata.

Dat Rectum numeris, & Quintum Macte duobus.
Suppetiæ dat Suppetias, & plura recuſat,
Quartum habet Inficias. Abeant Iuſſu, atque Rogatu,
Iniuſſu, Natuque gradu contenta Latino.

Macte nominativum, & vocativum utriuſque numeri retinuit, Macte, ô Macte. Plur. Macti, ô Macti.

Suppetiæ nominativus, & Suppetias accuſ. numeri pluralis in uſu ſunt tantùm.

¶ Nonnulla uno ſolùm caſu contenta ſunt. Inficias accuſativo pluralis numeri. Natu verò, Juſſu, Iniuſſu, Permiſſu, Rogatu ablativo ſingulari.

Promptu addi ſolet, ſed in accuſativo etiam reperitur.

Adjectiva, quædam defectiva.

Mobilia in numero quædam neutrale ſecundo
Deſeruêre genus, quod in, A, dat norma: Superſtes,
Et Locuples, Ales, cum Soſpite Pauper, & Vber,
Dives, Inops, Memor, & Supplex, Teres, atq; Tricuſpis.
Plus neutrum, & Victrix, Vltrix, muliebria poſcunt,
Vt ſit in Appoſitis, numeri genus omne ſecundi.

Ales, Superſtes, &c. nominandi, accuſandi, vocandique terminatione neutra in, A, plur. numeri deficiunt. In reliquis verò caſibus, ut Alitum, Alitibus, ab Alitibus, tribus generibus ſunt communia.

Plus, ris, in numero ſingulari neutr. eſt tantùm: in plur. Plures, & plura adject. omnis gen. Victrix, cis; Vltrix, cis, fœminina ſunt in ſingul. at in plur. tribus gen. communia,

Quisque, Alius, Quidam. Sed Solus, Totus, & Vnus,
Et Quicumque, Aliquis casum meruêre vocandi.

Vocativo carent nonnulla, cujusmodi sunt interrogativa; ut Quis? Qualis? Vter? Relativa, ut Qui, quæ, quod. Negativa, ut nemo, Nullus:

Pronomina etiam præter Tu, Meus, Noster, & Nostras fermè vocandi casu destituuntur. Partitiva pleraque, ut Quidam: Vllus: Alius.

At Solus, Totus, Quicumque, Aliquis, & Vnus licèt inter Partitiva numerentur, non sunt tamen quinto casu fraudanda cum alijs nonnullis, quæ partitivè sumuntur aliquando; ut Omnis, Paucus: nec Comparativa, atque Superlativa, quamvis interdum Partitivorum naturam induant: ut Maior, Maximus.

Varijs casibus deficientia.

Vt Iouis, atque Precis Rectum, casumque vocandi:
Sic Opis, atque Vicis numero renuêre priori.
Æs, Mare, Thus, & Hiems, & Far, cum Melle recusant
In numero Patrium, Ternum, Sextumque secundo.
His quoque (tolle Dies, & Res) dabis omnia Quinta.

Quatuor illa nominativo, & vocativo numeri singularis carent. Jovis, Jovi, Jovem, à Jove. Precis, Preci, Precem, à Prece. Opis, opi, opem, ab ope: Vicis, vici, vicem, à vice; numero plurali integra sunt. Genitivus tamen hujus postremi Vicum, aut Vicium non est in usu.

Æs, Mare, Thus, Hiems, Far, & Mel: nomina item quintæ declinationis (præter Res, ac Dies) in genitivo, dativo, & ablativo numeri pluralis sunt inusitata.

Tantundem in Recto, Tantîdem Patrius extant:
Et Quartum assiduus Tantumdem amplectitur vsus.
Cum Recto Quartum instar habet, casumq; vocandi:
Quos etiam in numero Grates habuêre secundo.
Rectum, & Quintum habeant tantùm sibi Iuppiter, Exspes.
Impetis, & Spontis duntaxat, & Impete, Sponte.

Et

Et Repetundarum, Repetundis flectere solùm
In Patrio, & Sexto Veterum sententia cauit.

Juppiter, atque Exspes nominat. & vocat. numeri singularis tantùm habent.

Genitivus Impetis, in numero singulari, & ablativus Impete pro impetu; item Spontis, Sponte in eisdem casibus. Repetundarum, & ab his Repetundis in numero plurali reperiuntur usurpata.

Dat Rectum numeris, & Quintum Macte duobus.
Suppetiæ dat Suppetias, & plura recusat,
Quartum habet Inficias. Abeant Iussu, atque Rogatu,
Iniussu, Natuque gradu contenta Latino.

Macte nominativum, & vocativum utriusque numeri retinuit, Macte, ô Macte. Plur. Macti, ô Macti.

Suppetiæ nominativus, & Suppetias accus. numeri pluralis in usu sunt tantùm.

Nonnulla uno solùm casu contenta sunt. Inficias accusativo pluralis numeri. Natu verò, Jussu, Iniussu, Permissu, Rogatu ablativo singulari.

Promptu addi solet, sed in accusativo etiam reperitur.

Adjectiva, quædam defectiva.

Mobilia in numero quædam neutrale secundo
Deseruêre genus, quod in, A, dat norma: Superstes,
Et Locuples, Ales, cum Sospite Pauper, & Vber,
Diues, Inops, Memor, & Supplex, Teres, atq; Tricuspis.
Plus neutrum, & Victrix, Vltrix, muliebria poscunt,
Vt fit in Appositis, numeri genus omne secundi.

Ales, Superstes, &c. nominandi, accusandi, vocandique terminatione neutra in, A, plur. numeri deficiunt. In reliquis verò casibus, ut Alitum, Alitibus, ab Alitibus, tribus generibus sunt communia.

Plus, ris, in numero singulari neutr. est tantùm: in plur. Plures, & plura adject. omnis gen. Victrix, cis; Vltrix, cis, fœminina sunt in singul. at in plur. tribus gen. communia,

ut nomina apposita, seu adjectiva.

Variæ declinat. aut positionis nomina.

Nomina, vel diversas habentia positiones, vel sub una, seu varijs terminationibus ad diversos ordines pertinentia, non dicuntur Inæqualia: sed à quibusdam Abundantia vocantur. Ex quorum sylva, quoniam inæqualitatis suæ varietate non solùm tyronibus, verùm etiam eruditis interdum molesta sunt, & negotium facessunt, quædam putavimus adhibenda, quæ magis u sui profutura viderentur: non ut tanquam cætera præcepta pueris ediscenda proponantur, sed ut ordine digesta, & repetita sæpiùs, ut asylum, abigendis dubitationibus habeantur: & quæ sint minùs usitatæ, vel obsoletæ, quæ verò usurpatæ in tāta nominum caterva positiones, omnino non lateat. Plura curiosis investiganda relinquimus.

Abrotonum, i.
Abrotonus, i.
Abydos, i.
Abydum, i.
Acinus, i.
Acinum, i.
Acus, aceris. neut.
Acus, us. femin.
Pro tritici purg.
Adagium, ij.
Adagio, onis.
Agamemnon.
Agamemno.
Alabaster, i.
Alabastrum, i.
Alcyon, onis.
Alcedo, inis:
Alvear, vel are.

Alveariumi, j.
Alluvio, onis.
Alluvies, ei. &
Arcus, us, i.
Antidotus, i.
Antidotum, i.
Apes, is.
Apis, is.
Apium, ij.
Apius, ij.
Aplustre, is
Aplustrum, i.
Admonitus, us.
Areopagites, æ.
Areopagita, æ.
Argos, i.
Argi, orum.
Arteria, æ.

Arteria, orum.
Attagen, enis.
Attagena, æ.
Admonitum, i.
Admonitio.
Affectus, us.
Affectio, onis.
Amaracus, i.
Amaracum, i.
Anchises, æ.
Anchisa, æ.
Angiportum, i.
Angiportus us.
Appetitus, us.
Appetitio, onis.
Appetentia, æ.
Araneus, ei.
Aranea, æ.

Ava-

Avaritia,æ.
Avarities,ei.
Avernus,i.
Averna,orum.
§ Bacchar,aris.
Baccharis,is.
Baculus, i.
Baculum, i.
Balteus, ei.
Balteum, ei.
Baptiſmus, i.
Baptiſma, atis.
Baptiſmum, i.
Barbitos, i.
Barbiton, i.
Beatitudo, nis.
Beatitas, tatis.
Blitum, i.
Blitus,i.
Buxus, i.
Buxum, i.
Buccina,æ.
Buccinum,i,
§Cære indecl.
Cærete e.
Cæres,etis.
Calamiſter,i.
Calamiſtrum,i.
Calcaneus,ei.
Calcaneum,ei.
Callum,i.
Callus,i.
Caniſter,i.
Caniſtrum,i.
Cannabis,is,
Cannabum,i.
Chirographum,i.
Chirographus,i.
Cingulus,i.
Cingulum,i.
Clypeus,ei.
Clypeum,ei.
Cochlear,aris.
Cochleare,ris.
Cochlearium,i.
Colluvio,onis.
Colluvies,ei.
Colocaſia,æ.
Colocaſium,ij.
Coloſtra,æ.
Coloſtrum,i.
Colus,us,
Colus,i.
Cometes,æ.
Cometa,æ.
Compages,is.
Compago,inis.
Concinnitas.
Concinnitudo
Conclave,is.
Conclavis,is.
Confinium,ij.
Confine,is.
Crater,eris.
Cratera,æ.
Crepundia,orum.
Crepundia,æ.
Crocus,ci.
Crocum,i.
Cryſtallus,i.
Cryſtallum,i.
Cucumis,is.
Cucumer,ris.
Cubitus,i.
Cubitum,i.
Culeus,ei.
Culeum,ei.
Cupido,inis.
Cupiditas,tis.
Cyrene,es.
Cyrenæ,arum.
Cyperos,i.
Cyperum,i.
Capparis,is.
Cappari,i.
Cappar,is.
Carrus, i.
Carrum, i.
Cataracta, æ.
Cataractes,æ.
Cauterium,ij.
Cauter,eris.
Ceraſus, i.
Ceraſum, i.
Conſor-tium,ij.
Conſortio,nis.
Contagium,ij.
Contages,is.
Corium,ij.
Corius, ij.
Cornu,u.
Cornus,us.
Coſſus, i.
Coſſis,is.

Cometes, æ.
Commentarius, ij.
Commenta-
rium, ij.
Cassis, idis.
Cassida, æ.
§Delphin,inis.
Delphinus, i.
Denarius , ij.
Denarium, ij.
Descensus, us.
Descensio , onis.
Despectus, us.
Despectio, onis.
Dictamus, i.
Dictamum, i.
Digressus, us.
Digressio, onis.
Diluvium, ij.
Diluvies, ei.
Dissensio, nis.
Dissensus, us.
Dominatus,us.
Dominatio, onis.
Duritia, æ.
Durities, ei.
Duritas, tis.
Essedum, i.
Esseda, æ.
Eventus, us.
Eventum, i.
Excensus, us.
Excensio, nis.
Ervilia, æ.
Ervilium, ij.

§Fasti, orum.
Faustus , vum.
Fastus, us.
Felis, is.
Feles, is.
Ficus,us.
Ficus, i.
Fimus, i.
Fimum, i.
Frux,gis.
Fruges,gis.
Fulgetrum, i.
Fulgetra, æ.
§ Galerus, i.
Galerum, i.
Ganea, æ.
Ganeum,ei.
Gausape, indecli-
nabile.
Gausapum, i.
Geryon,onis.
Geryones, æ.
Gibber, ris.
Gibbus, i.
Gibba, æ.
Gobio,nis.
Gobius, ij.
Gryphs, phys.
Gryphus, i.
Gummi, ii.
Gummis, is.
§ Hebdomada,æ.
Hebdomas,dis.
Hembenus,i.
Hembenum, i.

Helléborum, i.
Helleborus, i.
Hispalis,is.
Hispal, lis.
Hyssopus, i.
Hyssopum, i.
§ Iberus, i.
Iberum, i.
Ilium, ij.
Ilios, ij.
Illyris, dis.
Illyria, æ.
Impulsus, us,
Impulsio,ônis.
Incestus, us.
Incestum, i.
Intubus, seu
Intybus, i.
Intubum, seu
Intybum,i.
Involucrum, i.
Involucre, is.
Jocus, i. Joci,
vel Joca,orum.
Ister, i.
Istrum, i.
Juventus, tis.
Juventa, æ.
§ Laurus, i.
Laurus, us.
Lien, ênis.
Lienis, ênis.
Ludius,ij.
Ludio, ônis.
Lusus, us.

Lusio,

Lusio, onis.
Lupinus, i.
Lupinum, i.
§ Maceria, æ.
Maceries, ei.
Mȩnalus, i.
Mænala, orum.
Margarita, æ.
Margaritum, i.
Medimnus, i.
Medimnum, i.
Melicêris, dis.
Meliceria, æ.
Mendum, i.
Menda, ȩ.
Metaurus, i.
Metaurum, i.
Modius, i.
Modium, ij.
Mollities, ei.
Mollitia, æ.
Mollitudo, nis.
Monitum, i.
Monitus, us.
Monitio, ônis.
Mugil, lis.
Mugilis, is.
Mulctra, æ.
Mulctrum, i.
Multipes, dis.
Multipeda, dæ.
Munditia, æ.
Mundities, ei.
Mustaceum, ei.
Mustaceus, ei.

Mycena, æ.
Mycene, es.
Mycenȩ, arum.
§ Nardus, i.
Nardum, i.
Natalis, is.
Natale, is.
Necessitas, tis.
Necessitudo, nis.
Nequitia, æ.
Nequities, ei.
Notitia, æ.
Notities, ei, rarum.
Novale, is.
Novalis, is.
§ Occiput, tis.
Occipitium, i.
Oestrus, i.
Oestrum, i.
Ostreum, ei.
Ostrea, ȩ.
§ Panthera, æ.
Panther, êris, rarũ.
Palatum, i.
Palatus, i, rarum.
Pánaces, is.
Panax, cis.
Papyrus, i.
Papyrum, i.
Pavo, onis.
Pavus, i.
Paupertas, tis.
Pauperies, ei.
Pecus, dis.
Pecus, oris.

Penus, us.
Penus, i.
Penum, i.
Pergamus, i.
Pergamum, i.
Pileum, ei.
Pileus, ei.
Pinus, us.
Pinus, i.
Pistrinum, i.
Pistrina, æ.
Planeta, æ.
Planetes.
Plebs, bis.
Plebes, ei.
Pluteus, ei.
Pluteum, ei.
Pomus, i. &
Pomum, i, pro arb.
Porrum, i.
Porrus, i.
Potus, us.
Potio, onis.
Prȩneste, is.
Prænestis, is.
Prȩsepe, is.
Prȩsepes, is.
Præsepium, ij.
Præsepia, æ.
Prȩtextus, us.
Prȩtextum, i.
Proluvies, ei.
Proluvium, ij.
Pugillares, pugillarium.

Pugillaria,rium.
Punctum, i.
Punctus, i.
§ Quaſillum, i.
Quaſillus,i.
§ Rapum, i.
Rapa, æ.
Requies, ei.
Requies, etis.
Rete, tis.
Retis, is.
Reticulum, i.
Reticulus, i.
Rhenus, i.
Rhenum, i.
Rhodanus, i.
Rhodanum, i.
§ Sabulum, i.
Sabulo, ônis.
Sagum, i, ſaga, æ.
Saguntus, i.
Saguntum, i.
Sanctitas, tis.
Sanctitudo.
Sanctimonia.
Sarculum, i.
Sarculus, i.
Sardonyx,chis.
Sardonychus.
Satureia, æ.
Satureium, ei.
Scorpio, onis.
Scrobis, bis.
Scrobs, bis.
Scorpius, ij.

Segnities, ei.
Segnitia, æ.
Sepes, is.
Seps, ſepis.
Seſtertius, ij.
Seſtertium, ij: in eadem ſig.
Sinapis, is.
Sinapi, i.
Sinape, is.
Sinus, i.
Sinum, i, pro gene. quodam vaſis.
Soracte, is.
Soractis, is.
Sparta, æ.
Spartes, ę.
Specillum, i.
Specillus, i.
Specus, us.
Specus, neut. Tertiæ.
Specu, u. indeclinabile.
Stacte, es.
Stacta, ę.
Stirps, pis.
Stirpes, is.
Stragula, æ.
Stragulum, i.
Subgrunda, æ.
Subgrundium, i:
Suggeſtum, i.
Suggeſtus, us.

Supparum, i.
Supparus, i.
Symbolum, i.
Symbolus, i.
Syngrapha, æ.
Syngraphum, i.
§ Tapes, êtis.
Tapetum, i.
Tapetium, ij.
Teutonus, i.
Teuton, onis.
Textrîna, æ.
Textrînum, i.
Tiaras, æ.
Tiara, æ.
Titan, ânis.
Titanus, i.
Tonitru, u.
Tonitrus, us.
Tonitruum, ij.
Trabs, bis.
Trabes, bis.
Trapêtum, i,
Trapêtus, i.
Trapes, êtis.
Tribula, æ.
Tribulum, i.
§ Valles, is.
Vallis, is.
Vallum, & vallus.
Veſper, & veſpera, æ, pro tẽpore veſpertino.
Veſperus, & veſper, pro ſtella Vene-

Veneris.
Vinaceum, ei.
Vinaceus, ei.
Vinacea, æ.
Viscum, i.
Viscus, i.
Vomer, eris.
Vomis, eris.

Subjecta nomina, vel significatione sunt diversa, vel auctoritate classica non probantur, nisi in altera terminatione tantùm.

Acus, us, & Acus, aci: Crusta, & Crustum: Fundus, & Fundũ: Guttus, & Guttum: Sensus, us, & Sensa, orum diversa significant. quamvis affinia videantur, quorum explicationem brevitatis causa prætermitto.

In neutris terminationibus usitata sunt Bacillum, Curriculũ, Gálbanum, Glomus, eris, Hibiscum, Scrupulum pro mensura. Thymum, Lignum. Eadem vulgò in Us, finita masculinè declinantur, sed Veterum non proferuntur exempla. Usurpantur etiã à Latinis As, assis, Dipondius, seu Dupondius, Lacus, us, Lampas, Lanius, ij, Mappa, æ, Minutia, æ, Pileolus, Præstigiæ, arum, Ratis, is, Scobis, is, Torquis, Vehis, his: At illa, Assis Assis, Dipondiũ, ij, Lacus, i, Lãpada, æ, Lanio, onis, Mappũ, Minuties, ei, Pileolum, i, Præstigium, ij, Rates, is, Scobs, bis, Torques, is, Vehes, is, non videntur omnino repudianda, licèt Veterum testimonijs non fulciantur, Quando verò sint recipienda, judicabunt peritiores.

DE VERBORUM

PRÆTERITIS, ET SUPINIS.

S*Implicium leges fermè Conjuncta sequuntur.*
Hinc pauca excipiam, memori quæ mente repones.

Ver-

Verba composita suorum simplicium norma inflectuntur, ut Moneo, nes, nui, nitum: Admoneo, nes, nui, nitum: & sic in cæteris. Nonnulla excipiuntur, quæ ex regulis subsequentibus patefient. At illa varietas, quæ cernitur in compositis, in quibus simplicium integritas non seruatur, quòd in compositione fiat mutatio literarum, ut in his: Damno Condemno, Placeo Displiceo, Lædo Collido, Audio Obedio, & similibus, usu potiùs, quàm præceptis addiscenda est. De mutatione verò literarum, quæ fit in præteritis, ac supinis, in fine pauca dicenda sunt.

Cum geminat primam Simplex, Composita priorem
Præteriti amittunt. Expellitur inde Repungo:
Quodque Bibo genuit, Sto, Do, cum Poscere Disco:
Præcurro primam geminat, vel omittit eamdem.

Cum verba simplicia primam præteriti syllabam geminant composita priorem abijciunt, ut Cado, cecidi, Concido, concidi: Spondeo, spopondi, Respondeo, respondi: Tendo, tetendi, Extendo, extendi.

Excipitur Repungo, quod syllabam à suo simplice geminatam retinet: ut Pungo púpugi, Repungo repúpugi.

Eamdem servant cõposita à verbis Bibo, Sto, Do, Posco, Disco, quorum preterita sunt bibi, steti, dedi, didici, poposci, ut Ebibo, ebibi: Consto, constiti: Edisco, edidici: Reposco, repoposci.

At Precurro utrumque habet præcurri, & præcucurri.

Præteritis orbata, simul sunt orba supinis,
Qualia sunt Glisco, Satago, Reminiscor, & Aio,
Mœreo, Diffiteor, Vergo, Furit, Hisco, Fatisco,
Ambigo, Quæso, Aueo, Ferio: tum Polleo Vado,
Tum Vescor, Liquor, Medeor: quibus addito Ringor.
Insuper illa, quibus nomen dedit Inchoo verbum,
Mitesco veluti, Frigesco aut mutua sumunt
A verbis, ducta vnde fuit sua cuiq; propago.
His Meditativum (dempto Esurit) addito verbum.

Verba Inchoativa, cum præteritis carcant, supinis etiam desti-

deſtituuntur,ſive illa oriantur à nominibus, ut Miteſco à Mitis: Ingraveſco à Gravis: Herbeſco ab Herba: Sylveſco à Sylva: ſivè ab alijs verbis deriventur, ut Tepeſco à Tepeo, es: Refrigeſco à Frigeo, es: Incaleſco à Caleo, es: quæ licet Præterita propria non habeant, illa tamen à verbis, vnde naſcuntur, mutuari poſſunt: ut Tepeſco tepui, à Tepeo, es: Refrigeſco, refrixi, à Refrigeo: Incaleſco incalui, ab Incaleo: & ſic cætera.

Meditativa ſunt etiam addenda verbis præterito, & ſupino deficientibus: ut Dicturio, dicturis: Scripturio, ſcripturis: Cœnaturio, cœnaturis: Empturio, empturis.

Scaturio ſcaturis, Ligurio liguris, & ejus cōpoſita Abligurio, & Obligurio meditativa non ſunt, nec defectiva, ſed ut cætera quartæ conjugationis, habent in præteritis ivi; & itum in ſupinis.

PRIMA CONJVGATIO.

Præteritum Prima facit avi, atumq; ſupinum;
Vt Neco: nam necui nectum ſibi pignora ſervant,
At Cubui, Domui, Crepui, Vetuiq; ſupina
Dant in itum, ut Cubitum: hæc Tonui, Sonuiq; ſequuntur:
M, Cubo cum recipit, tantùm tibi Tertia flectet:
Aſt id præteritis expungitur, atque ſupinis.

Verba primę conjugationis habent, avi, in præterito, & atum in ſupino: ut Neco, avi, atum. Cōpoſita verò à verbo Neco, necui, nectum ſortita ſunt, ut Interneco, internecui, Internectum: Eneco, ui, ectum, quod etiam habet avi, atum.

Excipiuntur etiam quædam ſimiliter, ui per, u, vocalem in prętеritis, & Itum in ſupinis habentia, Cubo cubui, cubitum: Domo domui, domitum: Veto vetui, vetitum: Tono tonui, tonitum: Sono ſonui, ſonitum: Crepo, ui, tum: Increpo tamen ejus compoſitum utrumque admittit, ui, itum, & avi, atum.

Compoſita à Cubo, as, in quibus ante, b, ponitur, m, pertinent

tinent ad tertiam conjugationem; illudque in præteritis & supinis amittumt, ut Accumbo, accubui, accubitum: Discumbo discubui, discubitum.

Dimicat aui, atum. Micui nil amplius optat.
A Fricui frictum, A Secui deducito sectum.
A Laui lotum, aut lautum, nec sperne lauatum.
Ex Lauo compositum, ceu Diluo Tertia poscit.
Potatum à Poto, seu potum flectito. Iuui
Fert Iutum: at melius capies à prole supinum.
Dat Plicui plicitum, compostum poscit vtrumque.
Supplicat, aui, atum, genitum q; ex nomine solùm.

Mico, as, habet micui: supino caret. Compositum ejus Dimico, as, aui, atũ: & interdũ, dimicui. Frico, as, fricui, frictum, Seco, as, secui, sectum.

Lauo, as, laui, triplex supinum habet lotum, lautum, & lauatum. Composita ad tertiam conjugationem spectant, ut Diluo, is, de quibus infra agendum est.

Poto, as, aui, atum, & potum: Juuo, as, juui, jutum. Supino tamen compositi Adjutum, cum sit frequentius, vtendũ potiùs, quàm simplicis, quod rarũ est.

Plico, as, plicui, plicitum Ejus composita tã in aui, atũ, quàm in iui, itum faciunt; vt Applico, aui, atum, vel applicui, applicitum: sic Complico, Explico, Implico. Supplico verò tãtùm habet, aui, atum, & quæ componũtur ex nomine, ut Duplico, Triplico, Quadruplico, Multiplico, aui, atum. Quibus accedit Replico, quod ferè habet replicaui, atum, & Explico cum declarare significat, explicaui, explicatum.

Do, dedit, atque datum. Prima sic pignora tantùm:
Namque didi petit, atque ditum quod Tertia flectit.
A, Sto, flecte steti, statum, stiti at inde profecta.
At que stitum cupiunt, multo, sed crebriùs, atum.

Do, das, dedi, datum habet.

Venũdo, as, Circumdo, as, Pessumdo, as, Satisdo, as,

Superdo,

Superdo, as, in omnibus ſui ſimplicis inflexionem ſeqũtur, Venumdedi, atum, Circumdedi, atum, Peſſumdedi, atum, Satiſdedi, atum, Superdedi, atum.

Cætera compoſita per tertiam conjugationẽ inflectuntur, & didi, ditum faciunt, vt Vendo, is Vendidi, venditum, Trado, tradidi, traditum, Recondo, recõdidi, reconditum, Abſcondo, abſcondi melius, quàm abſcondidi, & in ſupino abſconditum.

Sto, as, ſteti poſtulat, & ſtatum: ſed ejus compoſita ſtiti, & ſtitũ, & multò frequẽtius in atum, exeunt, vt Adſto, as, Adſtiti, adſtitum, vel adſtatum, Conſto, as, Conſtiti, conſtitum, vel conſtatum, Præſto, as, præſtiti, præſtitum, vel præſtatum.

SECVNDA CONJVGATIO.

Altera præteritis dat ui, dat itumque ſupinis.
Nulla ſupina creant, Timeo, Sileo, Arceo ſimplex,
Sorbeo, Conticeo, Reticet. Dat Torreo toſtum.
A Doceo doctum, à Teneo deducito tentum.
Cenſeo fert cenſum. Miſtum tibi Miſceo donat.
Cum dat, ui, Neutrum, nullum fluit inde ſupinum.
Poſcit itum Valeo, Careo, Placeoque Doletque.
Et Iaceo, Caleo, Noceo cum Pareo junges.

Secundæ Conjugationis præteritum fit in ui, per duplicem vocalem, Supinum verò in itum, ut Moneo, nui, itum, Taceo, ui, itum.

Supinis carent actiua Timeo, es, ui; Sileo, es, ui; Arceo, es, ui; Conticeo, es, ui; Reticeo, es, ui.

Notandum tamen à verbo Arceo compoſita ſupinis non carere, ut Exerceo, ui, itum; Coërceo, cui, itum; nec ſimplex Taceo, ut dictum eſt.

Sed Torreo, torrui, toſtum habet. Sorbeo cum compoſitis, ui, in præterito, ut Abſorbeo, ui, Exſorbeo, ui; ſupinis verò carent; nam ſorpſi, & ſorptum à Sorbo, is; tertiæ conjugationis oriuntur.

Vrgeo, si tantùm cum Fulget, Turget, & Alget.
Hæc, Xi dumtaxat dant Frigeo, Lugeo, Lucet.
Augeo præterito facit auxi, auctumque supino.
Evi, etum Vieo, Flet, Net cum Deleo: quaque
A Pleo nascuntur: Repleo, ceu Suppleo, Complet.
At Cieo civi atque citum deflectere mavult.

Vrgeo, ursi, sine supino, sic Fulgeo, fulsi. Turgeo, tursi. Algeo, alsi. Lugeo, itidem luxi. Frigeo, frixi, sine supino. Augeo, verò auxi, auctum.

Vieo, vieui, vietum. Fleo, flevi, fletum. Neo, nevi, netum. Deleo, delevi, deletum. Sic Repleo, replevi, repletum. Suppleo, supplevi, suppletum. Compleo, complevi, completum, & cætera composita à Pleo, ples, inusitato.

At Cieo, civi, habet, & citum. Hujus composita sunt Concieo, concivi, concitum. Excieo, excivi excitum. Percieo, percivi, percitum.

Nunc Oleo dat üi, dat itum: sic pignora patris
Quæ servant sensum: Evi, Etum fert cætera proles.
Ast Abolevit, itum dat; fert Adolevit adultum.

Oleo nunc olui, ólitum habet. Ejus composita, quæ eamdem retinent significationem, similiter exeunt, ut Oboleo obolui, obólitum: Suboleo, subolui, subolitum: sic Redoleo, Peroleo, Cætera verò composita: quæ significationem diversam habent, Evi, etum exigunt: ut Exoleo, seu potiùs exolesco exolevi, exolétum: Obsoleo, seu Obsolesco obsolevi, obsolêtum.

Aboleo, vel abolesco abolevi, abólitum efflagitat: Adoleo, seu adolesco adolevi, adultum.

Ex Veo, fit Vi, tum: Moveo, Foveoq; fatentur.
A Caveo cautum: à Faveo deducito fautum.
Vi, neutrum tantùm poscit, seu Flaveo, Livet,
Et Paveo, Fervet. Connivi, hoc postulat, & Xi.
Audeo nunc ausus: gavisus Gaudeo poscit.
Et solitus Soleo: solüi tibi Crispe placebat.

Quæ in Veo, terminantur in Vi, per V, consonantem,

& supinum in Tum, faciunt ut Moveo, movi, motum; Foveo, fovi, fotum.

At Caveo cavi, cautum; Faveo favi, fautum exposcunt.

Verba tamen neutra in, Veo, finita præterito tantùm in Vs, contenta sunt, ut Flaveo flavi; Liveo livi: Paveo pavi; Ferveo fervi.

Conniveo tamen non solùm connivi facit, sed etiam connixi, at supino destituitur.

Soleo solitus sum: cui etiam Sallustius solui dedit: sed solitus magis est usu receptum.

TERTIA CONJVGATIO.

Postulat in Spicio, aut Licio, quod desinit Exi,
Atque Ectum. Elicui, elicitum tamen Elicit optat;
A Ieci jactum: à Feci deducito factum.
Vult Fugi fugitum. Sapui, sapijvè, nec ultra.
Progreditur Sapio. Cupio, ivi, gignit, & itum.
Dat Capio, cepi, captum: sed Cœpio priscum
Fert Cœpi, cœptum. A, Rapui deducito raptum.
Dat Peperi partum, aut paritum: sint pignora Quartæ.

Verba in Spicio, aut Licio desinentia præteritum in Exi, supinum in Ectum, exigunt: ut Conspicio conspexi, conspectum; Allicio allexi, allectum.

Attamen Elicio, elicui habet, & elicitum. Fodio, fodi, fossum, S, duplici. Fugio, fugi, fugitum. Facio item feci, factum: Jacio, is, jeci, jactum: quorum composita notanda sunt propter literarum variationem, ut Afficio affeci, affectum, Adjicio adjeci, adjectum.

Composita à verbo Sapio sunt Desipio desipui, vel desipij, Resipio resipui, vel resipij.

Quæ oriuntur ex Capio, & Rapio, sunt Accipio, accepi, acceptum; Concipio concepi, conceptum: Arripio arripui, arreptum; Corripio corripui, correptum. &

com-

complura alia. Cœpio antiquum verbum, & inuſitatum cœpi, cœptum habet, vel cœptus ſum.

Pario peperi, partum, vel paritum facit. Ejus compoſita ad quartam conjugationem ſpectant, qualia ſunt Aperio, Comperio, Reperio.

Ex Quatio quaſsi rarò, quaſſumq; ſupinum
Ducitur: at cuſsi, cuſſum compoſita tulêre.
Rite, ŭo, poſcit, ŭi, ac utum: ſit Diluo teſtis.
A Ruo dic rŭitum: ſed utum, dant pignora tantùm.
A Struxi ſtructum; à Fluxi deducito fluxum.
Congruo nulla, Luo, Metuoq;, Pluoq; ſupina.
Annuo cum ſocijs, Batuo, Ingruo, Reſpuo gignunt.

Quatio habet quaſſi, quaſſum, quę tamen parùm vſitata ſunt. Ejus compoſita cuſſi, & cuſſum ſibi vendicant, ut Excutio, tis, excuſſi, excuſſum, &c.

Terminata in ŭo, præteritum in ŭi, per u, vocalem, & utum in ſupino expoſcunt, ut Diluo dilui, dilûtum, Minuo minui, minutum.

Ruo, rui, ruitum exhibuit, non rutum: ſed compoſita in utum faciunt omnia, ut Diruo dirui, dirutum; Obruo obrui, óbrutũ. Struo ſtruxi, ſtructum; Fluo fluxi, fluxũ.

Congruo, grui, tantum: Luo, lui: Metuo metui: Pluo plui. Annuo item in, ŭi, cum reliquis à Nuo inuſitato cõpoſitis, ut Innuo, nui; Renuo, nui; ſupinis deſtituũtur.

Bo, dat bi, dat itum. Careant Scabo, Lambo ſupinis.
A Scripſi, ſcriptum: à Nupſi deducito nuptum.
Ici fert ictum: à Duxi depromito ductum:
A Parſi parſum: geminat quoque Parco peperci.
Vinco cupit vici, victum: à Dixi exige dictum.

Verba in Bo, bi, habent in præterito, & itum, in ſupino, vt Bibo bibi, itum: Deglûbo, bi, itum.

Scabo ſcabi, tantum; Lambo lambi, ſine ſupino.

Scribo verò ſcripſi, ſcriptum; Nubo, nupſi, nuptum, Ico, ici, ictum, Duco duxi ductum, Vinco, vici, victũ, Dico dixi dictum.

Sco vi,tumq́ petit,ceu Nosco,Quiesco,Suesco.
Dat gnitus Agnosco,Cognosco, jungitur illi.
Dat Pasco pastum. Conquexi linque vetustis.
Vt Disco didici tantùm: sic Posco poposci.
Dispesco dat ui:pariter Compescere solùm.

Quæ finiuntur in Sco,præteritum habent in Vi, per, V. consonantem,& itum in supino:ut Nosco,novi,notum; Quiesco, quievi,quietum;Suesco, suevi,suetum.

Agnosco tamen agnovi, ágnitum facit; Cognosco, cognovi,cógnitum;Pasco,pavi,pastum.

Conquinisco nec præteritum, nec supinum admittit: nam præteritum conquexi vetustum est.

Disco didici sine supino : sic posco poposci tantùm: Dispesco dispescui solùm habet,& Compesco cõpescui.

Do,di,sum gignit,veluti Defendere,Cudo.
N,tamen amittunt Fundo,cum Scindere Findo.
S,geminat fissum,ac scissum.Dat Pandere passum.
Tundo petit tútudi,tunsum:sed pignora tusum.

Si verbum finiatur in Do, habet præteritum in di, & sum in supino: ut Defendo defendi, defensum : Cudo cudi,cusum: Mando mandi,mansum,sic Accendo, Incendo,Offendo,Excûdo,Percûdo.

Notanda sunt composita à verbo Scando, cujus supinum non est in usu: usurpatur tamen in compositis, Ascendo ascendi, ascensum: Descendo descendi, descensum:Conscendo,di,sum.

Fundo tamen habet fudi,fusum, N, litera abjecta: sicut etiam Scindo,scidi: Findo fidi : quæ duo consonãtẽ S,geminãt in supino fissum,scissum. Pando pandi, passũ. Tundo, tútudi, tunsum : ejus composita tusum, amisso N, ut Contundo cóntudi, contûsum : Retundo, rétudi, retûsum.

Sume Cado cécidi,casum:sed nata supino
(Demptis inde tribus)careant.Cape Cado cecídi
Casum. Dat tentum,vel tensum Tendo tetendi,

Pendo pependit habet, simul inde educito pensum.
Tum Rudo, tum Sido, tum Strido carento supinis.
Dant si, sum Claudo, Lædo, cum Rodere Trudo,
Divido cum Plaudo, Rado cum Ludere. Vasi
Ac vasum à Vado capiunt sibi pignora tantùm.
Cedo petit cessi, cessum facit inde supino.
Fido sibi fisus, veluti compasta, reservat.

Cado cécidi, casum. Composita supino destituuntur, ut Accido, áccidi: Excido, éxcidi: Intércido, intércidi. Præter tria Incido, incidi, incasum: Occido, óccidi, occasum: récido, récidi, recasum.

At Cædo, cecídi, cæsum facit: cujus composita mutant diphthongum æ, in, i, longum: Concîdo, concîdi, concîsum: Excîdo, excîdi, excîsum; Intercîdo, intercîdi, intercîsum.

Tendo verò, tetendi, tensum, vel tentum habet. Pedo, pepédi tantùm; Pendo pependi, pensum.

Supino carent, Rudo rudi, Sido, sidi, Strido, stridi.

Hæc si, sum faciunt, Claudo clausi, clausum; Lædo læsi, læsum; Rodo rosi, rosum; Trudo trusi, trusum; Divido divisi, divisum; Plaudo plausi, plausum; Rado rasi, rasum; Ludo lusi, lusum.

Notabis, quæ in compositione patiuntur literarum variationem, ut Excludo, Concludo, à Claudo; Allido, Collido, Elido, à Lædo. Complodo, Explodo, Supplodo, à Plaudo.

Vado præterito caret & supino; Composita vasi, & vasum habent, ut Evado evasi, evasum; Inuado inuasi, inuasum.

Cedo sine diphthongo cessi, cessum; composita sine literæ mutatione permanent; ut Accedo accessi, accessum; Côcedo, Excedo, Incedo, Præcedo, Procedo.

Fido, fisus sum; sic & composita Confido, confisus sum; Diffido diffisus sum.

Dat, xi, ctum, Go, vel Guo, ut Plango, Extinguo: supinis

N, tamen abjiciunt Stringo, cum Pingere Fingo.
Tango cupit tetigi, tactum. Egi Ago poscit, & actum.
Prodigo cum Dego, Ningo privato supinis.

Quę in Go, vel Guo terminantur, xi, & ctum postulat, ut Plango, planxi, planctum; Lingo linxi, linctum; Sugo suxi, suctum; Exsugo, exsugi, Exsuctum; Extinguo extinxi, extinctum; Restinguo restinxi, restinctum.

Quædam N, literam, quam habent in præsenti, & præterito, amittunt in supino, ut Stringo, strinxi, strictum; Pingo pinxi, pictum; Fingo finxi, fictum.

Duo composita verbi Ago supino carent; Prodigo prodegi; Dego degi. Ningo item ninxi tantùm habet.

Sume Pago pépigi pactum. Cape Pangere panxi,
Vel pegi pactum; gaudent composita secundo,
Dat Legi lectum; fregi dat Frangere, fractum.
Negligit exi, ectum cum Intelligo, Diligo, poscit.
Dat Pungo púpugi punctum: dant pignora fermè
Punxi. Vult si, sum Spargo cum Mergere Tergo.
Dant Xi, xum, Figo, Frigo; sed Frigere poscit
Vlterius frictum. Geminis caret Ango supinis.

Pago, is, pépigi, pactum hebet: Pango verò panxi, vel pegi pactum; cujus composita pegi faciunt, ut Compingo compégi, compactum; Impingo, impégi, impactum.

Pungo, pupugi, & punctum obtinuit; at composita punxi, ut Expungo expunxi, expunctum; Interpungo, xi, unctum.

Spargo, si, sum. Notanda composita, quæ mutant, a, in, e, Aspergo aspersi, sum, Consperso cōspersi, sum, &c. Mergo mersi, mersum. Tergo tersi, sum.

Figo, fixi, fixum; Frigo, frixi, frixum, vel frictum; Ango anxi, sine supinis.

A Traxi tractum; à Vexi deducito vectum.
Lo, luit, atque litum. Colo cultum; Consulo gignit
Consultum; Occulit occultum; ast Alo poscit, & altum.
Ante caret cello, Pracello, Excello supinis.

Præteritum duplex perculsi, perculit optat
Percello perculsum; haud plura require supina.
Dat Pello, pépuli, pulsum. Vult Fallo, fefelli,
Falsum; sed proles utrumq; Refello supinum
Despicit. At velli, aut vulsi deducito vulsum.
Sublatum Tollo nunc tantùm, ac sustulit optat.
Sallo facit salli, salsum. Dat Psallere psalli.
Malo, volo, Nolo cum Psallo carento supinis.

Traho traxi, tractum habet: Veho vexi. Vectum; & cóposita Contraho xi, ctum. Eveho evexi, evectum. Meio item minxi, mictum.

Finita in Lo, lui, & litum faciunt, ut Molo, molui, mólitum. Sed Colo colui, cultum, Cónsulo consului, consultũ; Occulo, occului, ultũ; Alo, alui, alitũ, vel altum.

Hæc tria supinis deficiũt, Antecello, lui; Præcello, lui; Excello, lui; Percello, perculsi, vel perculi, perculsũ habet. Notanda cóposita à Pello, quę primã amittunt in pręterito, Appello áppuli, appulsum; Compello cómpuli, compulsum; sic Repello, Expello, Impello, &c. Refello compositum à Fallo refelli tantùm sine supino.

Mo por. ui, dat itum. Tremo flectitur absq; supino.
Dant, psi, ptum Demo, Promo, cum Sumere Como.
Emi fert emptum; Premo pressi, s. duplice pressum.

Quæ in, Mo, finiuntur, ui, per, u, vocalem habent, & itum; vt Fremo fremui, itum; Gemo ui, itum: Vomo ui, itum. Tremo tamen tremui, sine supino.

Demo, dempsi, demptum: Promo prompsi, promptũ: Sumo sumpsi, sumptum: Como, compsi, comptum.

Composita à verbis Emo, & Premo, mutant, e, in, i, vt Adimo adémi, ademptum: Interimo, intéremi, interemptum: Périmo péremi, peremptum: Cómprimo cómpressi, ssum; Déprimo, depressi, sum: sic Exprimo, Opprimo, Réprimo.

Dat Posui positum. Genitum genuisse reposcit.
Dat cécini cantum: cinui dant pignora centum.

A Sino fit ſiui,atque ſitum. Dat Sternere ſtraui,
Ac ſtratum. Spreui,ſpretum dat Spernere. Cerno
Dat creui,cretum. Tempſi dat temnere temptum
Compoſito: dabis hae patri,ſi legeris vſquam.
A Lino ſunt Lini, liui, leuiuè, litumque.

Pono,poſui, poſitum: Gigno genui, genitum.

Cano cécenì, cantum: compoſita cinui, centum faciunt: vt Cóncino, concinui, concentum: Præcino, nui, centum.

Cerno, creui, cretum habet: ſupina tamen in compoſitis ſunt magis uſitata; ut Decerno decrevi, decretum;Diſcerno diſcrevi,diſcretum. Secerno ſecrevi, ſecretum.

Tempſi,& temptum àTemno non ſunt in uſu.Compoſitum Contemno comtempſi,contemptum habet.

Po,pſi,ptumq́; petit,ceu Scalpere,Carpo. Supinum
A Strepui ſtrepitum: à Rupi deducito ruptum.
Linquo ſibi liqui:cupiunt ſibi pignora lictum.
Dat Coxi coctum.Tero trivi poſcit,& itum.

Finita in Po,faciunt,pſi,in Præterito, & ptum, in ſupino,ut Scalpo,ſcalpſi,ſcalptum,Sculpo,ſculpſi,ſculptum. Carpo,carpſi,carptum.

Strepo verò,ui,itum.Rumpo rupi,ruptum faciunt.

Linquo liqui tantùm:compoſita liqui lictùm habent, ut Delinquo, deliqui delictum. Relinquo, reliqui, relictum.Derelinquo dereliqui derelictum.

Coquo coxi,coctum.Tero trivi,tritum,&c. Compoſita ſunt Decoquo decoxi, decoctum: Cóncoquo, concoxi,concoctum,&c. Attero,attrivi,attritum;Contero, contrivi,contritum:& ſimilia.

A Gero fit geſsi, geſtum. Dat Curro cucurri,
Curſum. Quæſitum Quæro quæſivit habeto.
Ferre tuli,latumq́;. Vro dabit uſsit,& uſtum.
Præteritum verri à Verro eſt,verſumq́; ſupinum.
A Sero fit ſevi,atque ſatum,vi ruſtica proles

Fert,

Fert, & itum: dat ui,ertum,aliena à rure propago.

Composita à Fero sunt Affero,attuli,allatum: Effero,extuli,elatum: Confero, contuli, collatum: Infero, intuli, illatum: Differo, distuli,dilatum: Suffero,sustuli,sublatũ.

Composita verbi, Sero, ad rem rusticam pertinentia, evi,faciunt in præterito, & itum in supino, ut Assero assevi,ássitum: Consero consevi,consitum, Dissero, dissevi,dissitum: Insero, insevi,insitum, Resero, resevi, résitũ.

Quæ verò diversam habent significationem, in,ervi, ertum,exeunt,ut Assero,cùm affirmare significat; asservi assertum. Consero,idest,Certo, vel Misceo,conservi, consertum. Desero,idest,Derelinquo,deservi,desertum. Exsero,idest,Extraho,exservi,exsertum. Insero pro immitto, inservi, insertum: Dissero pro Disputo, disservi dissertum. Obsero semper obsevi,óbsitũ; & Circumsero circumsevi, circũsitum habere notandum est.

So,sivi,situmque petit. Dat Visere visi,
Ac visum. Incesso incessi,tamen absque supino.
Pinsitus,ac pistus,pinsusque à Pinsuit exit.

Finita in So,in præterito sivi,& situm in supino faciunt, ut Capesso ivi,itum: Facesso ivi,itum: Lacesso ivi, itum: hæc etiam per Syncopen, sicut, & multa alia præteritũ in ivi habentia,imminuũtur,Capessij,Facessij, & unico, i.Capessi, Facessi,&c. Pinso,pinsui,habet in præterito, supinum triplex pinsitum,pistum,& pinsum.

Xi,Xum dant Plecto,cum Flecto Nectere, Pecto.
Dant quoque Pecto xui,Nectoque: Peto ivit,& itum,
Stertuit à Sterto tantùm. Meto messuit optat,
Ac messum,S,gemino. Misi dat Mitto,supinum
S,duplici missum. A Verti deducito versum.
Sisto stiti,statum activum: neutrale sequetur
Sto verbum: unde stiti,atque stitum sibi pignora sument.
A Vixi victum: à Volui deflecte volutum.
Texui amat Texo,ac textum.Soluique solutum.

Plecto,plexi,plexum; Flecto,flexi,flexum.

Pe-

Verba neutra quibus præteritum eſt in ui, per, u, vocalem, ſupino privantur; ut Horreo, es, ui; Egeo, es, ui; Pateo, es, ui.

Aliqua tamen neutra habentia præteritum in ui, itum, habent in ſupino, ut Valeo, ui, itum; Careo, ui, itum; Placeo, ui, itum. Quibus accedit Caleo, ui, itum.

Imperſonalia Libet, Licet, Piget, Pudet, Placet duplex præteritum ſibi adſciſcunt, libuit, & libitum eſt; licuit, & licitum eſt; piguit, pigitum eſt; puduit, puditum eſt; miſeret, miſertum eſt, & miſeritum eſt.

Tædet præterito caret; & ſupino. Pertædet verò pertæſum eſt tantùm obtinuit.

Dant di, ſum Video, Sedeo cum Prandeo: verùm
S, geminat ſeſſum. Stridi nil poſtulat ultra.
Mordeo præterito geminato flecte momordi,
Morſum: ſic Spondet, Tondet, ſic Pendeo flectes,
Dat Manſi, manſum: minui ſed Præminet optat,
Prominet, Immineo, ſimul Eminet, abſque ſupino.
Hæreo dat ſi, ſum, cum Suadet, Mulcet, & Ardet,
Tergeo cum Mulget, Ridet: ſed Torqueo, tortum,
S, Iuſſi, juſſum geminant, Indulgeo ſi, tum.

Video, vidi, viſum habet. Sedeo, ſedi, ſeſſum, duplici, s: Prandeo, prandi, pranſum. Strideo, es, ſtridi tantùm.

Mordeo prima præteriti ſyllaba geminata momordi effertur, in ſupino morſum: ſic Spondeo, ſpopondi, ſponſum. Tondeo, totondi, tonſum. Pendeo, es, pependi, penſum.

Maneo, manſi, manſum facit; at ejus compoſita Præmineo, Immineo, Emineo præteritum in ui, habent, præminui, imminui, eminui; ſupinis carent.

Hæreo, hæſi, hæſum. Suadeo, ſuaſi, ſuaſum. Mulceo, mulſi, mulſum. Ardeo, arſi, arſum. Tergeo, terſi, terſum. Mulgeo, mulſi, mulſum. Rideo, riſi, riſum; ſed Torqueo, torſi, tortum poſtulat. Jubeo, juſſi, juſſum, s, geminata. Indulgeo, indulſi, indultum.

Vrgeo, si tantùm cum Fulget, Turget, & Alget.
Hac, Xi dumtaxat dant Frigeo, Lugeo, Lucet.
Augeo præterito facit auxi, auctumque supino.
Eui, etum Vieo, Flet, Net cum Deleo: quaque
A Pleo nascuntur: Repleo, ceu Suppleo, Complet.
At Cieo civi atque citum deflectere mavult.

Vrgeo, ursi, sine supino, sic Fulgeo, fulsi. Turgeo, tursi. Algeo, alsi. Lugeo, itidem luxi. Frigeo, frixi, sine supino. Augeo, verò auxi, auctum.

Vieo, vieui, vietum. Fleo, flevi, fletum. Neo, nevi, netum. Deleo, delevi, deletum. Sic Repleo, replevi, repletum. Suppleo, supplevi, suppletum. Compleo, complevi, completum, & cætera composita à Pleo, ples, inusitato.

At Cieo, civi, habet, & citum. Hujus composita sunt Concieo, concivi, concitum. Excieo, excivi excitum. Percieo, percivi, percitum.

Nunc Oleo dat ui, dat itum: sic pignora patris
Qua servant sensum: Eui, Etum fert catera proles.
Ast Abolevit, itum dat: fert Adolevit adultum.

Oleo nunc olui, ólitum habet. Ejus composita, quæ eamdem retinent significationem, similiter exeunt, ut Oboleo obolui, obólitum: Suboleo, subolui, subolitum: sic Redoleo, Peroleo, Cætera verò composita: quæ significationem diversam habent, Evi, etum exigunt: ut Exoleo, seu potiùs exolesco exolevi, exolétum: Obsoleo, seu Obsolesco obsolevi, obsolêtum.

Aboleo, vel abolesco abolevi, abólitum efflagitat: Adoleo, seu adolesco adolevi, adultum.

Ex Veo, fit Vi, tum: Moveo, Foveoq; fatentur.
A Caveo cautum: à Faveo deducito fautum.
Vi, neutrum tantùm poscit, seu Flaveo, Livet,
Et Paveo, Fervet. Connivi, hoc postulat, & Xi.
Audeo nunc ausus: gavisus Gaudeo poscit.
Et solitus Soleo: solui tibi Crispe placebat.

Quæ in Veo, terminantur in Vi, per V, consonantem,

& supinum in Tum, faciunt ut Moveo, movi, motum; Foveo, fovi, fotum.

At Caveo cavi, cautum; Faveo favi, fautum exposcunt.

Verba tamen neutra in, Veo, finita præterito tantùm in Vs, contenta sunt, ut Flaveo flavi; Liveo livi: Paveo pavi; Ferveo fervi.

Conniveo tamen non solùm connivi facit, sed etiam connixi, at supino destituitur.

Soleo solitus sum: cui etiam Sallustius solui dedit: sed solitus magis est usu receptum.

TERTIA CONJVGATIO.

Postulat in Spicio, aut Licio, quod desinit Exi,
Atque Ectum. Elicui, elicitum tamen Elicit optat;
A Ieci jactum: à Feci deducito factum.
Vult Fugi fugitum. Sapui, sapijvè, nec ultra.
Progreditur Sapio. Cupio, ivi, gignit, & itum.
Dat Capio, cepi, captum: sed Cœpio priscum
Fert Cœpi, cœptum. A, Rapui deducito raptum.
Dat Peperi partum, aut paritum: sint pignora Quanta.

Verba in Spicio, aut Licio desinentia præteritum in Exi, supinum in Ectum, exigunt: ut Conspicio conspexi, conspectum; Allicio allexi, allectum.

Attamen Elicio, elicui habet, & elicitum. Fodio, fodi, fossum, S, duplici. Fugio, fugi, fugitum. Facio item feci, factum: Jacio, is, jeci, jactum: quorum composita notanda sunt propter literarum variationem, ut Afficio affeci, affectum, Adjicio adjeci, adjectum.

Composita à verbo Sapio sunt Desipio desipui, vel desipij, Resipio resipui, vel resipij.

Quæ oriuntur ex Capio, & Rapio, sunt Accipio, accepi, acceptum; Concipio concepi, conceptum: Arripio arripui, arreptum; Corripio corripui, correptum. &

com-

complura alia. Cœpio antiquum verbum, & inusitatum cœpi, cœptum habet, vel cœptus sum.

Pario peperi, partum, vel paritum facit. Ejus composita ad quartam conjugationem spectant, qualia sunt Aperio, Comperio, Reperio.

Ex Quatio quassi rarò, quassumq; supinum
Ducitur: at cussi, cussum composita tulêre.
Rite, üo, poscit, üi, ac utum: sit Diluo testis.
A Ruo dic rúitum: sed utum, dant pignora tantùm.
A Struxi structum; à Fluxi deducito fluxum.
Congruo nulla, Luo, Metuoq; Pluoq; supina.
Annuo cum socijs, Batuo, Ingruo, Respuo gignunt.

Quatio habet quassi, quassum, quę tamen parùm vsitata sunt. Ejus composita cussi, & cussum sibi vendicant, ut Excutio, tis, excussi, excussum, &c.

Terminata in, üo, præteritum in üi, per u, vocalem, & utum in supino exposcunt, ut Diluo dilui, dilûtum, Minuo minui, minutum.

Ruo, rui, ruitum exhibuit, non rutum: sed composita in utum faciunt omnia, ut Diruo dirui, dirutum; Obruo obrui, óbrutũ. Strue struxi, structum; Fluo fluxi, fluxũ.

Congruo, grui, tantum: Luo, lui: Metuo metui: Pluo plui. Annuo item in, üi, cum reliquis à Nuo inusitato cõpositis, ut Innuo, nui; Renuo, nui; supinis destituũtur.

Bo, dat bi, dat itum. Careant Scabo, Lambo supinis.
A Scripsi, scriptum: à Nupsi deducito nuptum.
Ici fert ictum: à Duxi depromito ductum:
A Parsi parsum: geminat quoque Parco peperci.
Vinco cupit vici, victum: à Dixi exige dictum.

Verba in Bo, bi, habent in præterito, & itum, in supino, vt Bibo bibi, itum: Deglûbo, bi, itum.

Scabo scabi, tantum; Lambo lambi, sine supino.

Scribo verò scripsi, scriptum; Nubo, nupsi, nuptum, Ico, ici, ictum, Duco duxi ductum, Vinco, vici, victũ, Dico dixi dictum.

N, tamen abjiciunt Stringo, cum Pingere Fingo.
Tango cupit tetigi, tactum. Egi Ago poscit, & actum.
Prodigo cum Dego, Ningo privato supinis.

Quæ in Go, vel Guo terminantur, xi, & ctum postulat, ut Plango. planxi, planctum; Lingo linxi, linctum; Sugo suxi, suctum; Exsugo. exsugi. Exsuctum; Extinguo extinxi, extinctum; Restinguo restinxi. restinctum.

Quædam N, literam, quam habent in præsenti; & præterito, amittunt in supino, ut Stringo, strinxi, strictum; Pingo pinxi, pictum; Fingo finxi, fictum.

Duo composita verbi Ago supino carent; Prodigo prodegi; Dego degi. Ningo item ninxi tantùm habet.

Sume Pago pépigi pactum. Cape Pangere. panxi,
Vel pegi pactum; gaudent composita secundo,
Dat Legi lectum; fregi dat Frangere, fractum.
Negligit exi, ectum cum Intelligo, Diligo. poscit.
Dat Pungo púpugi punctum: dant pignora fermè
Punxi. Vult si. sum Spargo cum Mergere Tergo.
Dant Xi, xum. Figo, Frigo; sed Frigere poscit
Vlterius frictum. Geminis caret Ango supinis.

Pago, is. pépigi, pactum hebet: Pango verò panxi, vel pegi pactum; cujus composita pegi faciunt, ut Compingo compégi. compactum; Impingo. impégi, impactum.

Pungo, pupugi. & punctum obtinuit; at composita punxi, ut Expungo expunxi. expunctum; Interpungo, xi, unctum.

Spargo, si, sum. Notanda composita, quæ mutant, a, in, e, Aspergo aspersi. sum, Consperso cōspersi, sum. &c. Mergo mersi, mersum. Tergo rersi. sum.

Figo. fixi, fixum; Frigo, frixi, frixum, vel frictum; Ango anxi, sine supinis.

A Traxi tractum; à Vexi deducito vectum.
Lo, luit, atque litum. Colo cultum; Consulo gignit
Consultum; Occulit occultum; ast Alo poscit, & altum.
Ante caret cello, Præcello, Excello supinis.

Præteritum duplex perculsi, perculit optat
Percello perculsum; haud plura require supina.
Dat Pello, pépuli, pulsum. Vult Fallo, fefelli,
Falsum; sed proles utrumq; Refello supinum
Despicit. At velli, aut vulsi deducito vulsum.
Sublatum Tollo nunc tantùm, ac sustulit optat.
Sallo facit salli, salsum. Dat Psallere psalli.
Malo, volo, Nolo cum Psallo carento supinis.

Traho traxi, tractum habet: Veho vexi, Vectum; & cōposita Contraho xi, ctum. Eveho evexi, evectum. Meio item minxi, mictum.

Finita in Lo, lui, & litum faciunt, ut Molo, molui, mólitum. Sed Colo colui, cultum, Cónsulo consului, consultũ; Occulo, occului, ultũ; Alo, alui, alitũ, vel altum.

Hæc tria supinis deficiũt, Antecello, lui; Præcello, lui; Excello, lui; Percello, perculsi, vel perculi, perculsũ habet. Notanda cōposita à Pello, quę primã amittunt in pręterito, Appello áppuli, appulsum; Compello cómpuli, compulsum; sic Repello, Expello, Impello, &c. Refello compositum à Fallo refelli tantùm sine supino.

Mo por, ui, dat itum. Tremo flectitur absq; supino.
Dant, psi, ptum Demo, Promo, cum Sumere Como,
Emi fert emptum; Premo pressi, s, duplice pressum.

Quæ in, Mo, finiuntur, ui, per, u, vocalem habent, & itum; vt Fremo fremui, itum; Gemo ui, itum: Vomo ui, itum. Tremo tamen tremui, sine supino.

Demo, dempsi, demptum: Promo prompsi, prōmptũ: Sumo sumpsi, sumptum: Como, compsi, comptum.

Composita à verbis Emo, & Premo, mutant, e, in, i, vt Adimo adémi, ademptum: Interimo, intéremi, interemptum: Périmo péremi, peremptum: Cómprimo cómpressi, ssum; Déprimo, depressi, sum: sic Exprimo, Opprimo, Réprimo.

Dat Posui positum. Genitum genuisse reposcit.
Dat cécini cantum: cinui dant pignora centum.

Fert, & itum: dat ii, ertum, aliena à rure propago.

Compoſita à Fero ſunt Affero, attuli, allatum: Effero, extuli, elatum: Confero, contuli, collatum: Infero, intuli, illatum: Differo, diſtuli, dilatum: Suffero, ſuſtuli, ſublatū.

Compoſita verbi, Sero, ad rem ruſticam pertinentia, evi, faciunt in præterito, & itum in ſupino, ut Aſſero aſſevi, áſſitum: Conſero conſevi, conſitum, Diſſero, diſſevi, diſſitum: Inſero, inſevi, inſitum, Reſero, reſevi, réſitū.

Quæ verò diverſam habent ſignificationem, in, ervi, ertum, exeunt, ut Aſſero, cùm affirmare ſignificat; aſſervi aſſertum. Conſero, ideſt, Certo, vel Miſceo, conſervi, conſertum. Deſero, ideſt, Derelinquo, deſervi, deſertum. Exſero, ideſt, Extraho, exſervi, exſertum. Inſero pro immitto, inſervi, inſertum: Diſſero pro Diſputo, diſſervi diſſertum. Obſero ſemper obſevi, óbſitū; & Circumſero circumſevi, circúſitum habere notandum eſt.

So, ſivi, ſitumque petit. Dat Viſere viſi,
Ac viſum. Inceſſo inceſſi, tamen abſque ſupino.
Pinſitus, ac piſtus, pinſuſque à Pinſuit exit.

Finita in So, in præterito ſivi, & ſitum in ſupino faciunt, ut Capeſſo ivi, itum: Faceſſo ivi, itum: Laceſſo ivi, itum: hæc etiam per Syncopen, ſicut, & multa alia præteritū in ivi habentia, imminuūtur, Capeſſij, Faceſſij, & unico, i, Capeſſi, Faceſſi, &c. Pinſo, pinſui, habet in præterito, ſupinum triplex pinſitum, piſtum, & pinſum.

Xi, Xum dant Plecto, cum Flecto Nectere, Pecto.
Dant quoque Pecto xui, Nectoque: Peto ivit, & itum,
Stertuit à Sterto tantùm. Meto meſſuit optat,
Ac meſſum, S, gemino. Miſi dat Mitto, ſupinum
S, duplici miſſum. A Verti deducito verſum.
Siſto ſtiti, ſtatum activum: neutrale ſequetur
Sto verbum: unde ſtiti, atque ſtitum ſibi pignora ſument.
A Vixi victum: à Volui deflecte volutum.
Texui amat Texo, ac textum. Soluique ſolutum.

Plecto, plexi, plexum; Flecto, flexi, flexum.

Verba compoſita ſuorum ſimplicium norma inflectuntur, ut Moneo, nes, nui, nitum: Admoneo, nes, nui, nitum: & ſic in cæteris. Nonnulla excipiuntur, quæ ex regulis ſubſequentibus patefient. At illa varietas, quæ cernitur in compoſitis, in quibus ſimplicium integritas non ſeruatur, quòd in compoſitione fiat mutatio literarum, ut in his: Damno Condemno, Placeo Diſpliceo, Lædo Collido, Audio Obedio, & ſimilibus, uſu potiùs, quàm præceptis addiſcenda eſt. De mutatione verò literarum, quæ fit in præteritis, ac ſupinis, in fine pauca dicenda ſunt.

Cum geminat primam Simplex, Compoſita priorem
Præteriti amittunt. Expellitur inde Repungo:
Quodque Bibo genuit, Sto, Do, cum Poſcere Diſco:
Præcurro primam geminat, vel omittit eamdem.

Cum verba ſimplicia primam præteriti ſyllabam geminant compoſita priorem abijciunt, ut Cado, cecidi, Concido, concidi: Spondeo, ſpopondi, Reſpondeo, reſpondi: Tendo, tetendi, Extendo, extendi.

Excipitur Repungo, quod ſyllabam à ſuo ſimplice geminatam retinet: ut Pungo púpugi, Repungo repúpugi.

Eamdem ſervant cõpoſita à verbis Bibo, Sto, Do, Poſco, Diſco, quorum prẹterita ſunt bibi, ſteti, dedi, didici, popoſci, ut Ebibo, ebibi: Conſto, conſtiti: Ediſco, edidici: Repoſco, repopoſci.

At Prẹcurro utrumque habet præcurri, & præcucurri.

Præteritis orbata, ſimul ſunt orba ſupinis,
Qualia ſunt Gliſco, Satago, Reminiſcor, & Aio,
Mœreo, Diffiteor, Vergo, Furit, Hiſco, Fatiſco,
Ambigo, Quæſo, Aueo, Ferio: tum Polleo Vado,
Tum Veſcor, Liquor, Medeor: quibus addito Ringor.
Inſuper illa, quibus nomen dedit Inchoo verbum,
Miteſco veluti, Frigeſco aut mutua ſumunt
A verbis, ducta vnde fuit ſua cuiq; propago.
His Meditativum (dempto Eſurit) addito verbum.

Verba Inchoativa, cum præteritis carcant, ſupinis etiam deſti-

destituuntur, sive illa oriantur à nominibus, ut Mitesco à Mitis: Ingravesco à Gravis: Herbesco ab Herba: Sylvesco à Sylva: sivè ab alijs verbis deriventur, ut Tepesco à Tepeo, es: Refrigesco à Frigeo, es: Incalesco à Caleo, es: quæ licet Præterita propria non habeant, illa tamen à verbis, vnde nascuntur, mutuari possunt: ut Tepesco tepui, à Tepeo, es: Refrigesco, refrixi, à Refrigeo: Incalesco incalui, ab Incaleo: & sic cætera.

Meditativa sunt etiam addenda verbis præterito, & supino deficientibus: ut Dicturio, dicturis: Scripturio, scripturis: Cœnaturio, cœnaturis: Empturio, empturis.

Scaturio scaturis, Ligurio liguris, & ejus cõposita Abligurio, & Obligurio meditativa non sunt, nec defectiva, sed ut cætera quartæ conjugationis, habent in præteritis ivi; & itum in supinis.

PRIMA CONJVGATIO.

Præteritum Prima facit avi, atumq; supinum;
Vt Neco: nam necui nectum sibi pignora servant,
At Cubui, Domui, Crepui, Vetuiq; supina
Dant in itum, ut Cubitum: hæc Tonui, Sonuiq; sequuntur:
M, Cubo cum recipit, tantùm tibi Tertia flectet:
Ast id præteritis expungitur, atque supinis.

Verba primę conjugationis habent, avi, in præterito, & atum in supino: ut Neco, avi, atum. Cõposita verò à verbo Neco, necui, nectum sortita sunt, ut Interneco, internecui, Internectum: Eneco, ui, ectum, quod etiam habet avi, atum.

Excipiuntur etiam quædam similiter, ui per, u, vocalem in pręteritis, & Itum in supinis habentia, Cubo cubui, cubitum: Domo domui, domitum: Veto vetui, vetitum: Tono tonui, tonitum: Sono sonui, sonitum: Crepo, ui, tum: Increpo tamen ejus compositum utrumque admittit, ui, itum, & avi, atum.

Composita à Cubo, as, in quibus ante, b, ponitur, m, per-

Superdo, as, in omnibus sui simplicis inflexionem seqũtur, Venumdedi, atum, Circumdedi, atum, Pessumdedi, atum, Satisdedi, atum, Superdedi, atum.

Cætera composita per tertiam conjugationẽ inflectuntur, & didi, ditum faciunt, vt Vendo, is Vendidi, venditum, Trado, tradidi, traditum, Recondo, recõdidi, reconditum, Abscondo, abscondi melius, quàm abscondidi, & in supino absconditum.

Sto, as, steti postulat, & statum: sed ejus composita stiti, & stitũ, & multò frequẽtius in atum, exeunt, vt Adsto, as, Adstiti, adstitum, vel adstatum, Consto, as, Constiti, constitum, vel constatum, Præsto, as, præstiti, præstitum, vel præstatum.

SECVNDA CONJVGATIO.

Altera præteritis dat ui, dat itumque supinis.
Nulla supina creant, Timeo, Sileo, Arceo simplex,
Sorbeo, Conticeo, Reticet. Dat Torreo tostum.
A Doceo doctum, à Teneo deducito tentum.
Censeo fert censum. Mistum tibi Misceo donat.
Cum dat, ui, Neutrum, nullum fluit inde supinum.
Poscit itum Valeo, Careo, Placeoque Doletque.
Et Iaceo, Caleo, Noceo cum Pareo junges.

Secundæ Conjugationis præteritum fit in ui, per duplicem vocalem, Supinum verò in itum, ut Moneo, nui, itum, Taceo, ui, itum.

Supinis carent actiua Timeo, es, ui; Sileo, es, ui; Arceo, es, ui; Conticeo, es, ui; Reticeo, es, ui.

Notandum tamen à verbo Arceo composita supinis non carere, ut Exerceo, ui, itum; Coerceo, cui, itum; nec simplex Taceo, ut dictum est.

Sed Torreo, torrui, tostum habet. Sorbeo cum compositis, ui, in præterito, ut Absorbeo, ui, Exsorbeo, ui; supinis verò carent; nam sorpsi, & sorptum à Sorbo, is; tertiæ conjugationis oriuntur.

Verba

Vrgeo, si tantùm cum Fulget, Turget, & Alget.
Hæc, Xi dumtaxat dant Frigeo, Lugeo, Lucet.
Augeo præterito facit auxi, auctumque supino.
Evi, etum Vieo, Flet, Net cum Deleo: quæque
A Pleo nascuntur: Repleo, ceu Suppleo, Complet.
At Cieo civi atque citum deflectere mavult.

Vrgeo, ursi, sine supino, sic Fulgeo, fulsi. Turgeo, tursi. Algeo, alsi. Lugeo, itidem luxi. Frigeo, frixi, sine supino. Augeo, verò auxi, auctum.

Vieo, vieui, vietum. Fleo, flevi, fletum. Neo, nevi, netum. Deleo, delevi, deletum. Sic Repleo, replevi, repletum. Suppleo, supplevi, suppletum. Compleo, complevi, completum, & cætera composita à Pleo, ples, inusitato.

At Cieo, civi, habet, & citum. Hujus composita sunt Concieo, concivi, concitum. Excieo, excivi excitum. Percieo, percivi, percitum.

Nunc Oleo dat ui, dat itum: sic pignora patris
Quæ servant sensum: Evi, Etum fert cætera proles.
Ast Abolevit, itum dat; fert Adolevit adultum.

Oleo nunc olui, ólitum habet. Ejus composita, quæ eamdem retinent significationem, similiter exeunt, ut Oboleo obolui, obólitum: Suboleo, subolui, subolitum: sic Redoleo, Peroleo, Cætera verò composita: quæ significationem diversam habent, Evi, etum exigunt: ut Exoleo, seu potiùs exolesco exolevi, exolétum: Obsoleo, seu Obsolesco obsolevi, obsolêtum.

Aboleo, vel abolesco abolevi, abólitum efflagitat: Adoleo, seu adolesco adolevi, adultum.

Ex Veo, fit Vi, tum: Moveo, Foveoq; fatentur.
A Caveo cautum: à Faveo deducito fautum.
Vi, neutrum tantùm poscit, seu Flaveo, Livet,
Et Paveo, Fervet. Connivi, hoc postulat, & Xi.
Audeo nunc ausus: gavisus Gaudeo poscit.
Et solitus Soleo: solui tibi Crispe placebat.

Quæ in Veo, terminantur in Vi, per V, consonantem,

& supinum in Tum, faciunt ut Moveo, movi, motum; Foveo, fovi, fotum.

At Caveo cavi, cautum; Faveo favi, fautum exposcunt.

Verba tamen neutra in, Veo, finita præterito tantùm in Vs, contenta sunt, ut Flaveo flavi; Liveo livi: Paveo pavi; Ferveo fervi.

Conniveo tamen non solùm connivi facit, sed etiam connixi, at supino destituitur.

Soleo solitus sum: cui etiam Sallustius solui dedit: sed solitus magis est usu receptum.

TERTIA CONJVGATIO.

Postulat in Spicio, aut Licio, quod desinit Exi,
Atque Ectum. Elicui, elicitum tamen Elicit optat;
A Ieci jactum: à Feci deducito factum.
Vult Fugi fugitum. Sapui, sapijvè, nec ultra.
Progreditur Sapio. Cupio, ivi, gignit, & itum.
Dat Capio, cepi, captum: sed Cœpio priscum
Fert Cœpi, cœptum. A, Rapui deducito raptum.
Dat Peperi partum, aut paritum: sint pignora Quartæ.

Verba in Spicio, aut Licio desinentia præteritum in Exi, supinum in Ectum, exigunt: ut Conspicio conspexi, conspectum; Allicio allexi, allectum.

Attamen Elicio, elicui habet, & elicitum. Fodio, fodi, fossum, S, duplici. Fugio, fugi, fugitum. Facio item feci, factum: Jacio, is, jeci, jactum: quorum composita notanda sunt propter literarum variationem, ut Afficio affeci, affectum, Adjicio adjeci, adjectum.

Composita à verbo Sapio sunt Desipio desipui, vel desipij, Resipio resipui, vel resipij.

Quæ oriuntur ex Capio, & Rapio, sunt Accipio, accepi, acceptum; Concipio concepi, conceptum: Arripio arripui, arreptum; Corripio corripui, correptum. &

com-

complura alia. Cœpio antiquum verbum, & inusitatum cœpi, cœptum habet, vel cœptus sum.

Pario peperi, partum, vel paritum facit. Ejus composita ad quartam conjugationem spectant, qualia sunt Aperio, Comperio, Reperio.

Ex Quatio quassi rarò, quassumq; supinum
Ducitur: at cussi, cussum composita tulêre.
Rite, üo, poscit, üi, ac utum: sit Diluo testis.
A Ruo dic rúitum: sed utum, dant pignora tantùm.
A Struxi structum; à Fluxi deducito fluxum.
Congruo nulla, Luo, Metuoq; Pluoq; supina,
Annuo cum socijs, Batuo, Ingruo, Respuo gignunt.

Quatio habet quassi, quassum, quę tamen parùm vsitata sunt. Ejus composita cussi, & cussum sibi vendicant, ut Excutio, tis, excussi, excussum, &c.

Terminata in, üo, præteritum in üi, per u, vocalem, & utum in supino exposcunt, ut Diluo dilui, dilûtum, Minuo minui, minutum.

Ruo, rui, ruitum exhibuit, non rutum: sed composita in utum faciunt omnia, ut Diruo dirui, dirutum; Obruo obrui, óbrutũ. Strue struxi, structum; Fluo fluxi, fluxi.

Congruo, grui, tantum: Luo, lui: Metuo metui: Pluo plui. Annuo item in, üi, cum reliquis à Nuo inusitato cōpositis, ut Innuo, nui; Renuo, nui; supinis destituũtur.

Bo, dat bi, dat itum. Careant Scabo, Lambo supinis.
A Scripsi, scriptum: à Nupsi deducito nuptum.
Ici fert ictum: à Duxi depromito ductum:
A Parsi parsum: geminat quoque Parco peperci.
Vinco cupit vici, victum: à Dixi exige dictum.

Verba in Bo, bi, habent in præterito, & itum, in supino, vt Bibo bibi, itum: Deglûbo, bi, itum.

Scabo scabi, tantum; Lambo lambi, sine supino.

Scribo verò scripsi, scriptum; Nubo, nupsi, nuptum, Ico, ici, ictum, Duco duxi ductum, Vinco, vici, victũ, Dico dixi dictum.

Sco vi, tumq; petit, ceu Nosco, Quiesco, Suesco.
Dat gnitus Agnosco, Cognosco, jungitur illi.
Dat Pasco pastum. Conquexi linque vetustis.
Vt Disco didici tantùm: sic Posco poposci.
Dispesco dat ui: pariter Compescere solùm.

Quæ finiuntur in Sco, præteritum habent in Vi, per, V. consonantem, & itum in supino: ut Nosco, novi, notum; Quiesco, quievi, quietum; Suesco, suevi, suetum.

Agnosco tamen agnovi, ágnitum facit; Cognosco, cognovi, cógnitum; Pasco, pavi, pastum.

Conquinisco nec præteritum, nec supinum admittit: nam præteritum conquexi vetustum est.

Disco didici sine supino: sic posco poposci tantùm: Dispesco dispescui solùm habet, & Compesco cōpescui.

Do, di, sum gignit, veluti Defendere, Cudo.
N, tamen amittunt Fundo, cum Scindere Findo.
S, geminat fissum, ac scissum. Dat Pandere passum.
Tundo petit tútudi, tunsum: sed pignora tusum.

Si verbum finiatur in Do, habet præteritum in di, & sum in supino: ut Defendo defendi, defensum: Cudo cudi, cusum: Mando mandi, mansum, sic Accendo, Incendo, Offendo, Excûdo, Percûdo.

Notanda sunt composita à verbo Scando, cujus supinum non est in usu: usurpatur tamen in compositis, Ascendo ascendi, ascensum: Descendo descendi, descensum: Conscendo, di, sum.

Fundo tamen habet fudi, fusum, N, litera abjecta: sicut etiam Scindo, scidi: Findo fidi: quæ duo consonātē S, geminăt in supino fissum, scissum. Pando pandi, passū. Tundo, tútudi, tun sum: ejus composita tusum, amisso N, ut Contundo cóntudi, contûsum: Retundo, rétudi, retûsum.

Sume Cado cécidi, casum: sed nata supino
(Demptis inde tribus) careant. Cape Cado cecidi
Casum. Dat tentum, vel tensum Tendo tetendi,

Peu-

Pendo pependit habet, simul inde educito pensum.
Tum Rudo, tum Sido, tum Strido carento supinis.
Dant si, sum Claudo, Lædo, cum Rodere Trudo,
Divido cum Plaudo, Rado cum Ludere. Vasi
Ac vasum à Vado capiunt sibi pignora tantùm.
Cedo petit cessi, cessum facit inde supino.
Fido sibi fisus, veluti composita, reservat.

Cado cécidi, casum. Composita supino destituuntur, ut Accido, áccidi: Excido, éxcidi: Intércido, intércidi. Præter tria Incido, incidi, incasum: Occido, óccidi, occasum: récido, récidi, recasum.

At Cædo, cecídi, cæsum facit: cujus composita mutant diphthongum æ, in, i, longum: Concîdo, concîdi, concîsum: Excîdo, excîdi, excîsum; Intercîdo, intercîdi, intercîsum.

Tendo verò, tetendi, tensum, vel tentum habet. Pedo, pepédi tantùm; Pendo pependi, pensum.

Supino carent, Rudo rudi, Sido, sidi, Strido, stridi.

Hæc si, sum faciunt, Claudo clausi, clausum; Lædo lęsi, læsum; Rodo rosi, rosum; Trudo trusi, trusum; Divido divisi, divisum; Plaudo plausi, plausum; Rado rasi, rasum; Ludo lusi, lusum.

Notabis, quæ in compositione patiuntur literarum variationem, ut Excludo, Concludo, à Claudo; Allido, Collido, Elido, à Lædo. Complodo, Explodo, Supplodo, à Plaudo.

Vado præterito caret & supino; Composita vasi, & vasum habent, ut Evado evasi, evasum; Inuado inuasi, inuasum.

Cedo sine diphthongo cessi, cessum; composita sine literæ mutatione permanent; ut Accedo accessi, accessum; Cōcedo, Excedo, Incedo, Præcedo, Procedo.

Fido, fisus sum; sic & composita Confido, confisus sum; Diffido diffisus sum.

Dat, xi, ƈum, Go, vel Guo, ut Plango, Extinguo: supinis

N, tamen abjiciunt Stringo, cum Pingere Fingo.
Tango cupit tetigi, tactum. Egi Ago poſcit, & actum.
Prodigo cum Dego, Ningo privato ſupinis.

Quę in Go, vel Guo terminantur, xi. & ctum poſtulăt, ut Plango. planxi, planctum; Lingo linxi, linctum; Sugo ſuxi, ſuctum; Exſugo. exſugi. Exſuctum; Extinguo extinxi, extinctum; Reſtinguo reſtinxi. reſtinctum.

Quædam N, literam, quam habent in præſenti; & præterito, amittunt in ſupino , ut Stringo , ſtrinxi, ſtrictum; Pingo pinxi, pictum; Fingo finxi, fictum.

Duo compoſita verbi Ago ſupino carent; Prodigo prodegi; Dego degi. Ningo item ninxi tantùm habet.

Sume Pago pépigi pactum. Cape Pangere panxi,
Vel pegi pactum; gaudent compoſita ſecundo,
Dat Legi lectum; fregi dat Frangere, fractum.
Negligit exi, ectum cum Intelligo, Diligo. poſcit.
Dat Pungo púpugi punctum: dant pignora fermè
Punxi. Vult ſi. ſum Spargo cum Mergere Tergo.
Dant Xi, xum. Figo, Frigo; ſed Frigere poſcit
Vlterius frictum. Geminis caret Ango ſupinis.

Pago, is. pépigi , pactum hebet: Pango verò panxi, vel pegi pactum; cujus compoſita pegi faciunt, ut Compingo compégi. compactum; Impingo. impégi, impactum.

Pungo , pupugi . & punctum obtinuit; at compoſita punxi, ut Expungo expunxi. expunctum; Interpungo, xi, unctum.

Spargo, ſi, ſum. Notanda compoſita, quæ mutant, a, in, e, Aſpergo aſperſi. ſum, Conſperſo cóſperſi, ſum. &c. Mergo merſi, merſum. Tergo terſi. ſum.

Figo. fixi, fixum; Frigo, frixi, frixum, vel frictum; Ango anxi, ſine ſupinis.

A Traxi tractum; à Vexi deducito vectum.
Lo, luit. atque litum. Colo cultum; Conſulo gignit
Conſultum; Occulit occultum; aſt Alo poſcit, & altum.
Ante caret cello; Præcello, Excello ſupinis.

Præteritum duplex perculsi, perculit optat
Percello perculsum; haud plura require supina.
Dat Pello, pépuli, pulsum. Vult Fallo, fefelli,
Falsum; sed proles utrumq; Refello supinum
Despicit. At velli, aut vulsi deducito vulsum.
Sublatum Tollo nunc tantùm, ac sustulit optat.
Sallo facit salli, salsum. Dat Psallere p salli.
Malo, volo, Nolo cum Psallo carento supinis.

Traho traxi, tractum habet: Veho vexi. Vectum; & cõposita Contraho xi, ctum. Eveho evexi, evectum. Meio item minxi, mictum.

Finita in Lo, lui, & litum faciunt, ut Molo, molui, mólitum. Sed Colo colui, cultum, Cónsulo consului, consultũ; Occulo. occului, ultũ; Alo, alui, alitũ, vel altum.

Hæc tria supinis deficiũt, Antecello, lui; Præcello, lui; Excello, lui; Percello, perculsi, vel perculi, perculsũ habet. Notanda cõposita à Pello, quę primã amittunt in pręterito, Appello áppuli, appulsum; Compello cómpuli, compulsum; sic Repello, Expello, Impello, &c. Refello compositum à Fallo refelli tantùm sine supino.

Mo por. ui, dat itum. Tremo flectitur absq; supino.
Dant, psi, ptum Demo, Promo, cum Sumere Como.
Emi fert emptum; Premo pressi, s. duplice pressum.

Quæ in, Mo, finiuntur, ui, per u, vocalem habent, & itum; vt Fremo fremui, itum; Gemo ui, itum: Vomo ui, itum. Tremo tamen tremui, sine supino.

Demo, dempsi, demptum: Promo prompsi, promptũ: Sumo sumpsi, sumptum: Como, compsi, comptum.

Composita à verbis Emo, & Premo, mutant, e, in, i, vt Adimo adémi, ademptum: Interimo, intéremi, interemptum: Périmo péremi, peremptum: Cómprimo cómpressi, ssum; Déprimo, depressi, sum: sic Exprimo, Opprimo, Réprimo.

Dat Posui positum. Genitum genuisse reposcit.
Dat cécini cantum: cinui dant pignora centum.

Fert, & itum: dat ii, ertum, aliena à rure propago.

Composita à Fero sunt Affero, attuli, allatum: Effero, extuli, elatum: Confero, contuli, collatum: Infero, intuli, illatum: Differo, distuli, dilatum: Suffero, sustuli, sublatũ.

Composita verbi, Sero, ad rem rusticam pertinentia, evi, faciunt in præterito, & itum in supino, ut Assero assevi, ássitum: Consero consevi, consitum, Dissero, dissevi, dissitum: Insero, insevi, insitum, Resero, resevi, résitũ.

Quæ verò diversam habent significationem, in, ervi, ertum, exeunt, ut Assero, cùm affirmare significat; asservi assertum. Consero, idest, Certo, vel Misceo, conservi, consertum. Desero, idest, Derelinquo, deservi, desertum. Exsero, idest, Extraho, exservi, exsertum. Insero pro immitto, inservi, insertum: Dissero pro Disputo, disservi dissertum. Obsero semper obsevi, óbsitũ; & Circumsero circumsevi, circũsitum habere notandum est.

So, sivi, situmque petit. Dat Visere visi,
Ac visum: Incesso incessi, tamen absque supino.
Pinsitus, ac pistus, pinsusque à Pinsuit exit.

Finita in So, in præterito sivi, & situm in supino faciunt, ut Capesso ivi, itum: Facesso ivi, itum: Lacesso ivi, itum: hæc etiam per Syncopen, sicut, & multa alia præteritũ in ivi habentia, imminuũtur, Capessij, Facessij, & unico, i, Capessi, Facessi, &c. Pinso, pinsui, habet in præterito, supinum triplex pinsitum, pistum, & pinsum.

Xi, Xum dant Plecto, cum Flecto Nectere, Pecto.
Dant quoque Pecto xui, Nectoque: Peto ivit, & itum,
Stertuit à Sterto tantùm. Meto messuit optat,
Ac messum, S, gemino. Misi dat Mitto, supinum
S, duplici missum. A Verti deducito versum.
Sisto stiti, statum activum: neutrale sequetur
Sto verbum: unde stiti, atque stitum sibi pignora sument.
A Vixi victum: à Volui deflecte volutum.
Texui amat Texo, ac textum. Soluique solutum.

Plecto, plexi, plexum; Flecto, flexi, flexum.

Pe-

Pecto verò pexi, vel pexui, pexũ; Necto, nexi, vel nexui nexũ. Peto petivi, petitũ. Sterto stertui, sine supino. Meto messui, messum, duplici, S. Mitto misi, missum, S, etiam geminato. Verto verti versum. Sisto, is, activum, stiti, & statum habet; neutrum verò steti, & statum, ut, Sto, facit. Vnde composita stiti, & stitum accipiunt, ut Insisto, institi, institum: Resisto, restiti, restitum.

DE PRÆTERITIS, ET SVPINIS QVARTÆ CONIVGATIONIS.

Ivi, itum, vt Polio, Fastidio. Quarta requirit.
Fert veni, ventum Venio: Sepelire sepultum.
Singultum, Singultit amat. Dat Amixit amictum.
Ex Pario natum per ui, flectatur, & ertum.
Comperio, Reperitque petit, Ri, poscit, & ertum.

Verba quartæ coniugationis, iui, itum faciũt, vt Polio, iui, itum; Fastidio, iui, itùm.

Sed Venio, veni, per unicum i, ventum; Sepelio, ivi, ultum; Singultio, ivi, ultum; Amicio, amixi, amictum.

Composita à verbo Pario, vi, per, u, vocalem in præterito, & ertum habent in supino, ut Aperio, aperui, ertum; Operio, operui, opertum; Comperio tamen comperi facit. & compertum; Reperio, reperi, repertum.

Sancio dat sanxi, sanctum, simul optat, & itum.
Sentio vult si, sum. Sepsi dat Sepio, septum.
Hausi fert haustum. Dat vinxi Vincio, vinctum.
Farcio, dat farsi, fartum. Vult Fulcio, fulsi,
Ac fultum. Sarsi, sartum dat Sarcio verbum.
Veneo fert venum, quod fermè venijt optat.
Dat salui, aut salij, saltum: stirps accipit ultum.

Composita à Verbo Farcio notanda sunt, quæ mutant

a, in

a,in e, ut Confercio,conferſi,confertum; Refercio, referſi, refertum.

A Salio compoſita ſupinum faciunt in Vltum. Inſilio, in ſilui, vel inſilij, inſultum: Diſſilio, diſſilui, vel diſſilij, diſſultum; Exſilio, exſilui, vel exſilij, exſultum.

DE PRÆTERITIS, ET SVPINIS VERBORVM DEPONENTIVM.

Activa ſi verba carent, effingito vocem,
Vt Vereor vereo, veritum fluet inde ſupinum.
Præteritumque ſimul veritus ſum: cætera fingi
Hac ratione queunt. Patior ſibi paſſus habeto:
A Reor eſto ratus: Nanciſcor nactus amauit.
Orſus ab Ordiri deducitur, vſus ab Vtor.

Verborum Deponentium, atque Communium præterita, & ſupina hoc modo inueſtigantur. Finge primùm vocem actiuam: deinde redde ei præteritum, ſupinumque, prout poſtulant tradita præcepta. Verbi cauſâ, ex verbo, Lætor finge Læto, as, vnde fiet lætaui, lætatum: ex Vereor finge Vereo, unde verui, veritum: ex Fungor, Fungo, unde funxi, functum: ex Potior, Potio, unde potiui, potitum: quemadmodum quatuor conjugationum præcepta poſtulant. Poſtremò rejectis præteritis vocis actiuæ deduces ex ſupinis participia præteriti temporis, unde adhibito verbo ſubſtantiuo, fient præteriti lætatus ſum, veritus ſum, functus ſum, potitus ſum, &c. eodem modo.

Excipitur Patior, quod paſſus habet. Ordior, orſus, &c.

Vult fateor faſſus. Proficiſcor ſume profectus.
Metiri menſus gignit: pactuſque Paciſcor.
Comque miniſcor amat commentum: Adipiſcor adeptum.
Vltus ab Vlciſcor venit. Expergiſcor habebit

Experrectus. At oblitum Obliviscor adoptat.
Dat Labor, lapsus. Misereri funde misertus.
Fert, ut us, Loquor atque Sequor, Queror accipe questus.
Dat Nitor, nixus, nisusque. Gradi accipe gressus.
Redde Fruor fruitus. Morior tibi mortuus haret.
Nascor amat natus. Tandem fert ortus Oriri.
In tribus extremis, per Iturus, flecte futurum.

Gradior, eris, gressus habet in præterito. Ejus composita mutant in præsenti, a, in e, quam retinent in præterito. Aggredior, aggressus: Congredior, congressus.

In his tribus Morior, Nascor, Orior, futurum in Rus, in iturus, exit, Moriturus, Nasciturus, Oriturus.

De Compositis, quæ suorum simplicium vocales retinent, aut mutant in supinis.

Simplicis, A, retinent tum Go, finita supini,
Tum Cado qua gignit. Reliquis, E, contulit usus,
Quam simul à verbo Spargo venientia sumunt.
Hinc Habeo, Salio, Statuoq; auferre memento.

Composita in Go, finita, quæ mutant, a, in, i, servant, a, sui simplicis in supino, ut Ago, actum; Exigo, exactum.

A, etiam retinent composita ex Cado, ut Incido, incasum: Occido, occasum; Récido, recasum.

Cætera, quæ mutant, a, in, i, sivè in e, in supino habent, e, ut Jacio jactum, Conjicio conjectum, Pario partum, Comperio compertum. Quibus adhibe composita à Spargo, quæ licèt in Go, finiantur, in supino habent, e, ut Conspergo, conspersum, Respergo, respersum.

Excipiuntur horum trium verborum composita, quæ non habent, e, in supino, licèt in præsenti mutent, a, in, i, ut Adhibeo adhibitum, Exhibeo exhibitum, Assilio assultum, Insilio insultum: Instituo institutum. Constituo constitutum.

DE OCTO PARTIVM ORATIONIS CONSTRVCTIONE

LIBER II.

Quid ſit Syntaxis, & in quot partes diſtribuatur.

Syntaxis Græcè, Conſtructio dicta Latinè,
Diverſas inter ſeries pulcherrima voces,
Scinditur in partes geminas: Iuſta una vocatur,
Quæ numeris perfecta ſuis, atque integra fulget:
Altera multiplices docuit variare Figuras:
Vnde Figurata nomen; quâ ſemper in ullo
Deficit, ut membris Oratio Iuſta reſultet
Vndique plena ſuis. Primùm cape Recta prioris
Iura; Figurata demum præcepta ſequentur.

Syntaxis, quæ Latinè Conſtructio vocatur, eſt recta partium Orationis inter ſe compoſitio. Hæc in duas partes dividitur: prima docet quibus modis Oratio perfecta, ſuiſque numeris omnibus abſoluta, quæ Juſta dicitur, facienda ſit. In ſecunda verò Figuratæ Orationis doctrina continetur; in qua ſemper aliquid deſideratur, ut Juſta ſit, & perfecta. De hac poſteriori poſteriùs agendum eſt: nunc Orationis Juſtæ Syntaxim aggrediamur.

DE CŌSTRVCTIONE
PARTIVM ORATIONIS POST SE casum diſſimilem præcedenti non habentium, quæ dicitur Intranſitiva.

Perſona, & numero Verbum, Rectuſque cohærent.

Verbum perſonale Finiti modi antecedit nominativus apertè, vel occultè, ejuſdē numeri & perſonæ. Cic. Terent. lib. 14. Si vales bene eſt: ego quidem valeo.

Perſonas inter Verbo manifeſta praire Ap. 1.
Tern a ſolet reliquas tacuêre venuſtiùs omnes
Auſonij ni facta velint contraria verbis
Exprimere. Aut plus ſignificent, quàm verba ſonabunt.

Prima & ſecunda perſona Ego, & Tu, ferè non explicātur, niſi cūdiverſas perſonas ſimul, aut earum actiones, vel ſtudia ſignificamus. Cic. Phil. 8. Ego conſervare coloniam Populi Romani cupio, tu expugnare ſtudes.

Aut cum plus ſignificamus, quàm dicimus. Idem in Verr. 5. Tu innocentior, quàm Metellus? Tu plus ſignificat, quàm verbum ipſum per ſe declarat.

Infinitum: aut Verba ſuos comitantia caſus Ap. 2.
Propria nonnunquam Recti ſibi munera ſumunt.

Verbum Infinitum interdum partes nominativi agit. Terent. in Heaut. Non eſt mentiri meum.

Item verbum cum ſuo caſu. Cic. ad Marium. lib. 7. Vacare culpa magnum eſt ſolatium.

Voces conjuncta pluralia Verba repoſcunt. Ap. 3.
Sæpius. Interdum numeri ſunt verba prioris.
Sæpe ligamen abeſt: ut Mors, leo, fulmina terrent.

Voces copulatæ ſępius verbum plurale deſiderant. Cic. Att. lib. 12. Hic nobiſcum ſunt Nicias, & Valerius.

Interdum ſingulari contentę ſunt. Idem de Senect. Mens, ratio, & conſilium in ſenibus eſt,

Nonun-

Nonnunquam omittitur conjunctio. Idem ad Q. fr. lib. 1 Frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur, oratio verò sæpissimè

Personam ex variis Verbum praeuntibus illam, Ap. 4.
Quæ sit nobilior, pluralia Verba sequantur.

Verbum plurale nobiliorem personam sequitur. Prima nobilior est, quàm secunda, & tertia: secunda tertię anteponitur. Cic. ad Terentiam lib. 14. Si tu, & Tullia lux nostra valetis: ego & suavissimus Cicero valemus.

Verbum Infinitum.

Verba infiniti jubeant præcedere Quartum,
Personis variata tribus quæcumque dabuntur.

Verbum personale infiniti modi postulat ante se accusandi casum. Terent. in Eunuch. Salvũ te advenire gaudemus.

De Adjectivis, & Substantivis.

In tribus Appositum quodvis, Fixumq; cohærent.

Nomina adjectiva, Pronomina, & Participia cohærẽt. cũ suis Substantivis genere, numero, & casu. Curt. lib. 6. Parva sæpe scintilla contẽpta magnũ excitavit incendiũ.

Fixa ligata volunt numeri plerumque secundi Ap. 1.
Appositum; ut Tagus, & Durius de montibus orti.

Substantiva conjuncta ferè adjectivum multitudinis requirunt. Liv. bel. Pun. 4. Hippocrates, & Epicides nati Carthagine, sed oriundi ab Syracusis.

Appositum plurale genus præstantius optat.
Nobilius reliquis constat genus esse virile: Vt
Fac Deus æternos pacem, pacisque ministros.

Adjectivum plurale præstantius genus sibi vẽdicat. Virile præstantius est muliebri, & neutro. Plaut. Merc. Eo domum patrem, atque matrem, ut meos salutem.
Virg. Æn. 7. —cæsosque reportant Almonem puerum, fœdatique ora Galesi.

Fœmineo Neutrum generi præfertur, in illis
Præcipuè, Natura animam quibus ipsa negavit:
Vt, Iudex aurum, & gemmas ablata recuset.

Neutrum muliebri præfertur, præcipuè cum de rebus inanimatis ſermo eſt. Sal. in Catil. Diuitiæ, decus, gloria in oculis ſita ſunt.

Pluralis numeri Neutrum plerumque jugatur. Apoc. 4.
Cum Subſtantiuis, quæ non animantia ſignant:
Vt Muri, ac turres dant fulmine tacta ruinam.

Cum ſubſtantiuis rerum inanimatarum plerumque jungitur neutrum multitudinis, quamuis nullum ex ſubſtantiuis ſit neutrum. Liu. bel. Mac. 7. Ira, & auaritia imperio potentiora erant.

Mobile cum Fixo jungi propiore licebit Ap. 5.
In tribus, ex numero ſi utrumque petatur eodem.

Aptè etiam Adjectiuum cum Subſtantiuo tam ſingularis, quam pluralis numeri cum viciniore nonnunquam in genere, numero, & caſu conſentit. Q. Cic. de pet. Conſ. Multorum ſuperbia, multorum odia, ac moleſtia perferenda eſt. Liu. bel. Mac. 7. Hoc Senatuſconſultũ, literæque in Hetruriam miſſæ ſunt.

Relativa.

Voce relativum cum præcedente cohæret
In genere, & numero. Pronomina pauca ſequuntur
Iura Relatiui, cum eius retulêre figuram.

Relativum Qui, quæ, quod concordat cum antecedente in genere & numero. Cic. ad Tit. lib. 16. Nemo nos amat, qui te non diligat.

Item Pronomina Hic, Iſte, Ille, Ipſe, Is, & Idem, cùm fiunt Relativa. Idem ad Att. lib. 2. Venit obuiam tuus puer: is mihi literas abs te reddidit.

Mobile ſi Referens Fixo ſubeunte, præiuit,
In numero, genere, & caſu concordia ſunto.

Vt

Vt Fundamentum est aliis, quam exponimus artem.

Relatiuum Qui, quæ, quod, cùm antecedenti præponitur, cum eodem genere, numero, & casu perquàm venustè cohæret. Cic. Tusc. 1. Quam quisque norit artē, in hac se exerceat.

Bina Relativum si nomina ponitur inter, Ap.2.
Cuilibet in medio remanens consentit eorum.

Quod si inter duo substantiva ponatur Relativum, cum alterutro consentire poterit, etiam si alterum proprium sit.

Sall. Catil. Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

Qualis itē, & Quantus Fixis subeuntibus hærent Ap.3.
In tribus, & quæcumq; vicem Referentis obibunt.

Quantus, Qualis, & cætera id genus nomina, cùm relativa fiunt, non cum antecedente, sed cum consequente substantivo, genere, numero & casu consentiunt.

Cic. ad Cass. lib. 12. Dixi de te, quæ potui, tanta contentione, quantum forum est.

Substantiva continuata.

Fixa rei eiusdem casu nectuntur eodem:
In genere, & numero quamuis discordia detur
Interdum, vt Lusitani gens inclyta bello.

Substantiva continuata, quæ ad eandem rem spectant, casu concordant, quamuis genere, & numero aliquando dissentiant: vt Marcus Tullius Cicero Publio Lentulo Proconsuli salutem plurimam dicit. Plin. ad Canin. Epist. 1. Quid agit Comum tuæ, meæque deliciæ?

Utrinque Nominandi casus.

Primus vtrinque gradus Verbum comitatur, eandem
Qui ad rem pertineat, seu Roma est orbis asylum.

Lætus inops vivit. Miseri moriuntur auari.

Omne verbum personale Finiti modi vtrinque nominatiuum habere postulat, cùm vtrumque nomen ad eandem rem pertinet, cuiusmodi maximè est verbum Substantivum, Vocativum, & alia quàm plurima, vt Senectus est morbus. Defendi Remp. adolescens. Pauper vivit lætus; Avari moriuntur miseri. Ille vocatur Antonius.

Sal. Catil. Virtus clara, æternaque habetur.

Nominativus post verbum Infinitum.

Verba Infiniti Rectum post ponite, quando
Res erit ad Rectum verbi referenda prioris.
Vt brevis esse volo. Quiuis cupit esse beatus.

Verbum personale Infiniti modi post se nominativum petit, cum res ad nominativum præcedentis verbi pertinet.

Cic. pro Marcello. Malim videri nimis timidus, quàm parùm prudens. Terent. Adelph. Meditor esse affabilis.

Si tamen Aio, Puto, aut affinia verba locantur Ap. 1.
Ante infinitum, melius stat Quartus vtrinque.

Si Verba Puto, Aio, Refero, & alia eiusdem significationis Infinitum præcedant, durior efficitur oratio, si nominativus sequatur. Lucan. lib. 9. Vtque fidem vidit sceleris, tutumque putavit, --- Iam bonus esse socer. --- Orator dixisset: Se bonum esse socerum.

Quarto infinitum præeunte, sequetur & alter Ap. 2.
Quartus: vt Insontem se vult homicida putari.

At si accusativus antecessit, & sequatur necesse est, vt Homicida vult se putari insontem. Cic. In Catil. Orat. 1. Cupio P. C. me esse clementem.

Esse infinitum, Licet adveniente, reportat Ap. 3.
Casum accusantem, vel qui sit in ordine ternus.
Vt Quibus esse probos licuit, licet esse beatis.

Infinitum

Infinitum Eſſe, accedente verbo licet, dandi, vel accuſandi caſum poſt ſe poſtulat. Cic. ad Att. lib. 1. Mihi negligenti eſſe non licet. Idem pro Corn. Balbo, Civi Romano licet eſſe Gaditanum.

Interrogationis, atque Reſponſionis conſenſus.

Quæſtio facta gradu, & Reſponſio dantur eodem,
Ni danda inferius norma præcepta reſiſtant.

Interrogatio, & Reſponſio caſu conſentiunt. Cui præceptori dediſti operam? Platoni. Cuius eſt hæc oratio? Ciceronis. Quem exiſtimas fuiſſe principem oratorum? Demoſthenem. Quo morbo fuiſti impeditus? Aſſidua febricula. Aliquando certa vocum proprietas obſtat, ut poſtea dicendum eſt.

IN CONSTRVCTIONE

Partium orationis exigentium poſt ſe caſum diſſimilem præcedenti, quæ dicitur Tranſitiva.

Genitivus poſt nomen Subſtantivum.

Si duo continues variarum nomina rerum
Fixa, unum Patrio dandum eſt: velut, Arma gigantum.

Quotieſcumque duo nomina ſubſtantiva rerum diverſarum in oratione continuantur, alterum erit genitivi caſus.

Cic. in Piſon. Supplicium eſt pœna peccati.

Mobile Fixa imitans fixa moderamina vocis Ap.
Sumit: ut, Exiguum lucri: Suprema laborum.

Adjectiva cum ſubſtantivè ponuntur, more ſubſtanti-

vorum construuntur. Cic. de Senect. Tantum cibi, & potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur.

Genit. vel Ablat. post nomen Substant.

Fixa sibi Patrium, Sextumve assumere possunt
Vocis, quæ referat laudem, aut contraria laudi,
Vt Rudis ingenij iuvenis: Rara indole Princeps.

Substantiva genitivo, vel Ablativo gaudent, qui ad laudem, vel vituperationem referatur. Cic. ad Marcel. lib. 4. Neque temonere audeo præstanti prudentia virum: neque confirmare maximi animi hominem, virumque fortissimum. Plin. lib. 7. cap. 2. Choramandarum gentem vocat Tauron silvestrem, sine voce, stridoris horrendi, hirtis corporibus, glaucis oculis, denb us caninis.

Genitivus post nomen Adjectivum.

Adjectiva, quibus Communio, Copia nobis
Significabuntur, rerumve Scientia, junctis
Ipsorum Oppositis, Patrij moderamina sumant:
Vt certus, Largus, Prudens, Incertus, Avarus,
Et Parcus, Consors, Exsors, Improvidus, Insons.

Adjectiva, quæ Scientiam, Communionem, Copiam, & his contraria significant, cum genitivo iunguntur. Vt Certus, Incertus, Improvidus futuri: Prudens, Imprudens negotij: Consors, Exsors, Insons criminis: Largus, Avarus, Prodigus, Liberalis pecuniæ.

Senec. de brev. vit. c. 3. Repete memoria tecum, quãdo certus consilij fueris. Plin. Quadrato lib. 9. Quid præsentibus confidis, incertus futurorum.

Scholium.

Scientiam, & Inscientiam significant Doctus, Gnarus,

rus, Navus, Providus, Callidus, Prudens, Solers, Præscius, Peritus, Certus, Incertus, Incautus, Ignarus, Imperitus, Imprudens, Improvidus, Nescius, Inscius, Indoctus, Rudis.

Communionem, & Contraria: Particeps, Consors, Congener, Compos, Impos, Expers, Exsors, Immunis, Insons, Insolens, Infrequens, Insuetus, Degener, Irritus, Exspes.

Copiam, & Inopiam: Dives, Dis, Largus, Liberalis, Benignus, Satur, Fœcundus, Alumnus, Prodigus, Plenus, Refertus, Onustus, Fertilis, Pauper, Egenus, Inanis, Inops, Indignus, Parcus, Avarus, Sterilis, Nudus, Vacuus, Truncus.

Ax, Ius, Osus, Idus, gradui finita rogandi
Quædam, ut Edax, Avidus, Dubius, Studiosus adhærent.
Immemor, atque Memor, Securus amastis eundem.

Item quædam in Ax, Ius, Idus, & Osus: ut Homo sui juris tenax: Cupidus novitatis: Consilij dubius: Curiosus literarum.

Adde Memor, Immemor, Securus: vt Memor beneficij, Immemor injuriæ, Securus rumorum.

Huc spectant Capax, Edax, Ferax, Fugax, Tenax, Rapax, Abstemius, Anxius, Dimidius, Innoxius, Timidus, Incuriosus, Fastidiosus, Perstudiosus, Otiosus.

Partitiva.

Partitiva sibi, Numeralia, Mobile nomen
Partitiua imitans Patrium pluralis habento.
Vt Nullus vestrûm, Pauci, Minor, Optimus, Vnus.

Partitiva, Numeralia nomina, & quæcumque adjectiva partitionem significant, genitivo multitudinis gaudent.

Cic. de Nat. 1. Elephanto belluarum nulla prudentior.
Curt. lib. 8. Octoginta Macedonum interfecerunt.
Plin. lib. 8. c. 48. Lanarum nigræ nullum colorem

imbibunt.

Partitiva sunt Alius, Aliquis, Alter, Alteruter, Nemo, Neuter, Nullus, Plerique; Quis, Quicumque. Quidam, Quilibet, Quisquis, Quivis, Quispiam, Quisquam, Quisque. Quotus: Solus, Vllus, Vnus, Vnusquisque, Vter, Vterque, Vtercumque, Vterlibet, Vtervis, & complura alia.

Numeralia sunt Vnus, Duo, Tres, Quatuor, Quinque, & cætera Cardinalia.

Ordinalia, ut Primus, Secundus, Tertius, Quartus, Quintus, cum reliquis.

Distributiva, ut Singuli, Terni, Quaterni, Quini, Seni, & quæ sequuntur.

Superlativa.

Ajectiva gradus optant quæcumque supremi
Pluralis numeri Patrium, si plurima confers
Inter se ejusdem generis, vel pluribus unum,
Vt Lapidum gemma: Rerum est pulcherrima virtus,

Si unum, vel multa cum multis ejusdem generis comparantur, utendum est Superlativo cum genitivo plurali, ut Gemmæ sunt omnium lapidum pulcherrimæ, &c.

Plin. lib. 33. cap. 1. Demosthenes summus oratorum Græciæ.

Idem lib. 22. c. 25. Sapientissima animalium esse constat, quæ fruge vescantur.

Sunt etiam Patrio numeri donanda prioris Ap. 1.
Cum Collectivo, ut Lybia mons maximus Atlas:
Et Partitiva, ut Generis quicumque Latini.

Tam superlativa, quàm Partitiva junguntur genitivo singulari nominis Collectivi, seu illius vim habentis, qualia sunt Genus, Gens, Ordo, Populus, Civitas, Italia, Græcia, pro ipsis Italis, Græcis, &c. Sal. Hist. lib. 1. Cato Romani generis disertissimus. An quisquam Clodiæ gentis, cum Pompejo Magno conferendus est?

Quando eadem Fixis casu sociantur eodem, Ap. 2.
In Genere, & Numero pariter concordia fiunt.
At genus ex patrio sumunt, cum Fixa silentur.
Vt Patrum summos, iuvenum plerosque revisi.

Tum Superlativa nomina, tum Partitiva, quæ cum suis substantivis casu cohærent, & genere, & numero cōsentiunt. Cic. de Nat. 2. Indus, qui est omnium fluminum maximus, non aqua solùm agros lætificat, sed eos etiam conserit.

Quod si nullum sit substantivum, cum genitiuo, quod attinet ad genus, consentient. Liv. ab Vrb. 1. Summi, infimique Gabinorum Sextum Tarquinium dono Deû sibi missum ducem credere.

Ex Collectivi Patrio non semper oportet, Ap. 3.
Vt genus illa sibi capiant: velut, Infimus urbis.

Si genitivus nominis sit Collectivi, non necessariò cum eo consentient Superlativa, aut Partitiva: ut Summi, infimique civitatis. Quis hujus oppidi Tarquinium excepit?

Sæpe loco Patrij Sextum gradus ille supremus, Ap. 4.
Et Partitiva Ex, E, De, sociantibus addunt.

Genitiuus tam Superlativi, quàm Partitivi in Ablativum, cum præpositione, E, vel Ex, vel De, mutari potest. Cic. pro Cluent. Publius Saturninus ex omnibus filijs natu minimus, vel, E filijs, aut De filijs omnibus natu minimus.

Nominis interdum Patrius loca summa tenentis Ap. 5.
Vertitur in Quartum præeuntibus Ante, vel Inter.
Vt Reges inter Crœsus ditissimus omnes.

Mutatur interdum genitivus Superlativi in accusativum cum præpositione Inter, vel Ante. Senec. lib. 2. Controvers. Cræsus inter Reges opulentissimus. Liv. ab Vrb. 1. Longè ante alios acceptissimus militum animis.

Gaudet, & ad proprios Positivi adjungere casus.
Et Patrium Partitivi, fuit unde propago: Ap. 6.

Maximus ut fratrum, Priamique simillimus Hector.

Superlativa præter proprium casum, admittunt etiam casum suorum positivorum. Cic. de Clar. Or. Fuit Sextus Ælius juris quidem civilis omnium peritissimus.

Admittunt & Genitivum partitionis more nominũ partitionem significantium, ut Fratrum maximus obijt. Militum plurimi interfecti sunt. Plin. lib. 9. cap. 51. Plurimi pisciũ tribus mẽsibus Aprili, Maio, Iunio pariũt.

Genitivus, vel Dativus post Nomen.

Terno, vel Patrio Similis cum stirpe fruatur:
Par quoque, Præcipuus, Proprius, cum Compare Dispar,
Conscius, Insolitus, Cognominis, atque Superstes,
Finitimus cum affinis, item Sacer, Æmulus. illis
Degener, Æqualis, Communis, & Invidus herent.

Nomina, quæ similitudinem, aut dissimilitudinẽ significant, interrogandi, vel dandi casum exigunt: ut Filius similis patris, vel patri: Cives principis, vel principi dissimiles.

Item Communis, Peculiaris, &c. Cic. de Senect. Id quidem non proprium senectutis est vitium, sed commune valetudinis, vel valetudini.

Dativus post Nomen.

Si Favor Appositis, aut Gratia, sive Voluptas,
Commoda, sive Fides, aut his adversa notantur,
Dandi habeant casum: veluti Rex gratus amicis.
Hostibus invisus: Princeps infestus avaris.

Nomina Adjectiva, quibus Commodum, Gratia, Voluptas, Favor, aut Fidelitas, & his contraria significantur, dativum poscunt, ut Consul Salutaris, perniciosus Reipublicæ: Gratus, Invisus, Jucundus, Molestus, Propitius, Infestus civibus: Fidus, Infidus imperio.

Scholium.

Commodum significant, Accommodus, Efficax, Fructuosus, Hospitalis, Hospitus, Innocuus, Innoxius, Lucrosus, Necesse, Percommodus, Potior, Peridoneus, Presentaneus, Quæstuosus, Saluber, Salutifer, Stipendiarius, Tempestivus, Vectigalis.

Incommodum, Calamitosus, Criminosus, Exitialis, Exitiosus, Fatalis, Feralis, Funebris, Funestus, Ignominiosus, Importunus, Incongruens, Incommodus, Inefficax, Infaustus, Inhospitus, Inopportunus, Insaluber, Insidiosus, Lethalis, Maleficus, Malignus, Mortifer, vel Mortiferus, Nefastus, Nocivus, Noxius, Periculosus, Perincommodus, Perniciosus, Pernoxius, Pestifer, Sævus, Subdolus, Terribilis, Truculentus, Trux, Veneficus, Violentus.

Voluptatem, Amœnus, Blandus, Dulcis, Iucundus, Suavis.

Contrarium, Acerbus, Peracerbus, Acidus, Ingratus, Injucundus, Insuavis, Molestus.

Gratiam, Acceptus, Carus, Comis, Decorus, Gratiosus, Gratus, id est acceptus, Sacer, Sanctus, Sacrosanctus, Speciosus.

Contrarium, Absonus, Absurdus, Indecorus, Ingratus, i. non acceptus, Invisus, Malevolus, Odiosus, Onerosus.

Favorem, Amicus, Benevolus, Benignus, Æquus, Familiaris, Faustus, Felix, Festus, Honorificus, Intimus, Lenis, Magnificus, Mansuetus, Mitis, Modestus, Morigerus, Perbenevolus, Perhonorificus, Popularis, Præsto, Propinquus, Propitius, Prosper, Secundus, id est, Prosper, Studiosus.

Contr. Adversarius, Adversus, Aversus, Contrarius, Crudelis, Dirus, Diversus, Feras, Impervius, Inac-

Inaccessus, Iniquus, Infensus, Infestus, Inofficiosus, Iratus, Malevolus, Offensus, Prægravis, Præposterus, Severus, Sinister, Superbus.

Fidelitatem, & Contrarium: Fidus, Infidus: Fidelis, infidelis: Religiosus, pro fideli.

Æqualitatem, & Inæqualitatem. Æqualis, Inæqualis: Æquus; Æquilibris: Par, Impar, Suppar, Dispar.

Alia etiam complura dativo gaudent; ut Acclinis, Acclivis, Augustus, Antiquior, id est, potior, & Antiquissimus, id est, potissimus, Arduus, Assiduus, Audiens, id est, Obediens, Congruus, Citimus; Consequens, Conspicuus, Contiguus, Continens, Continuus, Credulus, Dissentaneus, Docilis, Evidens, Externus, Impunis, Inficiens, Informis, Inexpertus, Infamis, Inobsequens, Inquietus, Medius, Naturalis, Novus, Obliquus, Obscurus, Perspicuus, Promiscuus, Ridiculus, Solemnis, id est solitus, Socius, Superfluus, Supervacaneus, Surdus, Suspectus, Vtilis, Vltimus.

In bilis, adsciscunt dandi Verbalia casum,
Addita passive, ut Nulli penetrabile pectus.

Verbalia etiam in Bilis dativo gaudent, cùm in passiua significatione sumuntur, ut Penetrabilis, Amabilis, Optabilis. Cic. Phil. 7. Pax omnibus bonis fuit optabilis.

Hunc, & Inæqualis, Vicinus, & Obvius, Impar,
Discolor, Absurdus, Supplex, Obnoxius, Æquus,
Pervius, ac Discors, & Censentaneus optant.
Ex Con pauca etiam composita, ut Consona, Concors,
Gens, & Confinis, Contermina, Concolor, Indis.

Præterea dativum exigunt Inæqualis, Obvius, &c. Cic. Att. lib. 6. Tu fac, ut mihi tuæ literæ volent obviæ.

Item nonnulla, quæ ex propositione Con, componuntur, ut illa, Consonus, Concors, &c. Plin. l. 13. c. 14. Æthiopia Ægypto contermina.

Dativus, vel Accusativus, cum præp. Ad post nomen.

Ternum, vel Quartum voce. A.D, Comitante reservant,
Proximus, Intentus, Facilis, Maturus, & Aptus.
*Commodus, & Proprior: tū Habilis * cum Pignore, Prōptus.*
*Opportunus, Opus, tum Natus, Idoneus, unde. **Inhabilis.
Pronus, & Assuetus dices, Propensus ad arma:
Utilis, Appositus, Proclivis, Inutilis armis.

Accomodatus, Appositus, Habilis, Inhabilis huic rei, vel ad hanc rem, & sic in cæteris.
Cic. in Pison. Ille gurges, atq; heluo natus abdomini suo. Idem de Clar. Orat. Pompejus vir ad omnia summa natus.

Accusativus, vel Ablativus post nomen.

Mobile mensura Quartum, Sextumuè reposcit.
Ut Septem scrobs alta pedes, & lata duobus.

Adjectiva, quibus generalis dimensio significatur, accusativum, vel ablativum casum postulant, qui certam mensuram significet. Cato de Re rust. c. 18. Trabem planam imponito, latam pedes duos, crassam pede uno.

Ablativus, vel genitivus post nomen.

Vult Patrium, Sextumuè Ferax, Opulentus, Inanis,
Indigus, Immunis, Sterilis, Fœcundus, Egenus,
Et Truncus, Dis, atq; Potens, Alienus, Onustus,
Exul, & Effœtus, Profugus Satur, atq; Peritus,
Integer, atq; Frequens, Dignus, cum Compote Nudus,
Praque potens, Expers, Vacuus, tum Fertilis, Uber,
Tum Liber, Doctus, Validus, cum Divite Plenus. *Copiosus
Atq; Refertus, Inops, quod (*) Copia gignit, & Orbus.

Hæc Opus, Indignus, Fatus cū Macte notabis,
Lætus, & Extorris potiùs donanda Latino.

Genitivum, vel ablativum sine præpositione exigunt, Ferax, &c. Cic. 1. de Orat. Omnia plena consiliorū, inania verborum videmus. Idem Att. 2. Nulla abs te epistola per hos dies inanis aliqua re utili, & suavi venerat.

Opus nomen adjectivum accedente verbo substantivo, ablativum postulat, Indignus, &c. ablativo frequentius adhærent, quàm genitivo. Cic. Att. lib. 12. Apud Terentiam, gratia opus est nobis, & tua auctoritate.

Sæpe etiam nomen Opus, cum substantivis adjectivorum more consentit, nec tamen in casus declinatur. Cic. Att. 6. Dices nūmos mihi opus esse ad apparatum triumphi.

Ablativus sine præp. post Nomen.

Fretus amat Sextum, Locuples, Oriundus, Amœnus,
Præditus, & Cassus, Gravidus, Contentus, Opimus,
Defectus, Captus, Gravis, Infœcundus, & unum. Eruditus.
Quod parit Erudio: genitumq́; à voce Libutus. Delibutus.

Fretus, Eruditus, Delibutus, &c. ablativo contenta sunt: Sal. Jug. Sylla literis Græcis, ac Latinis doctissimè eruditus.

Ablativus cum præp. A, vel Ab.

Ordinis accipiant Sextum Numeralia, junctis
A, vel Ab. Extorris, Nudus, Diversus easdem
Incautus, Fugitivus amant. Innoxius, Exul,
Aversus, securus, Inops, Alienus, & Orbus,
Integer, atque Alius cum Degener: adjice Purus,
Castus, & Immunis, Vacuus, cum Sospite, Liber,
Absonus, ac Tutus, Profugus: velut, Exul ab urbe,
Liber ab insidijs, Non hospes ab hospite tutus.

Adjectiva Diversitatis, & Numeralia Ordinis, ablativum, cum præposit. A, vel Ab, admittunt, ut Primus, Secundus, Diversus, Alienus. Item Extorris, Nudus, &c.

Cic. Acad. 4. Certa cum illo, qui à te totus diversus est.

Hirt. bel. Alex. Sacerdos majestate, & potentia secundus à Rege.

Comparativa.

Si duo cujusvis generis, vel plurima confers,
Quæ generis sint diversi, dignabere Sexto
Collativa gradu, ut Majora laboribus extant
Præmia: Virtus est omni pretiosior auro.

Comparativo utimur cum ablativo, quando vel plura diversi generis comparantur.

Cic. in Catil. Or. 1. Luce sunt clariora nobis tua cōsilia.

Vel cum duo ejusdem, aut diversi generis conferuntur.

Cic. ad Oct. Quæ non posterior dies acerbior priore populo Romano illuxit?

Senec. Thyest. Nulla vis major pietate vera est.

Si, Quàm interveniat, rectè gradus ille Latinus Ap. 1.
In casum migrare potest, quem verba reposcunt:
Ut nihil horridius vidi, quàm bella draconum.

Ablativus Comparativi intercedente conjunctione, Quàm, mutari potest in casum verbo congruentem.

Terent. in Phorm. Ego hominem callidiorem vidi neminem, quàm Phormionem.

Partitivi etiam Patrios, ut cætera poscunt Ap. 2.
Mobilia: ut Iuvenum longè vicêre minores.
Ex, E. Cum Sexto sed habere frequentius optant.

Comparativa, quemadmodum, & cætera adjectiva, cum partitionem adsignificant, genitivum desiderant.

Horat. in Arte. O maior juvenum.

Auctores tamen sæpiùs ablativo utuntur cum præpositione E, vel Ex.

Plin. *ad Canin. lib. 3.* Minorem è liberis duobus amisit.

Collativa

Misereor interdum dandi casum postulat. *Senec. lib. 1. Controvers.* Misereor tibi puella.

Vel Patrium Reminiscor habet vel suscipe Quartum:
Obliviscor item Memini, verbumque Recordor.
Et Sextum, Memini, cum De: cui junge Recordor.

Obliviscor, Recordor, Reminiscor, Memini, pro Recordor, tum genitivum, tum accusativum postulant. Curt. lib. 7. Stultum est eorum meminisse, propter quæ tui obliviscaris.

Cic. de Senec. Omnia, quæ curant senes, meminerunt.

Recordor etiam, & Memini, pro Recordor, cum ablativo, & præpositione De, junguntur. Cic. pro Planco. De illis lacrymis recordor, quas pro me sæpe, & multum profudistis. Idem Att. 15. Meminero de omnibus, quæ te velle suspicor.

Memini etiam pro Mentionem facio tum genitivo, tum ablat. cum eadem præp. De, copulatur. Quint. lib. 11. De quibus multi meminerunt.

Dativus post Verbum.

Sum modo dandi uni, geminis modo casibus hæret:
Vt Decus est Vrbi Cicero: Catilina pudori.

Sum modò Dativum unum habet, modò duos. Terent. Adelph. Natura tu illi pater es, consiliis ego. Cic. Verr. Nemini meus advetus labori, aut sumptui fuit.

Cum Favor, Auxilium, Studium, seu Commoda verbis
Significantur, erunt gradui conformia dandi.
Hoc, & Adulandi gaudent, & verba Nocendi:
Vt Studeo, Faveo, Noceo, Suffragor, Adulor,
Consulo, Subscribo, Medeor, Vaco, Detraho, Palpor;
Adijce Confido cum Sufficit, Hæreo, Nubo.
In, vel Ad, Incumbo, Quarto sociante, reposcit
Sæpius; interdum poscit sibi jure Dativum.

Excep.

Verba, quæ Auxilium, Adulationem, Commodum, Incommodum, Favorem, Studium significant, dandi

casum postulant, ut Auxilior, Adulor, Commodo, Incommodo, Faveo tibi, Studeo Philosophiæ.

Incumbo cùm ad studium refertur, accusativum cum præpositione, In, vel Ad, postulat, ut Incumbo in studium Philosophiæ, literarum, &c. Incumbo ad laudem, ad salutem, ad perniciem Reipublicæ.

Item dandi casum, ut Incumbere alicui curæ, cogitationi, &c. Quintil. Declam. 6. Ei labori incumbere oportet, ubi effectus promittitur.

Scholium.

Auxilium significant Auxilior, Opitulor, Patrocinor, Subvenio, Succurro, Medeor, Medicor.

Adulationem, Adulor, Assentor, Blandior, Lenocinor, Palpor, Subparasitor.

Commodum, Commodo, Consulo, Provideo, Prospicio, Caveo, Metuo, Timeo.

Incommodum, Doleo, Displiceo, Incommodo, Detraho, Impono, Insulto, Illudo, Insidior, Irascor, Malecupio, Maledico, Malefacio, Malevolo, Noceo, Officio, Obtrecto, Subirascor, Succenseo.

Studium, Studeo, Vaco.

Favorem, Faveo, Studeo, Arrideo, Assentio, vel Assentior, Accedo tibi, & tuæ sententiæ adstipulor, Benefacio, Benignefacio, Benecupio, Benedico, Benevolo, Consentio, Subscribo, Suffragor.

Præcipiens Iubeo mandata facessere Ternum Ap. 1.
Accipe, significans aliquid decernere, Quartum.

Iubeo pro præcipio, sive Impero, cum dativo jungitur. Cæs. b. Civil. 3. Militibus suis jussit, ne qui eorum violarentur.

Jubeo cum accusativo significat decernere, statuere, creare. Cic. de Leg. 1. Lex jubet ea, quæ facienda sunt, prohibetque contraria. Apud eundem, jubere legem, idest, statuere. Jubere Consulem, id est, creare.

Consulit ille tibi, qui vitæ incommoda tollit :
Consiliumque petit, qui consulit arte peritum.

Consulo tibi, hoc est, Prospicio tibi, non Consilium do. Cic. in Catil. Orat. 4. Consulite vobis, prospicite patriæ.

Consulo te, idest, Consilium à te peto. Cic. Verr. 2. Nunc ego Judices jam vos consulo, quid mihi faciendũ putetis.

Sum, tua progenies coluit numerosa Dativum,
Excepto Possum: *Casu donentur eodem,*
Quæ dant Obsequium, Parent, Famulantur, & Obstant,
Vt Placeo, Ancillor, Refragor, Obedio, Cedo,
Servio, Morigeror, Reclamo, Ausculto, Resisto.

Dativo item adhærent composita ex verbo Sum, & quæ Obsequium, Obedientiam, Submissionem, Repugnantiam significant, ut Prosum, Obsequor, Obtempero, Servio, Repugno tibi. Cic. de Off. lib. 2. Contemnuntur ij, qui nec sibi, nec alteri prosunt.

Quæ ex verbo Substantivo componuntur, sunt hæc: Absum, Adsum, Desum, Insum, Intersum, Obsum, Præsum, Prosum, Subsum, Supersum, quæ & alios casus possunt admittere accedente præpositione.

Obsequium significant Inservio, Indulgeo, Morigeror, Obsecundo, Obsequor, Placeo, Satisfacio.

Obedientiam, Ausculto, Obedio, Obtempero, Pareo.

Submissionem, Ancillor, Famulor, Servio, Cedo.

Repugnantiam, Adversor, Interdico pro Repugno, Obsto, Obsisto, Obstrepo, Reluctor, Repugno, Resisto, Reclamo, Refragor.

Postulat Eventus verbum quodcumque Dativum.

Dandi præterea casum desiderant, quæ eventum significant, ut Accidit, Cadit, Contingit, Evenit, Obuenit, Obtingit. Cic. ad Q. fr. lib. 1. A te mihi omnia semper honesta, & jucunda ceciderunt.

Ejusdem generis sunt Incidit, Cedit, Succedit, Benevertit, Malevertit, Vsuvenit.

Hunc libet, atque Licet, Liquet, Expedit, addere Ternum
Verba solent: similisque nota quæcumque dabuntur.

Item, Libet, Licet, Liquet, Expedit, & quæ sunt generis ejusdem. Terent. Adelph. Facite quod vobis libet.

Generis ejusdem sunt Competit, Conducit, Constat, Dolet, Suppetit, Præstat, Placet, Restat, Superat pro Suppetit, Suppeditat itidem pro Suppetit, Stat, Sedet pro Placet.

Multa sibi Ternum Neutris oriunda capessunt
Con, Ad, In, appositis, Ob, Præ, Sub, & Inter: ut Insto,
Præsideo, Obrepo, Subeo, Adno, Interfluo, Consto.

Multa denique ex verbis neutris, & præpositionibus Ad, Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub, dandi casum sibi assumunt: ut Assurgo, Consentio, Immineo, Illachrymo, Intervenio, Obversor, Præluceo, Succumbo. Cic. pro Sest. Mihil ante oculos obversatur Reip. dignitas.

Scholium.

Huc spectant Acclamo, Accedo, Accresco, Accubo, Accumbo, Accurro, Acquiesco, Adequito, Adhæreo, Adhæresco, Adjaceo, Adnascor, Adno, Adnato, Adnitor, Adrepo, Adspiro, Adstipulor, Adsto, Adstrepo, Advenio, Adversor, Advolo, Advolito, Affluo, Affulgeo, Agnascor, Alluceo, Alludo, Annuo, Appareo, Applaudo, Arrideo, Asservio, Assisto, Assuesco, Assulto Assurgo.

Coco, Cohæreo, Collimitor, Colluceo, Commigro, Commodo, Commorior, Communico, Complaceo, Concedo pro Cedo, Concino, Condico, Confido, Congratulor, Congredior, Congruo, Conniveo, Concurro, Consentio, Consido, Consilio, Consono, Consto, Constrepo, Consuesco, Convenio, Convivo.

Illaboro, Illachrymo, Illachrymor, Illuceo, Illucesco, Illudo, Immineo, Immorior, Immoror, Impendeo, Impetito, Impono pro Decipio, Imprecor, Incido, Inclamo, In-

Incumbo, Incurro, Incurso, Indormio, Indulgeo, Inerro, Influo, Ingemo, Ingemisco, Ingruo, Inhæreo, Inhæresco, Inhio, Innascor, Innato, Inno, Innitor, Innotescor, Inolesco, Insenesco, Insilio, Insono, Inspuo, Insto, Insudo, Insuesco, Inuigilo, Insulto, Inveterasco, Involo, Irrepo.

Intercedo, Intercurro, Interdico, Interfluo, Interiaceo, Interloquor, Interluceo, Internascor, Intervenio.

Obambulo, Obequito, Oberro, Objaceo, Obirascor, Oblatro, Obloquor, Obluctor, Obnascor, Oboleo, Oborior, Obrepo, Obsidior, Obsono, Obtrecto, Obuersor, Obuio, Occurro, Occurso, Occursito, Opploro.

Præcaveo, Præcello, Prægredior, Præluceo, Præludo, Præmetuo, Præmoderor, Præniteo, Præcino, Præsideo, Præsulto, Prætimeo, Prævaricor.

Subeo, Subiaceo, Subinuideo, Subirascor, Sublandior, Suboleo, Subrepo, Subservio, Succenseo, Succino, Succlamo, Succumbo, Succurro.

Dativus, vel Accusativus post verbum.

Hæc modò Donandi casum, modò nectere Quartum
Anteeo, Præstolor amant, Attendere, Præsto,
Illudo, Præeo, Præcurro, Incessit, utrumque
Ex ante, & Cedo, Verto, Sto juncta requirunt.

Antecedo, & Anteeo, Antecello, Anteverto, Antesto, &c. Dandi. vel Accusandi casum admittunt. Cic. de Fin. lib. 4. Virtus tantùm præstat cæteris rebus, ut dici vix possit. Liv. bel. Ma. 7. Robore navium, & virtute militum Romani Rhodios præstabant.

Interdico.

Quartum Interdico gaudet superaddere Terno,
Vel Sextum: exprimiturque gradu persona Dativo.

Interdico singulare est, nam præter dativum, ablativum habet, vel accusativum.

Cæs. bel. Gal. 1. Ariovistus omni Gallia Romanis interdixit. Val. Max. lib. 2, c. 2. Interdixit ei convictum hominum.

Ablativus post Verbum.

Sum tibi vel Laudis, vel qui contraria Laudi
Significet, casus sextus, vel Patrius esto.

Sum ablativum petit significantem laudem, vel vituperationem. Interdum etiam genitivum.
Cic. Lentulo lib 1. Tu fac animo forti, magnoque sis. Idem in Rul. Quem vestrum tam tardo ingenio fuisse putavit. Idem pro Sext. Nimium me timidum, nullius animi fuisse confiteor.

Ablativus.

Vult Sextum Indigeo, Careo, Vaco, Victito, Vescor,
Vivo, Supersedeo, Potior, Delector, Abundo,
Mano, Redundo, Fluo, Scateo, Fruor, atq; Laboro,
Consto, Egeo, Valeo, Possum, Sto, Pendeo, Sudo.
Fido, Facesso, Pluit, cum Diffluo, Lætor, Inundo,
Glorior, Oblector, Vigeo: tum Polleo, Nitor,
Affluo, tum Cedo, tum Exubero, Gaudeo, Fungor,
Floreo, Deficio, Confido, Periclitor, Vtor.

Hæc etiam ablativo gaudet, ut Egere tempore: Indigere pecunia: Facessere urbe, idest, Discedere: Periclitari capite: Cedere possessione.

Rursum Egeo, Indigeo Patrium, Potiorq; resumunt.
His Potior, Vescor, Fungor, Pluit, adijce Quartum.

Egeo, Indigeo, Potior etiam casum interrogandi admittunt. Cic. Phil. 6. Hoc bellum indiget celeritatis.
Potior, Vescor, Fungor, Pluit non recusant accusandi casum. Plin. lib. 10. cap. 38. Aves nonnullæ vescuntur ea, quæ rapuêre pedibus.

Sæpe ablativum partis Neutralia sumunt. Ap. 3.

Quem solet in Quartum vates mutare frequenter.
Ut pendes animo. Totus tremis ossa pavore.

Neutra sæpe ablativum admittunt significantem partē. Cic. lib. 2. de Orat. In principijs dicendi tota mente, atq; omnibus artubus contremisco.

Hoc genere loquendi frequentiùs utuntur Poetæ, qui ablativum etiam in accusativum mutare consueverunt. Horat. Epist. 1. —animoque, & corpore torpet. Virg. Georg. 3. Stare loco nescit, micat auribus, & tremit artus.

DE COSTRVCTIONE VERBI ACTIVI.

Omnia, quæ Quarto gaudent, Activa vocentur,
Sive per activæ varientur tempora: voce
Sive ea passivâ flectantur, ut Augeo, Lædo,
Novi, Odi, Iuvat, atq; Decet, Depascor, & Hortor.

Verbum Activum, vel potiùs Accusativum, cujuscumque id demum terminationis sit, post se accusandi casum postulat, sive finiatur in O, ut Augeo, Lædo; sive in Or, qualia sunt Communia, & complura Deponentia, ut Hortor, Imitor, Amplector, Consequor, Depascor, Admiror: sive in I, ut Novi, Odi, Cœpi: sive in T, qualia sunt Decet, Dedecet, Juvat, Delectat: ut Deum cole. Imitare Divos. Amplectere virtutem. Admiror ingenij acumen. Novi animi tui moderationem. Non decet ingenuum puerum scurrilis jocus.

Verba etiam Neutra, cùm rem verbi significāt, ut Vivo vitam, Eo viam, Pugno pugnam. Et quædam alia, ut Horreo crimen, Stomachor omnia.

Hæc postremā Vivo, Eo, pugno, Horreo, Stomachor,

&

& similia tantisper activa cēsentur, dum accusandi casum sibi vendicant.

Genitivus præter Accusativum.

Accuso, Absolvo, Damno cum fratribus optant
Criminis, aut Pœnæ Patrium superaddere Quarto.
Arguo te sceleris; Convinco, Coarguo furti.
Dicimus: Arcesso capitis, vel Defero Brutum:
Incuso, Insimulo, Condemno, aut Postulo cædis:
Criminis Infamo, seu Adstringo, vel Alligo furem.

Verba Accusandi, Absolvendi, Damnandi, potissimùm Accuso, Arcesso, Arguo, &c. præter accusativum, genitivum admittunt, qui pœnam, criménue certum, aut incertum significet. Cic. pro C. Rab. An non intelligis quales viros summi sceleris arguas? Terent. Eunuch. Hic furti se alligat.

Criminis in Sextum, cum De, gradus ille rogandi
Vertitur in paucis. De cæde Accuso Milonem,
Appello, Absolvo, dices, ac Defero, Damno,
Arguo, Condemno: De crimine Postulo Verrem.

Genitivus Criminis maximè cum his verbis Accuso, Arguo, Defero, &c. in ablativum cum præpositione, De, mutari potest. Cic. Att. lib. 1. Non committam posthac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis.

EXCEPTIO.

Omnibus hoc nomen sine De, licet addere Crimen,
Et Caput in Sexto, cum Plectere, Punio, Damno.

Hoc tamen nomen, Crimen, ablativo sine præpositione plerumque effertur. Cic. Curioni lib. 2. Si iniquus es in me judex, condemnabo eodem ego te crimine.

Dicimus etiam, Capite aliquem damnare, punire, plectere.

Absolvo, Adstringo, cum Libero, & Alligo, Multo,

Hæc Opus, Indignus, Fatus cũ Macte notabis,
Lætus, & Extorris potiùs donanda Latino.

Genitivum, vel ablativum ſine præpoſitione exigunt, Ferax, &c. Cic. 1. de Orat. Omnia plena conſiliorũ, inania verborum videmus. Idem Att. 2. Nulla abs te epiſtola per hos dies inanis aliqua re utili, & ſuavi venerat.

Opus nomen adjectivum accedente verbo ſubſtantivo, ablativum poſtulat, Indignus, &c. ablativo frequentius adhærent, quàm genitivo. Cic. Att. lib. 12. Apud Terentiam, gratia opus eſt nobis, & tua auctoritate.

Sæpe etiam nomen Opus, cum ſubſtantivis adjectivorum more conſentit, nec tamen in caſus declinatur. Cic. Att. 6. Dices nũmos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi.

Ablativus ſine præp. poſt Nomen.

Fretus amat Sextum, Locuples, Oriundus, Amœnus,
Præditus, & Caſſus, Gravidus, Contentus, Opimus,
Defectus, Captus, Gravus, Infœcundus, & unum. Eruditus.
Quod parit Erudio: genitumq́; à voce Libutus. Delibutus.

Fretus, Eruditus, Delibutus, &c. ablativo contenta ſunt: Sal. Jug. Sylla literis Græcis, ac Latinis doctiſſimè eruditus.

Ablativus cum præp. A, vel Ab.

Ordinis accipiant Sextum Numeralia, junctis
A, vel Ab. Extorris, Nudus, Diverſus eaſdem
Incautus, Fugitivus amant, Innoxius, Exul,
Averſus, ſecurus, Inops, Alienus, & Orbus,
Integer, atque Alius cum Degener: adjice Purus,
Caſtus, & Immunis, Vacuus, cum Soſpite, Liber,
Abſonus, ac Tutus, Profugus: velut, Exul ab urbe,
Liber ab inſidijs, Non hoſpes ab hoſpite tutus.

Adje-

Adjectiva Diversitatis, & Numeralia Ordinis, ablativum, cum præposit. A, vel Ab, admittunt, ut Primus, Secundus, Diversus, Alienus. Item Extorris, Nudus, &c.

Cic. Acad.4. Certa cum illo, qui à te totus diversus est.

Hirt.bel.Alex. Sacerdos majestate, & potentia secundus à Rege.

Comparativa.

Si duo cujusvis generis, vel plurima confers,
Quæ generis sint diversi, dignabere Sexto
Collativa gradu, ut Majora laboribus extant
Præmia: Virtus est omni pretiosior auro.

Comparativo utimur cum ablativo, quando vel plura diversi generis comparantur.

Cic. in Catil. Or. 1. Luce sunt clariora nobis tua cõsilia.

Vel cum duo ejusdem, aut diversi generis conferuntur.

Cic. ad Oct. Quæ non posterior dies acerbior priore populo Romano illuxit?

Senec. Thyest. Nulla vis major pietate vera est.

Si, Quàm interveniat, rectè gradus ille Latinus Ap. 1.
In casum migrare potest, quem verba reposcunt:
Ut nihil horridius vidi, quàm bella draconum.

Ablativus Comparativi intercedente conjunctione, Quàm, mutari potest in casum verbo congruentem.

Terent. in Phorm. Ego hominem callidiorem vidi neminem, quàm Phormionem.

Partitivi etiam Patrios, ut cætera poscunt Ap. 2.
Mobilia: ut Iuvenum longè vicêre minores.
Ex, E. Cum Sexto sed habere frequentius optant.

Comparativa, quemadmodum, & cætera adjectiva, cum partitionem adsignificant, genitivum desiderant.

Horat. in Arte. O maior juvenum.

Auctores tamen sæpiùs ablativo utuntur cum præpositione E, vel Ex.

Plin. *ad Canin. lib.* 3. Minorem è liberis duobus amisit.

Interërit Patrio, & verbum Est, potiuntur eodem.

Sum genitivum petit, cum possessionem significat. Cic. ad Cælium. lib. 2. Jam me Pompeij totum esse scis. Aut ad aliquid pertinere. Idem de Off. lib. 1. Adolescentis est, maiores natu vereri.

Item hæc duo Interest, & Refert. Idem de Finib. lib. 2. Interest omnium rectè facere.

Hos etiam Intererit, Refert assumite casus,
Nempe Mea, atq; Tua, Nostra: superaddite Vestra,
Atq; Sua. Cuja Intererit, vel cujus habeto. Meum est
Proquibus Est, verbum, neutralia sumat eorum. Tuū, &c.

Interest, & Refert hos ablativos habent Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra.

Cuja & cujus interest etiam Latinè dicitur. Cic. Tironi lib. 16. Et tua, & mea maximè interest te valere.

Verbum Est, pro ablativis Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra habet Meum, Tuum, Suum, Nostrum, Vestrum. Cic. Cæcinæ lib. 6. Puto esse meum, quid sentiam exponere.

Intererit, Refert gradus habuêre rogandi, Ap.
Ex Magnum, Parvum, Tantum, Quantumq; profectos,
Cætera supplentur per nuda adverbia tantùm.

Magnum, Parvum, Tantum, Quantum junguntur in genitivo, cum verbis Interest, & Refert. Cic. ad Tit. lib. 16. Magni ad honorem nostrum interest, quàm primùm ad Vrbem me venire.

Cætera hujusmodi per adverbium adduntur, ut Plurimùm interest, Maximè refert, Nihil interest. Cic. Tusc. 1. Theodori nihil interest, humi ne, an sublimè putrescat.

Dic rerum Satago, dic & Miserere laborum:
Et Miserere animo, dices, indigna ferenti.

Misereor, Satago genitivum casum adsciscunt. Cic. Att. lib. 4. Qui misereri mei debent, non desinunt invidere. Terent. Heaut. Clinia suarum rerum satagit.

Mise-

Misereor interdum dandi casum postulat. *Senec. lib. 1. Controverſ.* Miſereor tibi puella.

Vel Patrium Reminiſcor habet vel ſuſcipe Quartum:
Obliviſcor item Memini, verbumque Recordor.
Et Sextum, Memini, cum De: cui junge Recordor.

Obliviſcor, Recordor, Reminiſcor, Memini, pro Recordor, tum genitivum, tum accuſativum poſtulant. Curt. lib. 7. Stultum eſt eorum meminiſſe, propter quæ tui obliviſcaris.

Cic. de Senec. Omnia, quæ curant ſenes, meminerunt.

Recordor etiam, & Memini, pro Recordor, cum ablativo, & præpoſitione De, junguntur. Cic. pro Planco. De illis lacrymis recordor, quas pro me ſæpe, & multum profudiſtis. Idem Att. 15. Meminero de omnibus, quæ te velle ſuſpicor.

Memini etiam pro Mentionem facio tum genitivo, tum ablat. cum eadem præp. De, copulatur. Quint. lib. 11. De quibus multi meminerunt.

Dativus poſt Verbum.

Sum modo dandi uni, geminis modo caſibus hæret!
Vt Decus eſt Vrbi Cicero: Catilina pudori.

Sum modò Dativum unum habet, modò duos. Terent. Adelph. Natura tu illi pater es, conſilijs ego. Cic. Verr. Nemini meus advetus labori, aut ſumptui fuit.

Cum Favor, Auxilium, Studium, ſeu Commoda verbis
Significantur, erunt gradui conformia dandi.
Hoc, & Adulandi gaudent, & verba Nocendi:
Vt Studeo, Faveo, Noceo, Suffragor, Adulor.
Conſulo, Subſcribo, Medeor, Vaco, Detraho, Palpor;
Adijce Conſido cum Sufficit, Hæreo, Nubo.
In, vel Ad, Incumbo, Quarto ſociante, repoſcit Excep.
Sæpius; interdum poſcit ſibi jure Dativum.

Verba, quæ Auxilium, Adulationem, Commodum, Incommodum, Favorem, Studium ſignificant, dandi caſum

casum postulant, ut Auxilior, Adulor, Commodo, Incommodo, Faveo tibi, Studeo Philosophiæ.

Incumbo cùm ad studium refertur, accusativum cum præpositione, In, vel Ad, postulat, ut Incumbo in studium Philosophiæ, literarum, &c. Incumbo ad laudem, ad salutem, ad perniciem Reipublicæ.

Item dandi casum, ut Incumbere alicui curæ, cogitationi, &c. Quintil. Declam. 6. Ei labori incumbere oportet, ubi effectus promittitur.

Scholium.

Auxilium significant Auxilior, Opitulor, Patrocinor, Subvenio, Succurro, Medeor, Medicor.

Adulationem, Adulor, Assentor, Blandior, Lenocinor, Palpor, Subparasitor.

Commodum, Commodo, Consulo, Provideo, Prospicio, Caveo, Metuo, Timeo.

Incommodum, Doleo, Displiceo, Incommodo, Detraho, Impono, Insulto, Illudo, Insidior, Irascor, Malecupio, Maledico, Malefacio, Malevolo, Noceo, Officio, Obtrecto, Subirascor, Succenseo.

Studium, Studeo, Vaco.

Favorem, Faveo, Studeo, Arrideo, Assentio, vel Assentior, Accedo tibi, & tuæ sententiæ adstipulor, Benefacio, Benignefacio, Benecupio, Benedico, Benevolo, Consentio, Subscribo, Suffragor.

Præcipiens Iubeo mandata facessere Ternum Ap. I.

Accipe, significans aliquid decernere, Quartum.

Iubeo pro præcipio, sive Impero, cum dativo jungitur. Cæs. b. Civil. 3. Militibus suis jussit, ne qui eorum violarentur.

Jubeo cum accusativo significat decernere, statuere, creare. Cic. de Leg. I. Lex jubet ea, quæ facienda sunt, prohibetque contraria. Apud eundem, jubere legem, idest, statuere. Jubere Consulem, id est, creare.

Consulit ille tibi, qui vitæ incommoda tollit :
Consiliumque petit, qui consulit arte peritum.

Consulo tibi, hoc est, Prospicio tibi, non Consilium do. Cic. in Catil. Orat. 4. Consulite vobis, prospicite patriæ,

Consulo te, idest, Consilium à te peto. Cic. Verr. 2. Nunc ego Judices jam vos consulo, quid mihi faciendũ putetis.

Sum, tua progenies coluit numerosa Dativum,
Excepto Possum:, *Casu donentur eodem,*
Quæ dant Obsequium, Parent, Famulantur, & Obstant,]
Ut Placeo, Ancillor, Refragor, Obedio, Cedo,
Servio, Morigeror, Reclamo, Ausculto, Resisto.

Dativo item adhærent composita ex verbo Sum, & quæ Obsequium, Obedientiam, Submissionem, Repugnantiam significant, ut Prosum, Obsequor, Obtempero, Servio, Repugno tibi. Cic. de Off. lib. 2. Contemnuntur ij, qui nec sibi, nec alteri prosunt.

Quæ ex verbo Substantivo componuntur, sunt hæc: Absum, Adsum, Desum, Insum, Intersum, Obsum, Præsum, Prosum, Subsum, Supersum, quæ & alios casus possunt admittere accedente præpositione.

Obsequium significant Inservio, Indulgeo, Morigeror, Obsecundo, Obsequor, Placeo, Satisfacio.

Obedientiam, Ausculto, Obedio, Obtempero, Pareo.

Submissionem, Ancillor, Famulor, Servio, Cedo.

Repugnantiam, Adversor, Interdico pro Repugno, Obsto, Obsisto, Obstrepo, Reluctor, Repugno, Resisto, Reclamo, Refragor.

Postulat Eventus verbum quodcumque Dativum.

Dandi præterea casum desiderant, quæ eventum significant, ut Accidit, Cadit, Contingit, Evenit, Obuenit, Obtingit. Cic. ad Q. fr. lib. 1. A te mihi omnia semper honesta, & jucunda ceciderunt.

Ejusdem generis sunt Incidit, Cedit, Succedit, Benevertit, Malevertit, Vsuvenit.

Hunc libet, atque Licet, Liquet, Expedit, addere Ternum
Verba solent: similisque nota quæcumque dabuntur.

Item, Libet, Licet, Liquet, Expedit, & quæ sunt generis ejusdem. Terent. Adelph. Facite quod vobis libet.

Generis ejusdem sunt Competit, Conducit, Constat, Dolet, Suppetit, Præstat, Placet, Restat, Superat pro Suppetit, Suppeditat itidem pro Suppetit, Stat, Sedet pro Placet.

Multa sibi Ternum Neutris oriunda capessunt
Con, Ad, In, appositis, Ob, Præ, Sub, & Inter: ut Insto,
Præsideo, Obrepo, Subeo, Adno, Interfluo, Consto.

Multa denique ex verbis neutris, & præpositionibus Ad, Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub, dandi casum sibi assumunt: ut Assurgo, Consentio, Immineo, Illachrymo, Intervenio, Obversor, Præluceo, Succumbo. Cic. pro Sest. Mihi ante oculos obversatur Reip. dignitas.

Scholium.

Huc spectant Acclamo, Accedo, Accresco, Accubo, Accumbo, Accurro, Acquiesco, Adequito, Adhæreo, Adhæresco, Adjaceo, Adnascor, Adno, Adnato, Adnitor, Adrepo, Adspiro, Adstipulor, Adsto, Adstrepo, Advenio, Adversor, Advolo, Advolito, Affluo, Affulgeo, Agnascor, Alluceo, Alludo, Annuo, Appareo, Applaudo, Arrideo, Asservio, Assisto, Assuesco, Assulto Assurgo.

Coëo, Cohæreo, Collimitor, Colluceo, Commigro, Commodo, Commorior, Communico, Complaceo, Concedo pro Cedo, Concino, Condico, Confido, Congratulor, Congredior, Congruo, Conniveo, Concurro, Consentio, Consido, Consilio, Consono, Consto, Constrepo, Consuesco, Convenio, Convivo.

Illaboro, Illachrymo, Illachrymor, Illuceo, Illucesco, Illudo, Immineo, Immorior, Immoror, Impendeo, Imperito, Impono pro Decipio, Imprecor, Incido, Inclamo, In-

Incumbo, Incurro, Incurso, Indormio, Indulgeo, Inerro, Influo, Ingemo, Ingemisco, Ingruo, Inhæreo, Inhæresco, Inhio, Innascor, Innato, Inno, Innitor, Innotescor, Inolesco, Insenesco, Insilio, Insono, Inspuo, Insto, Insudo, Insuesco, Inuigilo, Insulto, Inveterasco, Involo, Irrepo.

Intercedo, Intercurro, Interdico, Interfluo, Interiaceo, Interloquor, Interluceo, Internascor, Intervenio.

Obambulo, Obequito, Oberro, Objaceo, Obirascor, Oblatro, Obloquor, Obluctor, Obnascor, Oboleo, Oborior, Obrepo, Obsidior, Obsono, Obtrecto, Obuersor, Obuio, Occurro, Occurso, Occursito, Opploro.

Præcaveo, Præcello, Prægredior, Præluceo, Præludo, Præmetuo, Præmoderor, Præstiteo, Præcino, Præsideo, Præsulto, Prætimeo, Prævaricor.

Subeo, Subiaceo, Subinuideo, Subirascor, Sublandior, Suboleo, Subrepo, Subservio, Succenseo, Succino, Succlamo, Succumbo, Succurro.

Dativus, vel Accusativus post verbum.

Hæc modò Donandi casum, modò nectere Quartum
Anteeo, Præstolor amant, Attendere, Præsto,
Illudo, Præeo, Præcurro, Incessit, utrumque
Ex ante, & Cedo, Verto, Sto juncta requirunt.

Antecedo, & Anteeo, Antecello, Anteverto, Antesto, &c. Dandi, vel Accusandi casum admittunt. Cic. de Fin. lib. 4. Virtus tantùm præstat cæteris rebus, ut dici vix possit. Liv. bel. Ma. 7. Robore navium, & virtute militum Romani Rhodios præstabant.

Interdico.

Quartum Interdico gaudet superaddere Terno,
Vel Sextum: exprimiturque gradu persona Dativo.

Interdico singulare est, nam præter dativum, ablativum habet, vel accusativum.

Cæs.

Cæs. bel. Gal. 1. Ariovistus omni Gallia Romanis interdixit. Val. Max. lib. 2, c. 2. Interdixit ei convictum hominum.

Ablativus post Verbum.

Sum tibi vel Laudis, vel qui contraria Laudi
Significet, casus sextus, vel Patrius esto.

Sum ablativum petit significantem laudem, vel vituperationem. Interdum etiam genitivum.
Cic. Lentulo lib 1. Tu fac animo forti, magnoque sis. Idem in Rul. Quem vestrum tam tardo ingenio fuisse putavit. Idem pro Sext. Nimiùm me timidum, nullius animi fuisse confiteor.

Ablativus.

Vult Sextum Indigeo, Careo, Vaco, Victito, Vescor,
Vivo, Supersedeo, Potior, Delector, Abundo,
Mano, Redundo, Fluo, Scateo, Fruor, atq; Laboro,
Consto, Egeo, Valeo, Possum, Sto, Pendeo, Sudo.
Fido, Facesso, Pluit, cum Diffluo, Lætor, Inundo,
Glorior, Oblector, Vigeo: tum Polleo, Nitor,
Affluo, tum Cedo, tum Exubero, Gaudeo, Fungor,
Floreo, Deficio, Confido, Periclitor, Utor.

Hæc etiam ablativo gaudét, ut Egere tempore: Indigere pecunia: Facessere urbe, idest, Discedere: Periclitari capite: Cedere possessione.

Rursum Egeo, Indigeo Patrium, Potiorq; resumunt.
His Potior, Vescor, Fungor, Pluit, adijce Quartum.

Egeo, Indigeo, Potior etiam casum interrogandi admittunt. Cic. Phil. 6. Hoc bellum indiget celeritatis.
Potior, Vescor, Fungor, Pluit non recusant accusandi casum. Plin. lib. 10. cap. 38. Aves nonnullæ vescuntur ea, quæ rapuêre pedibus.

Sæpe ablativum partis Neutralia sumunt. Ap. 3.

Quem solet in Quartum vates mutare frequenter,
Ut pendes animo. Totus tremis ossa pavore.

Neutra sæpe ablativum admittunt significantem partē. Cic. lib. 2. de Orat. In principijs dicendi tota mente, atq; omnibus artubus contremisco.

Hoc genere loquendi frequentiùs utuntur Poetæ, qui ablativum etiam in accusativum mutare consueverunt. Horat. Epist. 1. —animoque, & corpore torpet. Virg. Georg. 3. Stare loco nescit, micat auribus, & tremit artus.

DE CŌSTRVCTIONE VERBI ACTIVI.

Omnia, quæ Quarto gaudent, Activa vocentur,
Sive per activæ varientur tempora: voce
Sive ea passivâ flectantur, ut Augeo, Lædo,
Novi, Odi, Iuvat, atq; Decet, Depascor, & Hortor.

Verbum Activum, vel potiùs Accusativum, cujuscumque id demum terminationis sit, post se accusandi casum postulat, sive finiatur in O, ut Augeo, Lædo; sive in Or, qualia sunt Communia, & complura Deponentia, ut Hortor, Imitor, Amplector, Consequor, Depascor, Admiror: sive in I, ut Novi, Odi, Cœpi: sive in T, qualia sunt Decet, Dedecet, Juvat, Delectat: ut Deum cole. Imitare Divos. Amplectere virtutem. Admiror ingenij acumen. Novi animi tui moderationem. Non decet ingenuum puerum scurrilis jocus.

Verba etiam Neutra, cùm rem verbi significāt, ut Vivo vitam, Eo viam, Pugno pugnam, Et quædam alia, ut Horreo crimen, Stomachor omnia.

Hæc postrema Vivo, Eo, pugno, Horreo, Stomachor, &

& similia tantisper activa censentur, dum accusandi casum sibi vendicant.

Genitivus præter Accusativum.

Accuso, Absolvo, Damno cum fratribus optant
Criminis, aut Pœnæ Patrium superaddere Quarto.
Arguo te sceleris; Convinco, Coarguo furti.
Dicimus: Arcesso capitis, vel Defero Brutum:
Incuso, Insimulo, Condemno, aut Postulo cædis:
Criminis Infamo, seu Adstringo, vel Alligo furem.

Verba Accusandi, Absolvendi, Damnandi, potissimùm Accuso, Arcesso, Arguo, &c. præter accusativum, genitivum admittunt, qui pœnam, criménue certum, aut incertum significet. Cic. pro C. Rab. An non intelligis quales viros summi sceleris arguas? Terent. Eunuch. Hic furti se alligat.

Criminis in Sextum, cum De, gradus ille rogandi
Vertitur in paucis. De cæde Accuso Milonem,
Appello, Absolvo, dices, ac Defero, Damno,
Arguo, Condemno: De crimine Postulo Verrem.

Genitivus Criminis maximè cum his verbis Accuso, Arguo, Defero, &c. in ablativum cum præpositione, De, mutari potest. Cic. Att. lib. 1. Non committam posthac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis.

EXCEPTIO.

Omnibus hoc nomen sine De, licet addere Crimen,
Et Caput in Sexto, cum Plectere, Punio, Damno.

Hoc tamen nomen, Crimen, ablativo sine præpositione plerumque effertur. Cic. Curioni lib. 2. Si iniquus es in me judex, condemnabo eodem ego te crimine.

Dicimus etiam, Capite aliquem damnare, punire, plectere.

Absolvo, Adstringo, cum Libero, & Alligo, Multo,

Obligo, & Obstringo sibi nudum adjungere Sextum.
Sicut & in reliquis, ita Pœna, & Criminis optant. Ap.

Absoluo, Adstringo, &c. quemadmodum suapte natura ablativum petunt, ita & ablativum significantem pœnam, criménve sine præpositione admittunt. Liv. ab Vrb. 1. Ego me, etsi peccato absolvo, supplicio non libero.

Commonet, Admoneo, cum Commonefecit habento
Cum Quarto Patrium, Pudet, & Miserescit eisdem
Pœnitet, aque Piget, Tædet, Miseretque fruantur.

Admoneo, Commoneo, Commonefacio genitivum habent cum accusativo. Quint. lib. 1. cap. 5. Grammaticos officij sui commonemus. Item Miseret, Miserescit, Piget, Pœnitet, Pudet, Tædet.

Cic. lib. 1. de Divin. Eos, qui secus, quàm decuit, vixerũt, peccatorum suorum túm maximè pœnitet.

Verba Æstimandi.

Æstimo, Duco, Habeo, Facio, Puto, Pendo licebit
Cum Quarto Patrios etiam superaddere casus,
Quos Minor, & Magnus, Parvus, Plus, Maximus, atque
Plurimus, & Tantus, Quantus, Minimusque crearunt.
His, Quanticumque, & Tantidem addenda memento.
Sum quoque vim retinens verbi Æstimor ambit eosdem.

Verba Æstimandi, præsertim Æstimo, Duco, &c. præter accusativum hos ferè genitivos assumunt, Magni, Maximi, Pluris, Plurimi, Parvi, Minoris, Minimi, Tanti, Tantidem, Quanti, Quanticumque. Terent. Andr. Merito te semper maximi feci Chreme.

Sum, pro Æstimor, genitivos Magni, Maximi, cæterosque admittit. Cic. pro Sest. Quis Carthaginensiũ pluris fuit Annibale consilio, virtute, rebus gestis.

Æstimo dic magno, permagno, atq; Æstimo parvo,
Et Fixo adjuncto dices, Pretio æstimo magno.

Dicimus etiam Magno, Permagno, Parvo, & Magno

pretio

pretio æstimare. Val.M.lib.5.cap.4. Magno ubique pretio virtus æstimatur.

Recte Assis, Nihili, atque Pili, Flocci, atq; Teruncii,
Cum Facio: cui etiam Recté connectitur Hujus.

Assis, Flocci, Pili, Teruncij, Nihili, Hujus cum verbo Facio junguntur. Cic. de Finib. lib. 2. Eum nihili facit. Dicimus etiam, Tuas minas hujus non facio.

§ Flocci, Nihili tuas fortunas pendo.

§ Non assis, Nôn flocci te æstimo.

§ Pro Nihilo habeo, puto, duco, divitias omnes præ virtute.

§ Nonnihilo bonam valetudinem æstimo.

Singularia.

Æqui bonique, vel Æqui bonifacio. Boniconsulo, singularia sunt.

Plin. ad Minut. lib. 7. Si feceris, boni consulam.

Dativus cum Accusativo.

Explico, Promitto, Iungo, Do, Comparo, Reddo,
Præfero, Postpono, Committo, & cætera sensus
Consimilis gradui quarto junxêre Dativum.

Verba Declarandi, Promittendi, Dandi, Reddendi, Jungendi, Anteponendi, Postponendi, Committendi, Comparandi, præter accusativum dativum exigunt, ut Aperio, Expono, Spondeo, Polliceor, Tribuo, Concedo, Solvo, Restituo, Copulo, Necto, Antefero, Præpono, Postfero, Posthabeo, Mando, Permitto, Confero, Adæquo. Terent. And. Facilè omnes, cùm valemus, recta consilia ægrotis damus. Idem Fun. Ego me tuæ comendo, & committo fidei.

Scholium.

Declarandi verba sunt Aperio, Declaro, Demonstro, Di-

co,

co, Edo, Explico, Expono, Indico, Loquor, Memoro, Narro, Nuncio, Ostendo, Refero, Significo.

Promittendi, Promitto, Polliceor, Profiteor, Spondeo, Despondeo, Voveo.

Dandi, Do, Dedo, Dono, Condono, Cedopro Do, Cōcedo, Defero, Erogo, Exhibeo, Fœnero, Impendo, Impertio, Indulgeo, Largior, Ministro, Perhibeo, Præbeo, Suppedito, Remitto, Tribuo.

Reddēdi, Reddo, Restituo, Refero, Remunero, Pendo, Rependo, Remetior, Repono, Solvo.

Jungendi, Jungo, Coagmento, Copulo, Cumulo, Concilio, Continuo, Misceo, Necto, Pono, Colloco.

Anteponendi, Antepono, Antefero, Antehabeo, Præfero, Præopto, Præpono, Præverto.

Postponendi, Postpono, Postfero, posthabeo.

Committendi, Committo, Permitto, Mando, Commendo, Credo, Concredo, Delego, Mancipo, Emancipo, Trado.

Comparandi, Comparo, Confero, Æquo, Adæquo, Coæquo, Æquiparo, Compono, Contendo, Assimilo.

APPENDIX I.

Verbum Mutuo non est hujus loci; non enim dicimus, Mutuavi tibi pecunias; sed Dedi tibi pecunias mutuas: Dedisti mihi mutuum frumentum.

APPENDIX II.

His Ago cum Facio, Refero, Minor, Impero, Mitto,
Suadeo, Præcipio, Minitor, Persuadeo, Scribo,
Et Gero, Fert, Habeo, casus adhibentur iidem.

Alia præterea superioribus adduntur, ut Ago vobis maximas gratias. Facio tibi injuriam. Facio tibi fidem. Habeo, Refero tibi gratiam, vel gratias. Minor, Minitor tibi mortem, tormenta. Scribo, Mitto tibi, vel ad te literas.

Vo-

Voluntati tuæ morem gero. Habeo tibi fidem, vel honorem.

Vatin.ad Cic.lib.5. Omnia mihi dura imperas.

APPENDIX III.

Multa ex Activis, & quinque ſequentibus orta Particulis Ad, In, Ob, Præ, Sub, nectuntur: ut illa Offero, Præcipio, Subduco, Admetior, Indo.

Multa denique compoſita ex Activis & præpoſitionibus Ad, In, Ob, Præ, Sub, præter dativum, etiam accuſandi caſum poſtulat, ut Adimo, Admetior, Indo, Impono, Offero, Obijcio, Præcipio, Præficio, Subtraho, Subduco: ut Frumentum militibus admetiri. Indere nomen urbi. Offerre ſe periculis. Præripere palmam competitori. Morti ſubducere innocentem.

Scholium.

Compoſita ex his præpoſitionibus huc ſpectantia ſunt Abſcindo, Acquiro, Acclino, Addo, Addico, Adhibeo, Adigo, Adijcio, Adjudico, Adjungo, Admetior, Admiſceo, Admoveo, Adopto, Adſcribo, Adveho, Adverto, Advolvo, Affero, Affigo, Affingo, Affligo, Afflo, Affrico, Affundo, Aggero, Allino, Appello Appellis, Applico, Appono, Apprimo, Arrogo, Aſpergo, Aſſero, Aſtruo, Attempero, Attero.

Illido, Illigo, Illino, Impendo, Impingo, Implico, Importo, Imprimo, Imputo, Incido, Includo, Inculco, Incutio, Indico, is, Indo, Induco, Infero, Infigo, Infrico, Infundo, Ingenero, Ingero, Inijcio, Injungo, Inſcribo, Inſculpo, Infero, Inſpergo, Inſtillo, Intendo, Intento, Intexo, Inveho, Involuo, Inuro, Irrogo.

Obdo, Obduco, Obligo, Obſtringo, Obtendo, Obverto, Offero, Offendo, Oppono.

Præcludo, Præfinio, Præparo, Præcipio, Præſcribo.

Præ-

Prætendo, Prætexo.

Subdo, Subduco, Subjicio, Subjungo, Submitto, Subrogo, Subſcribo, Subnecto, Subſterno, Subſtituo, Subtexo, Sufficio, Suffigo, Suggero, Suppono, Suſpendo.

Gemini Dativi præter Accuſativum.

Do, Verto, Duco geminum retulêre Dativum
Poſt Quartum: ceu Grande ſcelus tibi ducis honori.

Sunt, quibus geminus Dativus præter accuſativum apponitur. Do tibi hoc laudi, vitio, culpæ, crimini, pignori, fœnori. Vertis id mihi vitio, ſtultitiæ. Ducis honori, gloriæ, laudi, vitio, damno.

Geminus Accuſativus poſt verbum.

Quadam accuſandi geminum ſibi ſumere caſum
Verba queunt, Moneo, Doceo cum prole: Repoſco,
Flagito, Poſco, Rogo, Quibus adde Interrogo, Celo.

Moneo, Doceo, cum compoſitis Admoneo, Commoneo, Præmoneo, Edoceo, Dedoceo, Perdoceo. Item Flagito, Poſco, Repoſco, Rogo, Interrogo, Celo duos accuſandi caſus admittunt, ut Moneo, Admoneo te rem juſtam: Doceo, Edoceo diſcipulos artis præcepta: Flagito, Rogo amicos auxilium: Interrogo te quæſtionem ſatis difficilem. Ne me tuum conſilium celaveris. Cic. de Fin. 1. Sapientia nos omnes docet vias, quæ ad tranquillitatem ferant.

Poſt Quartum Moneo, Doceo connectere Sextum
De pariter comitante ſolent: hiſq; orta duobus
Commonet, Admoneo, Edoceo, cum Interrogo, Celo,
Erudio. Celo mavult aliquando Dativum.

Moneo, Admoneo, Commoneo, Doceo, Edoceo, Erudio te de hac re, id eſt Commonefacio, Certiorem facio.

Interrogo item, & Celo. Cic. ad Treb. lib. 7. Baſſus noſter me de hoc libro celavit.

Celo

Celo etiam dativo gaudet, maximè voce passiva. Hirc. Bel. Alex. Alij multò graviùs extimescerent casum, quòd neque celari Alexandrinis possent in apparanda fuga.

Ablativus præter Accusativum.

Induo, & Insterno, cum Calceo, Vestio, Cingo,
Exsuo Sextum adhibent Quarto: Succingere, & Orno,
Præcingo, cum Exorno, Tego, jungatur Amictus.

Induo, Insterno, & cætera, ablativum præter accusativum sibi adciscunt. Cic. de Nat. lib. 2. Oculos natura membranis tenuissimis vestivit, & sepsit.

Impleo, sive Onero, seu Libero: verbaque sensus
Hujus, & oppositi. Privandi plurima Sextum
Cum Quarto accipiunt: ut Pellere finibus hostem.

Item verba Implendi, Onerandi, Liberandi, & his contraria, ut Impleo, Compleo, Everto, Exhaurio, Onero, Opprimo, Relevo, Exonero, Libero, Solvo, Implico, Illaqueo.

Multa præterea privandi, ut Privo, Prohibeo, Fraudo. Cic. Phil. 2. Omnibus eum contumelijs onerasti. Idem Att. lib. 9. Ægritudo me somno privat.

Scholium.

Hujus classis sunt Impleo, Compleo, Expleo, Oppleo, Repleo, Suppleo, Satio, Saturo, Farcio, Cumulo, Augeo, Doto, Dito, Locupleto, Obruo.

Onero, Gravo, Premo, Opprimo, Levo, Relevo, Laxo, Relaxo, Desolo, Exonero, Exhaurio, Exinanio, Exarmo, Desero, Destituo, Nudo, Compilo, Spolio, Expolio, Vacuefacio, Vasto, Orbo, Everto, Libero, Solvo, Exsolvo, Expedio, Alligo, Obligo, Adstringo, Obstringo, Impedio, Implico, Irretio, Illaqueo.

Privo, Abstineo, Fraudo, Defraudo, Prohibeo, Pello, Abdi-

Abdico. Item alia, ut Afficio, Muneror, Remunero, vel Remuneror, Dignor, Prosequor.

Ablativus cum præpositione, A, vel Ab, præter Accusativum.

Percontandi Sextum habeant, & verba petendi,
A, vel Ab, adjunctis post Quartum, Efflagito, Quæso,
Deprecor, Exposco, Rogo, Sciscitor, Oro, Requiro,
Flagito, & Imploro, Scitor, Precor, Exigo, Posco,
Obsecro, & Exoro, Repeto, Contendo, Reposco,
Postulo, & Exquiro, Percontor, & Expeto, Quæro.

Verba Petendi, & Percontandi præter accusativum ferè ablativum cum præpositione, A, vel Ab, postulant: ut Posco, Reposco, Peto, &c. Cic. leg. lib. 4. Quid acta vita, quid studia à te flagitent, videbis.

Huc etiam spectant Mendico, Emendico.

Ex etiam percontor amat superaddere Sexto,
Sciscitor, Exquiro, Scitor, Peto, Quæro, Requiro.

Ex his Quæro, Requiro, Exquiro, Peto, Scitor, Sciscitor, Percontor, præpositionem Ex, etiam admittunt. Cic. in Vatin. Quæro illud etiam ex te, quod privatus admisisti.

Aufero, & Accipio, Abstineo, Removere Latinos,
A, vel Ab appositis, post Quartum assumite casus,
Quos & multa volunt similes imitantia sensus.

Multa præterea verba Auferendi, Accipiendi, Abstinendi, Removendi, præter accusativum, ablativum etiam casum cum præpositione, A, vel Ab, admittunt, ut Aufero, Abduco, Accipio, Reporto, Abstineo, Cohibeo, Amoveo, Removeo. Cic. pro Fl. Præclarum à maioribus morem accepimus.

Dicimus etiam Fœneror, Mutuor abs te pecuniam. Cic Tusc. 1. A viris virtus est nomen mutuata.

Scholium.

Auferẽdi verba sunt Aufero, Abduco, Abripio, Abstraho,

ho, Alieno, Abalieno, Abrado, Avello, Avoco, Decerpo, Deduco, Dehortor, Detraho, Diſtraho, Divello, Eripio, Furor, Haurio, Revoco, Secerno, Surripio, Tollo.

Accipiendi, Accipio, Audio, Colligo, Conduco, Emo, Fero, Mercor, Mutuor, Redimo, Reporto, Sumo.

Abſtinendi, Abſtineo, Cohibeo, Contineo, Secerno, Prohibeo, Refreno. Removendi, Amoveo, Abſterreo, Arceo, Averto, Deterreo, Dimoveo, Removeo, Repello,

Ex adhibere poteſt poſt Quartum Intelligo. Iunges
Conjicio, cum Agnoſco, Scio, Cognoſcere, Diſco.

Intelligendi verba præpoſitionem, Ex, recipiunt: ut Intelligo, Cognoſco, &c. Quæ interdum imitantur nonnulla ex iis, quæ modò commemoravimus, ut Avello, Expello, Eiicio, Eripio. Cic. ad Cæl. lib. 2. Ea certiſſima putabo, quæ ex te cognovero. Idem de Senect. Poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur.

Varia conſtructio.

Avello, Eripio, cum Surripit, Aufero, Furor,
A, vel Ab, & Sextum, vel Ternum adjungite Quarto.

Quædam modò dativum, modò ablativum cum præpoſitione habent, præter accuſativum, ut Furor, Abalieno, &c. Cic. Att. 2. Ego ſi tuum librum ante legiſſem, furatum me abs te eſſe diceres. Idem de Off. 2. Qui eorū cuipiam, qui unà latrocinantur, furatur aliquid, aut clam eripit, ne in latrocinio quidem ſibi locum relinquit.

Induo, Conſpergo, Intercludo, Impertio, Dono:
Et Spargo, Aſpergo, poſt Quartum adjuncta videbis,
Aut Terno, aut nudo gradui conjuncta Latino.

Induo, Dono, &c. etiam præter accuſativum, datiuum, vel ablativum ſine præpoſitione habent. Cic. pro Sex. Roſc. Non pauca ſuis adjutoribus largè, effuſéque donabat. Cæſ. bel. Civ. 3. Cohortem duplici ſtipendio donavit.

Ver-

Verbum passivum.

A, Vel Ab, adijciunt Sexto passiva fluenti
Ex Recto verbi, unde fuit Patientis origo.
Sextus hic in Dandi casum convertitur aptè.
Migrat & in Quartum, si Per sociatur eidem.

Verbum Passivum ablativum, cum præpositione, A, vel Ab, postulat post se, qui ex nominativo verbi activi fit; ante se nominativum, qui fit ex accusativo, ut Ego diligenter lego tuum librum. Cic. ad Cæc. lib. 6. Liber tuus legitur à me diligenter.

At in ijs, quæ duos habent accusativos, is tantùm, qui personam significat, permutatur: ut Doceo te Grammaticam. Tu doceris à me Grammaticam.

Dandi casum pro ablativo etiam admittit. Cic. Verr. 6. Res mihi tota prævisa, & præcauta est.

Interdum accusativum addita præp. Per. Cic. ad Servil lib. 13. Sic fit, ut multi per me velint commendari.

Verba impersonalia passiva.

Verba quibus tantùm persona est tertia, leges
Passivæ vocis retinent: & casus uterque
Nonnunquam manifestus adest. Persæpe siletur.

Sunt verba passiva, quæ tertia persona contenta sunt. Hæc Passivorum naturam imitantur: possunt enim ante se habere nominativum, ut Prælium pugnatur. Ovid. Meta. 12. — nunc tertia vivitur ætas.

Post se ablativum cum præpositione, A, vel Ab, vel dativum pro ablativo, seu accusativum cum præpositione, Per, exigunt. Cic. ad Amp. lib. 6. Nihil est à me inservitum temporis causa. Plaut. Amph. Illi est pugnata pugna. Cic. Verr. 4. Confirmabatis curaturum se, ne quid per filium suum noceretur.

Inter

Interdum uterque casus apparet, antecedens nimirum, & subsequens. Sal. Jug. Prælium malè pugnatum ab suis regem terrebat. Martial.lib. 13. — tota mihi dormitur hiems.

Nonnunquam nominativus solùm exprimitur. Horat. in Epod. Od. 1. Libenter hoc, & omne militabitur Bellum in tuæ spem gratiæ.

Vterque casus sæpè numero tacetur. Plaut.in Pseudi. Quid agitur? statur hic ad hunc modum.

Verba Communia.

Partibus his etiam Communia verba fruuntur,
A, vel Ab, & casu passivè accepta Latino.
Et veluti Passiva adhibent aliquando Dativum.
Qualia sunt Tueor, Populor, Contestor, & Hortor,
Partior, Vlciscor, Comitor, Complector, & illis
Testor, & Aggredior, Dilargior, atque Paciscor,
Metior adde: Imitor, Dimetior: his Adipiscor,
Assequor, Enitor, Consolor, Abominor: istis
Tutor, & Experior: cum Interpretor adjice Dign...

Verba Communia passiva significatione passivorum more sextum casum interdum admittunt cum præpositione, A, vel Ab; qualia sunt Aggredior, Dimetior, Depopulor, Tueor, Experior, Abominor, Aspernor, &c. Liu. lib. 7. dec. 4. Omnis ora maritima ab Achæis depopulata erat.

Nonnunquam dativum pro ablativo habent. Terent. Phorm. Meditata mihi sunt omnia mea incommoda.

Neutra passiva.

Iungito passivis tria, Veneo, Vapulo, Fio.

Hæc tria, ut passionem significant, ita passivorum more construuntur. Quint. lib. 12. c. 1. (Fabricius) respondit, à cive se spoliari malle, quàm ab hoste venire.

Pro vario sensu, Fio, vel habere Dativum,
Vel sine, De, Sextum: vel, De, sociante, requirit.
Totque modos variat Facio, totidemque Futurus.

Fio eleganter ablativo jungitur tam cum præpositione, quàm sine illa: vel dativo, sed alia significatione. Terent. Andr. .... nunc primùm audio; Quid illo factum sit. Vel, Quid de illo: aut, illi factum sit.

Facio itidem, & participium Futurum eodem sensu eosdem casus postulant: ut Quid hoc homine faciemus? vel de hoc homine, vel huic homini. Cic. Phil. 2. Vide quæso Antoni, quid tibi futurum sit. Vel Quid te, vel de te futurum sit.

Communes omnium verborum constructiones.

Hactenus de propria, atque privata verborum constructione dictum sit. Deinceps de communi omnibus dicendum erit.

Genitivus Communis.

Propria Pagorum, tum quæ Castella, vel Vrbes
Significant, ad Vbi, in Patrio reddenda locantur.
Seu primo fuerint, sive ordine flexa secundo.
Vt modo sum Romæ. Cupio tecum esse Corinthi.
Militiæ, Belli, Domi, Humi prædicta sequuntur
Propria: Sexque Domi appositis non ampliùs hærent.

Propria Pagorum, Castellorum, Vrbium primæ, vel secundæ declinationis ponuntur in genitivo post quoduis verbum, si interrogatio fiat per adverbium Vbi, ut si quispiam roget: Vbi celebratur concilium? respondendum erit, Romæ, vel Tridenti: aut interrogatione prætermissa dices, Concilium celebratur Romæ, vel Tridenti.

Propria sequuntur appellativa quatuor, Humi, Belli, Militiæ, Domi: quorum postremo adjungi possunt adje-

ctiva Meæ, Tuæ, Suæ, Nostræ, Vestræ, Alienæ. Sal. in Catil. Domi, militiæque boni mores colebantur.

Nomina si Terna, vel sunt pluralia, Sextum
Poscit Vbi: ut, Natus Carthagine, Doctus Athenis.
Cum propriis Terna, Ruri, vel Rure jugabis. Ap.
Vt Ruri, vel Rure juvat traducere vitam.

Si propria tamen fuerint tertiæ declinationis, vel pluralis numeri, sexto casu utendum est. Cic. de Divin. lib. 1. Babylone paucis post diebus Alexander est mortuus. Idem ad Att. 16. Malo cum timore domi esse, quàm sine timore Athenis tuis.

Dativo Ruri, vel Ablativo Rure utimur, cùm hujus est loci. Plaut. Bacch. Si illi sunt virgæ ruri, at mihi tergum domi est. Liv. lib. 8. Dec. 4. Morientem rure eo ipso loco sepeliri se jussisse ferunt.

Quæstio si fiat per Quò, responsa dabuntur
In Quarto: Quò vadis? Eo Romam, Hispal, Athenas,
Brundusium: Rus, atque Domum, ceu propria, reddes.

Si verò per adverbium Quò fiat interrogatio, accusandi casu efferuntur, cujuscumque sint declinationis, ac numeri; ut, Quò is? Romam, Brundusium, Carthaginem, Athenas, Delphos, Gades, Rus, Domum.

Responde in Sexto, si Quà? sive Vnde? rogaris.
Vnde venis Corydon? & quà tibi ducis eundum?
Rure, Domo, Delphis, Epheso, Carthagine, Romà.

Si per Vnde, vel Quà fiat interrogatio, ablativo utemur. Vnde redis? Româ, Carthagine, Athenis, Delphis, Gadibus, Rure, Domo. Quà iter fecisti? Româ, Brundusio, &c.

Propria, præcipuè si Quo? sive Vnde? rogamur,
Appositas persæpe audent admittere voces.

Propria, maximè si quæstio fit per Vnde? aut Quò? sæpe præpositiones, A, vel Ab, Ad, In, & Per, accipiunt. Cic. Att. lib. 9. A Brundusio nulla adhuc fama venerat. Idem de Senect. Adolescentulus miles profectus sum

ad Capuam.

Insula, seu Regio, Provincia, cuncta locorum
Nomina præpositas gaudent adjungere partes.

Nomina Insularum, Regionum, Provinciarum, cæterorum denique locorum præpositionem ferè desiderant. Cic. in Verr. lib. 4. Ex Sicilia in Africam gradus imperij factus est Romanis.

Interdum pars nulla quidem maioribus hæret Ap.
Præpositiva locis. Perhibent exempla Poetæ
Sæpius. Historici ritus imitantur eorum.

Proprijs maiorum locorum, qualia sunt Insularum, vt Cyprus, Sardinia; & Regionum, ut Ægyptus, Italia. Interdum detrahitur præpositio, præcipuè à Poëtis, & Historicis. Virg. Æn. 3. Ibitis Italiam, portusque intrare licebit. Val. Max. lib. 5. c. 3. Senectutem Cypri profugus exegit [Solon.]

Certa appellativa gradu post verba Latino Ap. 5.
Ire solent: ut, Bella mari, terraque geruntur,
Ire viâ, Transire vado, Tota urbe vagari.

Certa appellativa ablativo sine præpositione eleganter efferuntur, quæ alioquin accusativo cum præpositione Per efferenda essent. Cic. Att. lib. 5. Iter conficiebamus æstuosa, & pulverulenta via. Idem Verr. 2. Multæ mihi à C. Verre insidiæ terra, mariq; factæ sunt. Liu. bel. Mac. 8. Vado nusquam transitus erat.

Vagandi verbum hanc in primis elegantiam sibi vẽdicat, ut Toto foro, tota urbe, tota Asia vagari. Cic. Phil. 11. Nunc [Dolabella] tota Asia vagatur.

Dativus Communis.

Omnia Personæ superaddere verba Dativum,
Commoda cujus erunt, Incommoda, Gratia possunt:
Vt, Tibi aras, seris, atque metis tibi condis eidem.

Quoduis verbum admittit dativum ejus personæ, in cu-

jus grātiam, commodum, vel incommodum aliquid fit. Sal. Jug. A multis illi mortalibus honestissima suffragatione consulatus petebatur. Cic. ad Att. 2. Libros tuos nobis conserva. Liv. ab Vrb. 2. Magno illi ea cunctatio stetit.

Accusativus, & Ablat. communis Temporis.

Quandiu amat Quartum, vel Sextum: ut, Quattuor annos
Æger avus podagra jacuit: vel Quattuor annis.

Tēpus accusativo, vel ablativo casu effertur, si per Quādiu fiat interrogatio: ut Quandiu regnavit Romulus? Septem, & triginta annos, vel annis.

Ad Quando, Sextus tantùm respondet ubique.
Vt, Quando fient comitia? Mense Decembri.

Sin verò per Quando fiat interrogatio, ablativo utendum est, ut Quando datum est tibi hoc negotium? Anno superiore.

Accusativus, & Ablativus communis Spatij.

Vult Quartum, Sextumue loci Distantia casum,
Vt, Stadium distant; vel, centum passibus hostes.

Cuivis verbo apponi potest accusativus, vel ablativus, qui distantiam loci significet. Cic. ad Att. 13. Cubitum nullum assiduo cursu processit. Plin. lib. 6. c. 30. Abesse à mari dicuntur dierum quinque itinere.

Ablativus absolutus.

Sextus adharescit verbo cuicumque solutus:
Vt, Rex egreditur procerum stipante caterva.

Quibuslibet verbis addi potest ablativus absolutè posi-

tus. Cic. ad Att. 14. Scripsi hæc ad te apposita secunda mensa.

Ablativus Instrumenti, Causæ, Modi actionis.

Sive Instrumenti, seu Causæ adjungere Sextum,
Sive Modi, quo aliquid fiat, verba omnia possunt:
Vt Gladio, æquo animo occumbam, virtutis amore.
Cum solet interdum gradui Modus addere Sexto,
Vt, Cum febre domum redij, laterisque dolore.

Quævis verba ablativum admittunt significantem Instrumentum. Terent. Adelph. Hisce oculis egomet vidi. Aut Causam, propter quam aliquid fit. Cic. ad Q. fr. lib. 2. Vestra culpa hæc acciderunt.

Aut Modũ, quo aliquid fit. Idem de Senect. Sapientissimus quisque æquissimo animo moritur, stultissimus iniquissimo.

Modus actionis præpositionem, Cum, interdum desiderat. Cic. de Off. lib. 1. Ira procul absit, cum qua nihil recte fieri potest.

Ablativus Excessus, & Pretij.

Excessus, Pretijve adhibent verba omnia Sextum:
Vt, Licèt exsuperes animo, stat sanguine palma.

Cuivis verbo adjungi potest ablativus rei, quâ Excessus, vel Pretium significatur. Cic. de Clar. orat. P. Scipio omnes sale, facetijsque superabat. Plin. lib. 7. c. 30. Viginti talentis unam orationem Isocrates vendidit.

Quanticumque tamen, Tantidem à lege recedunt,
Et Pluris, Tanti, Quanti: quibus adde Minoris.

His tamen genitivis exceptis Tanti, Tantidem, Quanti, Quanticumque, Pluris, Minoris. Cic. de Off. lib. 3. Emit homo cupidus tanti, quanti Pythius voluit.

App.

APPENDIX.

Sed Tanti, & Quanti, cum Quanticumque, Minoris,
Si Fixum addideris, per Sextum efferre licebit.

Genitivi Tanti, Quanti, Quanticumque, Minoris in ablativum transeunt, si addantur substantiva. Liv. bel. Pun. 2. Hic miles magis placuit, cum pretio minore redimendi captivos copia fieret.

CONSTRVCTIO VERBI INFINITI.

Verba Infiniti casus moderantur eosdem,
Quos verba, unde fluunt: ut, Cingere manibus urbem.

Verba infinita eosdem post se casus postulant, quos finita. Cic. ad Tiron. lib. 16. Malo te paulò post valentem, quàm statim imbecillum videre. Idem ad Q. fr. lib. 3. Quod scribis, te à Cæsare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo.

In numero genus omne sibi, Fore, jungit utroque.
Par erat antiquis in Rum, immutabile tempus.
Nunc habet, Esse, vices in Rus, comitante futuro.
Sæpe tamen tacitè verbum Esse, subaudit Eclypsis.

Fore, futurum Infinitum tantùm in usu est, jungiturque cum omnibus generibus, & utroque numero. Cic. ad Lent. lib. 1. Vehementer confidit his literis, se apud te gratiosum fore. Idem ibid. ad eũd. Spero nobis hãc cõjunctionẽ voluptati fore. Idem Att. lib. 8. Nihil arbitror fore, quod reprehendas. Idem ad eund. lib. 7. Dionysio, dum existimabam vagos nos fore, nolui molestus esse.

Cætera, quibus prisci usi sunt, jam exoleverunt. Pro quibus Infinito Esse, vel Fuisse, prout oratio postulat, & participio in Rus, utimur. Cic. Att. lib. 6. Illum eum futurum esse puto, qui esse debet. Idem Philip. 8. Dixit aliam sententiam se dicturum fuisse. Idem Ver. 3. Non mo-

molestè fero, me laboris mei, vos virtutis vestræ fructũ esse laturos.

Infinitum Esse, frequenter desideratur. Cic. ad Att. lib. 8. Ego bellum fœdissimum futurum puto. Idem ad Terent. 14. Celeriùs opinione venturus dicitur. Idem ad Att. 9. Vix spero hunc mihi veniam daturum.

Futurum infinitum Passivum.

Futurum Passivum ex Infinito Iri, & voce simili supino in Vm, constat, ut Amatum iri, Doctum iri, Violatum iri, Occisum iri, omnibusque generibus, atque utrique numero attribuitur. Terent. in Prol. Hecyr. — interea rumor venit, Datum iri gladiatores.

Futurum Infiniti maximè his verbis gaudet: Auguror, Confido, Credo, Existimo, Puto, Audio, Video, Ominor, Suspicor, Opinor, Affirmo, Polliceor, Promitto; cæterisque ejusdem generis.

Ratio supplendi futurum infinitum, maximè cùm verba supinis carent.

Fore ut, Futurum ut, verbis Spero, Puto, Affirmo, Suspicor, & his similibus juncta eleganter futurum infinitum tam agendi, quàm patiendi modi supplent. Cic. 1. Tusc. Spero fore ut contingat id nobis.

Hac circuitione subuenitur verbis, quæ supinis carent: ut Puto fore, ut brevi his incommodis medeare.

Circuitio ex præterito, & futuro mista.

Circuitio illa, futurum fuisse, ex præterito, & futuro mista non minimum orationi affert ornamentum. Cæs. bel. Civi. 3. Existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum amitteretur.

Hæc quidem circuitio necessaria est, cùm verba supinis

desti-

destituuntur, ut, Affirmabant omnes futurum fuisse, ut frater tuus brevi literas Græcas disceret, nisi lateris dolore consumptus fuisset.

Infinita cum quibus verbis copulentur.

Debeo, cum Soleo, Cupio, Infinita praire
Verba solent, & plura quibus fit nota voluntas,
Cumque alijs, quorum usus erit bonus ipse magister.

Verbis Cœpi, Debeo, Soleo, Cupio adduntur Infinita, multisque alijs, maximè ijs, quibus voluntas explicari solet. Cic. pro Rosc. Comœd. Qui mentiri solet pejerare consuevit.

Scholium.

Multa sunt verba quibus adduntur Infinita: Cesso, Desino, Pergo, Incipio, Gaudeo, Lætor, Suadeo, Aggredior, Opto, Aveo, Gestio, Desidero, Volo, Malo, Paro, Cogo, Affirmo, Nego, Instituo, Censeo, Statuo, Decerno, Ostēdo, Indico, Audeo, Timeo, Jubeo, Disco, cum synonimis. Item Possum, Video, &c. hujusmodi.

APPENDIX.

Cum manet Activa structura in votibus anceps,
Fiet aperta gradu passivè inversa Latino.

Amphibolia, accusativi geminatione facta, soluitur ablativo: ut Milonem audivi occidisse Clodium, ambigua est oratio: dubium enim est, uter ab altero fuerit occisus. Muta alterum accusativum in ablativum sic. A Milone audivi occisum esse Clodium: sublata est omnis dubitatio.

Gerundia.

Omnia Patris amant activa Gerundia casus:
Ut, Tempus cohibendi iras, & pace fruendi.

Gerundia, quæ passionem non significant, casus suorum verborum admittunt ; ut Tempus obliviscendi injuriarum, ignoscendi inimicis, coercendi cupiditates, abstinendi maledictis.

Gerundia in Di.

Di finita jube comitare Gerundia nomen.
Gignendi casu gaudens: ut, Copia fandi,
Gnarus adulandi, Cupidus, Studiosus habendi.

Gerundijs in Di, adduntur substantiva Tempus, Causa, Studium, Finis, &c. ejusdẽ generis. Cic. de Senect. Efferor studio patres vestros, quos colui, & dilexi, videndi.

Item nonnulla adjectiva, ut Peritus, Imperitus, Cupidus, Insuetus navigandi, ignarus dicendi.

APPENDIX.

Interdum ex numero Patrium voluere secundo.
Vt, Vestri ornandi causâ consumpsimus horam.

Gerundia in Di, interdum genitivum multitudinis pro accusativo admittunt. Plaut. Capt. Nominandi istorũ tibi erit magis, quàm edundi copia.

In Dum.

Inter, Ad, Ob, verbis in Dum sociantur, & Ante,
Et Propter, Circa: ut, Sonipes ferus ante domandum.

Gerundijs in Dum, præponuntur præpositiones Ad, Ob, Inter: quibus adduntur etiam Circa, Propter, & Ante, sed rariùs. Virg. Georg. 3. — namque ante domandum,
Ingentes tollent animos,

In Do.

Do finita solent partes aliquando praire,
Quæ Sextum anteeunt: modo nulla; ut, Fessus arando.

Gerundia in Do, modò sine præpositione in oratione adhiben-

hibentur: modò præpoſitiones maximè, A, Ab, In, De, aſſumunt. Cic.ad Att.lib.9. Tu quid cogites de trāſeundo in Epirum, ſcire ſanè velim.

Nonnunquam, E, vel Ex, Cum, Pro. Quintil.lib.1.c.5 Scribendi ratio conjuncta cum loquendo eſt.

Gerundia paſſiva.

Oderunt omnes paſſiva Gerundia caſus.

Gerundia, quæ paſſionem ſignificant, nullum poſt ſe caſum admittunt. Plin. lib. 34. cap. 15. Rubens ferrum non eſt habile tundendo.

Ratio variandi Gerundia.

Quæ Quarto gaudent, velut adjectiva ligantur,
Dum genus, & numerus Quarti, caſuſque Gerundi
Permaneant: ut, Homo pacem ſtudioſus alendi:
Sic variatur, Homo pacis ſtudioſus alendæ.

Gerundia, quæ accuſativo caſu gaudent, ferè elegantiùs more adjectivorum ad hunc modum efferuntur. Pompeius ſtudioſus fuit Remp. defendendi, civeſque ſervādi. Pompeius ſtudioſus fuit Reip. defendendæ, civiumq́; ſervandorum: ita, ut Gerundij caſus maneat, ſervato tamen genere, ac numero accuſativi.

Participiale verbum in Dum.

Participiale petit, verbo Eſt comitante, Dativum
Communem, & caſus verbi, fuit unde propago:
Vt, Vincendum eſt nobis hoſtem, aut Marte cadendum.

Verbum participiale in Dum, accedēte verbo ſubſtantivo dativum poſtulat omnibus verbis communem. Liv. bel. Pun. 1. Hic vobis vincendum, aut moriendum milites eſt.

Præter dativum communem, etiam caſum ſui verbi

admittit. Cic. Tusc. 2. Tuo tibi judicio est utendum. Tibi, casus est communis: Tuo judicio, proprius est verbi.

APPENDIX.

Activæ si Quartus erit, sic inde profectum
Participiale licet passivè invertere verbum:
Æternas nobis pœnas in morte timendum;
Sunt pœnæ æternæ nobis in morte timendæ.

Si tamen casus verbi fuerit accusativus, mutabitur Participiale activum in passivum hoc modo. Petendum est tibi pacem, Petēda est tibi pax: Timendū est nobis pœnas æternas, Timendæ sunt nobis pœnæ æternæ.

Prisci etiam activo usi sunt in accusativo, quod imitatus est Virg. Æn. 11. — alia arma Latinis Quærenda, aut pacem Troiano ab rege petendum.

Supina in Vm.

Prima Supina prait nullus: post addere patrum
Casus cuncta solent: & motus verba sequuntur;
Vt, Vado invisum prisca Capitolia Romæ.

Supina in Vm, amant verba, quæ motum adsignificant. Ante se nullum, post se suorum verborum casus habent. Cæs. bel. Gal. 1. Legatos ad Cæsarem mittunt rogatum auxilium.

Supina in V.

Mobilibus sine casu hærent extrema Supina.
Suntque eadem passiva ferè: ut, Mirabile dictu.

Supina in V, ferè passivæ significationis, sunt sine casu, adhærentque nominibus adjectivis. Cic. ad Att. lib. 2. Quod optimum factu videbitur, facies.

Participia.

Quæ casus, & tempus habent, moderamina sumunt

Aver-

A verbis, genus unde trahunt: velut, Vrbe potitus.

Participia eosdem casus habēt, quos verba, à quibus proficiscuntur: ut Egens consilij, Petiturus veniam, Nixus innocentia, Ab ijs, à quibus tuendus fuerat, derelictus.

Præteriti passiva etiam, & quæcumque futuri, App. 1.
Nomina præcipuè jam facta, ut, Notus, Amandus,
Sunt dandi contenta gradu. Tria verò Perosus, App. 2.
Exosus, Pertæsus amant adjungere Quartum.

Participia passiva præteriti, & futuri temporis, maximè cùm fiunt nomina, etiam dativo gaudent: ut Notus omnibus: Nulli negligendus. Cic. 1. de Orat. Gerendus est tibi mos adolescentibus.

Exosus, Perosus, Pertæsus accusativum petunt. Tacit. lib. 14. Plerique Parthorum superbiam perosi datum à Romanis regem malebant.

Participia facta nomina.

Nomina cùm fiunt Ans, Ens, finita rogandi
Suscipiunt casus: ut, Amans, Patiensque laborum.

Participia in Ans, Ens, interrogandi casu gaudēt, cùm fiūt nomina: ut Amans patriæ, Patiens laboris, Fugitans litium, Negligens amicorum. Cic. ad Att. 9. Boni cives amantes patriæ.

Temporis exacti Patrio quoque digna Profusus,
Expertus, Consultus erunt, Miseratus, habenda.

Nonnulla etiam præteriti temporis, ut Profusus, Expertus, &c. Sall. bel. Catil. Alieni appetens, sui profusus.

APPENDIX.

Præteritum, aut præsens adsignificantia tempus
Distinctos genuere gradus, cùm nomina fiunt.
Sicut ab Observans, Observantissimus exit.

Participia præsentis, præteritique temporis, cùm nominum naturam induunt, more eorum cōparativa gignunt, & superlativa: ut Amans, amantior, amantissimus. Commen-

men-

mendatus, commendatior, commendatissimus. Cic. ad Att. 6. Nihil illo regno spoliatius, nihil rege egentius.

APPENDIX 2.

Convenit, aut Debet, verbo Est, comitante Futurum;
Significat, ceu; Classis erat mittenda Corinthum.

Participijs Futuri temporis, addito verbo substativo eleganter utimur pro Debere, vel Oportere: Sum expectaturus fratrem: Expectandus est mihi frater. Eram habiturus heri orationem. Habenda mihi erat heri oratio.

CONSTRVCTIO TRANSITIva Pronominis.

Genitivus post Demõstrativa Pronomina.

CVm Demonstrativa gerunt Pronomina partes
Fixorum, Patrium velut, Id rationis, habento.

Pronomina Demonstrativa, cùm substantivè ponuntur, Patrium casum admittunt: ut Hoc consilij, Id temporis, Eodem loci. Cic. ad Cælium lib. 2. Hoc ad te literarum dedi.

Genitivus post Possessiva.

Possessiva itidem pro casibus hisce rogandi.
Mis, Tis, Sis, Nostrum, Vestrum connexa vetustè,
Cum substantivis, Patrio subeunte, videbis.
Vt, Nemo tua scripta legit recitare timentis.

Possessiva Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester loco genitivorum Mis, Tis, Sis, quibus Prisci utebantur, & Nostrum, Vestrum posita genitivum postulant. Cic. Phil. 2. Tuum hominis simplicis pectus vidimus. Liv. ab Vrb. 7. Quod meum factum, dictumue Consulis gravius, quàm Tribuni, audisti.

Geni-

Genitivi Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri.

Appositum, & Verbum Patrios moderantia casus,
Quos tria in I, faciunt Pronomina prima reposcunt:
Vt, vestri immemores, nostri miserescite cives.

Verba, Participia, & nomina adiectiua, quæ Patrium casum postulant genitivis trium Pronominum primitivorum Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri gaudent: ut Meorum nemo recordatur mei. Non sum oblitus tui absentis. Vnusquisque sui curam gerit. Cic. ad Att. lib. 3. Te oro, ut quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miserijs ne desis.

EXCEPTIO 1.

Intererit, Refertque suis junxere Latini
Casibus, hos etiam Patrios, Cujusque, Duorum,
Vnius, & reliquos, qui Possessiva sequuntur:
Vt, Vestra ipsorum refert componere mores.

Interest tamen, & Refert ablativos Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra, sibi vendicant: quibus ablativis addi possunt genitivi Vnius, Solius, Ipsius, cæterique, qui possessivis adduntur: ut Mea unius interest. Tua solius refert. Nostra ipsorum interest vitia extirpare. Tua Remp. administrantis interest semper vigilare.

EXCEPTIO 2.

Partitiva sibi, Numeralia nomina Vestrum,
Ac Nostrum, Mediusque gradus, Summusque requirunt,
Vt, Nostrum, aut Vestrum primus, minor, optimus, alter.

Nomina Numeralia, Partitiva, Cõparativa, & Superlativa genitivos Nostrûm, Vestrûm exigunt. Cic. ad Q. fr. lib. 2. Domus utriusque nostrûm ædificatur strenuè.

Pronomina post substantiva.

Actio cum datur, aut possessio, nomina fixis

Possessiua suis, velut adjectiva, cohaerent.
Vt, Mea rura, tuum studium, Sua cuique voluntas.

Possessiva Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester cohærent cum substantivis genere, numero, & casu, cum possessio, vel actio significatur: ut Liber meus, Ager tuus, Studium nostrum, Labor vester.

At cùm significant generalem nomina partem Exc.
Corporis, aut animi, Patrijs pulchrè utimur illis,
Quos tria in I, tantùm Pronomina prima crearunt:
Vt, Magna vir parte sui caret orbus amicis.

At si substantiva significent partem aliquam generalem corporis, sive animi, cujusmodi sunt Pars, Dimidium, Aliquid, genitivis primitivorum utemur: ut Nullam partem mei amisi: hoc est, Non amisi manum, pedem, memoriã. Amisistine quicquam tui?

Cùm tamen est anceps possessio, & actio, fixa App.
Cum possessivis, velut adjectiva, ligantur:
Vt, Tua cura, Tuum studium, quibus omnia vincis.

Substantiva, quibus ambigua est significatio: ut Charitas, Amor, Memoria, Desiderium, Cura, itemque cætera, si possessionem, actionéve significent, possessivis adhærescunt: ut Amor meus, Desiderium meum, quo amo, desideróque.

Passio nominibus cùm significatur, eisdem,
Quos tria in I, faciunt pronomina prima ligamus:
Vt, Me ingrata tui capient oblivia nunquam.

Sin passionem significent, genitivos Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri flagitant, ut Amor mei, desiderium mei, quo amor, desiderorque.

Iungitur interdum pariter pronomen utrumque:
Vt, Tua longa sui torquent oblivia matrem.

Aliquando pronomen utrumque conjungitur, primitivum, & possessivum. Cic. Att. lib. 13. Nicias tua sui memoria delectatur. Idem ad Cornif. lib. 12. Grata mihi vehementer est memoria nostri tua.

Reciproca Sui, Sibi, Se.

Terna in se quoties persona reflectitur, ullo
Absque errore, Sui, voce utimur: ut, Sibi mendax
Lingua nocet. Se homini gladio succurre necanti.

Reciproco Sui, Sibi, Se, utimur, cùm tertia persona transit in se ipsam, siue illa sit in recto, siue in obliquo: ut, Cæsar recordatur sui, indulget sibi, amat se, loquitur secum. Cic. in Catil. Or. 4. Habetis ducem memorem vestri, oblitum sui.

Vtimur hoc itidem verbo accedente secundo:
Vt, Sibi des veniam supplex Masinissa precatur.

Et accedente altero verbo: ut, Marcellus te Cæsar precatur, ut miserearis sui, ignoscas sibi, se in fidem tuam suscipias, ne se hostem existimes.

Reciprocum Suus.

Persona in rem possessam cùm tertia transit,
Voce, Suus, res ipsa potest possessa notari:
Vt, quæcumque suos nutrit fera bestia partus.

Reciproco Suus utimur, cùm tertia persona trãsit in rem à se possessam: ut Cicero recordatur Tyronis liberti sui, indulget liberis suis, defendit suos clientes, scripsit hanc epistolam manu sua.

Vis eadem remanet verbo accedente secundo;
Vt, Cæsar te, Marce, rogat sua signa sequaris,
Vtere voce, Suus, cùm res possessa refertur
In possessorem: ut, Feriunt sua tela nocentem.

Et accedente altero verbo: ut Timet Pompeius, ne à suis veteranis deseratur.

Vtimur præterea reciproco Suus, cùm res possessa in possessorem transit. Cic. ad Att. 9. Illum ulciscentur mores sui.

PRÆPOSITIONUM CONSTRVCTIO.

NEutra, quil us regimen casûs natura negavit,
Præposita vi partis habent moderamina casûs:
Vt, Sedeo in cathedra: Vado, Proficiscor in urbem.

Verba Absoluta, & Intrãsitiva præpositionum beneficio in casus transeunt: ut, venire in Curiam: Sedere apud regem: Incedere magnificè per ora hominum. Cic. de Orat. 2. Cùm ad me in Tusculanum venisset Cæsar de Tusculano suo

Verba sibi proprios casus moderantia partes
Appositas adhibere suis cum casibus optant.

Transitiva, præter proprium casum, etiam præpositiones cum suis casibus admittunt. Cic. de Amic. Nihil est amabilius virtute, nihil quod magis alliciat homines ad diligendum.

Composito tribuit casum pars sæpe regendum
Præpositiva suum: velut, Hostem invadere ferro.

Verba composita sæpe casum præpositionis habent: ut Adire judicem, Invadere urbem. Cic. de Fin. Cur ipse Pythagoras Persarum Magos adijt? Liu. bel. Pun. 4. Non diffidebant urbem aliqua parte se invasuros.

Præpositas repetunt partes composta frequenter:
Amoveo, Convivo, Adeo testantur, & Absum,
Eijcio, Intueor, Detrudo, Expello. Iugantur
Plurima præpositis his octo è vocibus orta.

Et repetita præpositione, ut Adire ad judicem: Adspirare ad laudem: Invadere in vrbem.

Hanc repetitionem amant multa verba composita ex præpositionibus A, vel Ab, Cum, De, E, Ex, In; ut Amoveo, Averto, Abduco, Absum, &c. Avertere cogitationem â miserijs: Abducere se ab omni cura; & sic in cæte-

cæteris. Cic.Phil. 21. In Galliam invasit Antonius.

Scholium.

Hujus generis sunt Admitto, Allicio, Applico, Collido, Comparo, Confero, Congruo, Consentio, Deijcio, Depello, Detraho, Deturbo, Educo, Egredior, Emergo, Emigro, Emineo, Emitto, Evoco, Evolo, Excedo, Exeo, Exturbo, Incido, Incurro, Inijcio, Ingredior, Innitor, Irruo, & Insum.

Casus præpositionum.

Accusativo serviunt, Ad. Apud. & cætera, quæ cum his numerantur in Rudimentis.

VERSUS.

Versus habet casum præeuntem, ut Littora versus.

Versus suo casui postponitur frequētiùs. Cui præponuntur aliquando præpositiones Ad, vel In, ut Ad Oriētem, seu in Orientem versus. Cic.Att. 16. Verti me à Minturnis Arpinu m versus.

Ablativo gaudent A, Ab, Absque cum reliquis. Terent. Heaut. — præ iracundia, Menedeme, non sum apud me.

TENUS.

Tenus, quemadmodum Versus, postponitur, atque ferè Patrium casum desiderat, si nomen sit multitudinis. Cic. in Arat. — Cepheus conditur ante Lumborum tenus. Cœl. ad Cic. 8. Rumores illi de comitijs Cumarum tenus caluerunt.

Sin singulare sit nomen, ablativo gaudet. Iust. lib. 12. Rerum suarum magnitudinem extollere cœlo tenus cœpit.

A, Ab, Abs.

A, Consonantibus præponitur, Ab, vocalibus, & consonantibus,

ut Ab Iove: Ab Legatis: Ab Romanis. Abs etiam sed rarò, ut Abs te. Abs quocumque.

IN, SUB, SUPER.

In, Sub, Super, modò accusativum, modò ablativum pro varia significatione postulant.

In, cum verbis motûs accusativum amat; ut Venire in curiam: In exilium proficisci.

Item pro Erga, Contra, Ad, Pro, Per: ut Brutus fuit pius in patriam, crudelis in liberos. Olera, & pisciculos minutos fero obolo in cœnam. Commodavi tibi librum in horam, diem, mensem, annum.

Cùm verò quies, aut aliquid fieri in loco significatur, ablativo gaudet; ut Sum in templo: Deambulo in foro.

Et cùm ponitur pro Inter. Cic. de Amic. Hoc primum sentio nisi in bonis amicitiã esse non posse. Sub ferè accusandi casum postulat pro Circiter, Per, Paulò Ante; deniq; cum tempus adsignificat, ut Sub vesperum, Sub noctem, Sub lucis ortum, Sub idem tempus hæc gesta sunt. Liv. bel. Pun. 2. Sub equestris finem certaminis coorta est peditum pugna.

Item pro Post. Cic. Planc. lib. 10. Sub eas (literas) statim recitatæ sunt tuæ.

Et cum verbis motûs: ut Clodius se sub scalas tabernæ librariæ conjecit. Nix sub aspectum, & tactum cadit.

Cum verbis quietis ablativum petit: ut Consedimus sub umbra Platani: Sub nomine pacis bellum latet

Super accusativo servit, cùm præpositioni Subter contraria est, maximè cùm motus significatur: ut Sedeo super saxum, Tegula cecidit super caput.

Item cùm significat Inter, ut super cœnam occisus est. Præter, Super cætera scelera hoc etiam facinus commisisti. Vltra, Erant super mille Senatores imperante Augusto.

Ablativo adjungitur cùm pro, De, ponitur. Cic. ad Att. 16. Hac super re scribam ad te Rhegio.

Et interdum cum verbo quietis maximè apud Poëtas. Virg. Ecl. 1. Hic tamen hac mecum poteris requiescere nocte Fronde super viridi.

Subter fermè accusandi casum poscit, sive quietis, seu motûs verbis adjungatur. Cic. Tusculan. Plato iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit.

Præpositio versa in Adverbium.

Præpositio, cùm casu privatur, in Adverbium migrat. Cic. ad Att. lib. 4. Tu adventare, & propè adesse jam debes.

Hujus generis sunt Antè, Contrà, Circà, Circum, Circiter, Extrà, Infrà, Pòst, Propè, Vltrà, Vsque; & nonnullæ aliæ.

Præpositiones alijs præpositionibus præpositæ.

Præpositiones nonnunquam aliis præpositionibus præponuntur. Cic. ad Att. 3. Nuncij nobis venerunt ex ante diem Nonas Iunias, usque ad pridie Kalendas Septembris.

Vsque tamen ferè alteram præpositionem desiderat. Idem Verr. 7. M. Cato usque ad summam senectutem summa cum gloria vixit.

Cùm verò præponitur nominibus oppidorum, utroque modo effertur. Idem ad Att. 3. Appius profectus est Tarsum usque, vel usq; ad Tarsum.

CONSTRVCTIO ADVERBIJ.

Nominativus, vel Accusativus post Adverbium.

Rectum, vel Quartum casus, En, Ecce, reposcunt.

En, Ecce nominandi, seu accusandi casum admittunt. Cic. Verr. 6. Ecce nova turba, atque rixa. Idem de Finib. 2. Ecce miserum hominem.

Genitivus post Adverbium.

Affatim amat Patrium, Partim, Satis, Instar Abundè,
Et Nimis, atq; Parum: pro causa adjungitur Ergo.

Affatim, Ergo pro causa, & cætera genitivum casum postulant. Terent. Phorm. Satis jam verborum est. Cic. de Clar. Orat. Plato mihi unus instar est omnium.

Adverbia Superlativa.

Sunt Patrio contenta gradus Adverbia summi:
Sæpe loco Patrij Sextum, Ex, praeunte capessunt:
Vt, Paris ex Phrygibus summè fuit omnibus audax.

Item Adverbia superlativa à nominibus orta genitivum exigunt. Cic. de Clar. Maximè omnium nobilium Græcis literis studuit.

Genitivus hic in ablativum cum præpositione migrare potest. Cic. ibidem. Piso maximè ex omnibus, qui ante fuerunt, Græcis doctrinis eruditus.

Adverbia loci cum genitivo.

Vbi, Vbinam, Vbicumque, Vbivis, Quò, Quovis, Quoquò, Vsquam, Nusquam genitivos Terrarum, Gentium eleganter admittunt. Dicitur, & Longè gentium Vnde, & Minimè gentium. Huc spectant adverbia Eò, Huc, ut Eò consuetudinis: Eò scelerum. Huc malorum, & arrogantiæ ventum est.

Pridie, Postridie.

Bina Die composta gradum sibi sæpe rogandi,
Vel Quartum sociare solent: gaudentque Kalendis.

Pridie

Pridie, Postridie, & genitivum, & accusativum casum petunt. Cic. ad Att. lib. 11. Pridie ejus diei venit. Idem ad eund. lib. 16. Postridie ludos Apollinares.

Dativus post Adverbium.

Quædam more Patrum Ternum sumpsere regendum,
Qualia Conveniens, Concors, atque Obvius edunt.

Quædam dandi casum petunt more eorum, unde deducuntur, ut Concorditer, Convenienter, Congruenterque naturæ vivere. Dicere convenienter rationi. Obviam alicui ire, procedere, prodire. Nam Congruens, Conveniens, Obvius, Concors dativo gaudent.

Accusativus post Adverbium.

Proximè amat Quartum: Propiùs dilexit eundem.

Propiùs, Proximè accusandi casum exigunt, ut Propiùs urbem: Proximè Italiam. Liv. bel. Pun. 2. Asdrubal in Lusitaniam, & propiùs Oceanum concessit.

ABHINC.

Gaudet Abhinc verbis exacti temporis: unde
Natus abhinc annos, vel, centum dicimus annis.

Abhinc, verbis præteriti temporis junctum accusativum, seu ablativum postulat. Cic. Verr. 4. Horum pater abhinc duo, & viginti annos est mortuus. Vel, Abhinc duobus, & viginti annis.

Ablativus post Adverbium.

Collativa sibi referant Adverbia Sextum:
Vt, Dicto citiùs, Iusto ampliùs, Ocyùs Euro.

Comparativa ablativo gaudent. Cic. Curioni lib. 2. Nemo est, qui sapientiùs tibi suadere possit te ipso.

Adverbia loci.

Adverbia, quibus interrogamus, sunt hæc, Vbi? Vnde? Quò? Quà? Quorsum?

Ad interrogationem Vbi? reddũtur hæc, Hic, Istic, Illic, Ibi, Inibi, Ibidẽ, Alibi, Alicubi, vbiq;, vbilibet, vtrobiq;, vbiuis, vbicũq;, Passim, vulgò, Intus, Foris, Nusquam, Longè, Peregrè.

Item suprà, Subter, Infra, Antè, Post, Extrà, Circà, cùm fiunt adverbia. Cic. ad Torq. lib. 6. Nemo est quin ubivis, quàm ibi, ubi est, esse malit.

Ad, Vnde? redduntur hæc, Hinc, Istinc, Inde, Indidem, Aliunde, vndelibet, vndevis, vndique, vndecumque, vndequaque, Aliunde, vtrimque, Eminus, Cominus, Supernè, Infernè, Longè, Longiùs, Peregrè, Intus, Foris. Teren. Heaut. Vide, ne quò hinc abeas longius.

Ad, Quò? redduntur hæc, Huc, Istuc, Illuc, Eò, Eodèm, Istò, Illò, Aliquò, Aliò, Neutrò, vtróquè, Quoquò, Quocumquè, Quòuis, Quòlibet, Intrò, Foràs, Peregrè, Longè, Nusquam. Terent. Hecyr. Abi Parmeno intrò, ac me venisse nuncia.

Ad, Qua? reddũtur hæc, Hàc, Istac, Illac, Aliquà, Alià, Quàlibet, Quàcumque, Eà, Eadèm, Quàque, vtralibet, vtràque. Dextrà, Sinistrà, Lauà. Terent. Eun. Plenus rimarum sum, hàc, atque illac perfluo.

Ad, Quorsum? idest, quem locum versus? redduntur hæc, Horsum, Istorsum, Illorsum, Aliorsum, Deorsum, Sursum, Dextrorsum, vel Dextrorsus, Sinistrorsum, Lævorsum, Prorsum, Rursum, Introrsum, vel Introrsus, Retrorsum, vel Retrorsus, Quoquoversum, vel Quoquoversus. Terent. Phor. — ego te Parmeno quietum reddam: Ne sursum, deorsum cursites.

Adverbia modis adjuncta.

Vt, pro Postquàm Indicativum petit. Cic. Att. 7. Vt ab urbe discessi, nullum prætermisi diem, quin aliquid ad te lite-

literarum darem.

Item pro Quomodo, cum quadam admiratione. Plaut.Perſ. Viden'ut tuis dictis parco!

Poſt has voces Adeò, Ita, Sic, Tam, Talis, Tantus, Tot, ferè numquam ponitur Quòd, ſed Vt, cum Subjunctivo. Cic. Tuſc. 1. Non ſum ita hebes, ut iſta dicam.

Antequam, & Priuſquam tum indicativis, tum conjunctivis junguntur. Senec. de Benef. lib. 5: Quare deſperas, antequam tentas? vel antequam tentes? Cic. Phil. 1. Priuſquam de Rep. dicere incipio, pauca querar: vel Priuſquam incipiam.

Ne Subjunctivum petit cum aliquid prohibemus. Liv. bel. Pun. 10. Ne tot annorum felicitatem in unius horæ dederis diſcrimen.

Petit & Imperativum, maximè apud Poëtas. Virg. Æn.7. Ne fugite hoſpitium, nevè ignorate Latinos.

Næ, hoc eſt Profectò, Pronominibus præpoſitum Indicativum, vel Conjunctivum petit. Terent. Adelph. Næ ego homo ſum infelix. Idem Heaut. – næ ego te magnificè Chreme Tractare poſſim, ut iſta dicam.

Adverbia gradibus adjuncta.

Per, Perquàm, Sanè, Valde, Oppidò, Imprimis, Cumprimis, Apprimè, Admodùm, Vehementer, & alia id genus, ferè poſitivis gaudent. Cic. de Finib. lib. 3. Hæc quidem eſt perfacilis, & perexpedita defenſio. Idem Verr. 3. Homo cumprimis honeſtus.

Quàm affectibus ſerviens.

Quàm, cùm admirationi, commiſerationi, atque interrogationi cum admiratione permiſta ſervit, poſitivis jungitur; ut, Quàm multi avaritiæ ſtudent: Heu quàm falla-

ces sunt hominum spes, quàm inanes cogitationes.

Quàm, pro Quantùm Positivis præponitur. Cic. ad Treb. lib. 7. Quàm sint morosi, qui amant, vel ex hoc intelligi potest.

Quàm, pro Quantùm cum verbo possum junctum Superlativis adjungitur. Cic. Caton. lib. 15. Quàm potui maximis itineribus ad Amanum exercitum duxi.

Quàm ut, eleganter Comparativa sequitur. Cic. de Orat. 3. Hoc altius est, quàm ut nos humi strati suspicere possimus.

Quàm, pro valde Superlativis elegantissimè adjungitur. Cic. Valer. 13. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspius quàm maximas, quàm primùm, quàm sæpissimè gratias agat. Tam, & Quàm Positiva frequentissimè, Superlativa rariùs, Comparativa rarissimè copulant. Cic. in Orat. Nemo tam multa Orator, ne in Græco quidem otio scripsit, quàm multa sunt nostra. Sall. Jug. Quàm quisque pessimè fecit, tam maximè tutus est.

Ponitur interdum, Tam, separatim cum Superlativo. Cic. Phil. 12. Nondum erat vestris tam gravissimis ignominijs concisus.

Adverbia in Vm.

Vm, quibus est finis, Positivo Adverbia junges,
Aut Collativo: ut, Nimiùm furiosa cupido,
Et furijs Barathri multùm crudelior ipsis.

Adverbia in Vm, Positivo gaudent. Sæpe etiam Comparativo junguntur, ut Nimiùm, Parùm, Multùm, Tātùm, Quantùm, Aliquantùm. Cic. de Finib. 2. In rebus apertissimis nimiùm longi sumus. Liv. ab Vrb. 3. Præda aliquantùm spe, & opinione maior.

Adverbia in O.

O, Finita gradus medij fungantur honore,

ut, Rabies multò sævis truculentior ursis.

O, Finita Comparativo adhærent, ut Paulò, Nimiò, Aliquantò, Tantò, Eò, Quò, Multò, & Hòc pro Tantò. Cic. de Off. lib. 1. Quantò superiores sumus, tantò nos submissiùs geramus.

Multò etiam vult sæpe gradus adhibere supremos,
Quos Facilè, & Longè pro valde habuère frequenter.

Multò etiam Superlativis additur. Cic. Verr. 1. Cùm omnis arrogantia odiosa est, tùm illa ingenij multò molestissima.

Item Longè pro Valde. Cic. in Bruto. Longè post natos homines improbissimus C. Servilius.

Facilè, cùm sine dubio, sine controversia significat, Superlativis gaudet, aut ijs, quæ eorum vim habent. ut, Vir facilè doctissimus, Facilè primus, Facilè princeps.

Interjectionis constructio.

O, Heu, Prò, Rectum, Quartum, Quintumque reposcunt,
Hei, væ, comperies passim conjuncta Dativo.

O, Heu, & Prò, Nominandi, Accusandi, & Vocandi casus postulant. Terent. Phorm. O vir fortis, atque amicus. Cic. Terent. lib. 4. O me perditum, ò me afflictum. Terent. Andr. O Dave itane contemnor abs te?

Hei, Væ, dativo gaudent. Terent. Heaut. Hei misero mihi. Plaut. Rud. Væ capiti, atque ætati tuæ.

Conjunctionis constructio.

Si vox disiungens, aut Nectens copula voces
Ad verbum referatur idem, ponantur oportet
Conjuncti casus similes. An jungit eosdem,
Quàm, Nisi, Præterquam; vocum nisi certa resistat
Proprietas: ut, Malo domi, quàm rure morari.

Conjunctiones Copulativæ, & Disiunctivæ, cùm ad idē verbum referuntur, similes casus connectunt. Sal. bel.

Catil.

Catil. Divitiarum, & formæ gloria fluxa, atque fragilis est. Cic. de Senect. Quid ne pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum, olivetorumque specie dicam?

Quàm, Nisi, An, Præterquam, eosdem itidem casus copulant. Cic. pro Sest. Quem unquam Senatus civem, nisi me, nationibus exteris commendavit?

Aliquando huic constructioni certa dictionum proprietas obstat: ut Fui Romæ, & Athenis. Aut Brundusij, aut Sulmone mortuus est. Emistine librum centusse, an minoris? Malim Panormi, quàm Syracusis esse.

ETSI, TAMETSI, &c.

Etsi, Tametsi, Etiamsi, Quamquam, Quamvis, tum Indicativo, tum Conjunctivo junguntur. Cic. pro Mil. Etsi vereor judices, &c. Idem de Fin. 1. Genus hoc scribendi, etsi sit elegans, &c.

Licèt, Vt, pro Quamvis subjunctivo gaudent. Cic. pro Quint. Vt summa haberem cætera, temporis quidem vix satis habui.

Ne causalis conjunctivum amat. Cic. de Nat. 1. Vereor, ne longior fuerim.

Vt, post verba Vereor, Timeo, Metuo, elegãter ponitur pro Ne. Terent. Phorm. At vereor, ut placari possit. Vt Ne, pervenustè ponitur pro Ne. Cic. ad Q. fr. lib. 8. Opera datur, ut judicia ne fiant. Idem Verr. 3. Impetrant, ut ne jurent. Idem Bruto. lib. 3. Adnimadverti, studiosè te operam dare, ut ne quid meorum tibi esset ignotum.

Ni, Nisi, Si, tum Indicativum, tum Conjunctivum amant. Terent. Andr. Si illum relinquo, ejus vitæ timeo, sin opitulor, hujus minas. Cic. ad Att. 2. Expeditus facito, ut sis, si inclamavero, ut accurras.

Quòd, cùm causam, ac rationem reddit: & Quia, pro

Quòd, tam Indicativo, quàm Conjunctivo gaudent. Cic. Att. 12. Fecisti mihi pergratum, quòd Serapionis librum ad me misisti, vel Ad me miseris.

APPENDIX.

Videor verbum conjunctionem Quòd refugit. Ne ergo dixeris: Videtur mihi, quòd sum doctus, quòd es doctus, quòd ille est vir doctus: sed, Videor mihi esse doctus, videris mihi esse doctus, Ille sibi videtur esse vir doctus. Et numero multitudinis eodem modo, Videmur nobis esse docti, Videmini vobis esse docti: Illi sibi videntur esse viri docti.

DE FIGURATA CONSTRVCTIONE.

Robore fulta trium virtutum Oratio triplex
Oppositum expugnat vitium. Emendata repellit
Barbariem. Fugat Obscura dilucida noctem.
Prolis Inornata vires Ornata retundit.

Oratio tres virtutes habere debet, ut Emendata, ut Dilucida, ut Ornata sit: quibus virtutibus totidem vitia contraria sunt. Nam Emendatæ Barbara, Dilucidæ Obscura, Ornatæ Inornata adversatur.

Barbaræ Orationis vitia.

Bina Emendata certant vitiare nitorem
Monstra, Solœscimi soboles, & Barbara lexis.

Duo sunt vitia, quibus Oratio barbara, atque impura efficitur, Solœcismus, & Barbarismus: quæ, qui purè, ac emen-

emendatè loqui volet, omni contentione, velis, ut ita dicam, remisque fugiet.

Quid sit Solœcismus, & quot modis fiat.

Esto Solœcismus, quoties malè verba cohærent.
Singula Barbaries etenim corrumpere solùm
Verba potest: ast hic verborum abrumpere nexus
Nititur. Adjiciens quæ sunt removenda. Repellens
Quæ merito adjicienda forent. Prius ordine, ponit
Posterius. Pro parte aliam sine jure reponit.

Solœcismus, constructionis, atque Emendatæ orationis, de qua hactenus egimus, hostis infestissimus, est vitiosa partium orationis compositio. Vnde à Barbarismo distinguitur, qui singula verba solùm vitiat: at Solœcismus dictionum inter se nexum, compositionemque corrumpit.

Is fit quatuor modis, § Adjectione, cùm aliquid orationi contra præcepta Grammaticæ adjicitur: ut Vtor cum pecunijs, pro Vtor pecunijs.

Detractione, cùm aliquid eodem modo detrahitur: ut Eo forum, pro in forum. Redeo agro, pro ex agro. Ne hoc fecit, pro Ne hoc quidem fecit.

Transmutatione, cùm partium orationis ordo turbatur: ut Quoque ego, pro Ego quoque, Enim hoc voluit, pro Hoc enim voluit. Autem non habuit, pro Non autē habuit.

Immutatione, cùm pars orationis pro alia ponitur: ut Stulti grave ferunt res adversas. Grave pro graviter, nomen pro adverbio.

Fiunt Solœcismi etiam per cæteras orationis partes.

Item per ea, quæ cognata sunt, idest, ejusdem generis, ac partis: ut Eo foris, Sum foras, pro Eo foras, sum foris. Quid huc agis? Quando hîc venisti, pro Quid hîc agis? Quando

Quando huc venisti? Eo apud forum, pro in forum.

Perque genus, numeros, casus grassatur, & omnes
Personas, Verbique modos, & tempora turbat.
Verbaque pro Neutris Activa reponere gestit;
Ac tandem cunctos Syntaxeos inficit artus.

Denique fiunt Solœcismi, & per ea, quæ partibus orationis accidunt. Per genera, ut Sapientes læto fronte res adversas ferunt, pro Læta fronte. Per casus: ut, Quo is? Romæ, pro Romam. Venio Brundusij, pro Brundusio. Per numeros. Si unum ad te vocans dicas, Venite, pro veni. Per personas, Si quempiam honoris causa ita alloquaris, Sedeat, accedat, pro Sede, Accede. Per modos, ut Peto à te, ut mihi opem fers, pro Feras.

Per genera verborum, ut Mox redeam, pro redibo: ponitur enim activum pro neutro.

Quid sit Figurata constructio.

Ne tamen incautus fugias imitanda, Figuras
Accipe, quas proceres olim finxere Latini.
Ipsa Figura novum dicta est genus esse loquendi
Haud ratione carens, vulgi sed ab ore remotum:
Lexeos Argivi propriè quod Schemata dicunt.

Cum apud viros doctos, & qui purè loquendi laude floruerunt, aliquid legerimus, quod Grammaticorum legibus repugnare videatur, non continuò existimabimus eos Solœcismum fecisse, cùm ipsorum auctoritate, testimonijsque soleant Grammatici ipsi sua præcepta confirmare. Nam sunt quædam, quæ faciem quidem Solœcismi habent, vitiosa tamen non sunt.

Hoc novum loquendi genus Figura verborum, aut sermonis, aut orationis, sive ut Græci loquuntur schema lexeos appellatur. Est enim Figura nova loquendi ratio à trito, & vulgari sermone remota, quæ ferè ratione aliqua nititur.

Zeugma.

Suggerit ex verbis aliquid tibi Zeugma propinquis,
Sed genus, & numeros, casusque intacta relinquit.
Vt, Gener, atque Socer, cùm dira ruisset in arma.

Zeugma figura est, cùm id, quod in oratione desideratur, è proximo assumitur, manente eodem genere, numero, casu, cæterisque attributis. Cic. in ult. Parad. Nulla possessio, nulla vis auri pluris, quàm virtus, æstimanda est. Idem pro Cai. Rab. Virtus, & honestas, & pudor cum Consulibus esse cogebat.

Syllepsis.

Cùm pars deficiens ex partibus vlla propinquis,
Suppletur, mutato aliquo, Syllepsis habetur.
Hoc erit exemplum, Sunt nobis mitia poma.
Castaneæ molles, & pressi copia lactis.

Suppletur, Est: mutato numero: Est copia.

Syllepsis est, cùm id, quod in oratione deest, è proximo assumitur, mutato tamen genere, aut numero, aut casu, aut aliquo è cæteris accidentibus. Cic. Verr. 6. Risus populi, atque admurmuratio omnium facta est. Idem ad Q. fr. 2. Ille timore, ego risu corrui.

Prolepsis.

Partibus attribuit totum commune Prolepsis
Quod vox significat praiens, in partibus ipsis
Mente subauditum: ut, Duo Romam auxêre potentes
Italiæ Reges, Numa pace, & Romulus armis.

Prolepsis est, cùm dictio aliqua totum significans præcessit, quæ rursus in partibus intelligitur, neque explicatur: ut Duo reges Romam auxerunt, Romulus bello, Numa pace.

Dictio totum commune significans est, Reges: partes qui-

quibus attribuitur, Romulus, Numa : ubi rursus Romulus rex, Numa rex dicendum erat, si orationem velis integram facere. Sall.bell.Catil. Exercitus hostium duo, unus ab urbe, alter à Gallia obstant.

Archaismos.

Gracè Archaismos, Constructio prisca Latinè,
Est ea pracipuè, qua quondam est usa vetustas.

Archaismos constructio est, qua prisca vetustas potissimùm usa fuit. Terent. Eun. Nescio quid profectò absente nobis turbatum est domi: pro Absentibus nobis. Cic. Verr. 4. Hanc sibi rem præsidio sperant futurum: pro Futuram.

Hellenismus.

Iure Hellenismus Danaûm, non lege Latina Æn.3
Nititur: ut, Sacra redimitus tempora lauro. Ecl. 3
Triste lupus stabulis. Solus tibi certet Amyntas. § Ecl.5

Hellenismus est constructio, quæ Græci sermonis leges, non Latini observat. Luceius ad Cic.lib.5. Cùm scribas, & agas aliquid eorum, quorum consuevisti, gaudeo. Virg.Æn.1. Os, humerosque Deo similis.

De Barbarismo

Dictio, si penitus sit barbara, sive Latina,
Sed vitiosa tamen scripto: aut errore loquentis,
Barbara lexis erit: cui sat numerosa propago.

Barbarismus est dictiò, aut omninò barbara : aut Latina quidem, sed vitiosa, scripto, vel pronunciatione. Barbara omnino, & peregrina, ut Perla pro Vnione: Aviso pro Admoneo, & alia generis ejusdem.

Hac genus, & numeros vitiat. Malè nomina flectit,
Tempora verborum varijs replet omnia mendis.

Latina dictio vitiosa fit pluribus modis.

Per genera, ut Gladia, pro Gladij. Per numeros, ut Scopa, pro Scopæ, Tritica, pro Triticum. Per declinationē, ut Fames, famei, pro Famis; Vasibus, pro Vasis.

Per conjugationem, ut Stavi, pro Steti; Legabo, pro Legam; Veneravi, pro Veneratus sum.

Iunctaque disiungit. Divisa licentiùs arctat.

Fit etiam divisione, cum dividimus conjuncta, ut Siliia trium, Dissoliio quatuor syllabarum, pro Silva duarum: Dissolvo trium.

Complexione, cùm divisa conjungimus, ut Phæton, pro Phaeton.

Tollere multa audet de vocibus. Addere frustra.
Tardaque dat brevibus passim, cita tempora longis.

Detractione literæ, ut Peculi, pro peculij. Aspirationis, ut Odie, pro Hodie. Temporis, cùm syllabæ longæ, quæ duo habet tempora, unum detrahitur, ut fiat brevis, ut affligit penultima brevi, pro longa affligit.

Adjectione literæ, ut Relliquiæ, gemino, L, pro simplici: Alituum pro Alitum. Syllabæ, ut Dicier, pro Dici: Mauors pro Mars. Aspirationis, ut Hinsidiæ, cùm scribendum sit sine aspiratione.

Temporis, cùm brevi syllabæ, quæ unum habet tempus, additur alterum, ut fiat longa, ut Italia prima longa pro brevi.

Proque notis alias ponit. De sede revellit,
Et transfert. Violat leges, & jura Tenorum.

Immutatione, cùm litera una, aut syllaba pro alia ponitur, ut Olli, pro Illi.

Transmutatione, cùm litera, aut syllaba, è suo loco in alienum transfertur, ut Interpetror pro Interpretor.

Fiunt denique Barbarismi Tenore, cùm accentu alio, pro alio utimur, ut si præpositiones à suis casibus separemus, easque tenore acuto, vel inflexo pronunciemus, ut ad eum, ab illo, à quibus, circum litora: cùm gravi accen-

tu, dissimulata distinctione, simul cum suis casibus pronunciandæ sint, tanquam si una esset vox.

Obscuræ Orationis vitia.

Verba insueta nimis generant in mente tenebras.
Rursus & Improprijs oratio condita formis:
Vocibus ambiguis constans, aut sensibus anceps.

Verba inusitata, & à consuetudine quotidiani sermonis remota obscuritatem, & tenebras orationi afferunt: ut Si quis Oppidò, pro Valde dicat: Averruncare, pro Avertere.

Eandem orationem obscurat vitium, quod à Græcis Acyron, à Latinis Improprium dicitur, ut Sperare, pro Timere. Virg. Æn. 4. Hunc ego si potui tantùm sperare dolorem.

Item Ambiguitas, quæ Amphibolia Græcè, appellatur, idque vel in uno verbo, ut Taurus animal sit, an mõs, an signum in cælo, an nomen hominis, an radix arboris, nisi distinctum, non intelligetur. Vel in sermone: vt Audivi Chremetem percussisse Demeam.

Cœcaque Meosis, quæ lucem Eclypsibus aufert:
Verborum turba, & prolixa Parenthesis obstant.
Verbaque confusé translata, & longiùs æquo,
Synchysis hoc vitium, obscurum, vel Hyperbaton esto.

Obscuratur præterea oratio, cùm sermoni deest aliquid, quo minus plenus sit, & dicitur Meôsis, hoc est, Diminutio, quæ fit per fig. Eclypsim. Vel contra, cùm inani verborum turba, atque copiosa loquacitate obruitur oratio, quod Perissologiam vocant.

Impeditur denique sermo, quò minùs dilucidus sit, si longa Parenthesis interijciatur.

Aut si verba confusa, permistaque longiùs traijciantur. Horat. Serm. 1. Sat. 5. Namque pilâ lippis inimicum, & ludere crudis. Rectus enim ordo est, Namque

pila

pila ludere inimicum est lippis, & crudis: quod vitium Synchysis, vel Hyperbaton obscurum, hoc est, confusa ac perturbata verborum transgressio vocatur. Si hæc vitia vitabimus, dilucida erit oratio.

Simplice contempto fit Hyperbaton ordine, virtus
Non malè verborum Transgressio dicta Latinis.

Cùm orationis structura decôris gratiâ variatur, neglecto simplici sermonis ordine, non vitium est, sed virtus, quæ Hyperbaton appellatur, idest Transgressio verborum. Cic. pro Cluent. Animadverti judices omnem accusatoris orationem in duas divisam esse partes. In duas partes divisam esse, simplex erat ordo, sed durus, & incomptus.

Hyperbati aliquot species.

In verbis quoties geminis præposterus ordo
Cernitur, ut Mecum, fit Anastrophe: at illa Maronis,
Vrbem quam statuo vestra est, fugienda videtur.
Et similes, quas fortè Metrum proferre coëgit.

Hyperbati, sive Transgressionis aliquot sunt species.

Anastrophe est duorum verborum ordo præposterus: ut Mecum, Tecum, Secum, Nobiscum, Vobiscum, Quibus de rebus.

Anastrophe illa, Vrbem quam statuo vestra est. Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas edidit: pro Quā urbem statuo: Quem Eunchum dedisti nobis, admodum dura est.

Compositis aliquid solet interponere Tmesis:
Vt Periêre boni: Res verò publica luget.

Tmesis est, cùm verbum compositum dividitur aliqua dictione interposita. Cic. Att. lib. 1. Per mihi, per inquam gratum feceris, si in hoc tam diligens fueris, quàm soles. Idem de Senect. Omnia memoria tenebat, non domestica solùm, sed etiam externa bella. Ejusdem

dem generis sunt illa, Rem verò publicam penitus amisimus. Præclarum est pro patria, Reque publica mortem oppetere.

Cùm brevis est sensus medio in sermone, priusquam
Absolvas, medium, ceu gemma, Parenthesis ornat.

Parenthesis est brevis sensus sermoni, antequam absolvatur, interjectus. Cic. Philip. 3. O præclarum custodem ovium (ut aiunt) lupum. Liv. bel. Pun. 2. Tantum (pro dolor) degeneravimus à parentibus nostris.

Inornatæ Orationis vitia.

Nunc & Inornatæ prolem Syntaxeos addam.
Caccophaton Nostri dictum dixere nefandum.
Magna Tapinosis verbis minuentibus effert.
Macrologi sermo justo prolixior exit.
Tautologi voces iterumque, iterumq́; frequentant.

Cacophaton est obscœnũ dictum, sive id uno verbo, sive pluribus, sive deformi literarum concursu fiat.

Tapinosis est, qua rei magnitudo, vel dignitas minuitur: Vt si quis Parricidam hominem nequam vocet.

Macrologia est longior, quàm oportet, sermo. Liv. ab Vrb. 8. Legati non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abierunt.

Tautologia est ejusdem verbi, aut sermonis vitiosa iteratio. Verbi, ut, Nam cujus rationis ratio non extat, ei rationi ratio non est fidem habere. Sermonis, ut Ibant, qua poterant: qua non poterant, non ibant.

Est fugienda notæ vitiosa frequentia. Vocum
Neve supervacuo scateat Pleonasmus acervo:
Neve elementa suis concursibus aspera fiant.

Vitanda est & nimia ejusdem literæ assiduitas, ut Quidquam quisquam cuiquam, quod convenit, neget?

Pleonasmos est vitium, cùm supervacuis verbis oneratur oratio: ut Ego meis oculis vidi. Satis est enim, Vidi. Cavendum etiam diligenter est, ne consonantes asperè

concurrant; ut, S, ultima cum X, proxima, ut Exercitus Xerxis.

Denique vocalis creber concursus hiantem
Reddit, & incomptum sermonem. Atque exitus idem
Multarum vocum: ceu Flentes, atque dolentes.
Syllaba in extremo posita si forte sequentis
Vocis erunt prima, turpis Cacophonia fiet.

Vitandi & crebri vocalium concursus, quæ vastam, & hiantem orationem reddunt: ut Baccæ æneæ amœnissimæ impendebant. Viro optimo obtemperasti olim.

Illud quoque vitium est, si multæ voces ejusdem exitus in unum locum congerantur: ut Flentes, plorantes, lachrymantes, obtestantes.

Et, si verbi prioris ultimæ syllabæ sint primæ sequentis, ut, O fortunatam natam me consule Romam.

APPENDIX.

Si quid in Auctorum, qui sunt tibi norma loquendi,
Esse supervacuum dictis fortasse videtur,
Ne temerè damnare ausis. Nam sæpe vetustas
Pondus habet: gravitas aliquando Auctoris, & usus
Excusant: veniamque Metri dant jura Poëtis.

Si quando puer apud graves auctores aliquid offenderit, quod supervacaneum, atque otiosum esse videatur, ne id sine causa factum esse putet. Adduntur enim interdum quædam affirmationis gratiâ. Terent. Adelph. Hisce oculis egomet vidi. Virg. Æn. 4. — vocemque his auribus ausi.

Adduntur & alia, quæ aut Consuetudine, aut Auctoritate, aut Vetustate, aut Necessitate denique excusantur.

DE GRAMMATICA INSTITVTIONE

LIB. III.

De syllabarum Dimensione.

Carmina constantur pedibus: dat Syllaba Metro
Temporibus dimensa pedes. Et pluralibus una
Sæpe notis constat: nonnumquam est unica tantùm
Littera. Vocali gemina coëunte resultant
Diphthongi: & numerum totidem vocalibus æquant.

Versus ex pedibus constat. Pedes ex Syllabis: at Syllabæ (de quibus nunc agendum est) fiunt ex literis.

Literæ partim sunt Vocales, partim Consonantes. Vocales sunt sex, A, E, I, O, V, Y.

Singulæ autem syllabæ constant aut ex una simplice vocali tantùm, ut Eò: aut ex duabus aliquo modo in unam coëuntibus, quales in Phœbus, Alpeis, Semianimis, sunt oe, ei, ia: sive plures ex consonantibus adhibeantur simul, ut Rex: Scrobs, Stirps: sive una solùm, ut vita: aut etiam liquida vocalis adjungatur, ut Aqua, Anguis.

Ex vocalibus fiunt sex Diphthongi, Æ, AV, EI, EV, OE, YI, ut Præmium, Aurum, Hei, Europa, Pœna, Harpyia.

Octo recensentur Mutæ pro carminis usu.
F, quoque vim Mutæ, Liquidæ subeunte, recepit.
Quatuor ex Liquidis, L, & R, sua robora semper

Immi-

Immiuunt, si Muta prait; velut Adria, Cyclops.
N, & M, in Græcis tantùm posuêre vigorem,
Et rarò, Tecmessa, Cycnus pro testibus adsunt.

Consonantes in Mutas, & Semivocales dividuntur.

Mutæ sunt octo, B, C, D, G, K, P, Q, T, Semivocales itidem octo, F, L, M, N, R, S, X, Z.

F, præposita liquidis, L, & R, vim habet mutæ: ut, Reflecto, Refringo.

Ex Semivocalibus quatuor sunt liquidæ, L, M, N, R.

M, tamen, & N, rarò liquescunt, idque in Græcis tantùm dictionibus, ut Tecmessa, Cycnus, Terapnæ, Ichneumon, Polymnestor.

X, & Zeta gerunt vires ubicumque duarum,
Atque, I, vocales inter, ceu Maior, & Aiax.
Fit quoque vocalis, velut, V, fit consona simplex
Vtraque vocalem feriens, ut, Ianua, Virtus.

Duæ, X, & Z, sunt duplices, hoc est valent duas consonantes, X, Cs, ut Dux, quod ex genitivo ducis cognoscitur: vel Gs, ut Rex regis.

Z, Apud Græcos, Sd, sed Veteres per duplex, S, reddebant, ut Massa, Patrisso, Petisso.

S, Quāvis immunis, ac sui juris sit (neque enim inter liquidas, aut duplices numeratur) interdum tamen liquescit, seu vim consonantis amittit, ut suo loco dicemus.

H, sitne litera, an aspirationis nota, dubium, controversumque est.

I, Inter duas vocales posita, consonans est, atque duplex, I, valet: ut Maior, Peior. Veteres, i, geminabant. Maijor, Aijo, Maija.

I, & V, cùm vocalibus præponuntur, easque comprimunt, fiunt consonantes, ut Janua, Jecur, Conijcio, Judex, Vates, Velox, Vita, Vox, Vultus.

Molliter, I, Veteres quondam sonuisse putantur:
Pinguior ille sonus Libyen redolêre videtur.

Multi sibi persuadent (quod quidem verisimile est) Vete-

res, I, consonantem molliter pronunciasse sono potiùs ad vocalem, quam ad G, accedente, ut Pompeij, non Pōpegi, Majestas, non Magestas. Sic Hebræi.

Semper Iota sonum vocalis more Pelasgûm,
Servat. Hebræorum, I O D, consona semper habetur.
Vocalem quicumque sonant, imitantur Achivos.

Iota Græcorum nunquam est consonans: quare in Iason, Iambus, Iaspis, & cæteris, quæ planè sunt Græca, prima vocalis est.

I O D, apud Hebræos semper consonans est, cùm vocalibus præponitur, ut JESVS, Joannes, Jacobus.

Itaque qui hæc, atque alia ejusdem generis nomina per, J, consonantem efferunt, optimè quidem pronunciant: qui verò per vocalem, Græcos imitantur.

Additur, V, semper post Q, liquefacta: vigorem
S, G, præpositis modò fert, modò ponit eundem:
Vt Suus, Exiguus, Persuadeo, Sanguis, & Vnguis.
Cùm vires elementa suas posuêre, liquescunt.

V, post Q, literam semper liquescit, ut Quare, Quæro, Quia, &c. At post G, & S, modò liquescit, ut Lingua, Langueo, Extinguo, Suadeo, Suavis: modò integra est, suamque vim retinet, ut Exiguus, Suus.

Literæ liquescunt, cùm vim, roburque vocalis, aut consonantis amittunt.

Syllabæ partim breves, partim longæ, partim communes.

Carminis Ausonij mensura potissima, Tempus
Est mora, seu spatium, quo syllaba funditur ore.
Quæ brevis est uno gaudet, quæ longa duobus.
Communis brevis esse potest, & longa Poësi.

Syllabæ, quas temporibus metimur, aut sunt breves, aut longæ, aut cōmunes. Tempus est spatium, intervallumque quo syllaba pronunciatur.

Sylla-

Syllaba brevis ex uno tempore, atque spatio constat, ut At, Sed. Longa ex duobus, ut, Ah, En.

Communis est, quæ in versu tum brevis, tum longa esse potest, quales sunt priores in Atlas, Cyclops: mediæ in Tenebræ, Latebræ, Pharetra.

Nulla apud Ausonios vocalis semper habetur
Longa, nec ulla brevis. Bina extenduntur ubique
Græcorum: totidemque breves sunt semper eisdem.

Nulla vocalis apud Latinos perpetuò brevis, aut longa est. Apud Græcos Ypsilon, & O micron, quæ, E, & O, breve valent, perpetuò sunt breves, ut Origines, Timotheus, Herodotus, Macedones. *H*, Eta, & ω megá, quæ E, & O, longum valent, semper sunt longæ, ut Erêmus, Idôlum.

Præcepta universa de syllabarum brevitate, ac longitudine.

Præcep. 1.

De Diphthongis.

Protrahe Diphthongum, Sed Præ, brevis esto sequente
Vocali: sumes exempla Præire, Præustus.

Diphthongus longa est tam in Græcis, quàm in Latinis dictionibus, ut Æneas, Melibœus, Præmíum, Laus, Heus.

Præpositio Præ composita, cùm vocalem præcedit, brevis est, ut Præustus, Præacutus, Præco.

De vocali ante vocalem. Præc. 2.

Vocalem rapuere alia subeunte Latini.
R, nisi succedat, recipit duo tempora Fio. EXC. 1

Vocalis ante vocalem in Latinis dictionibus brevis est, ut

ut Puer, Fuit, Ruit.

Fio, I, longum habet, nisi sequatur R, ut Fiebam, Fiam. Sin, R, sequatur breve est, ut Fierem, Fieri, Confieri.

EXCEPTIO 2.

E, Longum sibi Quinta gradus assumpsit in Ei;
Res tamen, atque Fides, & Spes rapiuntur ibidem:

Interrogandi, ac dandi casus quintæ declinationis, E, ante I, producunt, ut Diei, Speciei. Præter Rei, Spei, Fidei.

EXCEPTIO 3.

Est Ius, in Patrio productum: in versibus anceps:
Sit breve in Alterius: sit longum semper Alius.

Genitivus in Ius, habet, I, longum in soluta oratione: in carmine tum breve, tum longum, ut Vnius, Nullius. Præter Alterius, quod tam in soluta, quàm in ligata oratione habet, I, breve: Alîus verò longum.

EXCEPTIO 4.

Eheu longa petit. Varijs conjungitur Ohe.
Pompei, & similes producunt Propria casus.

Eheu priorem habet longam. § Ohe eandem habet ancipitem.

Cai, Pompei, Vultei, & siqui sunt similes vocandi casus, penultimam habent longam.

APPENDIX.

Græca per Ausoniæ fines sine sede vagantur.
Quædam etenim brevibus, veluti Symphonia gaudent.
Et Quædam longis: ceu Dia, Choréa, Thalia,
Darius, Cytheréa, Aër, Elegia, Platéa.
Atque alia. Et Choream rapuit, Plateamque Poesis.
Solvit, & in geminas, veluti Cythereia, longam.

Idea, Andreas, Sophia, Philosophia, Symphonia, Ethimologia, Orthographia, & alia quāplurima vocalem an-

ce vocalem corripiunt; licet eadem nomina acutâ penultimâ multi viri docti more Græcorum pronuncient.

Aër, Choréa, Dius, a, um, & alia hujus generis, quæ vocalem ante vocalem longam habent, Græca sunt.

Chorea, Platea interdum à Poëtis corripiuntur.

Nonnũquam soluta diphthongo, ει, in, E, longum mutatur, ut Cythereia Cythereïa, Elegeia, Elegeïa.

De Positione. Præcep. 3.

Consona si duplex vocalem, aut bina sequatur,
Vocalis positu remanens producta sonabit:
Bina sit in verbis quamvis disjuncta duobus.

Vocalis ante duas consonantes, vel unam duplicem ejusdem dictionis longa est positione, ut Terra, Araxes, Gaza, Maior, Troia. Virg. Æn. 3. Terra procul vastis colitur Mavortia campis.

APPENDIX. 1.

Si altera consonans fuerit in fine præcedentis dictionis, altera in principio sequentis, vocalis nihilominùs longa erit: ut At pius, A, longum est positione duarum consonantium T, & P, quamvis sint in diversis dictionibus. Virg. Æn. 1. At pius Æneas per noctem plurima voluens.

APPENDIX. 2.

Consona principium verbi sortita sequentis
Tam duplex, quàm bina nihil praeuntibus auget
Temporis, ut fiant longæ: ceu Clara Zacynthos.

Si utraque consonans, aut duplex fuerit in principio sequentis dictionis, ferè nihil præcedentem vocalem brevem juvabit, ut producatur. Ovid. Met. 2. — sedebat In solio Phœbus claris lucente smaragdis. Luc. lib. 2. Tales fama canit tumidum super æquora Xerxem.

Lu-

Lucente, Æquora, ultimas habent breves, licet duæ consonantes, aut una duplex sit in principio sequentium dictionum.

EXCEPTIO I.

De Liquescentibus.

Si brevis una simul Mutam, Liquidamque præivit,
In prosa cita semper erit: sit Vatibus anceps.

Vocalis brevis ante Mutam, & Liquidam ejusdem dictionis in carmine communis est: at in soluta oratione perpetuò corripitur, ut Volucris, Cyclops, Tigris, Terapnæ, Ichneumon.

APPENDIX. I.

At Mutam, & Liquidam quoties ab origine longa
Præcedit, rapitur nunquam: ceu Matris, Aratrum.

Si tamen præcedens vocalis fuerit longa naturâ, nunquam corripitur, ut Matris, Fratris, Acris, Salubris, Aratrum, & cætera, quæ à supinis penultimam longam habentibus derivantur.

APPENDIX 2.

Vtraque vocalem si consona juncta sequentem
Non ferit, anteiens brevis est, velut Obruo, nunquam.

Abluo, Obruo, Sublevo, Adrepo, & cætera ex eisdem præpositionibus composita nunquam primam corripiũt: necesse est enim, ut Muta, & Liquida ad sequẽtem vocalem spectent, ut Tenebræ, Latebræ, Funebris, Lugubris.

In Abluo, & cæteris muta ad præcedentem vocalem pertinet.

EXCEPTIO 2.

Quadrijugus rapitur, Bijugus conjungitur olli:
In quibus, I, duplex non est, sed consona simplex.

I, inter duas vocales in compositis Bijugus, Quadrijugus, simplex consonans est, non duplex: quare meri-

tò præcedens vocalis corripitur.

De Præteritis disyllabis. Præcep. 4.

Præteriti sit longa prior, cui syllaba duplex.
Sto, Do, Scindo, Fero rapiunt, Bibo, Findo priores:
Abscidit, Abscīdit, modulantur utrumque Poëtæ.

Præterita disyllaba priorem habent longam, ut Veni, Vidi, &c.

Steti, Dedi, Scidi, Tuli, Bibi, Fidi priorem corripiunt. Compositum Abscidi habet penultimam cõmunem.

De Præt. geminantibus primam syllabam. Præcep. 5.

Vtraque præteriti rapitur geminata. § Cecidi
Tollitur à Cædo veniens, à Pedo Pepedi.
Et quæ tenduntur positu, ceu Curro Cucurri.

Cùm prima syllaba præteriti geminatur, eadem, & secunda brevis est, ut Tetigi, Peperi, Cecini. EXC.

Excipiuntur Cecîdi à Cædo, Pepedi à Pedo, in quibus secunda longa est, ut & in ijs, in quibus duæ consonantes sequuntur, ut Cucurri, Tetendi.

De Supinis disyllabis. Præc. 6.

Longa supina jubent fieri disyllaba vates.
At Reor, atque Sero, Do, junge Ciêre, Linoque, EXC. 1.
Ire, Ruoque, Queo, Sivi rapuêre priores.

Supina duarum Syllabarum habent priorem longam, ut Visum, Motum.

Ratum, Statum, Datum, Litum, Itum, Quitum, Situm eandem corripiunt.

APPENDIX I.

Citum à Cieo secundæ conjugationis priorem bre-

vem habet: unde Concitus, Excitus, Percitus penultimâ brevi. Citum verò à Cio, quarti ordinis, priorem producit: unde Concîtus, Excîtus pênultima longa.

APPENDIX 2.

Ruo nunc facit Ruitum ſupino: priſcis ſæculis Rutum fecit: ũnde extant compoſita Dirutum, Erutum, Obrutũ.

APPENDIX 3.

Communem Statum primam ſervare videtur,
Inde Stitũm reprimit compoſta, extendit in Atum,
Inde Status brevia, at Staturus longa petivit.

Statum videtur priorem habere communem: inde enim Status, us, & Status, a, um, priore brevi oriuntur: & compoſita, quæ per, I, efferuntur, ipſum corripiunt, ut Præſtitum, Circunſtitum.

Inde etiam Staturus, Conſtaturus, & quæ per, A, efferuntur, eandem producunt.

De Supinis polyſyllabis. Præc. 7.

Longa ſupina damus polyſyllaba ſemper in Vtum.
Ex, Vi præteritis, quibus V, ſit conſona, fiet
In Tum perpetuò penultima longa ſupini.

Supina in Tum, polyſyllaba præcedente, V, habent penultimam longam, ut Solutum, Indutum.

Item In Tum, à Præteritis in Vi, per, V, conſonantem, ut Petivi Petitum, Cupivi, Cupitum.

Corripe Itum quoties ab ũi, reſilire videbis. Præc. 8.

Supina in Itum à Præteritis in ũi, per, u, vocalem, habent penultimam brevem, ut Monui, Monitum, Tacui, Tacitum.

De Derivatis. Præc. 9.

Derivata ſolent leges ſervare parentum.

Derivata ſequuntur naturam eorum, à quibus derivantur, ut Legebam, Legam, Legito prima brevi, quia oriun-

tur

tur à præſenti Lego, legis, cujus prior itidem brevis eſt: Legeram, Legiſſem, Legero, Legiſſe prima longa, quia à Præterito Legi naſcuntur, cujus prior etiam longa eſt.

Aràtrum, Simulàcrum, Ambulàcrum, Lavàcrum, Volutàbrum, Involùcrum penultima longa, quia à ſupinis Aratum, Simulatum, Ambulatum, Lavatum, Volutatum, Involutum deducuntur, quorum penultima ſimiliter longa eſt.

Reditus, Exitus, Introitus penultima correpta, quia ſupina unde fiunt, eandem habent brevem. Except.

Mobilis, & Sedes, Laterna, ac Regula, Fomes,
Tegulaque, abjecta brevitatis origine, longis
Dantur: Ariſta, Vadum brevibus, Sopor, atque Lucerna
Longis orta. Frequens plura his tibi ſuggeret uſus.

Multa, quæ ſuæ originis naturam non ſequuntur, uſu aſſiduaque Poëtarum lectione ſunt diſcēda: cujuſmodi ſunt Mobilis, Sedes, Laterna, Regula, Fomes, Tegula, quæ primam habent longam, cùm verba, Sedeo, Rego, Foveo, Tego, à quibus proficiſcuntur, eandem corripiant.

Contra Ariſta, Vadum, Sopor, Lucerna primam corripiunt, cùm verba Areo, Vado, Sopio, Luceo, à quibus derivantur eandem producant.

De Compoſitione. Præc. 10.

Tempora ſimplicium retinent compoſta ſuorum.

Compoſita brevitatem, vel longitudinem ſimplicium ſequuntur, In Perlego, Relego, E, ante G, brevis eſt, quia in ſimplici Lego etiam corripitur. In præterito Perlegi, Relegi producitur, quia in ſimplici Legi itidem lōga eſt.

Attigi, Concidi, Diffidi, Ebibi, Reſcidi, I, literam habent brevem, quia in ſimplicibus eadem vocalis corripitur Tetigi, Cecidi à Cado, &c.

Oblitum, Inſitum, Circundatum, Deſitum penultimam ob eandem cauſam habent brevem, nam à Litum

fit oblitum, &c.

Et patrium vocalis habet mutata vigorem,
Vt Recido: Diphthongus item, ceu Quæro, Requiro.

Quantitas simplicium servatur in compositis, quamvis vocalis mutetur: sic Concido, Excido, Incido. Occido, Recido à Cado penultimam corripiunt: Eligo, Seligo à Lego.

Contra Concîdo, Excîdo, Incîdo, Occîdo, Recîdo à Cædo eandem producunt. Sic Allido, Collido à Lædo: Exquiro, Requiro à Quæro: Obedio, is ab Audio. Exc. 1

Semisopitus abest à simplice. Deiero, Iuro,
Peiero contemnunt: velut Innuba, Pronuba, Nubo,
Queis etiam nihilum cum Cognitus, Agnitus hærent,
Et Dicus á Dico. § Variant Connubia vates.

Hæc à simplicibus longis orta corripiuntur, Semisopitus à Sopitus: Deiero, Peiero à Juro. Pronuba, Innuba à Nubo: Cognitus, Agnitus à Notus. Nihilum ex Ni, & Hilum; Maledicus, Causidicus, Veridicus, Fatidicus à Dico.

Connubium à Nubo, & Connubialis secundam syllabam habent communem.

Longa imbecillus, verbumque Ambitus amavit,
Ambitus at nomen cum fratribus arcta poposcit.

At hæc à brevibus deducta producuntur, Imbecillus à Bacillum: Ambîtum, & inde Ambîtus participium ab Itum: nomina tamen Ambitus, us, Ambitiosus, & Ambitio sui simplicis brevitatem retinuerunt.

De Præpositionum compositione.

Præpositiva aliis, si pars connectitur ulla,
Quanta fuit seiuncta prius, coniuncta manebit.
Præposita modò nulla prius data norma resistat.
In Dirimo brevis esto prior, brevis esto Disertus.

Quantitas etiam Præpositionum servatur in compositione

tione, quales in Abeo, Adoro, Antefero, Circumago, Inuro, Obeo, Pereo, Subeo, Supperaddo sunt Ab, Ad, Ante, Circum, In, Ob, Per, Sub, Super, quæ sunt breves. In Amoveo, Erumpo, Deduco, Diripio, Separo, A, E, De, Di, Se, quæ sunt longæ; ut infra ex præceptis de ultimarum syllabarum quantitate patefiet.

Aliquando propter vocalem subsequentem præpositio longa corripitur, ut in Deamo: & brevis duarum consonantium positione producitur, ut in Adduco: in quibus standum est superioribus præceptis de Vocali ante vocalem, & de Positione duarum consonantium.

Dirimo, ac Diseptus excipiuntur, quæ Di, corripiunt.

A, Danaûm correpta manet. § Re, adjunge Latinum,
Sed longum Refert, Opus est cùm signat, habeto.

A, Græca particula brevis est in compositione: ut Adamas, Adytum, Atomus.

Item Re, Latina præpositio, cujus est usus in compositione tantùm, ut Refero, Relinquo.

Refert, hoc est, Intereſt, seu Necesse est, Re, habet longum.

Ausonidûm, Pro, longa sonat, correpta Pelasgûm.
Corripe, quæ Fundus, Neptis, Fugioq́, Neposque,
Et Fari, Festus, Fateor, Fanumque crearunt.
Huc Profugus spectat: cui junge Profano, Protervus,
Atque Propago genus, Properare: Procella, Profectò.

Pro præpositio brevis est apud Græcos, ut Propontis: longa apud Latinos, ut Proveho.

Hæc tamen corripiuntur Profundus, Proneptis, Profugio, Pronepos, Profari, Profestus, Profiteor, Profanus, Profugus, &c. Item Propago, nisi, cùm progeniem significat: cùm verò depressam vitem, longam habet primam.

Procuro commune datur, Propino, Profundo, Ap.
Longa propagare, & Proserpina sæpius optant.

Propino, Procuro, Profundo primam habent communem: at Propago verbum, & Proserpina frequentiùs

producuntur.

E, in Compositione.

E, brevis effertur claudens extrema priorem
Compositi partem, veluti Stupefacta. Nefandus.
Nequicquam produc. Nequando, Venefica, Nequam,
Nequitia, & Nequis comitante Videlicet: adde
Necubi, Nequaquam, sociusque Veneficus esto,
Atque Veneficium, Varijs Liquefactus adhaesit.

Si prior pars compositi, E vocali terminetur, ferè brevis est, ut Labefacio, Tremefacio, Stupefacio, Nefas, Nefarius, Nefastus, Nefandus, Selibra, Nequeo, Vndecumque, Vsquequaque. Excipe Nequis, nequa, nequod, Nequam, &c.

I, vel, Y, in Compositione.

I, Quoque compositi primam brevis utraque partem
Claudit: ut Omnipotens, Polydorus. At inde recedunt
Vipera, Siquando, Trinacria, Siquis, Ibidem,
Ilicet: atque Duum, Bi, Tri, praeunte: Quadriga
Cumque Meliphyllon, Biga, Tibicen, Vbique,
Sicubi, Nimirum, cùm Scilicet: omnibus Idem
Masculeum. § Et quaecumque Dies componit, adauge.

Si prior pars compositionis in, I, vel Y, desinat, corripitur, ut Omnipotens, Causidicus, Polycarpus, Polydòrus, Pedisequus, Melilòtos, Orichalcum.

I, longum habent Vipera, Biduum, Triduum, Idem pronomen virile, Siquis, siqua, siquod, &c.

Item composita ex Dies, ut Meridies, Meridior, Quotidie, Quotidianus, &c.

Si tandem, I, fixum non est, protendimus illud,
Vt quidam. Rapidis Vbicumque frequentiùs haeret.

Si, I, fixum non fuerit, sed pro genere, & casu mutetur, longum erit: ut Quidam, Quivis, Quilibet, Tantidem.

Vbicumque frequentiùs habet, I, breve.

O, in

O, in Compositione.

Partem compositi claudens, O, Græca priorem
Esto brevis, ceu Carpophorus. § Tendatur ibidem
O, mega, & O, Latium, ut Quandoque, Geometra. § Vates
Quandoquidem Duodena, Hodie correpta notabit.

O, In Græcis dictionibus priorem compositi partem claudens corripitur; ut Cymothoe, Carpophorus, Argonauta.

Quæ per O,mega apud Græcos scribuntur longa sunt. Geometra, Lagopus: nec plura facilè invenies, quibus utantur Latini. Corripiuntur quādòquidem, Hodie, Duodeni.

DE INCREMENTO SINGVLARI NOMINIS

Quid sit Incrementum.

Gignendi casu Rectum superante priorem,
Ferre incrementum vox dicitur. § Accipit unum,
Quæ semel augetur: duo, cùm bis syllaba crescit.

Si genitivus singularis par fuerit nominativo syllabarum numero, nullum erit incrementum, ut Musa Musæ, Dominus Domini.

Sin longior fuerit una syllabà, tum penultima genitivi unum etiam erit incrementum, ut Sermonis; si verò duabus, duo erunt incrementa, penultima nimirum, & antepenultima. Vnde Iter, Supellex, & composita à Caput literis Ps, finita duplici augentur incremento, itineris, supellectilis, Biceps, bicipitis.

Nullius augmentum reputanda est ultima. § Vocis
Si patrius crescentis erit disyllabus, esto

Prima incrementum, si vox polysyllaba, nunquam.

Vltima syllaba nunquam dicitur incrementum, sed præcedentes.

Quando genitivus duas tantùm syllabas habet, ut Pacis, prima est incrementum. Si verò fuerit plurium syllabarum, prima non erit incrementum, sed vel penultima solùm, ut O, in Sermonis; vel penultima, & antepenultima, ut in ijs, quæ duplici augentur incremento, Itineris, Bicipitis, &c.

Quæ fuit aucta semel, robur conservat ubique.
A Boue longa tamen deducito tempora Bobus.

Syllaba, quæ incrementum est in genitivo, in omnibus casibus utriusque numeri semper ejusdem genitivi quantitatem servat, vt Sermo, sermonis, sermoni, sermones, sermonibus, ubique O, longum est.

Præter Bobus, ubi O, producitur, quamvis in genitivo singulari corripiatur Bovis.

Incrementum primæ declinationis singulare nullum est.

Incrementum secundæ declinationis.

E, I, V, norma dedimus breuianda secunda:
Inde recedit Iber: & Celtiber inde recedat.

E, I, V, incrementum secundæ declinationis corripiuntur, ut Miser, miseri; Vir, viri; Satur, saturi.

Iber, iberi penultimam habet longam, & ex eo compositum Celtiber, celtiberi.

Incrementum tertiæ declinationis.

A. Terna crescens produc, ut Calcar, & Aiax.
Mascula corripies Ar, & Al finita. Dabuntur
Cappar, & Hispal, is, Hepar cum Nectare Bacchar,

Cum

Cum Vade Mas, & Anas: cùm natis Parque, Iubarque.

A, Incrementum tertiæ declinationis longum est, ut Titan, anis: Vectigal, galis: Pietas, tatis: Pax, acis. Exc. 1.

Corripe masculina in Al, & Ar, ut Sal, Annibal, Amilcar, Lar. Item Hepar, hepatis, Nectar, Bacchar, Vas, vadis; Mas, maris; Anas, anatis; Jubar, jubaris, & Par cum compositis, ut Compar, Dispar, Impar. Exc. 2.

As, A, Græca rape: ut Pallas, Phantasma. § Iugantur
S, finita, ut Arabs, si consona ponitur ante.
Et Dropax, Anthrax, Atrax, cum Smilace, Climax,
His Atacem, Panacem, Colacem, Styracemque, Facemque.
Atque Abacem, Coracem, Phylacem, compostaque nectes.

Corripiuntur etiam Græca in A, & As, ut Poëma, matis; Stēma, stēmatis; Pallas, dis: & quæ consonantem habent ante S, ut Trabs, Arabs.

Item Dropax, Anthrax, Atrax, Smilax, Climax, Atax, Panax, Colax, Styrax, & Storax, Fax, Abax, Corax, Phylax, & eorum composita, ut Nycticorax, nycticoracis, Arctophylax, Arctophylacis.

E, Breve sit: veluti Cucumis, cum Funere Pulvis. Exc. 2.
Enis habens Patrio Produc. Ita Celtiber, Halec,
Ver, & Iber, Locuples, Hæres, Mercesque, Quiesque.
Lex, Myrmex: Veruex, Seps, Plebs, Rex, insuper Halex.

E, Incrementum singulare tertiæ declinationis breve est, ut Degener, degeneris; Grex, gregis; Nex, necis.

Genitivus Enis, penultimam habet longam, ut Ren, renis; Siren, sirenis: quibus accedunt Iber, iberis; Celtiber, eris, &c.

El, Patrios peregrina jube protendere casus. Excep.
Vt Daniel. § Et, Es, adhibe finita pelasgum,
Vt Crater, Rhamnes. § Aether breviatur, & Aër.

Item peregrina in El, ut Michael: & Græca in Er, & Es, ut Crater, eris, Rhamnes, etis, Tapes, etis, præter Aër, aëris, & Æther, Ætheris.

I, Vel Y.

I, Rapidis, velut Ordo, Chalybs, accedit utrumque.

I, vel Y, incrementum singulare tertiæ declinationis breve est, ut Ordo, ordinis, Chalybs, bis, &c. Exc. 1

Attamen in Græcis genitivi extenditur Inis,
Vt Salamis, Phorcyn, Vibex, Nesisque jugantur,
Et Lis, Glis, Samnis, Dis, Gryphs: quibus adde Quiritem.

Genitivus Inis, vel Ynis, à nominibus Græcis penultimam producit, ut Delphin, delphinis; Phorcyn, Phorcynis; Salamin. Salaminis. Item Vibex, icis; Nesis, nesidis; Lis, litis; Glis, gliris; Sãnis, itis; Dis, ditis; Gryphs, gryphis; Quiris, quiritis. Excep. 2.

Ix, utrumque gradu producit Terna secundo,
Vt Spadix, Bombyx. § Brevibus Pix gaudet, & Histrix,
Coxendixque, Cilix, Chœnyx, Natrixque, Calixque:
Atque Calyx Danaûm: nectes Erycemque, Nivemque,
Sardonychi sociatur Onyx, cum Fornice, Varix,
Et Salices, Filices, Larices. § Sit Bebrycis anceps.
Sed brevibus junges in Gis, cum Patrius exit,
Vt Phryx: At Coccyx, Mastix producta sequantur.

Nomina Ix, vel Yx, syllaba finita penultimam genitivi habent longam, ut Felix, licis, Bombyx, ycis.

Excipiuntur Pix, Picis, &c.

O, longum, ut Candor, Telamon, sibi Tertia flectit.

O, Incrementum singulare tertiæ declinationis, longum est: ut Sermo, onis: Sol, solis: Telamon, onis: Vox, vocis: Sacerdos, otis: Maior, oris. Exc. 1

O, Micron, ut Canonis, retinet breve tempus ubique.
O, mega produc, ut Agon. § Communibus adde
Ægeon, Briton, Sidon, variabis Orion.

Græca in On, quæ in obliquis habent O micron, corripiuntur, ut Philemon, Sindon, Palæmon, Agamemnon, Iason, Amazon, & multa alia, quæ usu sunt discenda.

Lati-

Latini interdum N,literam amittunt,ut Macedo,Macedonis: Agamemno,Agamemnonis.

Quæ verò per O, mega ſcribuntur, longa ſunt:ut Simon,Agon,Solon,Simonis,Agonis,&c.

Ægeon,Briton,&c. communia ſunt. Exc.2.

Græcorum rapiatur Oris,cùm Patrius eſto,
Vt Neſtor,Crantor,neuterque Latinus,ut Æquor,
Oris,ab Os,produc. Rapidis Memor,Arbor adhærent:
Et Lepus,& Pus,compoſitum:Bos,Compos,& Impos.

Genitivus Oris, à nominibus Græcis, & Latinis neutris ſubſtantivis (præter Os,oris)penultimam habet breuem; ut Neſtor, Neſtoris: Crantor, Stentor, Marmor, Ebur, Corpus,&c.

Quibus adduntur ex Pus, podos compoſita, ut Tripus,tripodis: Oedipus, œdipodis: Melampus, Melampcdis.

Item Memor, Arbor, Lepus, Bos, Compos, & Impos. Exc.3.

Corripe Capadocem, Allobrogem,cum Præcoce. § Nomen
S,quoque finitum,ſi conſona fortè praibit,
Vt Scrobs. § At Cyclops,Corcops tendantur,& Hydrops.

Corripiuntnr etiam Cappadox, cappadocis : Allobrox, Allobrogis: Præcox,Præcocis,& quæ conſonantem habent ante,S,ut Scrobs,Scrobis: Æthiops, Æthiopis: Dolops,Dolopis.

Præter Cyclops, Cyclopis; Cercops, Cercopis;Hydrops,Hydropis.

V.Breve tempus habet Patrio creſcente. § Sed Vris,
Vdis,& utis,habent ex Vs,venientia longum.
Lux,Frux,& Pollux,ac Fur tendantur ibidem,
Intercus,Ligus,atque Pecus rapiantur ubique.

V,Incrementum tertiæ declinationis breve eſt: ut Dux, Præſul,Turtur,Cicur.

Interrogandi caſus Vdis,Vris,Vtis à nominibus in Vs, (præter Pecus,Ligus,& Intercus)penultimam habēt longam,

gam,

gam, ut Palus, Paludis; Tellus, Telluris; Virtus, virtutis.

Quibus addenda sunt Fur, furis; Pollux, pollucis; Lux, lucis; & Frux, frugis.

De Incremento pluralis Nominis.

I, Dato correptis, atque V, da cætera longis,
Plurali Rectum casu superante secundum.

Penultima genitivi, vel dativi pluralis numeri dicitur Incrementum plurale, cùm uterque casus longior est nominativo ejusdem numeri, ut Musæ, Musarum; Ambo, amborum, ambobus; Qui, quorum, quibus; Res, rerum, rebus. Præc. 1.

I, & V, incrementa multitudinis corripiuntur, ut Quibus, Tribus, Montibus, Lacubus. Præc. 2.

A, E, O, incrementa multitudinis longa sunt: ut Quarum, Harum, Ambabus, Rerum, Rebus, Horum, Quorum.

DE VERBORUM INCREMENTO.

Quid sit Incrementum.

Norma Incrementi solùm persona secunda,
Quæ cadit ex primo verbi præsente, vocatur.
Si caret activa verbum, fingemus eandem,
Et super hanc quoties accreverit addita normam
Syllaba, tot numero verbum incrementa recepit.

Secunda persona singularis modi indicativi norma est, ad quam verborum incrementa diriguntur: cui si verbum sit æquale, nullum erit incrementum: ut Amat, Amant, quia disyllaba sunt, sicut Amas (quæ norma, & regula

gula est incrementorum) nullum habent incrementum.

In verbis Deponentibus fingenda est vox activa, ut norma reperiatur: ut à Fungor, Vtor, Fungis, Vtis: unde Fungi, Vti, quia disyllaba sunt, sicut, & Fungis, Vtis, nullum habent incrementum. Sin verò longius sit verbum unâ syllabâ, unum habebit incrementum, ut Amamus, Fungemur, Vtemur, quorum penultima incrementum est. Nam ultima nunquam dicitur incrementum. Si duabus syllabis norma superetur, duo erunt incrementa: ut Amabamus, Fungeremur, Vtebamur. Si tribus, tria, ut Amaverimus, Vteremini. Si denique quatuor, totidem erunt incrementa, ut Audiebamini, Dimetiebamini.

Prima sit augmentum, quando est monosyllaba verbi
Norma, ut Fles, Flebam quando est polysyllaba nunquam.

Cum norma fuerit monosyllaba, veluti Das, Fles, prima erit incrementum, ut in damus, Datis, dare; Flemus, flebam, flere, cæterisque disyllabis, quæ unum habent incrementum.

Quà tantùm à prima distat, quantùm ultima norma:
Sive eadem maneat semper: sive altera sedem
Occupet: augmentum numerabitur ordine primum.
Nam pro incremento numeranda est ultima nunquam.

Quando verò norma fuerit Polysyllaba, sicut Amas, in personis plura sumentibus incrementa, primum erit ea syllaba, quæ tantùm distat à prima ejusdem personæ, quantùm normæ ultima itidem distat à prima ipsius normæ, sive eadem norma vocalis permaneat, ut in Amamus, sive in aliã mutetur, ut in Amemus, Amaveramus: igitur, quia tribus augetur syllabis, tria habet incrementa: primum est, (ma) quæ tantum, ut vides, à prima distat, quantùm ultima in Amas: est enim secunda utrobique: at secundum incrementum erit (ve) tertium (ra) Nam, ut modò dicebamus, ultima, licet accreverit, nunquam inter incrementa numeratur. Ejus quippe loco illa alia distans æqualiter à prima normæ syllaba, licet aucta non fuerit,

substi-

ſubſtituitur,ut pro numero accreſcentium ſyllabarum ſit numerus incrementorum.

De quinque vocalium Incremento.

I, Atque V, corripies: A, O, E, creſcentia produc.

I, & V, in quovis incremento corripiuntur, ut Linquimus, Amabimus, Audiebamini: Sumus, Poſſumus, Volumus.

A, E, & O, in omnibus verborum incrementis producuntur: A, ut Stares, Properamus, Aubiebamini: E, ut Flebam, Rebar, Lacereris, Docerem, Legerunt: O, ut Eſtote, Facitote.

EXCEPTIO I.

At, Do prima ſibi brevium incrementa recepit.

A, primum dumtaxat incrementum verbi Do, das, corripitur; ut Damus, Dabam, Dare. Ob quam cauſam pronunciamus, Circundamus, Circundabunt, Circundare. Venundabo, Venundare, &c. penultima brevi. EXC. 2.

Prima E, corripiunt ante R, duo tempora Terna.

E, ante R, breve eſt in quovis præſenti, & imperfecto tertiæ conjugationis in præſenti nimirùm Indicativi, ut Legeris, vel legere; Imperativi, ut Sequere, legere; Infinitivi, ut Cognoſcere: Optativi, & Conjunctivi, ut Legerem.

In Reris, vel Rere, datur penultima longis.

Reris tamen, vel Rere, producitur, ut Loquereris, Proſequerere.

Sit breuis E, quando Ram, Rim, Ro adjuncta ſequantur,
Et Beris, atque Bere, ut Semper celebrabere donis. Æn.8

E, ante Ram, Rim, Ro, corripitur, ut Amaveram, Amaverim, Amavero: Feceram, Fecerim, Fecero: De cæteris perſonis idem eſto judicium, amaveris, amaverit, amaverimus, amaveritis: Fecerimus, feceritis.

Beris, vel Bere, ſemper corripitur, ut Celebraberis, vel

cele-

celebrabere; Mordeberis, vel mordebere.

EXCEPTIO 3.

Temporis exacti penultima protrahit Ivi
Tempus. § Et I, Quarta crementum augencia primum.

Penultima præteriti Ivi, longa est, ut Petivi.

Et primum incrementum quartæ conjugationis, ut Ibam, Ibo, Ito, Subimus, Reperimus, Venimus præsentis temporis.

Nolito addatur longis. Nolite, Velimus,
Nolimus, cum Simus. Idem composita requirant.

Hæc etiam, I, longum habent, Nolito, nolite, nolimus, nolitis; Velimus, velitis; Simus, sitis; & quæ ex ipsis componuntur, ut Possimus, &c. Ap. 1.

Præteriti rapiatur, Imus, penultima semper.

Imus, in præterito penultimam corripit, ut Venimus, Reperimus, Comperimus. Ap. 2.

Ri, Conjunctivi poterit variare Poësis,
Orator patria doctum ne spreverit usum.

Tempora Conjunctivi modi syllabis Rimus, Ritis, finita, habeantne penultimam brevem, an longam, non solùm recentiores, sed etiam veteres Grammatici certant, & adhuc sub judice lis est. Diomedes enim docet præteritum breve esse, futurum verò longum. Probus utrumque longum esse affirmat. Quare cùm versus facies, Poëtas optimos imitaberis, qui Ri, syllabam modò corripiunt, modò producunt: prout versus postulat. Sin tibi aliquid recitandum erit, ne sermonem des auditoribus, consuetudini regionis servies.

EXCEPTIO 4.

V, sit in extremo penultima longa futuro.

V, penultima futuri in Rus, semper est longa, ut Amaturus, &c.

Et Vale. § Productis addi Monosyllaba gaudent.
Contrahit inclinans, Adjectaque syllaba tempus:

Cave commune est, sed frequentiùs corripitur.

Vide, & Vale sæpius producta; nonnunquam etiam correpta reperiuntur.

Monosyllaba longa sunt, ut Me, Te, Se, exceptis conjunctionibus Encliticis, Que, Ne, Ve; & Syllabicis adjectionibus, Pte, Ce, Te,; ut Suapte, Hisce, Tute.

EXCEPTIO 3.

Sunt producta Ferè, Ferme. § Protenditur Ohe.
Ordinis extendes adverbia cuncta secundi,
Inde Benè, atque Malè excipiunt brevianda Poetæ.

Longa præterea sunt Ferè, Fermè, Ohe; & adverbia nominibus secundæ declinationis profecta, ut Placidè, Valde, Minimè, Summè; præter Benè, & Malè.

Facilè, etiam cùm est adverbium, corripitur; nam adjectiva tertiæ declinationis, cùm in adverbia transeunt, ultimam habent brevem; ut Sublimè, Suavè, Dulcè.

I, VEL Y, IN FINE.

I, Longis finita adhibe. § Sed utrumque Pelasgum, Exc. 1
Cùm rapidis celerare jube: velut Oebali, Moly;
Sicubi cum brevibus, Quasi cum Nisi, Necubi junges.

I, Vocali terminata longa sunt; ut Classi, Fieri.

Corripe Nisi, Quasi, Sicubi, Necubi; & Græca, quæ in I, vel Y, exeunt; ut Palladi, Daphni, Tibri, Moly.

EXCEPTIO 2.

Sunt varianda Mihi, Tibi, cum Sibi; sæpius isthæc
Corripienda Ibi, Vbi, & quando est, Cüi, syllaba duplex,

Mihi, Tibi, Sibi ultimam habent communem. Item Ibi, Vbi, Cüi, cum disyllabû est, sed frequentiùs corripiũtur.

O, *in fine.*

O, Datur ambiguis. § Dentur monosyllaba longis,
Tertius, & Sextus. Pro causa extenditur Ergo;

Quòdque habet O, magnum, ceu Mantò. § Adverbia jüges
Nominibus deducta. Adeo producta sequatur.
Imò, Citò, atque Duo, & Scio, Nescio, tempora semper
Accelerant. Rapienda Modo nata omnia. § Gaudent
Porro, Modò ambiguis, Serò, & conjunctio Verò.

O, Finita ambigua sunt, ut Ambo, Quando, Octo, Vigilando, Eo, Queo.

Monosyllaba longa sunt, ut O, Do, Sto; dativus, & ablativus, ut Somno, Tuo. Item Græca, quæ habent, O, mega, ut Androgeo, Atho, Clio, Alecto, Io, Argo, & cætera ejusdem generis, quibus accedit Ergo, pro causa.

Item adverbia à nominibus orta, ut Meritò, Multò, quibus adjungitur Adeò.

Hinc rursus excipiuntur Imò, Citò; & composita à Modò, ut Quomodò, Dummodò, Tantummodò, quibus accedunt Scio, Nescio, Duo.

Adverbia Modò, Porrò, Serò, & conjunctio Verò posteriorem habent communem.

V, finita, velut Panthu, dabis omnia longis.

V, finita longa Sunt, ut Manu, Cornu, Panthu.

B, D, T, rapies. § At C, producta sonabit.
Corripe Nec, Donec, Rapidis, Fac, tutius hæret.
Ast Hic, masculei generis cantabitur anceps.

B, D, T, literis terminata corripiuntur; ut Ab, Quid, Audijt. C, litera finita longa sunt; ut Sic, Hoc, Hîc adverbium. Corripe Donec, Nec.

Fac tutiùs corripitur. § Hic pronomen virile anceps est.

L, Breviat. § Peregrina ferè producta sequuntur.
Sal, Sol productis, & Nil constanter adhærent.

L, Finita brevia sunt, ut Asdrubal, Semel, Vigil, Simul, Consul. § Sal, Nil, Sol, longa sunt.

Item pleraque peregrina, ut Nabal, Daniel, Saul.

M, brevis, Ecthlipsi contempta, evaserat olim.
Compositis antiqua novis modò jura dabuntur.

M, finita priscis temporibus corripiebantur, neque à se-

quente

quente vocali, ut modò fit, excipiebantur per Ecthlipsin. quod etiam nunc in compositis verbis cernitur; ut Circumago, cujus antepenultima corripitur.

Posteri, sequente vocali, M, literam cum præcedente vocali elidendam putarunt, quæ figura Ecthlipsis dicitur, de qua inferiùs.

N, Longis extrema datur. § Sed nomina Terna
N, rapiunt, quod fecit Inis. § Sic Græca Secundæ:
Sic omnes Quarti, quorum est brevis ultima Recti,
Tempora corripiunt, velut Ilion, Arcton, & Ossan.
Forsitan, In, Forsan, Tamen, An, Viden? arcta sequantur.

N, literâ finita longa sunt; ut Sin, Titan, Siren, Salamin, Acteon, & cætera tertiæ declinationis, quæ in On, exeunt.

Itèm accusativus Græcus nominum in As, Es, E, ut Ænean, Anchisen, Calliopen.

Græcus itidem genitivus multitudinis cujusuis declinationis, ut Cimerion, Epigrammaton. Excep. 1.

Corripe nomina, En, syllabâ finita, quæ faciunt genitivo Inis, ut Nomen, Lumen, Flumen. Excep. 2.

Corripiuntur etiam Græca in On, quæ ad secundam declinationem spectant, ut Pelion, Ilion, Erotion.

Omnes etiam accusandi casus, qui à nominibus ultimam brevem habentibus proficiscuntur, ut Scorpion, Thetin, Ityn, Maian, Æginan, à Scorpios, Thetis, Itys, Maia, Ægina.

Corripienda sunt tandem, An, In, Forsan, Forsitan, Tamen, Attamen, Viden.

R, in fine.

R. dabitur brevibus. § Nar, Par, & pignora longis;
Et Græca ut Crater, Patrius quibus exit in Eris:
Cur, Far, Fur, & Iber, Lar, Ver. § Sit Celtiber anceps.

R, Literâ terminata corripiuntur, ut Amilcar, Semper,

Semivir, Precor, Hector, Turtur.

Producitur Nar, Cur, Far, &c. Par cum compositis, ut Compar, Impar, Dispar, &c.

Et Græca, quæ faciunt genitivum in Eris, ut Aër, Æther, Crater. § Celtiber verò commune est.

As, in fine.

As, velut Æneas, Pietas, datur ultima longis.
As Danaûm brevis est, in Adis, cùm Patrius exit.
Quartus, ut Heroas, Terna jungatur Achivûm.

As, syllabâ finita longa sunt, ut Æneas, Pallas, pallantis, Fas, Nefas. Excep.

Corripe Græca, quorum genitivus exit in Adis, ut Arcas, adis.

Item accusativus tertiæ declinationis nominum Græcorum, ut Troas, Delphinas, Heroas.

Es, in fine.

Ponitur Es, longum. § Brevibus dat tertia nomen,
In numero primo; Patrij cùm syllaba crescens
Est brevis. § Inde Ceres, Paries, Abiesque Latini,
Pes cum stirpe, velut Sonipes, Ariesque repellunt.

Es, syllabâ terminata longa sunt, ut Anchises, Locuples, Quoties, Octies, Decies, Tricies, &c. Excep. 1.

Corripe nomina tertiæ declinationis, numeri singularis, quæ crescunt in obliquis penultimâ brevi, ut Dives, Eques, Pedes, Hospes: Divitis, &c.

Præter Abies, Aries, Ceres, Paries, Pes cum compositis, ut Cornipes, Sonipes. Excep. 2.

At neutra, ut Cacoethes, erunt rapienda Pelasgûm.
His Quintum, & Rectum numero date Græca secundo,
Arcades, & Troes veluti. § Penes hæret ijsdem.
Additur Es, verbum: & quæcumque oriuntur ab illo.

Græca neutra in Es, corripiuntur, ut Cacoethes.

Item nominandi, vocandique casus Græcorum, ut Arcades, Troes, Rhetores, Lampades.

Penes etiam, & Es, à verbo Sum, & ex eo composita; ut Potes, Ades.

Is, vel Ys, in fine.

Is, vel, Ys, astringes. § Plurales exime casus:
Glis, Sis, atque Velis, & Vis tendatur utrumque,
Et Quamvis, Nolis, Adsis, ac cætera proles.

Is, vel Ys, finita corripiuntur; ut Apis, Inquis, Ais, Thetis, Tiphys, itys. Excep. 1.

Excipe casus omnes multitudinis; ut Viris, Armis, Musis, Nobis, Vobis: Quis, pro quibus: Omnis, Vrbis, pro Omnes, Vrbes, in accusativo pluralis numeri.

Item Glis, Vis nomen, & verbum: Velis, Sis cum compositis, ut Quamvis, Nolis, Adsis. Excep. 2.

Ordinis extremi personam extende secundam
Ex numero primo, ut Sentis. § Producta sequatur
Itis habens Patrio longum, sive Inis, & Entis:
Lis, Samnis, Simois, Salamis exempla ministrant.

Produc etiam secundas personas numeri singularis modi Indicativi quartæ conjugationis: ut Nescis, Sentis, Sepelis.

Longa præterea sunt, quorum genitivus exit in Inis, Entis, Itis penultimâ longâ, ut Salamis, inis, Simois, entis, Samnis, itis, Lis, litis.

Os, in fine.

Os, adhibe longis. § Brevibus dato Compos, & Impos,
Osque, ossis. Rapiant neutralia Græca Latini,
Vt Chaos. § Accelerent, velut Arctos, Græca secundæ.
§ Et Danaûm Patrij: pro teste Erymanthidos esto.

Os, finita longa sunt, ut Os, oris, Bos, Honos, Tros, Minos, Heros, Athos, Androgeos, & cætera, quæ per ω me-

ga scribuntur. Excep.

Corripe Os, ossis, Compos, & Impos: & Græca neutra, ut Chaos, Mêlos, Argos.

Item Os, finita, quæ ad secundam Latinorum declinationem transeunt, ut Tyros, Arctos, Ilios.

Omnes denique interrogandi casus à quibuscumque Rectis proficiscantur, ut Arcados, Pallados, Typhoëos, Tethyos, Tereos.

Vs, in fine.

Vs, breve sit. § Quarta Patrium producito: Rectum
Adijcito, & Quartum ex numero, Quintumque secundo.
Et Patrij producta quibus penultima crescit.
Vt virtus. § Palus est anceps. § Monosyllaba produc.
Vt Rus. § Et nomen, cui Patrius exit in Vntis.
Vt Cerasus. § Det Pus: ut Apus, sua pignora longis.

Vs, syllabâ terminata brevia sunt, ut Litus, Intus, & nominandi, vocandique casus singularis numeri quartæ declinationis, ut Domus, Manus.

Dativus item, & ablativus numeri pluralis, ut sensibus.

Excipe genitivum quartæ declinationis: & nominativum, accusativum, & vocativum numeri pluralis ejusdem, ut Aditus, Vultus.

Et Quæ crescunt in obliquis penultimâ longâ, ut Salus, utis; Tellus, uris; Palus, udis.

Item Monosyllaba, ut Plus, Rus, Thus.

Denique Græca nomina, quorum genitivus exit in Vntis, ut Cerasus, untis, Opus, opuntis, Amathus, untis.

Et quæ ex Pus, podos, componuntur: ut Tripus, Oedipus, Melampus.

Ex, Oos, ut Panthus, adhibe contracta Pelasgûm
Productis. § Ab, os, ut Prologus, venientia tolles.
Vs, longum Patrijs ex, O, venientibus exit.
Vt Manto, Mantus. § Venerandum, & nomen Iesus.

Quæquo ex Oos, contrahuntur, ut Panthus ex Panthoos.

Item

Item genitivus à fœmininis in O, ut Manto, Mantus, Clio, Clius; & cæt.

Huc etiam Jesvs, sacrosanctum Domini, atque Redemptoris nostri nomen spectat.

Vs, finita non contracta, ab, Os, syllabâ profecta corripiuntur, ut Pamphagus, Oribasus, Polypus, quorum ultimum Æoles per Os, scribunt. Vnde à Latinis per Vs, effertur ultimâ brevi.

DE PEDIBVS.

Tradidimus iam prima novis elementa Poëtis
De Brevibus, Longis, Communibus: unde resultant
Membra Metri maiora Pedes: quibus omnia constant
Carmina. Vatis opus breviter dicamus utrumque.

Quoniam de syllabis tum brevibus, tum longis, tum communibus dictum est: superest, ut & de Pedibus, qui ex ipsis syllabis, & de Versu, qui ex Pedibus constat, breviter dicamus.

Quid sit Pes.

Pes numerosa Metri pars est, quam syllaba certo
Sub numero modulata creat, certo ordine complet.

Pes est pars Versûs certo syllabarum numero, atque ordine, definita.

Pedes duarum syllabarum.

Syllaba longa duplex Spondeum effingit, & unum
Pyrrhichium duplex celerem correpta creabit.
Cum longa brevis una simul finxêre Choreum:
At velox, & tarda simul modulantur Iambum.

Spondeus constat ex duabus syllabis longis, ut Possunt, Omnes. Pyrrhichius ex duabus brevibus, ut Furor, Ruit. Cho-

Choreus, seu (ut alij vocant) Trochæus ex longa, & brevi, ut Arma, Vincor.

Jambus ex brevi, & longa, ut Viros, Rogas.

Pedes trium syllabarum.

Syllaba lenta gravem genuit triplicata Molossum.
Tres rapida Tribrachym, celeremuè dedere Trochæum.
Dactylus ex tarda constat, rapidisque duabus.
Post agiles sit lenta duas, Anapæstus habetur.
Bacchium brevis una, duplex & longa figurant.
Si præeat bis longa brevem, sonat Antibachius.
Sit brevis Amphimacro geminis circundata longis.
Sit longa Amphibrachy rapidis circundata binis.

Molossus ex tribus longis, ut Æneas, Contendunt.

Trochæus, sive Tribrachys ex tribus brevibus, ut Facere, Tumidus.

Dactylus ex longa, & duabus correptis, ut Corpora, Traximus.

Anapæstus ex duabus brevibus, & longa, ut Animos, Capiunt.

Bacchîus ex brevi, & duabus longis, ut Dolores, Parabant. § Antibacchîus ex duabus longis, & brevi, ut Audisse, Maturus.

Creticus, seu Amphimacer ex longa, brevi, & longa, ut Maximos, Audiunt.

Amphibrachys ex brevi, longa, & brevi, ut Cadebat, Poëma.

Pedes quatuor syllabarum ex superioribus compositi.

Pes Dispondeus duplicato simplice constat.
Fit Proceleusmatici brevibus structura quaternis.
Fit Dichorêus item numero duplicante Chorêum.
E gemino Dijambus abit conflatus Iambo.

Quos-

Quosque pedes Choriambus habet, tibi nomine promit.
Anti etiam pastus fit Iambo addendo Choreum.
Ornat Spondei te Maior Ionice pondus
Pyrrhichium praiens. Versus creat ordo minorem.

Dispondeus constat ex duobus Spondeis, ut Oratores.

Proceleusmaticus ex duobus Pyrrhichijs, ut Abjete.

Dichoreus ex duobus Choreis, ut Dimicare.

Dijambus ex duobus Jambis, ut Propinquitas.

Choriambus ex Choreo, & Jambo, ut Nobilitas.

Antipastus ex Jambo, & Choreo, ut Recusare.

Jonicus à maiore ex Spondeo, & Pyrrhichio, ut Calcaribus, Cantabimus.

Jonicus à minore ex Pyrrhichio, & Spondeo, ut Diomedes, Lacedæmon.

Pæones.

Syllaba Paonibus spatij viget unica longi:
Vnde sibi cognomen habent pro sede locorum.
Quattuor ipsa quibus varijs in vocibus haret.

Pæones quatuor sunt, omnes ex tribus brevibus, & unâ longâ constant, hac lege, ut primus primam habeat longam, secundus secundam, tertius tertiam, quartus, quartam.

Pæon. 1. ex Choreo, & Pyrrhichio, ut Aspicite, Tēporibus. § Pæon. 2. ex Jambo, & Pyrrhichio, ut Potentia, Docebimus. Pæon. 3. ex Pyrrhichio, & Choreo, ut Animatus, Moriamur. § Pæon. 4. ex Pyrrhichio, & Jambo, ut Calamitas, Obierant.

Epitriti, seu Hippij totidem sunt, sed superioribus contrarij.

Hippius emergit, quoties de quattuor una
Syllaba corripitur, numerumque assumit eundem,
Pro ratione situs, in quo brevis ipsa locatur.

Epitritus 1. ex Jambo, & Spondeo, ut Repentino, Repugna-

pugnarum. § Epitritus 2. ex Choreo, & Spondeo, ut Conditores, Comprobarunt.
Epitritus 3. ex Spondeo, & Jambo, ut Diſcordiæ, Clamaveras. Epitritus 4. ex Spondeo, & Choreo, ut Fortunatus, Pugnabamus.

Pedes quinque ſyllabarum.

Creticus, ut Dochimum generet præponit Iambum.

Quinque ſyllabarum pedes inuſitati ſunt, præter Dochimum, oratoriæ compoſitioni maximè appoſitum; cōſtat ex Jambo, & Cretico, ut Reipublicæ, Perhorreſcerent.

DE VERSV.

Metrum eſt ex numeris oratio juncta canoris,
Quæ ſpeciem, numerumque pedum certo ordine poſcit.

Verſus eſt oratio certo genere, numero, atque ordine pedum alligata.

Carmen Hexametrum, ſive Heroicum.

Sex pedibus conſtant Heroum carmina: quintus
Dactylus eſſe ſolet: Spondeus in ordine ſextus.
Quattuor at reliqui ſimiles utcumque locantur,
Et quintum admiſit rerum gravitas Spondeum.

Hexametrum carmen conſtat ſex pedibus, quorum quintus Dactylus eſt, ſextus Spondeus, reliqui Dactyli, vel Spondei.

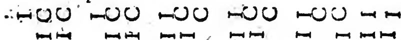
Virg. Æn. 2, Vrbs antiqua ruit multos dominata per annos.

Quintus pes nonnunquam Spondeus eſt, unde verſus Spondaicus appellatur, quo vel rei alicujus gravitas, & amplitudo, vel ingens mœror, animique angor, vel aliud declaratur.

Virg. Ecl. 4. Cara deûm ſoboles, magnum Jovis incrementum,

Idem

Idem Æn. 2. Conſtitit, atque oculis Phrygia agmina circunſpexit.

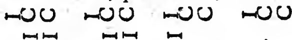

Pentametrum carmen.

Pentametro ſunt quinque pedes, in carmine quales
Vidimus Hexametro: duo ſunt ſine lege priores
Vatis ad arbitrium Spondeus, Dactylus: inde
Longa ſubit Cæſura: tenet loca proxima duplex
Dactylus: ac tandem metrum Cæſura coronat.
Hæc quintum geminata pedem Cæſura creabit,
Ni faciat Cæſura pedes Anapæſtica plenos.

Pentametrum carmen, quod ferè Hexametrum comitatur quinque pedes habet, quorum duo primi, Dactyli, vel Spondei pro cujuſque arbitrio ſunt, adjunctâ ſyllabâ longâ, quæ Cæſura, vel Semipes dicitur: cæteri perpetuò ſunt Dactyli, quibus ſemipes itidem adjungitur, ut ex utroque ſemipede quintus pes fiat: vel tertio loco eſt Spondeus, qui alterius verbi fine, alterius initio conſtat: deinde duo Anapæſti.

Ovid. de ponto 4. Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo.
Et ſubito caſu, quæ valuêre, ruunt.

Senarius Iambicus, ſive Trimeter Iambicus, acatalectus.

Sex graditur pedibus Trimeter Senarius, unde
Nomen habet: cunctoſque movet perfectus Iambos.
Hexametri miſcere pedes in ſedibus audet
Imparibus: gaudetque locis Anapæſtus iiſdem.
Qualibet ora metri capiet, niſi ſexta, Trochæum.

Sena-

Senarius Jambicus, cùm purus est, & integer, omnibus in locis Jambos habet.

Horat. Epod. Ode. 2. Beatus ille, qui procul negotijs.

◡ –	◡ –	◡ –	◡ –	◡ –	◡ –

Omnes sex pedes Jambi sunt, totidem enim pedes Senarius admittit, unde, & nomen invenit. § Verùm

Tardior, ut paulò, graviorque veniret ad aures,

ut Horat. ait, primo, tertio, & quinto loco, Spondeum, Dactylum, & Anapæstum recipit. Omnibus etiam in locis, præterquam sexto, Trochæum potest recipere.

Horat. ibid. Pavidumq; leporē, & advenam laqueo gruē,
Jucunda captat præmia.

◡◡◡	◡◡◡	◡◡◡	◡◡◡	◡◡◡	◡ –
– –		– –		– –	
– ◡◡		– ◡◡		– ◡◡	
◡◡ –		◡◡ –		◡◡ –	

Scazon, sive Choliambus.

Turba pedum Trimetri placuit Scazontibus, oris
Quattuor in primis: pes ordine quintus Iambus
Semper erit: Spondeus amat loca sexta supremus.

Scazon semper quinto loco habet Jambum, sexto verò Spondeum: cæteris omnibus cum Senario Jambico consentit.

Mart. lib. 5. Ex temporalis factus est meus Rhetor.
Calplurnium non scripsit, & salutavit.

◡ –	◡ –	◡ –	◡ –	◡	– –
◡◡◡	◡◡◡	◡◡◡	◡◡◡		
– ◡◡		– ◡◡			
◡◡ –		◡◡ –			
– –		– –			

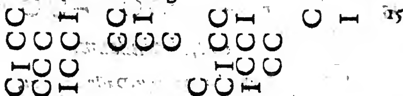
Dimetrum Iambicum acatalectum.

Bis geminos Dimeter sibi versus Iambicus optat
Esse pedes, cunctisque locis admittit Iambos:
At Spondeus inest, Anapæstus, Dactylus oris
Imparibus: quæcumque adhibet, nisi quarta, Trochæum.

Dimetrum Jambicum quatuor recipit pedes: secundo. & quarto loco Jambos: primo, & tertio Jambum, Spondeum, Dactylum, Anapæstum: potest etiam in omnibus, præter quartum, Tribrachym admittere.

Subscribitur hic versus interdum eleganter Senario Jambico.

Horat. Epod. Od. 4. Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.

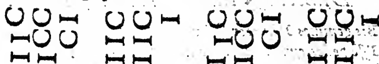
Anapæsticum dimetrum acatalectum.

Quattuor ex pedibus veteres Anapæstica fingunt
Carmina: & ante alios princeps Anapæstus habetur.
Spondeus permistus huic, vel Dactylus esto.
Dum tamen in quarta, neque sit regione secunda
Dactylus. § *Interdum constat sine principe carmen.*
Regnat & interdum cunctis Anapæstus in oris.

Anapæsticum carmen, quo frequenter in Choris utitur Seneca, constat quatuor pedibus, qui ferè sunt Dactyli, vel Spondei, permistis Anapæstis: ita tamen, ut secundo, & quarto loco absit Dactylus. Secundus pes dictionem terminat, qui frequentissimè est Spondeus.

Senec. Herc. Fur. Lugeat æther, magnusque parens
Ætheris alti, tellusque ferax.

Et vaga ponti mobilis unda.

Glyconium.

Omnia Spondeo praeunte Glyconia conſtant:
Dactylus inde duplex chorea modulante ſonabit.

Glyconium carmen conſtat Spondeo, & duobus Dactylis, quo Seneca interdum choros ſcribit.

Thyeſt. Tandem regia nobilis,
Antiqui genus Inachi,
Fratrum compoſuit minas.

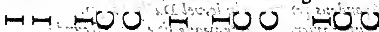

Aſclepiadeum.

Metrum Aſclepiades Spondeus, Dactylus ornat,
Longaque caeſura, & pes Dactylus ordine duplex.

Aſclepiadeum carmen conſtat Spondeo, Dactylo, & ſyllabâ longâ: deinde duobus Dactylis, vel Spondeo: duobus Choriambis, & Pyrrhichio.

Horat. Carm. 1. Mæcenas atavis edite regibus.

Phaleucium.

Quinque pedes moveant proles numeroſa Phaleuci,
Spondeum ſubeat pes Dactylus: inde ſequatur
Ordine perpetuo triplicis menſura Chorei.

Phaleucium carmen quinque pedibus conſtat, Spondeo, Dactylo: deinde tribus Choreis.

Mart. lib. 1. Commendo tibi Quintiane noſtros,
Noſtros dicere ſi tamen libellos

Poſ-

Possum, quos recitat tuus poëta.

— — —∪∪ —∪ —∪ —

Sapphicum carmen.

Sapphica plectra movens tribuat loca prima Choréo
Spondeo cedant loca proxima: tertius esto
Dactylus: hunc subeat duplex in fine Choréus.
Singula post ternos subdantur Adonia versus.
Dactylus, & gravior Spondeus Adonia conflent.

Versus sapphicus quinq; pedes hoc ordine admittit, Choreum, Spondeum, Dactylum: deinde duos Choreos. Tertio cuique carmini ferè nectitur Adonius, qui ex Dactylo, & Spondeo constat.

Horat. Carm. 1. Od. 22. Integer vitæ, scelerisque purus
Non eget mauri jaculis, nec arcu,
Nec venenatis gravidâ sagittis
Fusce Pharetrâ.
Sive per Syrteis iter æstuosas,
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus,
Lambit Hidaspes.

—∪ — — —∪∪ —∪ —∪

Alcaicus Dactylicus, acatalectus.

Alcaici loca prima tenent Spondeus, Iambus
Vatis ad arbitrium: sed Iambus in æde secunda
Gaudet habere locum: sequitur Cæsura deinceps
Longa: duo hinc geminus loca Dactylus ultima claudit.

Alcaicus primo loco Jambum, vel Spondeum recipit: in secundo Jambum: tertio Cæsuram syllabâ longâ constãtem: quarto, & quinto Dactylum.

— — ∪— — —∪∪ —∪∪
∪ —

Post

Post bina Alcaici generis duo carmina subsunt:
Proximus est Dimeter perfectus Iambicus: ora
In prima, ac terna resident Spondeus, Iambus
Ad libitum: sed Iambus inest in sede secunda
Solus, & in quarta: dabit unica syllaba finem.

Tertius versus Jambicus Archilochius, Dimeter, Hypercatalectus addi solet, qui primo, & tertio loco Jambum postulat, vel Spondeum: secundo, & quarto solùm admittit Jambum: ac denique syllabam inhunc modum.

◡–   ◡–   ––   ◡–   ◡
––   ◡–   –

Dactylicus tandem Alcaicus subit ordine quartus
Quattuor ex pedibus constans: loca dactylus ornat
Duplex prima duo: & loca proxima bina Choreus.

Quartus versus est Dactylicus, Alcaicus, Acatalectus, primo, & secundo loco Dactylum recipiens: tertio, & quarto Choreum.

–◡◡   –◡◡   –◡   –◡

Horat. Carm. 2. Insigne mœstis præsidium reis,
Od. 1. Et consulenti Pollio curiæ,
Gui laurus æternos honores,
Dalmatico peperit triumpho.

De Carminum dimensione.

Versus metimur pedibus, quibus metiendis non parum prodest Syllabæ Communis, Necessitatis metricæ, Licentiæ poëticæ, Figurarumque cognitio.

DE SYLLABA COMMUNI.

SYllaba Communis modulando aptissima Metro
Vt constat, modò lenta gradu, modò concita fertur.

Communis syllaba, ut supra diximus, est, quæ modò brevis, modò longa apud Poëtas reperitur. Præc. 1.

Vo-

Vocalem praiens diversa in voce sequentem
Diphthongus: vocalis item producta, licenter
Vatis ad arbitrium, numeris aptabitur anceps.

Et diphthongus, & vocalis longa communes fiunt, cùm vocalem diversæ dictionis præcedunt.

Æ. Virg. Æn. 3. Insulæ Jonio in magno, quas dira Celeno.
Idem Georg. 1. Ante tibi Eoæ Athlantides abscondātur.
Idem Ecl. 7. Stant, & juniperi, & castaneæ hirsutæ.
E. Idem Æn. 6. Nomen & arma locum servant, te amice nequivi, &c.
Horat. Serm. 1. sat. 9. Si me amas, inquit, paulùm hîc ades, intereram si, &c.
I Virg. Ecl. 8. Credimus? an qui amant ipsi sibi somnia fingunt.
Idem Ecl. 3. Et succus pecori, & lac subducitur agnis.
Juven. Sat. 2. Si fur displiceat Verri, homicida Miloni.
O Æn. 5. Victor apud rapidum Simoenta sub Ilio alto.
Idem Æn. 4. Lamentis, gemituque, & fœmineo vlulatu Tecta fremunt.
Propert. lib. 2. Tu quoq; ô Eurition vino Centaure peristi.
Ovid. Met. 2. O ego quantùm egi: quàm vasta potentia nostra est.
Jbidem lib. 15. O & de Latio, ô & de gente Sabina, &c.

Breves, & longæ in eodem versu.

O, & Æ. Virg. Georg. 1. Glauco, & Panopeæ, & Inoo Melicertæ.
I, & O. Ibid. Ter sunt conati imponere Pelio Ossan.

Correpta Ausonij quadam monosyllaba Vates Præc. 2.
Nonnunquam extendunt Græcorum exempla secuti.

Monosyllaba brevia, interdum à poëtis more Græcorum producuntur.

Vir. Æn. 3. Liminaque, laurusque Dei, totusque moveri;

Ovid.

Ovid. ad Liviam. Nata quod es altè, quod fœtibus aucta duobus.

Stat. Theb. 1. Quisquis es is, aut me, si non effœtus oborto, &c.

Sil. lib. 14. Tot uno introitu capiuntur militis arces.

Mart. lib. 4. Bis undena nocens, & bis duodena nocentes.

Præcep. 3.

Syllaba missa pedes post quattuor arcta priores
Longa sit interdum: quod sæpius accidit olli,
Quæ sit post ternum, vel post resecanda secundum.

Syllaba brevis post quatuor primos pedes, maximè secundum, & tertium, relicta, nonnunquàm à poëtis producitur.

Virg. Æn. 11. Oratis? equidem, & vivis cõcedere vellem.

Æn. 6. Quis nescit? aut quis non vidit vulnera pali?

Virg. Georg. 4. Non te nullius exercent numinis iræ.

Idem Æn. 10. Nam tibi Tymbre caput Evandrius abstulit ensis.

Idem ibid. 5. Ostẽtans artem pariter, arcũmq; sonantem.

Idẽ Æn. 3. Dona dehinc auro gravia, sectoq; elephãto, &c.

Idem Ecl. 6. Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Idem Georg. 2. Muneribus tibi pampineo gravidus Autumno Floret ager.

ADMONITIO.

Hæc tria non utenda novis documenta Poëtis
Tradidimus, sed ut inde sciant arcana Poësis.

His tribus præceptionibus non in suis componendis, sed metiendis veterum poëtarum carminibus utentur tyrones.

Vocalis brevis ante mutam, & liquidam ejusdem dictionis (ut supra dictum est) communis est in carmine, quamvis in soluta oratione semper corripiatur, ut Athlas, Volucris, Cleopatra, Patroclus, Lugubris, Funebris.

Ovid.

Ovid. Met. 4. Tempus Athla veniet, tua quo spoliabitur auro Arbor.

Virg. Æn. 1. — citharâ crinitus Jopas.
Personat auratâ, docuit quæ maximus Athlas.

APPENDIX.

Syllaba naturâ longa nunquam corripitur, etiam si muta cum liquida sequatur, ut Aratrum, Volutabrum, Involucrum, Salubris, & reliqua generis ejusdem. Præc. 4.

Syllaba cujusvis erit ultima carminis anceps.

Vltima syllaba versûs communis est, siquidem brevis pro longa ponitur.

Virg. Æn. 1. Gens inimica mihi Tyrrhenum navigat æquor.

Ibidem. Nate patris summi, qui tela Typhoea temnis.

Sextus enim pes Spōdeus est, qui ex duabus longis cōstat; Aut contra longâ pro brevi.

Mart. lib. 9. Nobis non licet esse tam disertis,
Qui Musas colimus severiores.

Vltimus namque pes Choreus est, qui ex longa constat, & brevi.

DE NECESSITATE Metrica.

Ex longis fecere breves aliquando Poëtæ;
Ex brevibus longas, numeris dare jura coacti.

Lex, necessitasque Metri cogit Poëtas breves aliquando producere, velut cùm sunt tres breves continuæ in carmine Heroico, quod in Italia, Priamide, Arabia, alijsque id genus usu venit.

Virg. Æn. 3. Ibitis Italiam, portusque intrare licebit.

Idem Æn. 6. Atq; hîc Priamiden laniatum corpore toto Deiphobum vidi.

Propert. lib. 1. Et domus intactæ te tremit Arabiæ.

Aut contra longas corripuêre, ut cùm brevis inter duas longas est.

Senec. Agamemn. Semper ingentes educas alumnos.

Educas dixit, primâ brevi, necessitate metri constrictus; neque enim Sapphicum carmen tertio loco Antibacchîum recipit, qui ex duabus longis, & brevi constat.

DE LICENTIA POETICA.

Quidlibet audendi semper fuit ampla facultas
Vatibus; arbitrioque suo, neq; lege coacti,
Liberé abutuntur longis, brevibusque vicissim.
Hinc Túlerunt, Déderunt, & multa simillima produnt.

Poëtæ, quibus semper potestas fuit (ut inquit Horatius) quidlibet audendi, nullâ coacti necessitate syllabis interdum pro suo jure abutuntur: Túlerunt enim, Déderunt, & nonnulla alia ejusdem generis penultimâ correptâ efferunt.

Virg. Ecl. 4. Matri longa decem túlerunt fastidia menses.
Horat. Epist. 1. Dij tibi divitias déderunt, artemq; fruendi.

DE FIGURIS.

Accipe quas metro Vates pinxere figuras,
Mensuram, variosque scies dissoluere nodos.

Episynalœphe, seu Synæresis.

Contrahit ex binis, ut Deinde, Synæresis unam,
His tamen utendis Latios imitabere vates.

Episynalœphe, quæ & Synecphonêsis, & Synæresis appellatur, est syllaba una ex duabus facta: quod fit, cùm duæ vocales in unam contrahuntur, ut Alvearia, Eadem

dem, Alveo, Eodem, Eosdem, Aureis, Ærei, Denarijs.

Virg. Georg. 4. Seu lento fuerint alvearia vimine texta.

Hîc E, & A, in unam syllabam contrahuntur.

Virg. Æn. 7. Assuetæ ripis volucres, & fluminis alveo.

Hîc, E, & O, vocales in unam coalescunt.

Idem Æn. 1. Atria: dependent lychni laquearibus aureis.

Hîc E, & I, in unam syllabam coeunt.

Mart. lib. 9. Denarijs tribus invitas, & mane t ogatum
Obseruare jubes atria, Basse, tua.

Hîc duplex, ij, in unum contractum est.

Idem accidit genitivis Oilei, Achillei, Vlyssei, & dativis, ablativisque Tereo, Thyphoeo, & similibus: interdum, & accusativo Typhoea. In primis E, & I: in secundis E, & O: in ultimis, E, & A, in unam syllabam contrahuntur.

Virg. Æn. 1. Vnius ob noxam, & furias Aiacis Oilei.

Idem Æn. 9. Inarime Jovis imperijs imposta Typhoeo:

In superiorum contractione delectu, & auctoritate opus est: at horum Cui, Huic, Dij, Ij, Ijdem, Ijsdem, Vsqueadeò, omnibus uti licet.

Item adverbiorum Deindè, Dein, Deinceps, Dehinc, Proinde, & verbi Deest, deerat, deerant, deerit, deerunt, deesset, & eorum, quæ ex Semi componuntur: ut Semihomo, Semiambustus, Semiustus, Semiermis.

Huc etiam spectant Anteambulo, Antehac, Antejt, & siqua præterea sunt.

Synalœphe.

Vocalem Synalœpha rapit quando obviat illi
Altera: projicitur gladio Diphthongus eodem.

Synalœphe est, cùm vocalis, aut diphthongus præcedentis dictionis à sequente excipitur, & quodammodò absorbetur.

Virg. Æn. 2. Conticuere omnes, intentique ora tenebant.

Ibid. lib. 6. Illæ autẽ paribus quas fulgere cernis in armis.

Ennius Annal. 10. Insignita ferè tum millia, militū octo.

Ecthlipsis etiam in diversis carminibus locum habet.

Virg. Æn. 7. Jamq; iter emensi turres, ac tecta Latinorū
Ardua cernebant juvenes, murosque subibant.

APPENDIX. 3.

S, Quoque non rarò prisci elisêre poëtæ:
Tum geminis si occursus adhuc vocalibus esset,
Scindebat mucrone notam Synalœpha priorem,
S, tamen è medio vix aurea sustulit ætas.

Prisci poëtæ S, literam passim elidebant: quòd si deinde cōcurrerent vocales, prior à posteriore per Synalœpham excipiebatur.

Ennius, Annal. 7. Doctus, fidelis, suavis homo, facundus, suoque
Contentus, atque beatus, scitus, secunda loquens in
Tempore, commodus, & verborum vir paucorum.

Doctu fi — cundu su — dactyli sunt.

In secundo versu ex primo verbo exteritur S, deinde fit Synalœpha sic, Content' — atque be —

Rarò apud posteros videas hanc literam extritam.

Cic. in Arat. Delphinus jacet haud nimio lustratus nitore.

Alcinous. Longè erit à primo quisquis secundus erit.

Lustratus, & Quisquis, S, amittunt.

Diæresis, sive Dialysis.

Solvitur in geminas virtute Diæresis una.
Vt Siluä, Auräi, Evolüam, Solüenda, Süavis.

Diæresis est, cùm syllaba una in duas dividitur, ut Auräi trisyllabum pro Auræ disyllabo, Silüæ, Euolüam, Euolüisse Dissolüo, Heü, Persolüendus, Süavis, Jäm, apud Comicos disyllabum.

Virg. Æn. 6. Æthereum sensum, atque Auräi simplicis ignem.

Systole.

Systola vocales positu, vel origine longas
Contrahit, at positum faciens exploditur una,
Hanc, Obicis, partem probat; illam ostendit Orion.

Systole est, cùm syllaba naturâ longa corripitur.
Virg. Æn. 1. Cùm subitò assurgés fluctu nimbosus Orion.
Idem Æn. 8. — totumque instructo Marte videres
Fervere Leucaten, auroque effulgere fluctus.

Aut positione longa, sed alterâ consonante extritâ: ut Obicis, pro Obijcis, Abici pro Abijci.
Luc. lib. 8. Cur obicis Magno tumulum, manesque vagantes?
Ovid. de Ponto 2. Turpe putas abici, quia sit miserandus, amicum.

Ectasis, sive Diastole.

Ectasis arte brevis fit longa: aut consona voci
Additur, ut positu duplicis producta feratur.
Testis in Italia tibi prima, & Reppulit esto.

Ectasis est, cùm syllaba naturâ brevis simpliciter producitur.
Virg. Æn. 1. Italiá fato profugus, Lavinaq; venit Littora.

Aut cùm eadem consonans geminatur, ut Relligio, Relliquiæ, Repperit, Reppulit.
Lucan. lib. 1. Reppulit à Lybicis immensum Syrtibus æquor.

DE CÆSURA.

Syllaba, quæ superest quacumque ex voce, redundans
Post quemvis concisa pedem, Cæsura vocatur:
Munere cujus habet brevis, ut sit longa frequenter.

Syllaba, quæ ex dictione cæditur, ac post quemvis pedem

dem relinquitur, vulgò Cæsura dicitur : cujus tanta est vis, ut ejus beneficio brevis syllaba producatur. Est enim quoddam in ipsa divisione verborum latens tempus: nam dum moramur, atque ad alias transimus, intervallum unum, spatiumque lucratur.

Virg. Æn. 4. Pectoribus inhians spirantia consulit exta.
Idem Æn. 5. Emicat Euryalus, & munere victor amici.
Idem Æn. 10. Vna, eâdemque via sanguis, animusque sequuntur.
Idem ibidem. Graius homo infectos linquens profugus Hymenæos.

Vides, ut syllabæ naturâ breves post primum, secundum, tertium, & quartum pedem, producantur? Id beneficium Cæsuræ acceptum referunt.

Discretos cùm verba pedes dant singula metris:
Maximè in Herois, insulsa poëmata fiunt.

Vt,

Aurea scribis carmina Juli maxime vatum.

Ast ubi verba pedum nexus concisa figurant,
Ex alijsque alij, ceu mutua vincula, pendent,
Iucundos Cæsura facit pulcherrima versus.

Si pedes, maximè versûs Heroici, è singulis verbis constent, ineptum, & insulsum fit carmen.

Contrà si verba concidantur, ita ut mutuo amplexu pedes alij ex alijs pendeant, pulcherrimus efficitur versus.

Virg. Æn. 1. Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt. Append.

Optima distinctis gaudent Anapæstica verbis,
Cætera Cæsuras Anapæstica turba recepit.

Anapæstici versus optimi putantur, si pedes singuli è singulis fiant verbis.

Senec. Thyest. Tertia misit buccina signum.
Idem ibidem. Nondum feræ nuncius horæ.
Idem ibidem. Curuo breviùs limite currens.

Qui tamen perpauci sunt, si cum alijs conferantur.
Idem ibidem. Pectora longis hebetata malis
Jam sollicitas ponite curas:
Fugiat mœror, fugiatque pavor.

De Penthemimeri, Hephthemimeri, &c.

Quattuor in partes Heroum carmina scindit
Docta cohors Veterum; & cedro dignissima censet:
Vel quæ suscipiunt Cæsuram in vocibus unam:
Vel geminas; numeróue trium si carmina constant.

Veteres Grammatici versum Heroicum in quatuor partes secant, quas Sectiones, sive Cæsuras appellant, Penthemimerim, Throchaicam, Ephthemimerim, Bucolicam, sive Tetrapodiam.

Fit Penthemimeris, Musis gratissima, vocem
Post geminos cæsa vna pedes cùm syllaba claudit.

Penthemimeris, Latinè Semiquinaria, constat ex duobus pedibus, & syllabâ, quæ dictionem claudat.

Virg. Æn. 8. Vt belli signum —
Idem Æn. 10. Panditur interea —
Idem Æn. 12. Turnus ut infractos —

Post binos linquit Cæsura Trochaica Chorêum.

Trochaica post duos pedes habet duas syllabas, longam, & brevem, Trochæum scilicet, sive Choreum, qui dictionem terminet, ut

Virg. Ecl. 4. Non omnes arbusta —
Idem Æn. 2. Infandum Regina —
Idem Æn. 12. Excutiens cervice —

Post tres missa pedes finit cùm syllaba vocem,
Est Hephthemimeris veterum celeberrima metris.

Hæphthemimeris, Latinè Semiseptenaria, continet tres pedes, & syllabam, quæ dictionem finiat,

Virg.

Virg. Æn. 1. Talibus Ilioneus: cuncti —
Idem ibid. Multa super Priamo rogitans —
Idem ibid. Terram inter fluctus aperit —

At si Hephthemimerim duplex correpta sequatur
Syllaba, Bucolicus aptissima versibus exit
Bucolica, ex ipso deductum carmine nomen.

Bucolica, seu Tetrapodia fit, si Semiseptenariæ duas breves adjunxeris, ut

Talibus Ilioneus cuncti simul —
& Multa super Priamo rogitans, super —
& Terram inter fluctus aperit: furit —

Hanc tamen postremam aiunt propriam esse Bucolici carminis, qua Theocritus plurimùm est usus.

APPENDIX.

Versus, qui Heroico nomine digni censentur modò Cæsuram unam habent, ut

Vt belli signum Laurenti Turnus ab arce.
Panditur interea domus omnipotentis Olympi.
Turnus ut infractos adverso Marte Latinos.

Omnes solam Semiquinariam habent.

Modò duas, ut

Non omnes arbusta juvant, humilesque myricæ.
Infandum Regina jubes renovare dolorem.
Excutiens cervice toros, fixumque latronis, &c.

Omnes Trochaica, & Semiseptenaria constant.

Modò tres, ut

Talibus Ilioneus: cuncti simul ore fremebant.
Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.
Terram inter fluctus aperit: furit æstus arenis.

Omnes, & Semiseptenariam, & Bucolicam habent.

DE VERBIS POETICIS.

Verborum licentiâ liberiores multò sunt Poëtæ, quàm Oratores, quibus assiduè, accuratèque legendis, non solùm

lùm verba, sed etiam cætera ornamenta iis, qui poëticæ studio tenentur, diligentissimè sunt obseruanda.

DE PATRONYMICIS Nominibus.

PRopria, nominibus quæ sunt deducta parentum,
Rite Patronymico gaudent cognomine: Vatum
Propria: Graiugenúmque ferè sunt vocibus orta:
Cunctaque significant aliquâ de stirpe minores.

Propria Poëtarum sunt, quæ à Grammaticis Patronymica vocantur, quòd à patrum, maiorumque nominibus facta filium, aut filiam, nepotem, aut neptem, aut ex posteris aliquem significent. Hæc ferè à Græcis nominibus fiunt, atque vel in Des, vel As, vel Is, vel Ne exeunt.

In, Des, facta viros referunt: atque omnia primi
Ordinis esse docent doctorum exempla virorum.
Cætera fœmineam designant omnia prolem.

Quæ in Des, terminãtur masculina sunt, & primæ declinationis, ut Amphitryoniades, æ, Æacides, æ, Pelides, æ. Cætera fœminina sunt: & declinationis tertiæ, ut Thestias, adis, Æolis, idis, (exceptis ultimis in Ne, quæ secundæ sunt Græcorum) ut Nerine, es. App.

Nec solùm traxere Patrum de vocibus ortum,
Sed matrum complura trahunt ab origine nomen,
Aut fratrum, Regúmue: suis auctoribus urbes
Nominis interdum debere fatentur honorem.

Patronymica non solùm à patribus, avis, proauis, abavis, atavis, tritavis, alijsque maioribus deducuntur, sed etiam à matribus, ut Iliades, Romulus ab Ilia: Philyrides Chiron Centaurus à Philyra: Latôis, idis, vel idos, Diana, hoc est, Latona.

Item à Fratribus, ut Phorônis, Io, seu Isis Phoronei soror:

ror: Phaëtontias, soror Phaëtontis.

A Regibus præterea, & conditoribus, ut Romulidæ Romani à Romulo: Dardanidæ Troiani à Dardano: Æneadæ ab Ænea: Cecropidæ, Athenienses à Cecrope: Ijdem Thesidæ à Theseo.

APPENDIX.

Multa Patronymicam videas imitantia formam:
Nec sunt: ut fluuij, aut quæ regionibus orta,
Rebus, & ex alijs similem retulere figuram,
Quæ Appositi subiere vices: exempla dedistis
Italis & Phœbas, Troas, Tritonis, & Asis.

Multa à Regionibus, urbibus, montibus, fontibus, fluvijs, alijsque rebus fiunt, quæ formam quidem Patronymicam habent, re autem verâ gentilia sunt, aut pro possessivis, adjectivisque nominibus ponuntur, ut Asis, Libystis, Italis, Ausonis, Sicanis, Sarmatis, Colchis, Sithonis, Thessalis, Sicelis, Sydonis, Thebais, Ilias, Troas, Erymanthis, Mænalis, Pieris, Tritônis, Pegasis, Phasis, Illyris, Pannonis, Phœbas.

PATRONYMICA MASCVLIna quo pacto formentur.

PRÆCEP. I.

Nomen in A. tantùm, Des, accipit: Ilia format
Iliades. § Aliquando ipsum dipellitur alpha, Exc.
Et manet, I, medium. Genitrix ita Phillyra nati
Phillyrides proprio nomen de nomine finxit.

Nomina A, finita assumunt Des syllabam, ut Ilia, Iliades. Ovid. Met. 14. Inuadunt, portasque petunt, quas obijce firmo. Clauserat Iliades.

Aliquãdo ipsum, A mutant in, I, ut Philyra, Philyrides. Ovid. Phillyrides puerum citharâ præfecit Achillem.

As, finita solent ante, S, De, assumere: legem
Approbat Æneades Ænea ex nomine ductum.

As, Terminata assumũt, De, syllabam ante, S, ut Æneas, Æneades, Pheretias, Pheretiades.

Ovid. Met. 8. Cumque Pheretiade, & Hyanteo Jolao.

Interdum, I, capiunt ante, A, quod fecit Amyntas. Exc.
Vnde & Amyntiades Macedûm Rex ille Philippus.
Ex Græco Ænias, Æniades Vatibus exit.

Interdum, I, ante, A, assumunt, ut Amyntas, Amyntiades, Philippus Amyntæ filius.

Ovid. in Ibin. Aut ut Amyntiaden, &c.

Æniades Julus Æneæ filius, fit à Græco Ænias, sublato A, Æniades, Ænides.

Virg. Æn. 9. Sit satis Ænidæ telis impunè Numanum
Oppetijsse tuis. Præc. 2

Es, in Ades, migrare jubent præcepta Poësis.
Hinc fluit Hippotades Hipotes ex voce profectum.

Es, finita mutant, Es, in Ades: ut Hippotes, Hippotades, Æolus Hippotæ filius.

Ovid. Met. 4. Clauserat. Hippótades æterno carcere vẽtos

Hæc sæpe, I, capiunt ante A, quæ jura recepit Excep.
Vox Anchisiades ex nomine facta parentis.

Hæc sæpe, I, ante, A, admittũt, ut Anchises, Anchisiades: Laertes, Laertiades.

Virg. Æn. 8. Æneas Anchisiades, & fidus Achates.
Ovid. Met. 13. Saxa moves gemitu, Laertiadæq; precaris.

Nomina si fuerint ex ordine ducta secundo, Præc. 3
Finis, & Vs, Recti: Patrio, Des, sylaba crescit:
Et brevis ipsa manet penultima: longa quibusdam.
Hinc breve Priamides Priamo de patre creatur:
Longa Lycurgides sequitur de patre Lycurgo.

Nomina secundæ declinationis, Vs, finita in genitivo assumunt, Des, syllabam penultimâ brevi, ut Æacus, Æaci, Æacides: sic Priamides, Æolides, Tantalides, à Priamo, Æolo, Tantalo.

Virg.

Virg. Æn. 6. Misenũ Æoliden, quo non præstãtior alter.
Ovid. Met. 13. Priamidenque Helenum rapta cum Pallade captum.
Idem in Ibin. Tantalides tu sis, tu Tereique puer.

EXCEPTIO I.

Nonnulla penultimam habent longam, ut Belides, Lycurgides, Amphiaraides.

Virg. Æn. 2. — si fortè tuas pervenit ad aures
Belidæ nomen Palamedis —
Ovid. in Ibin. Quique Lycurgiden laceravit ab arbore natum.
Idem Fast. 2. Amphiaraides Naupacteo, &c.

EXCEPTIO 2.

Interdum, A, sumunt in, Des, finita sequentem:
Vnde Menœtiades à voce Menœtius exit.

Quæ à nominibus secundæ declinationis fiunt interdum etiam ante, Des, syllabam, A, literam recipiunt, maximè, quæ in Ius, exeunt, ut Battus, Battiades, Asopus, Asopiades: Nenœtius, Menœtiades: Thestius, Thestiades: Nauplius, Naupliades. Hæc in Ius, posterius, I, genitivi mutant in A, Thesti, Thestiades.

Ovid. in Ibin. Nunc quo Battiades inimicum devovet Ibin, &c.
Idem Met. 7. Huic Asopiades petis irrita, dixit, & urbi.
Idem in Epist. Sive Menœtiade fallis cecidisse sub armis.
Idem Met. 8. Pone age, ne titulos intercipe fœmina nostros, Thestiadæ clamant.
Idem Met. 13. Sed neque Naupliades facinus defendere tantum.

Præc. 4

Eus, cùm Rectus habet, Patrij penultima casus
Longa sonat: diphthongus enim ex vocalibus una
Contrahitur: quas ipse prior genitivus habebat,
Sicut Achilleides. Patrius, quod fecit Achillei.

Genitivus nominum in Eus, assumit, Des, syllabam penultima

nultimâ longâ. E enim, & I, vocales in, I, longum, vel Ei, diphthōgum contrahuntur: vel ει more Græcorum, ut à multis scribitur, ut Atreus, Atrei, Atrides, seu Atreides: sic Pelides, Alcides, Achilleides, Thesides, Tydides, & sexcenta alia

Ovid. Met. 13. Convocat Atrides socios terrore paventes.
Virg. Æn. 10. Te precor Alcide cœptis ingentibus adsis.
Ovid. Epist. 8. Pyrrhus Achilleides animosus imagine patris. App.

A, Sibi, ut Otriades, medium paucissima sumunt.

Hæc rariùs, A, ante Des, syllabam habent.

Virg Æn. 2. Pāthus Otriades Arcis, Phœbique sacerdos.

Ritè ex nominibus Terna complura trahuntur, Præc. 5.
Syllaba si fuerit gradui. Des, addita dandi:
Sic & Agenorides ab Agenore voce creatur.

Si nomina sint tertiæ declinationis, Patronymica fient à dativo, additâ, Des, syllabâ, ut Agenor, Agenoris, Agenori, Agenorides Cadmus filius Agenoris: Thestorides Calchas filius Thestoris: Actorides Patroclus nepos Actoris: Æsonides Jason filius Æsonis.

Ovid. Met. 3. Donec Agenorides conjectum in guttura ferrum.
Ibidem 12. — at veri providus augur
Thestorides, vincemus, ait.
Ibidem 13. Reppulit Actorides sub imagine tutus Achillis, &c.
Val. lib. 6. Advolat Æsonides, mortemq; cadentis acerbat.

As, finita, quibus Patrius formatur in Antis, Exc.
A, medio insertam, Des succedente, reposcunt:
Sic, & Athlantiades à nomine fluxit Athlantis.

Nomina As, finita, quorum genitivus exit in Antis, A literam ante Des, syllabam petunt, ut Abas, Abantis, Abāti, Abantiades: sic Athlantiades, Pæantiades, Athamātiades, Dryantiades, & alia id genus.

Ovid. Met. 5. Victor Abantiades patrios cum cōjuge muros, &c. Idem

Idem Met. 8. Venit Athlantiades positis caducifer alis.

Sic ea formantur, quibus On, est Rectus, ut illud
Amphitryoniades ex Amphitryone profectum.
Scipio Scipiades generans à lege recedit.

Eodem ferè modò formantur, quæ à nominibus in On, fiunt, Telamon, Telamonis, Telamoni, Telamoniades: Laomedontiades.

A Scipione tamen non Scipioniades, sed Scipiades imminuto verbo nascitur.

Ovid. Met. 13. Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam, &c.

Virg. 8. Interea cùm jam stabulis saturata moveret Amphitryoniades armenta —

Idem ibid. Laomedontiaden Priamũ Salamina petentẽ.

Idem G. 2. Scipiades duros bello, & te maxime Cæsar.

Sil. lib. 7. Heu ubi nunc Gracchi? aut ubi nunc duo fulmina gentis Scipiadæ? —

Patronymica fœminina unde formentur.

Nomina fœminei generis quamplurima fient,
Syllaba, De, fuerit si ex nomine pulsa virorum.
Ex Phaëtontiades ita vox Phaëtontias exit. Præc. 1

Patronymica fœminina, quæ in As, & Is, exeunt, fiunt à masculinis, De, syllabâ sublatâ, ut Thestiades, Thestias, Thestiadis: Æetiades, Æetias: Thaumãtiades, Thaumantias: Phaëtontiades, Phaëtontias: Æolides, Æolis, idis: Tãtalides, Tãtalis: Oebalides, Oebalis: Latoides, Latois: Dardanides, Dardanis, idis: Cecropides, Cecropis, idis: Belĭdis, Belis, idis.

Multa præterea sunt, quæ passim apud poëtas leguntur.

Ovid. Met. 7. — rapido fallax Æetias igni
Imponit purum laticem —

Idem Met. 11. Talibus Æolidis dictis, lacrymisque movetur,

Idem

Idem Met. 4. Assiduè repetunt, quas perdunt Belides, undas. App. 1.

Dantur in, As, quædam, vel in, Is, formavit Athlantis.
Et pariter normam stabilivit Athlantias istam.

Quædam tum in, As, tum in, Is, exeunt, ut Æetias, Æetis: Athlantias, & Athlantis: Pallantias, & Pallantis.

Valer. Flac. lib. 7. — nec me Æetis quin audiat opto.
Idem lib. 6. — ingens Æetida perculit horror.
Virg. Georg. 1. Ante tibi Eoæ Athlantides abscondātur.
Sil. lib. 16. Vixque Athlantiadum rubefecerat ora sororū.
Ovid. Met. 5. — modicisque per æquor Jonium Zephyris sextæ Pallantidos ortu Italiam tenuit.

Syllaba fœmineis penultima longa solutis App. 2.
Diphthongis marium de nomine surgit in Eis.
Sic fit ab Æneides Æneis clara Maronis.

Fœminina, quæ à masculinis fiūt penultimâ lōgâ, in Eis, desinūt solutâ diphthongo, atque, E, brevi in lōgum verso, ut Æneides, Æneis, eidos: Achilleides, Achilleis, eidos: Theseides, Theseis, eidos.

Ovid. Trist. 2. Et tamen ille tuæ felix Æneidos auctor.

Nonnunquam correpta manet penultima: testis, Excep.
Æneis esse potest, opus admirabile Vatis.

Nonnūquam penultima manet brevis, ut Æneis, Nereis.

Ovid. de Pont. 3: Æneidos vati grande fuisset onus.
Stat. 2. Sylv. Nereis, & dulces rapuit de collibus uvas.

Si Patrio fuerit, Ne, syllaba juncta creantur
Multa, ut Adrastine, Patrius quod finxit Adrasti.
Fit quoque Neptuni de nomine Neptunine. Præc. 2.

Ne, finita à genitivo fiunt additâ, Ne, syllabâ penultimâ longâ, ut Neptunus, Neptuni, Neptunine: sic Adrastine, Nerine, à genitivis Adrasti, Nerei, E, & I, mutatis in I, longum.

Cum datur I, præiens Ante Os, mutatur in One
Os, tantùm, & geniti penultima longa resultat.
Acrisione etenim Acrisios formavit, & ultra

Acri-

Acrisionades factum est ex nomine matris.

Quod si primigenium, I, ante Os habeat, mutabitur, Os, in One, penultimâ productâ, ut Acrisios, Acrisione, Danaë, Acrisij filia.

Catull. Argon. Tene Thetis genuit pulcherrima Neptunine? App.

A muliebri Acrisione finxit Ovidius virile Acrisioniades.

Ovid. Met. 5. Vertit in hunc harpen madefactam cæde Medusæ.

Acrisioniades, adigitque in pectus: at ille, &c.

DE METAPLASMO.

Cùm verbis nova forma datur, quod barbarus esset
Error, id artis erit Metaplasmi in carmine virtus.

Metaplasmus dicitur, quod vetus verborum forma, vel necessitate metri, vel ornandi poëmatis causâ à Poëtis in novam figuram, faciemque sermonis mutetur. Proprium enim poëtarum est verbis, quibus Oratores utuntur, aliquid interdum addere, vel detrahere: nonnunquam literas alias alijs permutare: aliquando è proprio loco in alienum trãsferre: quod quidem cùm in soluta oratione vitium sit, Barbarismusque nominetur: in carmine tamen non Barbarismus, sed Metaplasmus appellatur: datur enim venia poëtis, quia plerũque metro servire coguntur.

Prothesis.

Principium Prothesis superaddit: Aphæresis aufert.
Syncopa diminuit medium: sed Epenthesis auget.
Dat Paragóge ultro: Apócope rapit improba finem.

Litera, vel syllaba principio dictionis addita vocatur Próthesis, ut Gnatus pro Natus: Tetulissem, pro Tulisse. Terent. Andr. Eo pacto, & gnati vitam, & consilium meum Cognosces.

Idem ibid. Nam pol, si id scissem, nunquam huc tetulissem pedem.

Epénthesis.

Epénthesis est, cùm medio dictionis litera, aut syllaba interijcitur, ut Relliquias, pro Reliquias: Mavors, pro Mars: Navita, pro Nauta.

Virg. Æn. 1. Troas relliquias Danaûm, atque immitis Achillei.

Idē Æn. 8. Fecerat & viridi fœtā Mavortis in antro, &c.

Ovid. Fast. 2. Quid tibi cum gladio? dubiam rege navita puppim.

Paragóge, seu Proparalepsis.

Paragóge, seu Proparalepsis dicitur, cùm extremæ syllabæ aliquid adjungitur, ut Deludier, pro Deludi; Admittier, pro Admitti.

Terent. Andr. Vbivis facilius passus sim, quàm in hac re me deludier.

Virg. Æn. 9. — tum Nisus, & unà Euryalus confestim alacres admittier orant.

Aphæresis.

Litera, vel syllaba principio dictionis subtracta Aphæresis appellatur, ut Ruo, pro Eruo: Temno, pro Contemno.

Virg. Æn. 12. — dabit ille ruinas Arboribus, stragemque satis: ruet omnia latè.

Syncope.

Syncope literam, vel syllabam è medio dictionis subtrahit, ut Gubernaclo, pro Gubernaculo. Periclis, pro Periculis; Vixet, pro Vixisset: Extinxem, pro Extinxissem.

Virg. Æn. 5. Cumque gubernaclo liquidas projecit in undas

undas Præcipitem

Virg. Æn. 3. — hic me, pater optime, fessum
Deseris: heu tantis nequicquam erepte periclis.
Idē Æn. 11. Vixet, cui vitam Deus, aut sua dextra dedisset.
Idem Æn. 4. — gnatumque, patremque
Cum genere extinxem, memet super ipsa dedissem.

Apocope.

Apocope fini dictionis aliquid detrahit, ut Túguri, pro Tugurij: Pecùli pro Peculij; Oti', pro Otij.

Virg. Ecl. 1. Pauperis, & túguri congestū cespite culmen.
Idem ibid. Nec spes libertatis erat, nec cura pecùli.
Idem Georg. 4. Illo Virgilium me tempore dulcis alebat
Parthenope studijs florentem ignobilis oti'.

Tmesis.

Per Tmesim inseritur medio vox altera vocis:
Vt Scythiæ regio Septem subjecta trioni.

Tmesis est, cùm verbum dividitur aliquâ dictione interpositâ, ut Septemq; trioni, pro Septemtrioni: Qui te cumque, pro Quicumque te.

Virg. Georg. 3. Talis Hyperboreo Septem subjecta trioni
Gens effrena virûm.
Idem Æn. 9. Qui te cumque manet isto certamine casus.

Antíthesis.

Antíthesis virtute nota variantur, ut Olli.

Antíthesis est literæ commutatio, ut Olli, pro illi.

Virg. Æn. 5. Olli cæruleus supra caput astitit imber.

Metáthesis.

Cùm nota transfertur, ceu Thymbre, Metáthesis esto.

Metáthesis est literarum ordo immutatus, ut Thymbre, pro Thymber.

Virg. Æn. 10. Nam tibi Thymbre caput Evandrius abstulit ensis.

Nisi quis putet nominandi casu cum Thymber, tum Thymbrus dici, ut Evander, & Evandrus.

Synalœphe, Episynalœphe, Diæresis, Ecthlipsis, Systole, Diastole sunt etiam Metaplasmi species, de quibus supra egimus.

DE PROSODIA.

Quod sonat in Danaûm regione Prosodia Graiis,
Id Latiis Tenor, atque Tonus, seu Accentus in oris
Dicitur. Is terno variat moderamine voces;
Nam modò concentu sursum, modò pressa deorsum
Verba trahit: modò præstat opus simul artis utrumque.
Vnde tot Ausonii numero posuere Tenores.

Græci Prosodias, Latini accentus, Tenores, & interdum Tonos vocant. Accentus rector est, ac moderator pronuntiationis, eo enim, vel attollitur, vel deijcitur vox, vel partim attollitur, partim deijcitur. Tres verò sunt tenores, Acutus, Gravis, Circumflexus.

Syllaba celsa petens modulamine fertur Acuto;
Deijcitur compulsa Gravi: sed in ardua partim
Tollitur, & partim Flexo petit infima cantu.

Acuto attollitur syllaba, Gravi deprimitur, ut pópulus, antepenultima acuitur; penultima verò, & ultima deprimuntur, gradatimque descendunt: Circumflexo partim attollitur, partim deijcitur syllaba: ut Românus.

Inter acuta novis, & circumflexa Latinæ
Hospitibus peregrina latent discrimina linguæ.

Sonus hodie incertus est: siquidem Latinæ linguæ hospites, veterisque pronuntiationis ignari eodem penitus sono tum acutas, tum flexas voces efferimus.

At nota temporibus non est incognita nostris.
A læva in dextram surgens nota signat Acutum

A summo obliquè dextram Gravis hasta petivit;
Ex notula Flexus pariter coalescit utrâque.

Acuti nota è sinistra in dextram obliquè ascendit. Gravis à summo in dextram obliquè descendit. Circumflexi ex Acuto, & Gravi constat.

Fert circumflexum penultima sola tenorem:
Hac ipsa & praiens huic proxima gaudet Acuto.
Esto Gravi sedes, tonus est ubi nullus eorum.

Acutus in penultima, vel antepenultima locum habet: Circumflexus in penultima tantùm: Gravis ubi uterque abest. Præc. 1.

Vltima sermonis nulla est acuenda Latini:
Nec circumflexis modulanda tenoribus unquam.

Nullius verbi Latini ultima syllaba aut acuitur, aut circũflectitur, auctore Quintiliano. Quare Pálam, úna, álias, & cætera id genus adverbia primâ acutâ sunt pronuncianda. Nec te moveat quòd ultimæ à Typographis gravi accentu notentur, id enim tantùm fit ut adverbia esse intelligas. Præc. 2.

Dictio natura monosyllaba curta vigore.
Vel positu solùm producta, notatur acuto.

Dictio unius syllabæ naturâ brevis, aut positione solùm longa acuitur, ut At, Ast, Fax, Dux. Præc. 3.

Naturâ vox longa cupit monosyllaba flecti:
Et qua sit positu, generisque propagine longa.

Dictio monosyllaba naturâ longa, aut positione simul, & naturâ flectitur, ut Mos, Ros, Lux. Præc. 4.

Dictio si fuerit tantùm disyllaba, cujus
Syllaba tarda suo penultima fluxit ab ortu:
Aut positu sit longa simul: prior illa duarum
Flectitur, ejusdem modò sit brevis ultima vocis.
Sin minus accentum penultima poscit Acutum.

In disyllabis prior naturâ longa, aut positione simul, & naturâ flectitur, dummodò posterior sit brevis, ut Græcus, Aûdit, Æstus, Mœstus, Frâtris. Alioquin acuitur, ut, Aéstas,

Aéstas, Arma, Fúror.

Omnia praescriptam teneant polysyllaba normam,
In quibus incedit tardo penultima gressu. Præc. 5.

In polysyllabis, (quemadmodùm in disyllabis dictu est), semper observanda est penultima, quæ flectitur, si longa fuerit naturâ, aut naturâ simul, & positione, dummodò ultima sit brevis, ut Amîcus, Afflîgit, Arâtrum, Palæstra, Anapæstus. Alioquin acuitur, ut Romános, Victóres, Marcéllus.

At brevis istorum si sit penultima, tantum
Tertia praecedens à fine insurget Acuto. Præc. 6.

In polysyllabis semper acuitur antepenultima, si penultima sit brevis: ut Dóminus, Areópagus.

De præpositionum tono.

Praeposita partes uno, cum casibus haerent,
Edantur solùm, quasi vox sonet una tenore.

Præpositiones suis casibus præpositæ, ut ait Quint. lib. 1. cap. 5. uno, eodemque tenore simul cum ipsis efferuntur, ac si una tantùm esset vox: ut Pèr fórum àb éo, àd Déum, prætèr môrem, contrà fœdus. Vides ut præpositiones gravi tono pronuncientur?

De Græcis verbis.

Quae penitus sunt Graeca, tonis dignabere Graijs.

Verba planè Græca Græco accentu pronunciantur: ut Paralipoménon, penultimâ acutâ. Lithóstrotos acutâ antepenúltimâ. Kyrie eâdem acutâ. Eléison verbum est quatuor syllabarum, cujus non ultima, sed antepenultima acuitur. App.

In Græca lectione, si duæ vocales concurrunt, ne in carmine quidem eliditur prior, nisi in ipsis libris antè extrita per apostrophon fuerit.

Quare

Quare cùm Kyrie Eleïson septem syllabis constet: totidemq; vocalibus salvis, & integris scribatur, nulla prorsus est omittenda.

De Hebrais vocibus.

Prorsus Hebræa suo modulabere verba tenore.
Horum extrema tono plerumque effertur acuto,
In paucis acuenda tamen penultima verbis:
Sicut Abel, Noë, atque Cain. Acuantur in Ezer,
Aut Sedec, Melec: & quod finitur in Ai:
Atque aliis, quibus usus erit bonus ipse magister.

Quæ Hebræa omnino sunt, neq; Latinitate donata, Hebræo tono pronunciantur: ut Amén, Cherubím, Seraphím, quæ acutâ extremâ, ut pleraque alia, efferuntur.

EXCEPTIO.

Abel, Cáin, Lámec, Nóe. Abigáil, Báal, Eden, Ephráta, Ephráim, Gómor, Isbóseth, Pháse Sibóleth, & quæ in Ezer, Sédec, Mélec, Ai, exeunt, ut Eliézer, Melchisédec, Abimélec, Sarái, Sinái, Abisái, penultimâ acutâ pronunciantur.

Alia præterea sunt hujus classis, quæ consultò prætermitto.

APPENDIX.

In Latium quæcumque fluunt de fonte Pelasgûm:
Et quæ Romanis utenda dedistis, Hebræi,
Facta Latina sonent Latios, ut in Vrbe, tenores.

Quæ à Græcis, & Hebræis ad Latinos defecerunt, Latinorum normâ metienda sunt, ut Idôlum mediâ flexâ, cùm à Græcis ídolon antepenultimâ acutâ pronuncietur. § Sára à Latinis priore acutâ effertur, quia declinatur, ut Musa, cùm ab Hebræis Sará posterior acuatur. Sed hæc hactenus.

FINIS.

AD LECTOREM ADMONITIO.

NOn ingratum Promptuarium hoc Præceptoribus, ac discipulis fore censuimus, in quo breviter totius Artis vocabula, Lusitani idiomatis interpretatione adhibita, reponerentur: ut hinc facilè, quoties usus esset, eorum significationes absq; labore, & temporis jactura erui possent. Pauci enim Latinæ linguæ Thesauros, aut Calepini volumina, tenuioribus præsertim impervia, nanciscuntur. Imò non omnes, quibus horum librorum copia suppetit, Latinarum vocum ita proprietates callent, ut quæ in Artis præceptionibus edocendis tradenda sunt, absque errore tradere, & præceptionum usibus accommodare possint. Rursus in eisdem libris non pauca desiderantur vocabula: & quod deterius est, nonnulla longè aliter describuntur, quàm in Arte sancitum est. Unde sæpe legentibus erroris occasio præberi consuevit. Quarè non solùm, ut tenuiorum egestati consuleretur, sed ut errores etiam, qui in ostio cujusque facultatis valde perniciosi esse solent, præciderentur: nevè Magistri Vocabularijs minùs correctis, & frequenter allucinantibus evoluendis inutiliter tempus insumerent, subsidium hoc parandum fuit. In eo verò pro faciliori verborum explicatione nonnunquàm brevia adhibuimus exempla ex Artis Majoris commentarijs præcipuè deprompta: ut communis eorum, aut ambigua significatio meliùs perciperetur. Auctorum nomina non apposuimus, nec eorum loca integra recitavimus, quod solùm tyronibus, quibus adhuc fontes ipsos, unde hæc delibavimus, adeundi copia non datur, cujusque verbi significationem, & usum aliquem indicare statuerimus. Prior autem numerus (cùm adjungitur) paginam, posterior lineam ostendit, ut quo jure, aut in qua significatione ad quoduis Artis præceptum singula verba pertineant, quivis invenire possit, & sine temporis dispendio, quod desiderat, assequatur.

INDEX

INDEX TOTIUS ARTIS.

abſcindo,is,*cortar,raſgar*,activum. 255.5
abſolvo,is, *abſolver*. Vt abſolvi reum ſuſpicionis,vel ſuſpicione,vel de ſuſpicione proditionis. 199.5
abſonus,a,um, *couſa diſſonante,diſcordante*. Vt cavenda eſt doctrina fidei divinæ abſona,vel à fide diu. 188.30
abſorbeo, es, *ſorver*. Vt vide ne te pravæ conſuetudinis æſtus abſorbeat,*a marè do mao coſtume,&c.* 157.30
abſque,præp. *ſem*. Vt abſque injuria,abſq; peccato.97.10
abſtemius,a,um,*couſa que não bebe vinho*. Vt Cato vini abſtemius fuiſſe narratur. 181.20
abſterreo,es, *eſpantar,apartar com temor*. Vt nolite hominem à vobis abſterrere metu pœnæ. 207.5
abſtineo,es, *refrear*. Vt abſtinere ſe alieno,vel ab alieno. ibidem.
abſtraho, is, *tirar por força*. Vt à gremio patriæ difficilè quivis abſtrahitur. 206.30
abſum, abes, *faltar*. Vt abeſt mihi animus. Nihil huic abeſt de maximarum rerum ſcientia. 194.15
abſurdus, a, um, *couſa fea, torpe, indigna de ſer ouvida*. Vt verba profers ætati tuæ abſurda. 185.20
abundo,as, *ter abundancia*. Vt abundare divitijs,doctrina, ingenio,bellicis laudibus. 197.15
abyſſus,i;abiſmo, *agoa ſem fundo*. 112.25
Ac, conjunct. E. Vt doctus, ac juſtus, *douto, & juſto*. 100 regra 3.
Ac, adv. pro Quam. Vt Secus,ac juſſi,feciſtis, *fizeſtes ao reves do que vos mandei*. ibidem
Achantus,i, *erva Gigante*. 112. r. 2
acatalectus,a,um, *couſa perfeita*. Vnde acatalecta carmina. 295.20
accedo,is, *chegar*. Vt propè mœnibus acceſſimus. Accedo tibi,vel tuæ ſententiæ, *ſou de voſſo parecer*. 165.30
acceptus,a,um, *couſa aceita*. Vt vir Regi,& omnibus bonis acceptus. 185.20
accidit,bat, *acontece*. Vt nihil tibi accidit. 194.30

acci-

 sunt

sunt salubria, *as romãs, &c.* 185 n. 15
acinaces, is, *espada Persiana, que veyo de Persia:* 111. 10
acinus, i; acinum, i, *bagulho da uva.* 150. 20
acquiesco, is, *aquietarse, consentir.* Vt optimorum consilijs acquiesco. 195. 15
acquiro, is, *aquirir.* Vt ingrato hæredi divitias acquiris. 203 n. 15
Acrisione, es, *Danae filha de Acrisio Rey dos Gregos.* 315. 5
Acrisioniades, æ, *Perseo filho de Danae, neto de Acrisio.* ibidem
acriter, adverb, *fortemente.* 98. 25
Actorides, Actoridæ, *Patroclo neto de Actor capitão Grego.* 312 n. 15.
acus, aci, *peixe agulha.* 112. 15
acus, acus, *agulha, ou alimpadura.* 112. 5
acus, aceris, *alimpadura.* 113. 10
acragas, sive Agragas, tis, *hum monte de Sicilia.* 110. 30
Ad, præp. *pera.* Vt ad naves, *pera as naos.* 97. 5
adæquo, as, *igualar.* Vt Claudius servos dominis adæquavit. Vrbem solo adæquare, *pôr por terra.* 202. 15
adagium, ij; adagio, onis. *Proverbio.* 150. 25
Adam, Adamus, i, *nosso primeiro pay.* 147. 20
adamas, antis, *diamante.* 110. 30
Adastrine, es. Patr. f. *filha de Adrasto Rey de Grecia.* 314 num. 25
addico, is, *vender em almoeda.* Vt tuas ædes addixisti homini diviti nũmo sestertio. Perpetuæ servituti se addicere, *obrigarse a cativeiro perpetuo.* 103 n. 15
addo, is, *acrescentar, ajuntar.* Vt ne afflicto afflictionem addideris. Addere calcaria equo, *pôr as esporas.* ibidem
adeo, is, *ir ter com alguem.* Vt adire judicem, vel ad judicẽ. 126 n. 30
adeps, is, *a gordura.* 116. 10
adequito, as, *andar a cavallo perto de algũa cousa.* Vt urbi adequitabat Imperator. 195. 15

adhæ-

adhæreo, es, *estar pegado*. Vt lateri tuo semper adhæsi, *sempre andei a vosso lado*. 195. 20
adhæresco, is, *pegarse*. Vt justitiæ adhærescere regium est. ibidem
adhibeo, es, *pôr*. Vt ægrotanti adhibere medicinam, *curar*. Calcaria equo, *pôr as esporas*. Cœnæ hospitem, *admitir, convidar pera a cea*. 203. 15
adjaceo, es, *jazer jũto de outra cousa*. Vt Vlyssippo mari adjacet. 195 n. 20
adigo, is, *meter por força*. Vt arbori cuneum adigere, adigere milites Sacramẽto, vel jurejurando, vel ad jusjurandum, *obrigar com juramento*. 203. 20
adijcio, is, *ajuntar*. Vt Timotheus bellicæ laudi doctrinam, & ingenij gloriam adjecit, vel ad laudem bellicã. ibidem
adimo, is, *tirar*. Vt adimere alicui dolorem, facultatem, metum, &c. ibidem
adipiscor, eris; commune, *alcançar*. Vt adipisci divitias, gloriam, &c. Non ætate, sed ingenio adipiscitur sapientia. 171 34
adjudico, as, *julgar por sentença*. Vt domum hæredi Prætor adjudicavit. 203, 20
adjungo, is, *ajuntar*. Vt ne ad malum tibi socium adjungas. ibidem
admetior, iris, *medir*. Vt exercitui frumentum admetiri. ibidem
admisceo, es, *misturar*. Vt aquam farinæ admiscere. Ne te alienis negotijs admisceas, *não vos metais*, &c. ibidem
admitto, is, *admitir, deixar entrar*. Vt Arcanis, & consilijs quemvis admittere non expedit, vel ad arcana. 227 r. 3
admodùm, *muito*. Adv. 233. 25
admoneo, es, *auizar*. Vt admoneo te multa, vel multorum, vel de multis. 156 r. 2
admonitus, us; admonitum, i; admonitio, onis. *Avizo lembrança*, 150. 20

admoveo, es, *chegar hũa cousa á outrra.* Vt machinam turri admovere. Admovere calcaria equo, *Pôr as esporas.* 203. 20

adnascor, eris, *nacer junto.* Vt viscum quibusdam arboribus adnascitur. 195. 20

adnato, as, *nadar pera algũa parte.* Vt pisces lateri nauium Indiam petentium adnatant. ibidem

adno, as, *o mesmo.* Vt huc pauci vestris adnavimus oris. ibidem

adnitor, eris, *estribar. sustentarse.* Vt adniti ostio, vel baculo. ibidem

adoleo, es, adolesco, is, *crecer.* Neutr. absol. 161 25

adoleo, es, *queimar em sacrificio.* Vt sacerdos olim thura, & adipes Deo adolebat. 161 25

adolescens, tis, *mancebo, ou molher desta idade.* 106 r. 3

adonis, idis, *hum pastor,* apud Virgilium, *foi tambem hum filho de hum Rey de Chipre.* 127 30

adopto, as, *escolher.* Vt te mihi patronũ adoptavi. Adoptare sibi aliquem filium, vel pro filio, *perfilhar,* 203 10

adoptare se ordini, vel Religioni, *meterse em Religião.* ibid.

ador, oris, *trigo candial.* 110 5

adoro, as, *adorar:* activ. 259 r. 1

adrepo, is, *chegar arrojando pera algũa parte.* Vt cavendũ, ne mures, aut lacertæ columbarijs adrepant, vel ad columbaria. Adrepere amicitiæ alicujus, vel ad amicitiam, *meterse na amizade.* 195 20

adria, æ, *o mar de Veneza.* Est & nomen duarum civitatũ. 108 num. 10

adscribo, is, *ajuntar* Vt adscribe me socium tuis laudibus. Adscribere aliquem numinibus, *canonizar, ajuntar ao numero dos Santos* 195 20

adspiro, as, *favorecer.* Felicitas Alexãdro adspiravit. 203 20

adstipulor, aris, *consentir.* Nostræ sententiæ adstipulantur omnes. ibidem

adsto, as, *estar em pè.* Vt dominorum mensis adstant famuli,

pés

Bene-

am bi-

ambitio,onis, *dezejo de honra.* 258 25
ambitiosus,a,um, *cousa ambiciosa.* ibidem
ambitus,a,um, *cousa cercada.* Partitivo ab ambio,is. ibidē
ambitus,us, *circuito.* Vt ambitus vrbis,ambitus verborum, *rodeo de palavras.* ibidem
ambo,æ,o, *ambos.* 118 20
ambulacrum,i, *lugar pera passear.* 257 5
ambulatio, *o mesmo.* 109 15
amen, *em verdade,seja.* Adv. 321 10
ames,itis, *estaca sobre que se arma a rede.* 126 20
amicio, amicis, *cobrir, vestir.* Vt sedit in solio Imperator amictus toga purpurea. 170 20
amicus, a, um, *cousa amiga.* Vt Cæsarem nobis amicum tibi amicissimum esse cognovi. 185 25
Amilcar,aris, *hum Capitão Carthaginès pay de Annibal.Ouve outros tambem deste nome.* 273 30
amnis,is, *o rio.* 111 30
amœnus,a,um, *cousa fresca.* Vt Gallia lucis immanibus amœna, *grandes bosques.* 185 15
amomum, *erva.* 141 10
amor,is, *o amor.* Amor meus, *o amor que vos eu tenho.* Amor mei. *o amor que vòs me tendes.* 224 15
amoveo, amoves, *apartar.* Vt amovere aliquem ab officio.Segnitiem,culpam,suspicionem à se amovere, *lançar fora de si a preguiça,&c.* 226 25
Amphiaraides,æ, *Alcmaon filho de Amphiarao o agoureiro.* 311 n. 5
amphibolia,æ, *a duvida.* 217 25
Amphytrioniades,æ, *Hercules filho de Amphitryo Thebano.* 313 regr. 3.
amplius, *mais.* Adv. 231 30
amussis,is, *regra de pao,ou de qualquer outra materia.E a linha almagrada dos carpinteiros.* 131 25
Amyntiades,æ, *Philippe Rey de Macedonia,filho de Amyntas.* 310 5

antecedo,is;antecello,is, *levar a ventagem.* 196 25
antesto,as, *ir diante.Sobrepujar.Levar a ventagem.* ibidem
antefero,ers;antepono,is, *antepor,aventajar.* Vt oportet privatæ utilitati publicam anteferre. 201 25
antehabeo, es, *o mesmo.* Homini robusto sapientem antehabeo. ibidem
anteeo,is, *levar a ventagem.* 193 25
antes,ium.Mascul. *a primeira ordem das cepeiras na vinha, ou fundamentos de pedra, ou columnas sobre que estriba o edificio.* 143 15
anteverto,is, *levar a dianteira,ou anticipar.* 193 25
antrax,antracis, *carvão,ou carbunculo,pedra preciosa.* 263 num. 10
antidotus,i,F.antidotum,i,N.*mesinha,ou remedio contra peçonha.* 112 25
antiquior,& us, *cousa melhor,ou mais principal,ou mais digna de veneração.* Vt nihil mihi fuit antiquius libertate Reipub. antiquissima cura mihi fuit navalis apparatus. 186 5
antistes,itis, *o Prelado,ou prelada.* 105 30
Antonius,ij,ò Antoni,in vocativo. 221 30
anus,us, *a velha.* 137 30
anxius, a, um, *cousa solicita.* Vt Cato securitatis nepotum suorum anxius,vel de securitate.Homo anxius gloriæ, *solicito por honra.* 181 20
anxur,uris, *Tarracina cidade de Italia.* 116 15
apage, *tirai là.* Apagesis,*tirai là se quereis.*Interjectiones. 99 n. 25
aperio,is, *manifestar.* Vt arcanum ne cuivis aperias. 201 num. 30
apis,is, *abelha.* 139 15
apex, cis, *a soberba do barrete,ou cume de qualquer cousa.* 131 10
apium,ij;apjus,ij, *aipo,erva.* 250 25
apium hortense, vel petroselinum, *salsa,* ibidem

continua muito cõ elRey. Vnde aſsiduior,& aſsiduiſsimus. 186 10

aſsimilo, as, *comparar.* Vt grandia ſi parvis aſsimilare licet. Italiam folio querno aſsimilat Plinius. 202 20

aſsiſto,is, *aſsiſtir.* Vt Rex quotidie rei divinæ aſsiſtit. 195 num. 25

aſſueſco,is, *acoſtumarſe.* Vt aſſueſcere aeri regionis, jugo, legi,&c. Mentem aſſueſce orationi, *acoſtumar o entendimento à oração.* ibidem

aſſuetus,a,um,Nomen, *couſa acoſtumada.* Vt miles aſſuetus labori,vel laboris,vel ad laborem cũ G.Liv. 187 5

aſſurgo is, *alevantarſe pera fazer honra a outrem.* Vt aſſurgendum eſt maioribus natu. Præceptori venienti aſſurgamus. 195 25

aſt,conjunct.pro at,ſed,autem.Vt,aſt ego, *mas eu.* 100 15

Aſtyanax,actis, *o filho de Hector Trayano.* 131 15

aſtruo,is, *edificar,ajuntar.* Vt cum novum ædificium veteri aſtruitur,utrumque ſæpè collabitur. Aſtruere aliquid auditis, *acrecentar as novas.* 203 15

at,conjunct. *mas.* At,at, *ta,ta.* Interject. 100 15

atax,atacis, *hum rio de França.* 203 10

Athamantiades,Athamantiadæ, *filho de Athamante Rey de Thebas.* 312 30

athenæ,arum, *Athenas cidade de Gracia.* 140 30

Athos,i, *hum monte de Macedonia.* Vulgo monte ſanto *Significa tambem hum gigante de que eſte monte ſe chamou aſsi.* 221 15

Athlas,antis, *hum Rey de Mauritania Reyno de Africa. Significa tambem hum monte do meſmo Reyno, & hum rio.* 125 25

Athlantiades, Athlantiadæ, *Mercurio neto de Athlante Rey de Arcadia.* 313 30

Athlantis,idis,vel idos, *filha de Athlante.* Fuerunt ſeptem, & quæ Heſperides,& Pleiades vocantur. 127 25

àtomus, i, *atomo, couſa minima que ſe não pòde dividir em partes*

avello,is, *arrãcar.* Vt te à patria nemo poteſt avellere,vel ex patria.Plin. Radici avellitur planta. Idem. Natura avellit Siciliam Italiæ,&c. 207 r. 1

avernus, i; averna,orum, *hum lago de Italia. Tomaſe pello inferno.* 144 30 & 151 r. 3

averſus,a,um. *couſa contraria.* Vt index nobis averſus,vel à nobis. 185 30

averto,is, *apatar.* Vt avertere ſe ab amicitia,vel amicitiæ alicujus.Hoſtem à finibus,&c. *os Poetas lhe tirão à prap.* Avertere gentem Italia. 207 5

augeo,es, *acreſcentar.* Vt verbis augent munera ſua avari. Rebus præclarè geſtis augere Rempubl. 205 25 & 101 r. 3

aufero,ers, *tirar.* Vt caput auferre alicui, vel ab aliquo, Jus,honorem. 206 20

augur,uris, *homem,ou molher que adevinha.* 106 r. 3

auguſtus,a,um, *couſa nobre, & que tem mageſtade.* Vt templum omnibus auguſtum, Ægyptus fœcunditatis ſuæ adeò auguſta eſt,ut uno anno ſepties fructum efficiat, vel fœcunditate ſua auguſta eſt. 186 5

avidus, a, um, *couſa cobiçoſa,ou deſejoſa.* Vt homo gloriæ avidus.Apes florum avidiſſimæ ſunt, *muy apetitóſas.* 181 15.

avoco,as, *apartar.* Vt probus avocat homines ab impietate. 207 r. 1

aureus,a,um, *couſa de ouro.* 90 25

auriga,æ, *carreiro.* 105 15

aurum,i, *ouro.* 141 r. 2

auſculto,as, *obedecer.* Vt parenti,& præceptori auſcultandum eſt. Te auſcultabo lubens, *ouvir voshei de boa vontade.* 194 10

auſonis,idis, *a natural de Italia.* 309 15

auſpex,auſpicis, *guia.E agoureiro,ou agoureira.* 106 r. 1

Aut.Conjunct. *ou.* 100 15

autem, *Mas.* Conjunctio, ibidem

auctor,

me Corintho. 124 15
Belides, Belìdæ, *neto de Belo Fristo.* 311 5
Belis, Belidis, *filha de Danao, & neta de Belo.* 313 30
Bellum, i, *a guerra.* 120 30
Bene, *bem.* Adv. 271 15
Benecupio, is, *desejar bem.* Vt benecupere amicis innatũ est omnibus. 193 25
Benedico, is, *dizer bem.* Cuinam hic benedixit unquam bono? ibidem
Benevertit, at, *converter em bem.* Res benevertat Reipubl. *bem suceda à Republica.* 194 30
Benevolo, vis. *querer bem.* Benevelle malè de se merentibus sanctum est. 193 25
Benevolus, a, um, *cousa benevola, ou affeiçoada.* Vt civis patriæ benevolus, vel erga patriam. 185 25
Benignefacio, is, *fazer bem.* Vt opera benignefit indigenti, aut pecuniá. 193 25
Benignus, a, um, *cousa liberal, ou clemente.* Vt generi humano semper Deus benignus fuit. Homo somni, vinique benignus, idest Largè indulgens somno, &c. Benignus erga omnes, *liberal, & de boa condição, pera com todos.* 185 25
Bes, bessis, *pezo de oito onças, ou oito partes de hũa geira, ou moeda de dezaseis ceitis, dous terços de quatro reis.* 111 10
Biblos, i, *o junco.* 112 25
Bibo, is, *beber.* Act. bibi, p.b. 163 30
Biceps, itis, *cousa de duas cabeças.* 123 5
Bidens, tis, *a ovelha.* fœm. *ou instrumento rustico de dous dentes.* Mascul. 113 30
Biduum, i, *espaço de dous dias.* 260 25
Bijugus, a, um, *dous juntos em hum jugo.* Vt equi bijugi. 254 30
Bipennis, is, *machado que tem gume dambas as partes, ou alabarda.* 115 4
Bipes, bipedis, *cousa de dous pès.* 127 5

Cædo

Callidus,a,um, *cousa astuta,sagás,prudente,intelligente.* Vt judex rerum callidus. 181 r. 1
Calliope,es, *hũa das nove Musas.* Vlt.long. 270 25
Calysto, us, *hũa nympha filha de Liçáon Rey de Arcadia.* 123 30
Callum,i;callus,i, *o callo.* 151 30
Calypso,us, *hũa nympha, que dizem os Poetas em suas fabulas,que foy filha do mar Oceano,& de Tethys.* 123 30
Calyx,cis, *ouriço de castanha,ou folbelho de avellãa,* & similia. 264 15
Campester,tris,& tre,vel campestris,& tre, *cousa do cãpo.* 125 10
Canalis,is, *o cano.* 116 10
Cani,orum, *as cãs.* 143 15
Canis,is, *o cão,ou a cadela.* 105 30
Canister,tri;canistrum,i, *canastra,ou cesto.* 151 30
Cannabis,is;cannabum,i, *linho canamo.* ibidem
Cano,is, *cantar,celebrar.* Vt canere laudes Heroum ad citharam.Canere fidibus, *tanger com viola.* 168 5
Canon,nis, *regra,ou canone.* Increm.b. 264 30
Capax,cis, *cousa capax.* Vt templum innumeri populi capax. Puer secreti capax,& honorum. 181 20
Capesso,is, *tomar.* Vt capessere arma,&c. Capessere fugam, *fugir.* Capessere Rempub. *governar,defender.&c.* 169 20
Capio,is, *tomar.* Vt capere arma contra patriam: capere fructum ex labore. Superbum totus orbis non capit, *o soberbo não cabe em todo o mundo.* 162 20
Capite damnare homicidam, *condenar á morte.* 199 30
Cappadox,ocis, *o natural de Capadocia Reyno de Asia menor.* 265 20
Cappar,ris,capparis,is;cappari,ri, *alcaparra.* 262 30
Capys,capyis,vel Capyos, *hum Rey de Albania. Ouve tambem outro pay de Anchises.* 128 15
Capricornus,i, *Capricornio,hũ dos doze signos celestes.* 117 25

Capri-

Cerasus

cingo,

Collùceo, es, *resplandecer juntamente.* Vt Solis splendor universo orbi collucet. 195 26
Colludo, is, *jugar juntamente.* Vt puer gestit pari colludere, vel cum paribus. 227 r. 3
colluvies, ei; colluvio, onis, *enxurrada.* 151 10
colo, is, *honrar.* Vt maiores natu in parentis loco colvi. Colere agrum, aut terram, *cultivar.* Colere urbem, domum, &c. *habitar.* Colere corpus. *ataviar.* Studia colere, *estudar com diligencia.* 166 r. 33
colocasia, æ; colocasium, ij, *inhame erva.* Faba Ægyptia vocatur. 151 13
colostra, æ; colostrum, i, *o leite denso primeiro depois do parto.* 151 14
colus, us; colus, i, *a roca.* 117 r. 2
comes, itis, *companheiro, ou companheira.* 105 30
cometa, æ; cometes, æ, *Cometa.* 108 11
comminiscor, eris; deponent cum Accusat. *fingir, inventar, cuidar.* 171 34
comis, & me, *cousa cortés.* Vt comis præceptori, vel in, vel erga præceptorem. 185 r. 22
cominus, *de perto.* Adv. 232 r. 14
comitor, aris, *acompanhar.* 209 16
commendo, as, *encomendar.* Vt fidei tuæ me, meosque cõmendo. Nomen tuum immortalitati commendasti, *fizestes vosso nome immortal.* 202 15
commentarius, ij; commentarium, ij, *a minuta, liuro em q̃ escrevem as cousas brevemente.* 152 r. 3
committo, is, *entregar.* Vt committo me tuæ fidei, vel in tuam fidem, *ponhome em vossas mãos.* Committere alicui vices suas, *pôr alguem em seu lugar.* Committere caput tonsori, *confiar a cabeça, &c.* 202 15
committere scelus, flagitium, culpam, &c. Solo semen committere, *semear.* ibidem
commodo, as, *dar.* Vt quæcumque commodaveris fratri meo erũt mihi gratissima, *accõmodar.* Vt omnibus in

rebus tibi cõmodabo, *emprestar*. Vt librum tibi cõmodavi, vestes, &c. *aproveitar*. Cum Dat. Vt omnibus cõmodare studet vir bonus. 195 27

commodus, a, um, *cousa proveitosa, ou accommodada*. Vt valetudini commodus aer, & cibus, vel ad valetudinem, 187 r. 7

commonefacio, is, *amoestar, avisar*. Vt parentum est filios errorum commonefacere. 200 10

commoneo, es, *o mesmo*. Vt officij sui commonui prætorem. ibidem

commorior, eris, *morrer juntamente*. Vt morienti amico cõmori malvit Euryalus, quàm sine illo superstes esse. 195 r. 26

communico, as, *communicar*. Vt communicare alicui, vel cum aliquo sua negotia, vel cum Dativo. Vt communicare alicui maximis de rebus. ibidem

communis, & ne, *cousa commua*. Vt mors communis omnium, vel omnibus. 184 15

compâges, is; compâgo, inis, *juntura da tavoa*. 171 20

compar, aris, *cousa igual*. Vt detrimentum morti compar, vel mortis. 184 13

comparo, as, *comparar*. Vt nullum oratorem Ciceroni cõparare ausim, vel cum Cicerone, ad Ciceronem. 202 reg. 18

compello, is, *constranger*. Vt compellere aliquem ad obtemperãdum, ut in bellum, vel ad bellum. Compellere aliquem in angustias, *meter em aperto*. 167 r. 18

como, is, *ataviar, ornar*. Act. 167 22

comperio, is, *achar, certificarse*. Act. 163 5

compes, edis, f. *grilhão*. 111 15

compesco, is, *refrear*. Vt pœna audaciam compescere. 164 5

competit, bat, *convem, devese*. Omnia competunt voto tuo, *concerta, & diz tudo com vosso desejo*. Actio repetundarum competit injustè spoliato, *a aução do que se levou contra*

contra a ley pertence ao despojado injustamente. 195 5

compingo,is, *ajuntar*. A pango,compingere librum, *enquadernar*.Compingere furem in carcerem,vel in vincula, *meter na cadea.* 166 21

complaceo,es,*comprazer,agradar muito*.Vt virtus Deo cõplacet. 195 26

complector,eris, *comprehender,abarcar*. Vt oratione completi non possum magnitudinem animi tui. Vno maleficio scelera omnia complexa videntur. 209 16

cômpleo,es, *encher*. Vt terras Sol sua luce complet:complere carcerem hominum perditorum,vel hominibus perditis. 205 25

cômplico,as, *dobrar*. Vt complicare rudentem, vestem, &c. Complicare epistolam, *fechar a carta.* 156 reg. 13

complôdo,is, *bater*. Vt complodere manus, *ou por via de alegria,ou de tristeza,ou de admiração.* 165 25

compono, is, *comparar*. Vt parvis componere magna solebam, idest cum magnis.Componere se ad exemplum alicujus, *ordenar seus costumes, ou comporse, &c.* Amicos discordes componere, *fazer concordia.* 202 num. 20

compos,tis, *cousa participante*. Vt compos laudis,consilij, prædæ,vel laude,præda,&c.Homo sui compos,*que està em sy.* 181 6

Comprimo, is, *apertar juntamente*. Vt comprimere dentes, comprimere animam, *ter o folego*.Audaciam alicujus comprimere, *refrear*. 167 31

concêdo,is, *dar,conceder*.Vt concedere mancipio libertatem. Peccatis alienis concedere, *permitir, condescender com os peccados alheos,* 195 28

côncido,is,à cado. Vt turres,& muri conciderunt.Concidere animo, *desmayar.* 156 15

concîdo, is, à cædo, *cortar*. Vt corpus usque ad sanum concidunt chirurgi,ne totum putrescat, *esmeuçar*. Vt, nunc

nucleum concidere dentibus. 165 1

concieo, concies, concio, concis, *convocar, ajuntar.* Vt concire populum, concire seditiones, iras, aut turbas alicui, *mover, causar iras, desinquietaçoens.* Concîtus à cencio, is, p. p. côncitus, à concieo penult. brev. 161 reg. 14

concilio, as, *aquirir amizade.* Vt conciliare sibi amicitias hominum, benevolentiam, gratiam, voluntates, &c. 195 30

concinnitas, tis, concinnitudo, inis, *bom concerto, elegancia.* 151 23

côncino, is, *concordar.* Vt antiqua lex novæ concinit. 168 5

concipio, is, *conceber.* Vt flagitium animo concipere, fraudes, &c. Tormenta bellica concipiunt flammam, vel ignem, *toma fogo a artelharia.* 162 34

conclave, is; conclavium, ij; conclavis, is, *recamara.* 151 num. 25

concludo, is, *fechar, encerrar.* Vt Deus animum in corpore conclusit. Versum concludere, *acabar, concluir o verso.* 165 24

côncolor, concolôris, *cousa da mesma cor.* Vt Chamæleontis oculi sunt corpori concolores. 186 28

côncoquo, is, *cozer juntamente.* Vt concôquere cibum, odium, &c. 168 23

concôrditer, à concors, cũ Dativo, *concordemente, em pazi* 231 9

concors, concordis, *cousa concorde.* Vt vocem citharæ cõcordem modulari. 186 27

concredo, concredis, *confiar, dar a guardar.* Vt thesaurum alicui concredere. 202 16

concurro, is, *encontrarse.* Vt concurrere hosti, vel cum hoste. 195 30

condemno, as, *condenar.* Act. 156 7

condîco,condîcis,*prometer,convidar.* Vt Craſſus condixit mihi, & cœnavit apud me. Item condicere cœnam alicui, *denunciar,determinar.* Vt inducias Pœnis condixere Romani. 195 28

còndono,as,*dar,fazer,quitar.* Vt creditori condonare pecunias,condonare injurias,aut ſupplicium alicui, *perdoar.* 202 5

conducit,conducebat, *aproveita.* Vt conducit hoc tuæ laudi. 195 5

conduco,is, *tomar por aluguer.* Vt domum ab homine liberali conduxi. 207 4

confercio,confercis, *encher,recalcar.* Act. Vt cibo ſe confercire,voluptatibus,&c. 171 1

confero,ers, *comparar.* Vt præſentia conferre præteritis, vel cum præteritis. Magna parvis confers, vel cum parvis, *dar.* Vt pater filiæ dotem conferre ſolet. 202 reg. 19

confido,is, *confiar.* Vt vir fortis confidere ſibi debet,& vitæ ſuæ exactæ, & conſequenti. Hoſtes numero,noſtri virtute confidebant, vel in virtuto,vel de virtute. 195 28

confinis,& ne, *couſa comarcã.* Vt Bætica Luſitaniæ regioni confinis, *Andaluzia,&c.* 186 28

confinium,ij;confine,is, *arraya,confins.* 151 26

confluens,tis, *o rio,ou lugar onde ſe ajuntaõ agoas.* 115 2

congener,eris, *couſa do meſmo genero,& linhagem.* Vt ſunt in plaga occidentali homines adeò agreſtes,ut non videantur aliorum eſſe congeneres. 181 6

congratulor,aris, *dar os parabens.* Vt omnes tibi congratulamur. 195 29

congredior, congrederis, *encontrarſe.* Vt noſtri milites hoſti congreſſi ſunt,vel cum hoſte. ibidem

congruenter rationi vivere, *conforme ao que pede a rezaõ.* 231 r. 9

congruo,is, *concordar.* Vt extrema primis congruant, vel

vel cumprimis. 195 29

congruus,a,um,*cousa conveniente.* Vt exsequias regiæ dignitati congruas celebrare. 186 11

conijcio,is, *conjeiturar.Tirar por conjeituras,& sinais.* Vt ex periculo stragem conijcit Imperator: conijcere fures in vincula, *lançar na cadea.* 207 9

conjux,conjugis, *marido,ou molher.* 106 3

conniveo,nives,*pestanejar,fechar os olhos.Fazer que não vemos.* Neut.absol. 195 29

connubium,ij, *o casamento.* Antep.commun. 258 20

conquinisco,is, *abaixar a cabeça.* Neut. absol. 164 10

conscendo,is, *subir.* Vt equum, vel in equum conscendere. Navim,vel in navem, *embarcarse.* ibid. n. 25

conscius,a,um, *cousa que sabe.* Vt homo meorum consiliorum conscius. Conscius mihi sum, *sey de mim.* 184 12

consentaneus,a,um, *cousa concorde.* Vt mors vitæ consentanea fuit. 186 27

consentio,tis, *concordar.* Vt Principijs consentiant exitus, vel consentire cum aliquo de re aliqua. 195 30

consero, is, *semear,prantar.* Act. conserere manum cum hoste, *travar peleja.* 169 5

conserva,æ, *companheira no servir.* 120 8

consido,is, *assentarse,* Vt considere in lapide,in theatro, in urbe,&c. 195 30

consilio,lis, *saltar juntamente.* Vt victores turbæ fugienti consiliebant. ibidem

consolor,aris, *consolar.* Commune. 209 20

consonans,tis, *consoante.* Subauditur litera. 115 5

consono,as,*concordar.* Vt consonent orationi mores. 195 30

consonus,a,um, *cousa consoante,que concorda.* Vt vox moribus,& mors vitæ consona. 186 27

consors,tis, *cousa companheira,& participante.* Vt vir consilij publici consors,laboris,periculorum,&c. 180 25

con-

conve-

cuna-

Daphnis,

citum,&c. 161 11

Delibutus, a, um, *cousa ungida.* Vt homo delibutus unguentis,balsamo,&c. Cruore delibutus, *banhado com sangue.* Delibutus gaudio, *banhado de prazer.* 188 21

Deliciæ,arum; delicium, ij, *delicias,contentamento.* 146 num. 10

delinquo,is, *peccar por omissaõ.deixando de fazer o que he obrigado.* 168 25

Delus,i, *hũa Ilha do mar Egeo.*Ortygia olim. 121 7

Delphi,orum,*Salona,cidade de Grecia.* 144 33

Delphin,inis;delphînus,i, *golfinho.peixe.* 109 32

Demetior,demetiris, *medir.* Commun. 209 28

Demo,is, *tirar.* Vt demere aliquid potioni,aut cibo, vel de cibo. 167 22

Demonstro,as, *mostrar manifestamente.*Vt rem totam tibi demonstrabo,& tutum iter. 201 35

Demóphoon,ontis, *hum filho de Theseu Rey de Athenas.* 124 r.18

Denarius,ij;denarium,ij, *dous vintens.* 152 9

Dens,dentis, *o dente.* 113 28

Deorsum , Adv. *pera baixo.* Vt ponderosa omnia feruntur deorsum. 232 16

Depello,is, *lançar dalgum lugar.* Vt periculum à focis,ab aris,& à nostris cervicibus depulisti. 227 5.

Deprecor,deprecaris, *rogar muito.* Vt à Deo salutem deprecamur, vitam, &c. Deprecari à se malum,invidiam,&c. 206 8

Deprimo, is, *abaixar.* Vt staterae lanx imposito pondere deprimitur. Navem, aut classem deprimere, *meter no fundo anao.* Deprimere alicujus auctoritatẽ, *abater,&c.* 167 32

Derelinquo,is, *deixar.desemparar.* Act. 268 25

Descendo,is,*decer.*Vt descendere equo,vel ex equo.Descendere in certamen,in aciem, *sair ao campo pera pelejar.* 164 25

Diametros, i, *diametro. Linha que parte pelo meyo qualquer cousa.* ibidem

Dianna, æ, *deosa dos Gentios, filha de Iupiter caçadora. Ouve muitas deste nome: chamase tambem Lua.* In pl. Dianæ. 140 19

Dico, dicis, *dizer, declarar.* Vt dic mihi hoc primum: dicere contumeliam alicui, *injuriar.* Dicere reo diem, *citar.* Dicere dotem filiæ, *prometer dote.* 101 35

Dictamnum, i; dictamnus, i, *poejo silvestre, erva.* 152. num. 25

Dicturio, is, *ter desejo de dizer.* Meditativ. 157 10

Dido, Didonis, vel Dido, us, *Elisa Rainha, edificadora de Carthago.* 140 15

Dies, diei, *o dia.* Dies solis, *Domingo.* Dies lunæ, *Segunda feira.* Dies martis, *Terça feira.* Dies Mercurij, *Quarta feira.* Dies Jovis, *Quinta feira.* Dies Veneris, *Sesta feira.* Dies Saturni, *Sabbado.* 116 15

Differo, ers, *dilatar.* Vt differre vadimonium, *a citação, ou fiança, ter differença.* Vt hominum opiniones inter se maximè differunt. 169 4

Diffido, is, *desconfiar.* Vt diffidere sibi, & rebus suis, vel de rebus suis. 165 34

Diffindo, is, *fender.* Act. diffidi, p. br. 257 31

Diffiteor, eris, *negar.* deponens cum accusativo. 156 reg. 28

Diffluo, is, *correr por diversas partes. Banharse.* Vt diffluere sudore. Diffluere otio, *quebrar com preguiça.* 197 reg. 21

Dignor, aris, *ter por digno,* com. Haud equidem tali me dignor honore. Pauci sapientis nomine dignantur, idest digni habentur. 209 20

Dignus, a, um, *cousa digna.* Vt suscipe curam dignam tuæ virtutis, vel tua virtute. 187 32

Digressio, onis; digressus, us, *apartamento. Digressam.* 152. num. 10

Dirus,a,um, *cousa cruel.* Vt locustæ dirum hominum generi,& messibus malum. 185 35

Dis,ditis, *cousa rica.* Vt dites pecorum populi,vel pecore, & pecunia. 181 9

Discerno, is, *discernir, divisar, conhecer distintamente.* Vt cæcus, alba, & atrâ discernere non potest. Stultum à sapiente discernere. 168 12

Disco, discis, *aprender.* Vt quæ abs te didici, nunquam obliviscar. 168 4

Discolor,oris, *cousa de diversa cor.* Vt sæpe filius patri discolor. 186 26

Discors, discordis, *cousa discorde.* Vt civitas ipsa sibi discors, vel secum ibid. r. 27

Discumbo,is, *assentarse.* Vt discumbere mensis,toris,&c. 156 3

Disertus, a, um, *cousa eloquente,copiosa,& elegante no falar:* antep.br. 259 12

Dispar,aris, *cousa desigual.* Vt sunt homines multum alijs ingenio dispares,vel aliorum. 184 12

Dispesco, is, *apartar do pasto* Act. *dividir.* Vt Pyrenæi montes Hispaniam à Gallia dispescunt. 164 5

Displiceo,ces,*desagradar.* Vt nulla pœna maior est,quàm displicere Deo. 193 18

Dissensus,us;dissensio, onis, *discordia.* 152 22

Dissentaneus,a,um,*cousa disconveniente.* Vt hominis est ea fugere,quæ sunt homini dissentanea. 186 13

Dissero,ris, *disputar.* Act. 169 14

Dissilio, is, *saltar por diversas partes.* Neut. absol. 171 reg. 4.

Distraho,distrahis, *dividir,apartar.* Vt te à me distrahere nemo poterit. 267 2

Dito,as,*enriquecer.* Vt Roma innumeris ditata triumphis. 205 28

Divello,divellis,*arrancar.* Vt liberos divellit bellum à cõplexu parentum.

Diversus,diversa,diversum, *cousa diversa,ou contraria.* Vt omnes stellæ faciem habent diversam Soli, vel à Sole. 185 35

Dives,tis, *cousa rica.* Vt Persia variarum opum dives,vel opibus. 181 9

Divido,dis, *dividir, partir.* Vt Cæsar copias suas divisit in duas partes. Numos plebi dividere, *destribuir dinheiro, &c.* 165 4

Dius,a,um, *cousa generosa,& divina.* 253 3

Do,das, *atribuir, dar.* Vt signum receptui dare militibus, *dar sinal aos soldados que se recolhão.* 202 5 & 204 8

Doceo, es, *ensinar.* Vt doceo te Grammaticam. ibidem reg. 19

Docilis,& le, *cousa habil para tomar sciencias.* Vt puer Latini sermonis, aut Latino sermone docilis: docilis arti, aut scientiæ. 186 13

Doctus,a,um, *cousa douta.* Legum,ac morum populi Romani apprimè doctus homo, vel legibus,& moribus. Item doctus ad militiam. 180 35

Dogma,dogmatis, *doutrina,decreto.* 122 3

Doleo,es, *doerse.* Doleo vicem tuam,casum,injurias,&c. vel de casu tuo, &c. *doome de vossa desaventura.* Dolet mihi cor, caput, &c. vel dolet hoc cordi meo. 157 reg. 22

Dolops, dòlopis, *o natural de Thessalia. Reyno de Grecia.* 265 25

Dominatio,onis;dominatus,us, *Senhorio.* 152 23

Domo,as, *amansar.* Act. 157 30

Domus,us, *a casa.* Domi meæ,tuæ,&c. 112 12

Dono,as, *dar, fazer merce.* Act. 207 27

Dos,dotis, *o dote.* 112 7

Doto, dotas, *dotar.* Vt parentes filias suas opibus,quàm splendissimè possunt,dotare solent. 205 23

Drachma, æ, *trinta & sinco reis. Budeu diz que valia quarenta. E por isso faz diversas contas.*

Dryan-

Edo,edis, edidi,editum, *composto à Do, declarar.* Activ. 202 1

Edoceo,èdoces, *ensinar,avisar.* 204 23

Edùco,is, *tirar fora.* Vt educere gladium è vagina,vel ex vagina. 227 6

Effero, effers, *tirar fòra.* Vt faucios ex acie efferre, *alevantar.* Vt efferre aliquem laudibus, vel ad fummum imperium. 169 2

Efficax,cis, *cousa efficaz,* cum Dat. Vt eft agaricum antidotis eficax,vel ad antidota.*o agarico he,&c.* 185 3

Efflagito,as, *pedir efficazmente.* Vt auxilium ab amicis efflagitare. 206 7

Effœtus,a, um, *cousa desfalecida,gastada.* Vt effœta viribus fenectus. 187 31

Egenus,a,um, *cousa pobre,necessitada* Vt Caftellum commeatibus egenum,vel commeatuum. ibid. r. 29

Egeo,es, *ter necessidade.* Neutr. cum Ablat.vel Genitivo, 197 20

Egredior, eris, *fair fora.* Vt adhuc è villa egreffi non fumus. Egredi leges, &c. Officio egredi, *apartarse da obrigação do officio.* 227 6

Eheu, *A!* interject. *de quem mostra dor.* Vt eheu conditionem hujus temporis. 252 20

Eho,ah. Interject. *de quẽ se espanta,ou* Adverb. *de chamar,* 98 14

Eia, *orasus.* Adv. *de incitar.* Vt Eia verò,age,dic prius. ibid. n.20

Eijcio,is, *lançar fora.* Vt cives è civitate eijciebantur. 226 28

Electrum,i, *alambre.* 141 14

Elegantèr, *elegantemente.Lindamente.* Adv. 98 35

Elegia,æ, *poesia de versos elegiacos,convem a saber. Exametros,& Pentametros.* 252 31

Elephas,tis,elephantus,i, *elefante.* 110 35

Elicio, is, *tirar por força.* Vt ex terræ cavernis aurum elicere.

cere. Elicere ignem conflictu, & ictu lapidum, *ferir fogo*. Elicere aliquem ad disputandum, *convidar a disputa*. 162 26

Elîdo, is, *quebrar*. Vt virtutis nervos elidere. Ignem è silice elidere, *ferir fogo*. 165 25

Eliezer, *hum filho de Moyses*. Fuerunt, & alij hujus nominis. 321 18

Eligo, èligis, *escolher*. Activum. 258 6

Elisabeth, Elisabetha, æ, *Isabel*. 147 20

Emancipo, as, *sogeitar ao dominio*. Vt prædia alteri emancipare. Honesta senectus nemini emancipata est. Emancipare filium, *mancipar, livrar do dominio*. 202 17

Emblema, atis, *o esmalte*. 136 30

Emergo, is, *sair debaixo da agoa, ou lugar oculto*. Emergere ex morbo, ex calamitate, &c. 227 6

Emigro, as, *mudar a habitação*. Emigrare è vita, *morrer*. ibidem

Emineo, es, *aparecer, estar encima*. Vt turres eminent è terra, vel ex terra. ibidem

Eminus, Adv. *de longe*. 232 14

Emitto, emittis, *lançar fora*. Vt emittere aliquem è carcere, vel ex carcere. 227 7

Emmanuel, Emmanuêlis, *Manoel*. Hebræum nomen, *significa Deos comnosco*. 147 22

Emo, is, *comprar*. Vt à furioso aliquid emere non licet. 167 30

En, Adverb. *ex aqui*. Vt en libertas. En patriæ hostem. 229 35

Enàllage, enallages, figur. Gram. *quando se poem hũa parte da oração por outra*. 240 1

Eneco, as, *matar*. 157 27

Enim, *porque*. Conjunct. postpositiva. 100 20

Ensis, ensis, *a espada*. 111 24

Enitor, eniteris. Commune, *parir*. Vt pavones enituntur ova. Sæpe ab una gemini enixi sunt partus. Enitere, ut

re,ut nos juves, *trabalhay.* 209 19

Eò,Adv. *pera là.* Eò scelerum ventum est, *a tanta maldade.&c.* 232 17

Eo,is, *ir.* Neutr. absol. 255 28

Eodèm,Adv. *pera essa mesma parte.* 232 17

Ephraim, *hum filho segundo de Ioseph Patriarcha,& hũ monte de Iudea.* 321 17

Ephrata, *Belem,sidade de Iudea,& hũa molher na Escriptura.* ibidem.

Epos, *verso heroico.* 112 8

Epulum,epuli;Epulæ,epularum, *convite, banquete, iguarias.* 146 8

Equa,equæ, *egoa.* Equabus in Dativo,& Ablativo,plural. 120 9

Eques,equitis, *homem,ou molher que vay a cavalo.* Mascul. solùm. 105 13

Equester,tris,& tre, *cousa de cavalo.* 125 10

Equidem , Conjunct. *certamente.* 100 23

Equus,i, *o cavalo.* 105 2

Erga, præposit. *pera com.* Vt ò immensa Dei benignitas erga homines. 97 8

Ergo, Conjunct. *por tanto. Por causa.* 100 23

Erinnys,nis, vel nyos, *hũa das furias infernaes.* 105 26

Eripio, is, *livrar.* Vt eripui te morti, vel à morte, vel ex morte. 207 2

Erogo,as, *distribuir,dar.* Vt pecunia erogare militibus,vel eleemosynam pauperi. 207 6

Eròtion,ij *hũa molher.* Apud Plaut. Significat etiam cupidinis simulachrum. 273 12

Errabundus,a,um, *cousa vagabunda.* 90 27

Erudio,èrudis, *avisar,ensinar,instruir.* 204 31

Eruditus,a,um, *nomè. Cousa douta,erudita.* Vt homo disciplinà juris civilis eruditus. 188 20

Ervilia,æ;ervilium,ij, *ervilha.* 151 35

Erumpo, pis, *sair com impeto.* Vt conjuratio erupit in hoc tem-

tempus ex latebris. 359 4

Erymanthis,idis,vel idos.Patrony. ab Erymantho Arcadiæ monte,*tomase pola regiaõ de Arcadia,que he parte da Morèa.* 128 12

Erysipelas,erysipèlatis, *erysipola,doença.* 110 33

Eryx,erycis, *hum monte de Sicilia.* 114 5

Essedum,essedi;esseda,essedæ. *coche.* 152 28

Et, E. Conjunct. 100 4

Etenim,Conjunct. *porque.* ibidē n. 10

Etesias,etesiæ, Mascul. *vento que cursa do leste nos dias Caniculares.* 119 13

Etiam, *tambem.* Adv. 98 16

Ethica,corum, *livros que trataõ dos costumes.* 142 28

Etsi,etiamsi.Conjunct. *ainda que,posto que.* 100 7

Etymologia,æ,*declaraçaõ da origem das palavras.* 252 34

Evado,evadis, *escapar.* Vt evadere periculum,vel ex periculo, *sair.* Vt evasisti literatus.Evadere in muros,vel ad muros, *aparecer sobre os muros.* 165. 28

Eveho, is, *levar pera fora.* Ex regno merces evehere. 167 10

Evenit, bat, *acontece.* Vt feliciter tibi omnia eveniant. 194 31

Everto, is, *destruir.despojar.* Vt evertere aliquem bonis omnibus. 205 18

Evidens,tis,*cousa clara,& evidente.* Vt ratio omnibus evidens. 186 13

Euphrates,euphratis,*hum rio de Mesopotamia Reyno de Asia.* 106 32

Eurus, euri, *leste,vento oriental.* Alijs leste oeste,qui vulturnus dicitur. 122 11

Eustochium,ij, *hũa filha de S.Paula Romana.* De qua vide Divum Hieronymum. 107 18

Ex,præposit. *de.* Vt amicus ex animo, *de verdade.* Ex animi sententia res cecidit, *veyo a pedir por boca.* Ex consuetudine, *segundo o costume.* 97 15

Exa-

Examen, inis, *Exame, ou enxame de abelhas, ou a lingoa da balança.* 110 2
Exanguis,& exangue, *cousa sem sangue.* 117 16
Exarmo,as, *desarmar, privar das armas.* Accusat.cũ Ablat. 205 30
Excèdo,is, *sobrepujar.* Vt excedere modum. Cura ex corde excessit, *desapareceo o cuydado.* Excedere acie, prælio, vel è prælio, ex acie, *sairse da peleja.* 227 7
Excello, is, *levar a ventagem.* Vt cæteris in scientia excellis, vel sciencia, ingenio, dignitate, &c. 166 35
Excido, is, à cado, *cair de alto.* Vt èxcidit tibi gladius de manibus, aut ex manibus. Nunquam excidet memoria tui nobis. 265 9
Excìdo,is, à cædo, *cortar.* Vt arbores ex nemore excidere, lapides ex terra. Excidere manibus suis patriam, *destruir, &c.* ibid. r. 14
Excieo,ècies, vel excio, excis, *chamar pera fora.* Vt quis homo me excivit foras. Excire juvẽtutem ex toto regno, *convocar.* Excire aliquem somno, vel ex somno, *espertar.* Excire hostem ad dimicandum, *mover, provocar.* Excitus, pen. br. excitus, pen. long. 161 15
Excludo,is, *lançar fora.* Vt excludere aliquem ab hæreditate, à consilio publico. Excludere loco, honore, &c. Aves excludunt pullos, *tirão os filhos.* 165 24
Excubiæ, arum, *as vigias.* 105 29
Excûdo,is, *tirar ferindo.* Vt excudere ignem è silice. Excudere ova, *tirar ovos.* Excudere opus, *compor, imprimir.* 164 22
Excutio,is, *sacudir* Vt equus sessorem excussit in terram. Excutere cerebrum alicui, vel mentem, *tirar de seu siso.* Excutere jugum, *lançar de si o jugo da obediencia.* 263 15
Exeo,is, *sair.* Vt ex ore verba exeunt. Exire è portu. 127 7
Exesse, exesse, Defectivum, *consumir.* Vt ægritudo corpus

Fraus,

Iberus,

Ibèrus,i;Ibèrum,i, *Ebro rio de Hespanha.* 152 7
Ichneumon,onis, *rato da India.* 254 12
Ico,icis, *ferir.* Activ. Icere fœdus, *fazer concerto.* 163 34
Idea,æ, *idèa,exemplar.* pen. br. 252 34
Idem, eadem, idem, *o mesmo.* Idem Mascul. pen. long. 160 22
Idòlum,i, *idolo,ou imagem.* 321 29
Idoneus,a,ũ,*cousa idonea,ou acomodada.* Vt homo muneri gerendo idoneus,vel ad munus. 187 7
Idus, iduũ, *os idos do mes,que saõ em Março,Mayo,Iulho,Outubro,aos 15. dias,& aos treze nos mais meses.* 112 11
Jecur,jecoris, *o figado.* 125 17
JESVS Sacrosanctum nostri Redemptoris nomen, ult. long. 276 34
Igitur, *por tanto.* Conjunct. 100 8
Ignarus,a,um, *cousa ignorante.* Vt ignarus viæ,artis, officij. 181 2
Ignis,is, *o fogo.* 111 35
Ignominiosus, a, um, *cousa infame, digna de vituperação.* Gestare annulum Germanis ignominiosum putabatur. 185 10
Iliades,æ, Patr. Mascul. *Romulo primeiro Rey dos Romanos filho de Ilia.* 309 28
Ilias,Iliadis, *Troyana natural da cidade de Ilion,* alio nomine Troya. ibid. r.18
Ilias,adis, *iliada,hũa obra poetica de Homero.* 143 3
Ilion,ij; Ilios,ij, *Troya,cidade de Asia menor.* 109 35
Illabor,eris, *meterse escorregando.* Vt flumen illabitur mari, vel mare. 195 32
Illabòro, as, *trabalhar.* Vt arti perdiscendæ illaboravi. ibidem
Illac, Adv. *por alli,ou por là por onde elle està.* 232 21
Illàchrymo,as;illáchrymor,àris, Deponent. *chorar muito, mostrar sentimento.* Vt alienis miserijs facilè illachrymatur miser. 195 33

Importunus, importuna, importunum, *cousa desabrigada.* Vt insulæ navigantibus importunæ, *cousa importuna, molesta, enfadonha.* Vt morbus omni ætati importunus. 185 11

Impos, potis, *cousa impotente.* Vt ille est impos sui, *naõ está em sy.* 181 6

Imprecor, aris, *rogar mal.* Vt diras alicui imprecari, *praguejar.* 195 3

Imprimis, *primeiramente. Entre os principaes.* Adverb. 233 25

Imprimo, is, *imprimir.* Vt Dei notitiam hominum menti natura impressit, vel in mentibus. Pecori signum imprimere, *ferrar o gado.* 203 28

Improvidus, a, um, *cousa falta de providencia, ou cautela.* Vt dux improvidus consilij, & futuri certaminis. 181 3

Imprudens, entis, *cousa nescia, ignorante.* Vt nauta maris imprudens, & consuetudinis. ibidem

Impulsus, us; impulsio, onis, *impulso, movimento, constrãgido.* 152 13

Impunis, & ne, *cousa sem castigo.* Vt furi delictum impune esse non debet. 186 14

Imputo, as, *imputar, atribuyr.* Vt imputare culpam innocenti. 203 28

Imsimus, a, um, *cousa infima, ou funda q̃ está no infimo lugar.* 92 15

In, præp. *em, pera, contra.* Vt sum in urbe, eo in urbẽ. 97 20

Inaccessus, a, um, *cousa sem entrada, onde se não póde chegar.* Vt Regio ob solis flagrantiam humano generi innaccessa. 186 1

Incalesco, is, *irse aquentando.* Neutr. absol. 157 5

Inæqualis, & le, *cousa desigual.* cum Dativo. 186 7

Inanis, & ne, *cousa vãa, ou vazia.* Vt caput cerebri inane, vel cerebro. 187 28

Incautus, a, um, *cousa desacautelada.* Vt ò incauta futuri morta-

mire. Causæ indormire, *tratar o negocio froxamente.* 196 1

Induco,cis, *meter dentro.* Vt pugnæ equites inducere,vel in pugnam. Inducere calceum pedi, *calçar.* Inducere colorem picturæ, *dar cor.* Inducere arenatum, *rebocar.* Marmoratum, *estucar.* Tectorium, *cayar.* 203 reg. 29

Indulgeo, es, *conceder.* Vt indulgere nomen oratoris alicui. Indulgere peccatis,aut desiderio petētis, *condescender.* Genio,aut abdomini, *darse á boa vida.* Indulgere valetudini, *ter conta com a saude.* 202 7

Induciæ,arum, *tregoas de guerra.* 144 4

Induo,induis, *vestir.* Vt induere se pallio,vel sibi pallium. 205 11

Inefficax, cis, *cousa sem efficacia.* Vt Philosophiæ cognitio excolendæ menti non inefficax. 185 11

Inerro,inerras, *vaguear,discorrer.* Vt inerrare montibus. 196 1

Inexpertus,a,um, *cousa sem experiencia.* Vt miles inexpertus contumeliæ,vel ad contumeliam. 186 14

Infamis, & me, *cousa infame.* Vt Clades Romano nomini infamis. ibidem

Infamo, as, *infamar.* Vt infamare aliquem homicidij. 199 10

Infandum, interject. *cousa indigna de se falar.* 99 27

Infans,tis, *menino,ou menina que naõ fala.* 106 2

Infaustus, a, um, *cousa desgraciada.* Vt bella Regi,& populo infausta. 185 12

Infensus, a, um, *cousa irada, indignada.* Vt Rex infensus plebi,& optimatibus. 186 1

Inferi,rorum, *os moradores do inferno.* 143 19

Inferiæ,arum, *offertas,ou sacrificios q̃ se faziaõ aos defuntos.* ibidem 35

Infernè, Adv. *debaixo.* Vt infernè sursum vapores ascendunt. 232 14

Ingens, tis, *cousa grande.* 203 29
Ingero,eris, *meter dentro.* Vt ingerere se periculis;aquam frigidam ingerere febricitanti, *dar, &c.* ibidem
Ingratus,a,um, *cousa desagradecida.* Vt ingratus beneficij, vel beneficio. 185 20
Ingravesco,is, *fazerse pesado, & molesto.* Neutr.abs. 157 2
Ingredior,eris, *entrar.* Deponet. Vt ingredi studia, vel in studia. 227 8
Ingruo,is, *acometer com impeto.* Vt universis gentibus ingruunt morbi,vel in gentes. 196 2
Inhæreo,inhæres, *estar pegado.* Vt inhæret oculis,& mẽtẽ memoria amicorum,vel in oculis. ibidem
Inhæresco,cis, *apegarse.* Vt viscum digitis inhærescit,vel in digitis. ibidem
Inhio, as, *andar com a boca aberta a pos algũa cousa.* Vt divitijs avari inhiant,vel divitias. ibidem
Inibi, Adv. *no mesmo lugar.* 232 6
Inijcio,cis, *lançar dentro.* Vt inijcere se in ignem. Inijcere metum alicui, *fazer medo.* 203 29
Inimicus,a,um, *cousa inimiga.* Vt hospes inimicus cœnis sumptuosis, 186 1
Iniquus,a,um, *cousa injusta, ou inimiga.* Vt Antonius Ciceroni iniquus fuit. ibidem
Injucundus,a,um, *cousa desagradavel, ou emxabida,* cum Dat. 185 21
Injungo,injungis, *encarregar.* Vt injungere munus alicui. 203 29
Injussu, *in* Ablat. tantùm, *sem mandado,* Vt injussu meo ne hinc abeas. 149 18
Innascor,eris, *nacer dentro, ou junto.* Vt herbæ innascuntur agro pingui. 196 3
Innato,as, *nadar em algum lugar.* Vt Nilus terræ fœcundus innatat. ibidem
Innitor,eris, *estribar.* Vt inniti hastæ,vel hasta, vel in hastam,Deponent. ibidem

Inno,

pide. Insidere arcem, *ter de cerco*. Insidere sylvas, *estar em cilada*. 196 4
Insidiæ, arum, *ciladas*. 144 1
Insidior, aris, *armar cilada, espreitar*. Vt fures somno divitum insidiantur. 193 19
Insidiosus, a, um, *cousa enganadora, ou chea de ciladas*, cum Dativo. 185 13
Insilio, is, *saltar*. Vt insilere equo, vel in equum. 196 4
Insimulo, as, *acusar*. Vt ne pavoris Alexandrum insimules. 199 9
Insisto, is, *estar sobre outra cousa*. Vt pedibus insistere, vel in pedibus, *insistir, perseverar*. Vt pugnæ, aut curæ alicui insistere, vel in cura. Insistere vestigijs maiorum, *seguir as pisadas, &c.* 170 7
Insolens, entis, *cousa desacostumada*. Vt homo bellorum insolens. 181 7
Insolitus, a, um, *o mesmo*. Vt gens laboris, id est labori insolita, vel ad laborem. 184 14
Insono, as, *soar*. Vt supremi judicij tuba semper auditui meo insonat. 196 4
Insons, insontis, *cousa sem culpa*. Vt vir insons criminis. 181 7
Inspergo, is *derramar por cima*. Vt oleis salem inspergito. 203 31
Inspuo, is, *cuspir em algũa cousa*. Vt inspuere fronti, vel in frontem alicujus. 196 4
Instar, Nomen. *semelhança*. Instar, Adverb. *à semelhança*. 230 7
Insterno, is, *estender, ou encubrir*. Vt solum tapetibus insternere. 205 7
Instillo, as, *lançar gota, & gota*. Vt oleum vulneri instillare. 203 30
Insto, as, *apressar*. Vt instare operi; instare vestigijs alicujus, *seguir, imitar*. Instat bellum, vel periculum, *està perto a guerra*. 196 4

Insuavis,&c ve, *cousa enxabida.* Vt putrida sunt gustui insuavia. 185 21

Insudo,as, *suar com trabalho.* Vt insudare libris, alicui arti, lucro,&c. 196 4

Insuesco,cis, *acostumarse*, cum Dat. ibidem

Insuetus,a,um, *cousa desacostumada.* Vt homo insuetus navigationis, laboris, vel labori,&c. 181 7

Insulto, as, *saltar com impeto contra alguem. Alrotar, fazer zombaria.* Vt insultare omnibus, vel in omnes. 196 5

Insum,ines, *estar em algũa cousa.* Vt inest macula huic homini in vultu. 227 9

Integer,a,um, *cousa inteira.* Vt homo integer animi, vitæ, integer copijs, integer à vitijs, à labore. 188 32

Intelligo,gis, *entender.* Vt ex tuis scriptis multa intellexi. 166 16

Intendo,is, *estar attento.* Vt intendere præceptori loquéti. Intendere animum studijs,& rebus honestis, *aplicar, pór os hombros, &c.* Intendere crimen in alterum, *accusar, culpar.* 203 30

Intento, intentas, *ameaçar.* Vt omnia nobis mortem intentant. Intentare manus alicui, *pôr as mãos violentamente.* ibidem

Intentus, a, um, *cousa attenta.* Vt agricola operi agresti intentus, vel ad opus. 187 6

Inter, præp. *entre.* Vt inter omnes. 97 9

Intercedo,is, *entrevir, empedir.* Vt ægritudo tua huic gaudio intercessit. Mecum tibi amicitia intercedit, *ha entre nós amizade.* 196 6

Intercido, intercidis, *cair, acabar, morrer.* Neutr. Beneficij gratia intercidit ingrato homini, vel apud ingratum. 165 9

Intercîdo,is, *cortar no meyo.* Vt sermonem dicenti intercidere inurbanum est. ibid. 14

Intercludo,is, *impedir.* Vt intercludere hosti commeatus, vel hostem commeatibus. 207 27

Jubar,ris, *claridade, ou resplandor.* 263 6
Jubeo,es, *mandar,* cum Dativo, *por determinar,* cũ Accus. 193 29
Jucundus,a,um, *cousa agradavel,* cum Dat. 184 33
Judex,icis, *Iuiz, homem, ou molher.* 106 1
Jugerum,i, vel is, *geira da terra tem* 240.*pès de comprido, de largo* 120. 145 39
Jumentum,i, *animal de carga.* 107 14
Jungo, is, *ajuntar.* Vt currui jungere leones, vel ad currum. 201 20
Jupiter, *hum Deos dos Gentios.* 105 5
Jurisperitus,i, *Iurista, ou letrado em leys.* 118 10
Jusjurandum, jurisjurandi, *juramento.* ibid. 6
Jus,juris, *direito, ou caldo.* 129 23
Jussum, jussi, jussu in ablativo, à jussus, jussus, inusitato, *mandado.* 149 18
Justa,orum, *exequias.* 144 15
Justus,a,um, *cousa justa.* 106 27
Justitium,ij, *tempos das vacaçoens das audiencias.* 141 34
Juvenalis,is, *Iuvenal Poeta Latino.* 134 24
Juvenis,is, *mancebo, homem, ou molher.* Vnde junior, junioris, *mais mancebo.* 105 33
Juventa, juventæ; juventus, juventutis, *idade de mancebo.* 152 27
Juvo,as, *ajudar.* Activ. 156 18
Juvat, juvabat, *agradar.* Vt juvat me sidera intueri. 198 28
Juxta, præposit. Accus. *junto.* Juxtà, Adv. *como.* Vt juxtà, ac si hostes adessent, *como se, &c.* 97 6

KAlendæ,arum, *o primeiro dia de cada mes.* 143 35
Kyrie eleison, *Senhor avei misericordia de mim.* Voc. Græc. 329 30

LAbefacio,is, *debilitar, quebrar.* Activ. secunda br. 260 11
Labor, laberis, *escorregar.* Vt labi in errorem, in vitium, &c. 172 2

Labor,

Largus,a,um,*cousa abundante*. Vt Rex largus opum. Fons largus aquæ. 180 22

Larix,icis, *larico,arvore semelhante ao acypreste.* 264 20

Lars, lartis, *hum Rey dos Veyos,povo de Toscana em Italia.* 130 23

Laser, eris, *succo de laserpicio. erva. Benjuy,ou benjudaico,* juxta Lagunam. 110 7

Later,eris, *o tijolo.* 124 31

Laterna,æ, *alenterna.* prim. long. 257 17

Latois,idis, *Diana filha de Latona mãy de Apollo.* 313 28

Latro,nis, *ladraõ,ou ladra.* 105 12

Latus,lateris, *lado,ou ilharga.* 128 33

Lavacrum,i, *lavatorio onde se lavaõ.* 257 4

Laver,ris, *rebaça.erva.* fœmin. 110 5

Laus,laudis, *louvor.* 113 12

Lavo,as, *lavar.* Activ. 156 15

Laurus,i, vel laurus,us, *loura.arvore.* 152 30

Laxo,laxas,*desalivar.* Vt laxare animum curis,& dolore. 205 29

Lebes,etis, *caldeirão.* Masculin. 111 14

Lectio,nis, *a liçaõ.* 109 13

Lectito,tas, *ler a miude.* 95 10

Legio,nis, *Legião de soldados. Cada hũa seis. ou sete mil soldados,mais,ou menos,segundo a necessidade do perigo.* fœm. 109 14

Lego,legis. Poma ex arbore legere,vel ab arbore,*colher.* 166 15

Lelex, lelegis, *homem de Thessalia, ou de Bœocia Reyno de Grecia.* 130 39

Lemures,urum, *phantasmas que aparecem de noite.* Mascul. 110 30

Lenis,& ne, *cousa branda.* cum Dat. 185 39

Lenocinor,aris, *lisongear,atrahir com afagos,* cum Dativo, 192 14

Lens,tis, *lentilha.* 130 23

Lens,

pagar com morte. 163 10

Lupînus,lupîni;lupînum,i, *tramoço.* 153 3

Lutum,i, *lodo.* 142 1

Lustra,orum, *covas de animaes.* 144 12

Lux,lucis, *a luz.* 265 30

Lustrum, i, *espaço de cinco annos, ou sacrificio, que se fazia de cinco em cinco annos.*

Lusus,us;lusio,onis, *jogo,ou zombaria.* 152 35

Lysiades,æ, *Portugués.* Fuit & vir Atheniens. 119 16

Lychnis,idis, *almeiraõ,ou erva saboeyra.* 112 1

Lynx,cis, *o lince.* 117 1

Lycurgides, æ, *filho de Lycurgo Rey, que deu as leys aos Lacedemonios.* 310 30

Macedo,onis, *homem de Macedonia, Reyno de Grecia,* increm. br. 251 12

Macellum,i, *açougue.* 141 30

Maceries,ei, *parede emfossa.* 153 5

Macte,ò macte, *acrecentado.* Vt macte virtutis, vel virtute. 188 1

Mæcenas,atis, *hum homem Romano favorecedor da Poesia.* 125 25

Magalia, magalium, *choupana de pastores,* singul. caret. 144 19

Magnes,etis, *pedra de cevár,* Mascul. 111 20

Magnus,a,um, *cousa grande.* Vnde maior,& maximus. 92 8

Magnificus,a,um, *cousa magnifica.* Ignoscere adversarijs magnificum sibi credidit Cæsar. Hinc magnificetior, magnificentissimus. 185 30

Magis, *mais.* Adv. 98 23

Magister,tri, *mestre.* 121 19

Maia,æ, *a mãy de Mercurio.* 119 10

Maiores,orum, *os antepassados,* 143 16

Malecupio,is, *desejar mal.* Vt malecupere hosti an liceat. 193 20

Maledîco,is,*maldizer,praguejar.* Vt rarò parentes filijs feriò maledicunt. ibidem

Malêdicus,a,um, *cousa praguenta.* pen.br. Unde maledicentior,malodicentissimus. 91 35

Malefacio,is, *fazer mal.* Vt ne cuivis unquam malefeceris. 193 20

Maleficus,a,um, *cousa perjudicial,que faz mal,ou dano,* cũ Dativo. 185 13

Malevertit,bat, *vem mal,ou convertese em mal.* Vt res tibi malevertit hodie, *mal vos correo a fortuna hoje.* 194 reg. 35

Malevolo, vis, *querer mal.* Vt impium est malevelle parenti,aut magistro. 193 20

Malevolus,a,um, *cousa que quer mal.* Vt plures sibi malevolos, quàm gratos experitur rectus Judex. Unde malevolentior,malevolentissimus. 185 26

Malignus,a,um,*cousa maligna,depravada,perversa.* Vt nobis maligni judices,æqui sibi. ibid. 13

Malùm,interject. *de indignaçaõ. O mal.* 99 27

Malo, vis, *mais querer.* Vt omnia tibi malo, quàm mihi.

Malus,a,um, *cousa mâ.* Vnde peior,pessimus. 92 6

Mamona,æ;mamonas,æ, *a riqueza.* Masculin. 108 12

Mancipium,ij, *escravo,ou escrava.* 107 14

Manceps,pis, *o que compra,ou arrenda em almoeda.* 130 11

Mancipo, as, *apropriar, alienar.* Vt servos alienos alijs mancipare nefas est. 202 17

Mando,mandis,Act. *comer,mastigar.* 164 20

Mando,as, *encomendar.* Vt mandare negotium procuratori. 202 16

Maneo, es, *ficar, perseverar.* Vt manet apud te periculũ, & pœna te manet, vel tibi, *esperavos o perigo.* Manere promissis, *cumprir,&c.* 160 28

Manes,manium, *as almas dos defuntos. Tomase polas penas.* 143 10

Manna, *o mannà,* N. 108 20

Mánna,

Mel-

Minus, *menos*. Adv. 98 23
Minutia,æ;minuties,ei, *miudeza*. 155 20
Misceo,es, *misturar*. Vt utile miscere dulci;aut vera falsis,vel cum falsis. 157 20
Miser, ra, rum, *cousa miseravel*. Vt quid illum miserum animi excrucias.Pompeium bellum miserrimum fuit, incr. br. 121 2
Miseret,bat; miserscit, bat, *ter compaixaõ*. Vt misereat te pauperum,ut Deus tui miserescat. 200 12
Miseror, aris, *mostrar compaixaõ,lamentar*.Vt cives mortem sui Regis miserantur. 191 33
Miseratus, cum Genitivo. 221 25
Misereor,eris, *aver misericordia*. Genit. Dat.
Misy,misyos, N. *certo genero de metal semelhante ao ouro*. 123 13
Mitesco,is, *abrandarse,amansarse*. N. absol. 156 32
Mitis, & e, *cousa branda, ou mansa*. Vt Seneca mitis erat inimicis. 185 30
Mitto,is, *mandar*.Vt nuncios Regi mittere vel ad Regē. 169 29
Mobile, is, *o nome adject.que se muda de hum genero pera outro*. 114 26
Modestus,a,um, *cousa moderada,ou brãda*, Fac ut medicis modestus sis. 185 30
Modicus,a,um, *cousa pouca,ou pequena*. 90 28
Modius,ij;modium,ij, *alqueire, medida de cousas secas,leva 16. sextarios*. Semodius, ij, vel octo sextarij, *meyo alqueire*. Duo sextarij, *hum çalamim*. Sextarius, *meyo çalamim*. 153 20
Mœreo,es, *estar triste*. N. absol. 156 28
Molaris,is, *dente queixal, ou pedra de moinho*. M. subauditur lapis. 115 1
Molestus,a,um, *cousa molesta,importuna*. Vt inhumanitas omni ætati molesta est. 184 34
Mollitia,æ;mollities,ei;mollitudo,inis, *brandura, molura*. 153 20

Notus,a,um, *cousa conhecida.* Vt virtus tua nota est omnibus. 121 6
Novi,novisti, *conhecer*,cum Accusativo. 198 20
Novale,is;novalis,is, *campo novo pera lavrar.* 153 14
Novissimus,a,um, *cousa derradeira.* 92 20
Novus,a,um, *cousa novã.* Nihil dicam vobis,aut cuiquam novum. 186 16
Nox,ctis, *a noite.* 114 14
Noxius, a, um, *cousa culpada.* Vt Catilina noxius conjurationis.Saxum noxium navigantibus, *rocha nociva aos navegantes.* 185 14
Nubo,is, *casar a molher.* Vt si qua voles aptè nubere,nube pari, vel cum pari. Arboribus vites nubunt, idest, conjunguntur. 163 33
Nudius tertius, *anteontem,ha tres dias.* 98 28
Nudo, as, *despir, despojar.* Vt cives armis nudare.Nudare gladium, *desembainhar.* 205 30
Nudus, a, um, *cousa nua,despojada.* Vt urbs nuda præsidij,vel præsidio, vel à præsidio. 181 13
Nugæ,arum, *zombarias.Cousas,ou palavras vãs.* 144 3
Nullus,a,um, *nenhum:* partitivum. 182 3
Numus,i, *dinheiro.* Numum pro numorum. 139 4
Numquis,nunqua,&c. *por ventura alguem:* partitivum. 12 10
Nundinæ,arum, *a feira.* 144 4
Nuptiæ,arum, *as vodas.* ibidem
Nuncio,as, *dar novas.* Vt magna nobis gaudia nunciasti. 202 3
Nusquàm,Adv. *em nenhum lugar.* 232 8
Nux,nucis, *a nôz.* 114 14
Nycticorax,acis, *a coruja,ou bufo.* ibid. 23

O Adv. *de chamar.* 98 14
O, O, Interject. *de admiração,ou exclamação.* 235 18
Ob,præposit. *por causa.* Vt ob delictũ,ob oculos, *diãte,&c.* 97 8

Oblo-

Obstre-

Obſtrepo,is, *fazer eſtrondo contra alguem,atroar*, cum Dat. vel Accuſat. ididem

Obſtringo, is, *obrigar*. Vt obſtringere fidem ſuam alicui. Obſtringere ſe ſcelere, *cometer maldade*. 203 33

Obſum, obes, *empecer, danar*. Vt lingua multis obfuit. 194 29

Obtempero,as, *obedecer*. Neut.cum Dat. 194 24

Obtendo, is, *cubrir*. Vt libris membranam obtendere, *cubrir com pergaminho*. Obtendere crimini rationem, *encubrir,eſcuſar o crime*. 203 33

Obtingit,bat, *vir por ſorte*. Vt tibi meritò obtigit primus locus, *acontecer*. Vt mihi obtigit, quod optabam. 194 30

Obtrecto,as, *murmurar*. Vt obtrectare laudi,& famæ alicujus,vel laudes. 196 10

Obvenit,bat.*vir por ſorte*. Vt Ciceroni cõſulatus obuenit. 194 30

Obverſor, aris, *andar por diante*. Vt memoria cladis animo,& oculis obverſatur. 196 10

Obviam ire alicui, *ir ao encontro*. 131 10

Obverto, obvertis, *virar em contrario*. Vt obvertere ſoli caput. 203 34

Obvio,as, *encontrarſe.Sair ao encontro,reſiſtir*. Vt ſuperbiæ Tyranni obviatum eſt. 196 10

Occidens,tis, *tomaſe pelo Sol*. 114 33

Occîdo, is, Activum è cædo, *matar*. penultim. long. 258 8

Occido,is, *morrer*, à cado,Neutr.abſol.Occidit Sol,*poemſe o Sol*. ibid. 5

Occipitium,ij,occiput,tis, *toutiço*. 193 17

Occulo,is,*encubrir*.Activ. 167 14

Occurro,is, *ir ao encontro*. Vt malitiæ conſilio noſtro occurramus, *vir á memoria*. Vt tu mihi occurrebas dignus eo munere. 196 11

Occurſito, as, *ir ao encontro frequentemente*. Vt pecori occurſi

curſitant lupi. ibidem

Occurſo, as, *encontrar.* Vt in ſylvis ſæpe feræ occurſant iter facientibus. Occurſant animo multa, *vem muitas couſas à memoria.* ibidem

Octo, *oito.* Nomen adject. in plural. 271 5

October, bris, *Outubro.* 106 30

Octuſſis, is, *trinta & dous reis.* 112 9

Ocyor, & ius, *couſa mais ligeira.* 92 17

Ocyus, Adv. *mais ligeiramente.*

Odi, odiſti, *aborrecer,* cum Accuſativo. 77 25

Odioſus, a, um, *couſa odioſa.* Vt ſenectus odioſa eſt adoleſcentibus. 185 27

Odyſſea, odyſſeæ, *hũa obra de Homero que trata de Vlyſſes.* 107 5

Oebalides, æ, patron. Maſculin. *o natural de Ebalia.* 313 27

Oebalis, idis, *molher natural de Ebalia, Reyno de Grecia.* ibidem

Oeta, e. Oſſa, oſſæ, *montes de Macedonia, Reyno de Grecia.* 115 28

Oeconomica, orum, *livros do governo da familia.* 142 29

Oedipus, oed ipodis; Oedipus, i, *hũ filho de Laio Rey de Thebas. Tomaſe polo enigmatico, declarador de enigmas.* 129 30

Oeſtrus, i; œſtrum, i, *furor, ou moſca que perſegue os animaes.* 153 18

Offendo, is, *offender. Ir dar.* Offendere ſcopulum, vel in ſcopulis, vel ad ſcopulos. 203 34

Offenſus, a, um, *couſa odioſa.* Vt homo Regi offenſus, & bonis omnibus. 186 2

Offero, ers, *Afferecer.* Vt offerre ſe morti, vel ad mortem. 203 34

Officio, is, *danar, empecer.* Vt lactucæ frequentiores officiunt claritati oculorum. 193 20

Offundo, is, *por diante.* Vt oculis tenebras offundis, vel errorem. 203 34

Ohe,

Orior,

Peli-

Pellides, æ, patr. *Achilles filho de Peleo, Capitaõ Gregõi* 312 4
Pelion, ij, *hum monte, & hũa cidade de Thessalia.* 121 7
Pello, is, *lançar.* Vt pelle timorem animo, vel ex animo. Pellere aliquem in exilium, *desterrar.* 177 3. 205 35
Penates, tium, vel penatum, *deoses que os Gentios diziaõ das casas. Tomase polas casas.* 116 9
Peloponesus, i, *a morea peninsula de Europa no mar mediterraneo.* 107 1
Pẽdeo, es, *estar pendurado, depender.* Vt pendere promisso, spe, &c. Omnium vita ex te uno pendet. Pendere animo, *estar duvidoso.* 160 16. & 197 20
Pendo, is, *pagar.* Vt tributum Regi pendere quotannis; pœnas mihi hodie tergo pendes, *pagareis nas costas. Estimar.* Vt flocci, nihili tuas fortunas pendo 200 19 202 9
Penes, præposit. *acerca, ou em poder.* Vt penes te est salus nostra. 97 9
Penè, Adv. *quasi* Penso, as, *recompensar.* Vt beneficia beneficijs pensare, *estimar, ponderar.* Vt amicos factis, non ex dictis pensare. 270 23
Penus, us; penus, i; penus, oris, *provisaõ de cousas pera comer.* 117 1. & 129 3
Peracerbus, a, um, *cousa muito azeda, ou molesta,* cũ Dat. 185 20
Perbenevolus, a, um, *cousa muito benevola, ou favoravel.* Vt collegæ perbenevoli tibi sunt omnes. ibid. 31
Per, præposit. *por,* cum Accus. 97 6
Percello, is, *ferir.* Activ. 167 16
Percieo, percies, *mover, perturbar.* Vt Pharmaca stomachum percient, percitus penult. br. 161 16
Percommodus, a, um, *cousa muito proveitosa,* cum Dat. 184 6
Percontor, percontaris, *perguntar.* Vt ego illum de suo negotio percontatus sum. Hoc volo à te percontari, vel

Permitto,is, *permitir.* Vt lex permittit aliquando hominibus peccatum, *confiar.* Vt nos ipsos, nostráque tuæ permittimus fidei. 202 16

Perniciosus,a,um, *cousa perjudicial.* Vt civis alitur patriæ perniciosus. 184 33

Pernoxius, a, um, *cousa muito danosa.* Vt lues pernoxia humano generi grassatur. 185 15

Peroléo,es, *cheirar muito.* Vt vultures cadavera longè perolent. 101 23

Perosus,a,um, *cousa que muito aborrece.* Vt plebs Romana Regum nomen perosa erat. 221 13

Perpes,tis, *cousa perpetua.* 126 5

Perquàm, Adv. *muito, grandemente,* cum positivo. 233 25

Perstudiosus,a,um, *cousa muito estudiosa.* Vt homo Musicæ artis perstudiosus. 181 24

Perspicuus,a,um, *cousa clara.* Vt veritas omnibus perspicua. 186 16

Persuadeo,es, *persuadir, ou induzir com rezoens.* Dat. cum Accusat. 202 30

Pertædet, ebat, *ter muito fastio.* Vt pertædet me incœpti. 160 10

Pertæsus, a, um, *cousa enfastiada.* Vt homo semetipsum pertæsus ægrè vitam agit. 221 13

Pervigil,lis, *o que, ou a que vigia atè o cabo.* 106 4

Pervius, a, um, *cousa por onde se pòde andar.* Vt montis Athlãtis apex Herculi pervius, cæteris inaccessus, *o cume do monte, &c.* 186 27

Pes,pedis, *o pè.* Mascul. gen. 111 9

Pestifer,a,um, *cousa pestifera, ou pestilencial.* Vt reditus tuus fuit urbi pestifer. 185 15

Peto,petis, *pedir.* Activum. 206 14

Phaetontias,adis, patr. f. *irmãa de Phaetonte, que fingiam os poetas serem filhas do Sol.* 311 27

Phalanx,gis, *esquadraõ de gẽte de pè. Tinha oito mil soldados.* 131 9

Pha-

309 19

tis post annis, paucis post diebus, post, posterior, postremus. 92 17
posteà, *depois*, vlt.br. 270 16
posteri,orum, *descendentes.* 107 27
postfero,fers,*pospor.* Vt Consules libertati plebis suas opes postferre debent. 201 28
posthabeo, es, *o mesmo.* Publicæ utilitati privata utilitas posthabenda est. ibidem
postis,is, *porta de madeira,ou doutra materia, que se abre.& fecha.* Mascul. 111 26
postmodò, Adv. *depois*, vlt.br. 272 15
postremò, Adv. *finalmente.* 98 30
postpono, is, *pospor.* Vt honori vitam postponunt multi. 202 15
postremus,a,um, *cousa derradeira de todas.* 92 16
postridiè, Adv. *hum dia depois.* 231 1
postulo,as, *pedir.* Vt volo omnia à me postules, & expectes. Reum criminis postulare, vel de crimine, *accusar.* 299 9.& 206 10
potens, tis, *cousa poderosa.* Vt potens consilijs, & rerum omnium, vel rebus omnibus. 187 30
potio,onis;pòtus,us, *beberagem.* 109 3.& 153 22
potior, & ius; potissimus,a,um, *cousa melhor.* Vt civibus Romanis mors semper fuit servitute potior. 92 19
potior,iris, *alcançar,apoderarse.* Vt potiri regni, vel reggnum, vel regno. 197 18.& 32
potius, *antes a este que outro.* Vt te potius instituā hæredē. 98 23
poto,as, *beber.* Activ. 116 18
præacutus, *cousa muito aguda*, pr.br. 251 30
præ,præposit. *diante.* Vt præ oculis,præ ira, *com ira.* Præ lacrymis,præ gaudio. 97 15
præbeo,es, *dar.* Vt præbere ansam alicui, *dar azo,ou ocasiaõ.* Præbere se liberalem omnibus, *mostrarse liberal.* 202 7

præcaveo, es, *acautelarse.* Vt cave tibi ab ira, & impetu vulgi, præcavere peccata, *fugir peccados.* 196 13

præcedo, is, *ir diante.* Vt præcedere exercitum, vel exercitui, *levar a ventagem.* Vt authoritate multùm alijs præcedis, vel alios. 165 33

præcello, is, *ter mando sobre alguem.* Vt Darius Persarum genti præcelluit, *levar a ventagem, sobrepujar.* Vt omnes famâ præcellis. 196 12

præcino, is, *cantar antes.* Vt epulis, aut sacris præcinere. Præcinere futura, *adivinhar, &c.* ibid. 13

præcingo, is, *cingir antes.* Vt præcingere se ense. Vrbem muris præcingere. 205 10

præcipio, is, *mandar.* Vt pater mihi præcepit, ne domo exirem, *ensinar.* Vt nihil vobis unquam præcepi, quod non ipse fecerim. 202 30

præcipuus, a, um, *cousa principal,* cum Genitivo, vel Dat. 184 13

præcludo, is, *fechar.* Vt aditum in patriam militibus præcludere. 203 35

præcordia, orum, *entranhas.*

præcox, cocis, *cousa temporãa.*

præcurro, is, *correr, ou ir diante.* Vt ætate præcurrere alicui, vel aliquem. 196 23

præditus, a, um, *cousa dotada, ou ornada.* Vt vir præditus virtute, sapientia. 188 10

præfero, ers, *antepor.* Vt salutem Reipublicæ tuæ utilitati pretulisti. Præferre facem alicui ad scelus, *ser guia, &c.* 202 13

præeo, is, *ir diante.* Vt præire mihi, vel me digneris, quod me velis observare. 196 23

præficio, is, *dar carrego.* Vt ducem præficere exercitui. 203 13

præfinio, is, *assinalar.* Vt præfinire debitori diem. ibidem

prægravis, & e, *cousa muito pezada, ou molesta,* cum Dat. 186 2

præ-

nis remedium est præsentaneum dentium mobilitati, vel ad dentium mobilitatem. 181 7

præsens,tis, *o tempo.* N. *Cousa presente,ou efficaz.* Vt solo fatiscenti præsens medicina est, ut stercore juvetur, *para a terra que cansa,&c.* 115 6

præsepe,is;præseps,is;præsepium,ij, *manjedoura.* 153 26

præses,idis, *o presidente.* 127 8

præsideo, es, *presidir, ter senhorio.* Vt orbi universo Deus præsidet, vel orbem; præsidere academiæ, exercitui, vel academiam,exercitum,&c. 196 13

præsto,as, *dar.* Vt præstare reverentiam præceptori, honorem,fidem, &c. *levar ventagem.* Vt Aristoteles ingenio omnibus præstitit,vel omnes. 196 22.&157 12

præsto, *cousa prestes, ou prompta.* Vt tibi præsto semper fuit.

præstolor, aris, *esperar.* Vt tibi præstolabor hic, usque ad noctem,vel te. 196 22

præsul,ulis, *prelado,ou prelada.* 105 12

præsulto,as, *saltar,ou dançar diante.* Vt imperatori triumphanti ludij præsultabant. 196 14

præsum, es, *presidir,ter governo sobre outrem.* Vt præesse provinciæ,classi,exercitui,&c. 194 19

prætendo, is, *pór diante.* Vt foribus velum prætendere. Segeti prætendere sepem. 204 1

præter, præposit. *tirando.* Vt omnes adfuerunt præter unum, *alem.* Vt præter cætetera, præter morem, *fora do costume.* 97 8

prætexo, is, *encubrir, dar cor,achar escusa.* Vt semper tuis carminibus prætexis rationes. 204 1

prætextus,us;prætextum,i, *pretexto,capa.* Vt excusare crimen prætextu ignorantiæ, *com capa de ignorancia.* 153 30

prætimeo, es, *temer muito, que venha mal.* Vt mirandum non est,quòd sibi prætimeant Reges. 195 15

prævaricor,aris, *nam cumprir com o que deve.* Prævaricari accu,

procùl, Adv. Vt ſint procùl à nobis juvenes,ut fœminæ compti, *de longe.* Vt cuja vox auribus ſonat procul?

procuro,as, *procurar, feitorizar.* Vt procurare Regis negotia,pr.br. 258 34

prodigo,is, *gaſtar demaſiadamente.* Activ. 166 10

prodigus,a,um, *couſa prodiga.* Vt prodigus ſui peculij adoleſcens. 180 28

profano, as, *profanar o ſagrado.* Vt profanare dies feſtos, ſacra templa,ſacerdotes,&c.pr.br. 259 24

profanus,a,um, *couſa profana.* ibidem

profaris,vel e, *falar,dizer.* Deponens, Accuſat.pr. br. ibidem

profectò,Adv. *certamente,* pr.br. 98 13

proficiſcor,eris, *partirſe,* Deponens. 171 33

profeſtus,a,um, *couſa que não he de feſta.* Vt dies profeſti; vel feriati. 259 19

profiteor,eris, *prometer.* Vt operam,& ſtudium meum tibi profiteor. Profiteri artem aliquam, *enſinar publicamente.* Profiteri bona,aut nomen apud magiſtratũ, *fazer aſſento de fazenda,* pr.br. 202 3.& 258 29

profluens,tis. Subſt. *o rio.* Subauditur fluvius. 115 1

profugio, is, *fugir longe.* Vt ſervi profugiunt dominos timore ſupplicij,pr.br. 258 28

profugus,a, um, *couſa fugitiva.* Vt Annibal patriæ profugus, vel patria,vel ex patria. ibid. 182 30

profundo,is, *derramar muito,eſtragar.* Vt profundere patrimonium,pr.com. 259 34

profundus,a,um, *couſa alta,ou funda,* pr.br. ibidem

profuſus,a,um, *couſa eſtragadora.* Vt homo ſuæ vitæ profuſus. 221 26

prohibeo,es, *prohibir,vedar,tolher.* Vt prohibere aliquem aditu,commeatu, fuga, &c. Aditũ mihi ne prohibeas. 205 21

proles,is, *geração.con vem a ſaber,filho,ou filha.* 141 26

prologus,i, *prefação,* v lt.br. 112 33

pro-

proluvies,ei;proluvium,ij, *immundicia.* 153 33
promineo,es, *estar muito encima. Apparecer fora.* Vt dentes duo prominent Elephanti. 160 18
promiscuus,a,um, *cousa de mistura,ou a garnel.* Vt munus optimatibus, & plebi promiscuum, *officio comum a nobres,& plebeos.* 186 16
promptu,in Abl. *promptidam*: promptum,in Accus.apud Cel. 149 20
promitto, is, *prometer.* Vt totum quod tibi promiseram, præstiti. 202 3
promo,is, *manifestar.* Vt tibi promam omnia,pecunias ex ærario promere, *tirar,&c.* 167 27
promptus,a,um, *cousa prompta, ou aparelhada.* Vt juvenis egregijs artibus promptus, vel ad artes. 187 7
pronepos,otis, *bisneto.* 259 23
proneptis,is, *bisneta.* pr.br. ibidem
pro nihilo habeo, puto, duco pecunias, *estimo em nada.* 201 10
pronuba, æ, *madrinha da boda.* ex parte vxoris. Sicut auspex ex parte viri,qui præest nuptijs celebrandis,pr.br. 258 16
pronus,a,um,*cousa inclinada.* Vt pueri indoles virtuti prona,vel ad virtutem. 187 8
propago,nis, *geraçaõ.* pr.br. 259 25
propè,præposit.Accus. *perto.* 97 6
propè, Adv. *perto.* Vnde propior,& propius. 92 16
propensus,a,um,*cousa muito inclinada.* Vt naturâ propensi sumus liberalitati,vel ad liberalitatem. 187 8
propero,as, *apressar.* Vt properare iter,mortem,&c. Indigno hæredi pecuniam properat avarus, pr. br. 259 25
propino,as, *dar a beber.* Vt dulce venenum propinant regibus adulatores,pr. com, ibidem
propinquus, a,um , *cousa chegada,ou parenta,* cum Dat. 185 33

propior,& us, *cousa mais perto.* Vt tibi propior me nemo est, propior corpori tunica est, quàm pallium, vel ad corpus. 187 6

propiùs, Adv. cum Accusat. *mais perto.* 231 17

propitius,a,um, *cousa favoravel.* Vt;& tibi,& tuis omnibus sit Deus propitius. 185 32

propontis,idis, *hũa enseada do mar Mediterraneo.* 259 26

proprius, a, um, *cousa propria.* Vt libertatem propriam Romani generis recuperemus, vel Romano generi. 184 13

propter, præposit. *por causa.* Vt propter te, propter tuam in me benevolentiam. 97 9

propterea quod, Conjunct. *por essa causa.* 100 10

prorsùm, Adv. *pera diante.* Vt cursare rursum prorsùm desine. 232 27

prosequor, eris, *seguir.* Prosequor te amore, idest, amo: prosequor te odio, honore, contumelijs, &c. 206 2

Proserpina,æ, *hũa filha de Iupiter, que nas fabulas poeticas se toma pola Lua.* 259 35

prosodia,æ, *o acento das diçoens.* 318 11

prosper,a,um, *cousa prospera.* Vt pugna cum Viriato Romanis parùm prospera sæpè fuit. 185 32

prospicio,is, *ter conta.* Neutr. Vt prospice tibi,& tuæ saluti. Prospicere futura, *ver de lõge as cousas futuras.* Act. 193 16

prosum, prodes, *aproveitar.* Vt tibi tuum artificium nihil proderit. 194 15

proteruus, a, um, *cousa arrogante, desaforada, deshonesta.* 259 24

proveho, is, *levar pera longe.* Naves provexit in altum ventus, *alevantar.* Vt ad istam dignitatem te provexit prudentia tua. ibidem

provideo, es, *prover, ter conta.* Neutr. Vt provide saluti Reip. Medici morbum provident, *vem de longe a doença.* Act. 193 16

provi-

Raſ-

Rastrum.i;rastra,rastrorum;& rastri, rastrorum, *ancinho instrumento rustico.* 143 20

Ratis,is, *barco,ou nao.* 155 23

Ravis,is, *rouquidaõ.* 131 29

Re,præp. *pera traz.somente se acha na composiçaõ.* 97 34

Reate,te,indeclin. *Reate cidade de Italia.* 115 14

Recîdo,is,*cortar,tornar a cortar.*Caput à cervice recidere, pen.long.composuit. 165 13

Recido,is à cado, *recair.*Vt in graviorẽ morbum recidere,pen.br. ibidem

Reclamo,as, *reclamar,repugnar.* Vt reclamare judici pro reo. 194 18

Recondo,is, *meter.* Vt recondo gladium in vaginam, *esconder.* Vt in locũ arboribus nemorosum se recondere. 157 6

Recordor,aris, *lembrarse.* Deponens cum genitivo, vel accusativo,vel ablativo cum De. 192 61

Reddo,is, *dar.* Vt suum cuique honorem reddere æquũ est. Reddere rationẽ vitæ suæ alicui, *dar conta.* Reddere pecunias commodanti, *restituir.* Reddere beneficium, *pagar a boa obra.* 201 20

Redimo, is, *remir,resgatar.* Vt pallam tibi redimam bis tanto pluris quàm emisti; pecunia se Clodius à judicibus redemit. 207 5

Redoleo,es, *cheirar bem.* Vt tua phrasis redolet Ciceronẽ. 161 23

Redundo,as, *trasbordar.* Vt forum sanguine redundavit. 197 19

Refello, is, *refutar, contradizer.* Vt refellere falsam opinionem,errorẽ,&c. Refellere testimonia,& testes,*por contradizer.* 167 4

Refercio,is, *recalcar,encher.* Vt cur inanibus verbis aures refercire non cessas? 205 27

Refert,bat *relevar,pertencer,*cum Genit.cum Ablat.mea, tua,&c.Mea vnius refert.Tua solius,&c. 191 11

Saphirus,i, *safira.* 112 25
Sappho,us, *hũa molher poeta, inventora do verso sapphico.* pe-nult.acuta. 131 13
Sarai,indeclin. *Sara, molher de Abraham.* 147 26
Sarcio,is, *cozer vestido, refazer.* Vt sarcire dãna, ruinas, &c. 170 33
Sardis, ium, *hũa cidade de Lydia, Reyno de Asia menor.* 135 10
Sardonyx,chis; sardonychus,i, *hũa pedra preciosa semelhãte á vnha do homẽ na cor, & ha outra por nome sarda.* 154 28 & 117 1
Sarmatis,idis, patr.f. *cousa de Russia, Regiaõ de Europa, ou da Tartaria, Regiaõ de Asia.* 309 16
Sarculum,i, sarculus,i, *o sacho.* 154 26
Satago,is, *andar solicito, ou angustiado.* N. cum G. 191 33
Satelles,itis, *homem de guarda, que acompanha armado a outrem.* 105 33
Satio,as, *fartar.* Vt satiare animũ gaudio, & cibo gulam. 205 26
Satis, Adv. *assáz.* cum Genit. 230 7
Satisdo, as, *dar fiança.* Vt emptor venditori satisdare solet, & pecuniæ judicatæ. 156 35
Satur, a, um, *cousa farta.* Vt oves pabuli saturæ, vel pabulo. 181 10
Satureia,æ; satureium,ei, *segurelha, erva.* 154 30
Saturnalia,orum, *festas que se faziaõ a Saturno.* 142 18
Saturo, as, *fartar.* Vt odium non saturatur sanguine. 205 26
Saul,lis, *hum Rey de Israel,* vlt. long. 272 33
Scabo,is, *coçar,* Act. 163 33
Scalpo,is, *raspar, esculpir.* Vt caput vno digito scalpere. 168 20
Scateo,es, *manar, ter abundancia, encherse.* Vt neglecta vulnera solent scatere vermibus. 197 19
Scaturio, uris, N. *o mesmo,* Vt ager fontibus scaturiens, *campo*

campo em que brotaõ muitas fontes. 187 11

Scindo, is, *cortar, fender.* Penulam ſcindere, *raſgar a capa, forçar o hoſpede.* 164 16

Scidi, pen. br. 155 10

Scio, ſcis, *ſaber.* Act. Vt quid ſcio id omne ex te ſcire profiteor. 172 3

Scipiades, æ, *deſcendente de Cornelio Scipiaõ.* 314 4

Sciſcitor, aris; ſcitor, aris, *perguntar, inquirir.* Vt tuam ex te ipſo ſciſcitabor ſententiam, vel à te; ſunt, quæ ex te ſolo ſcitari volo, vel à te. 206 3

Scobis, is; ſcobs, is, *limadura, ou pô de qualquer couſa roçada.* 155 20

Scopæ, arum, *vaſſoura.* 143 29

Scorpio, onis; ſcorpius, ij, *Eſcorpiaõ, alacrão: & hum dos ſignos celeſtes.* 154 33

Scriba, æ, *Eſcrivão, Tabaliaõ.* 105 3

Scribo, is, *eſcrever, compor,* Act. 163 33

Scriptito, Act. *eſcrever a miude.* 95 19

Scripturio, uris, *ter deſejo de eſcrever,* Act. 157 10

Scrupulum, i, *a vigeſima quarta parte de hũa onça.* 155 16

Sculpo, is, *eſculpir, entretalhar.* 168 21

Scylla, æ, *hũa nao,* apud Virgil. 5. Æneid. *Significa tambem a cotovia, aue. E hũ penedo muito perigoſo no mar de Sicilia.* 107 3

Scrobs, is, *a cova.* 154 33

Se, præp. *que ſe não acha ſenão na compoſiçaõ. Significa apartamento.* Vt ſeparo, *apartar, ou ametade.* Vt ſemodius, *meyo alqueire.* 97 34

Secâle, is, *centeyo,* 141 8

Secerno, is, *apartar.* Vt iniquum à juſto ſecerne, & nucleum à putamine, *& o miolo da caſca, &c.* 168 13

Seco, as, *cortar,* Act. 156 5

Secundùm, præp. *ſegundo.* Vt ſecundùm arbitrium tuum, *ſegundo voſſo parecer, perto.* Vt iter ſecundùm mare fecimus. Secundùm littus, *ao longo da praya, depois.* Vt ſe-

Sen-

sin-

soleo,es, *acostumar.* 162 18
solemnis,& ne, *cousa solemne de cada anno.* Vt Natalis Divi Ioannis Baptistæ omni genti solemnis. 186 17
solers,ertis, *cousa sagaz, intelligente, & engenhosa.* Vt homo solers juris,medicinæ,&c. 181 1
solœcophanes,is, *semelhança de solecismo,* N. 111 15
Solon,onis, *hum dos sete sabios de Grecia.* 265 4
solvo,is, *pagar.* Vt militibus pecuniam solvere. 201 27
solus,a,um, *cousa só,* partit. 182 5
somnus,i, *o sono,* Masc. 112 9
Solyma, æ; Solyma, orum, *Hierusalem, cidade de Iudea.* 145 13
sonipes, edis, *o cavalo,* Mascul.subauditur equus. 114 reg. 30
sono,as, *soar, significar,* Act. Vt interdum duo verba idem sonant. 157 33
sopio,is, *adormentar, fazer adormecer,* 257 20
sopor,oris, *o sono.* ibidem
Soracte,is;soractis,is, *monte de S.Sylvestre.* 154 14
sorbeo,es, *sorver.* Act. 157 18
sorbillo, as, *sorver pouco, & pouco amendo,* Activum. 95 24
sors,sortis, *a sorte,* fœm. 113 30
sospes, itis, *cousa salva.* Vt vix navis una sospes evasit. 106 20
spadix, icis, *ramo de palma cõ tamaras, ou cor vermelha fina.* 114 7
spargo,is, *derramar.* Vt spargere domum aqua,vel domi aquam. 166 18
spartiata,æ;spartiates,æ, *homem natural de Sparta.* 154 16
Sparta,æ,Sparte,es, *Lacedemonia, cidade de Laconia em Grecia.* 154 16
species,ei, *especie de cousas. Figura, forma, pertexto, dissimulaçaõ.* Vt specie amicitiæ me decepisti, *com capa, ou preto, &c.* 138 25

spe-

olim factæ sunt stipendiariæ populo Romano. 185 8
Stipes,itis, *tronco,madeiro,ou estaca* Masc. 111 13
Stirps,pis, *a pranta,ou géração.* 116 14
Sto,stas,*estar em pé,ou quedo.* Stare judicio arbitri,*estar polá sentença do juiz.* 156 33
storax,acis, *estoraque.* 114 23
stragula,æ; stragulum,i, *cobertor, & tudo o que se lança por cima,como alcatifa,ou colcha.* 114 29
strenuus,a,um, *cousa esforçada,valerosa.* Vnde strenuior strenuissimus. 91 28
strepo,is, *fazer estrondo,ou matinada.* Vt hæc inter se strepebant milites. 168 17
strideo,is; strido,dis, *ranger,estalar.* N·absol. 160 23
strigilis,is, *almoface.* 134 3
strix,strigis, *bruxa.* 130 34
stringo,stringis, *apertar,obrigar.* Vt nullum vinculum ad stringendam fidem arctius est jurejurando, *desembainhar.* Vt stringere gladium 166 1
struo,struis, *arrumar, pôr por ordem,amontoar, edificar.* Act. 163 10
strues,struis, *monte de lenha.* 141 26
studeo,studes, *estudar,favorecer.* N. cum Dat. 192 29
studiosus,a,um, *cousa desejosa,afeiçoada.* Studiosus laudi, vel laudis,Cæsaris,vel Cæsari. 185 33
studiose, *diligentemente.* Adv. 98 26
stupefacio,is, *espantar,fazer pasmar.* Act E.br. 160 10
stylus,i, *o estilo da composiçaõ, ou estilo pera escrever de bronze,ou doutra materia.* 112 33
styrax,styracis, *estoraque.* 114 23
styx,stygis, *alagôa do inferno.* 114 14
suadeo, suades, *induzir com rezoens.* Vt suadere populo pacem,legem,&c. 160 30
suavis,& suave, *cousa suave, & gostosa.* Vt adventus tuus mihi suavissimus fuit. 185 19

suavè, Adv. *suavemente*, vlt.br. 271 18
sub, præp. *junto, perto*. Vt sub finem, sub lucem, *logo depois*. Vt sub tuum ingressum, *debaixo*. Vt conjeci me sub scalas; sedi sub arbore. 228 20
subdo, subdis, *pôr debaixo*. Vt subdere ignem fornaci: subdere boves jugo, *someter*. Subdere materiam seditioni. *atiçar a discordia*. 2c4 3
subdolus, a, um, *cousa enganadora, ou refolhada*. Vt amicum subdolum fieri est insipientia. 185 16
subduco, is, *tirar*. Vt cibum subducere ægrotanti, *livrar*. Vt morti, vel pugnæ aliquem subducere. 2c4 3
subeo, subis, *subir*. Vt subire muro, vel murum, *vir*. Vt subijt mihi, vel me memoria tui, *seguirse*. Vt alæ dextræ exercitus sinistra subit. 196 15
suber, suberis, *sovereiro*. Neut. 107 5
subjaceo, es, *jazer debaixo*. Vt oppidum nostrum montibus subjacet. 196 15
subijcio, is, *pôr debaixo, sogeitar, someter*. Vt subijcere se alterius potestati. Oculis rem subijcere, *mostrar aos olhos a cousa*. 204 2
subinvideo, es, *ter algũa inveja*. cum Dat. 196 15
subirascor, subirasceris, *indignarse algum tanto*. Vt interdum tibi subirascor. ibidem
sublandior, sublandiris, *lisongear paliadamente*. Vt quid mihi sublandiris? ibidem
subjungo, is, *acrecentar, someter*. Vt Cæsar ditioni suæ multa regna subjunxit. 204 2
sublimè, Adv. *no alto, ou pera o alto*, vlt.br. 271 18
sublevo, as, *aliviar*. Vt sublevare inopiam pauperis, & laborem.
submitto, is, *someter*. Vt pontentiori fasces submitte. 204 2
subnecto, is, *atar por baixo, pendurar, ajuntar*. Accus. cũ D. ibidem.
suboleo, es, *cheirar algum tanto*. Vt subolet patri quod

ma

machinaris. 196 16

ſubparaſitor,aris, *liſongear diſſimuladamente.* N.cum Dat. 193 15

ſubrepo, is, *entrar caladamente.* Vt peſtis ſubrepit vrbi. 196 16

ſubrogo,as, *ſubſtituir, fazer ſubſtituto.* Vt ſubrogare prætori ægrotanti judicem, vel in locum prætoris. 204 3

ſubſcribo,is, *aſſinar.* Vt Rex ſuum nomen diplomati ſubſcribit, *favorecer.* Vt voluntati, deſiderio, & veto tuo ſubſcribam. ibidem

ſubſcus,udis, *torno, ou traveſſa de pao com que ſe vnem as taboas.* 113 9

ſubſervio,is, *ſervir obedecendo.* Subſervire ſermoni, *favorecer na pratica.* 196 16

ſubſterno,is, *eſtender debaixo, fazer cama.* Eſt fœnum ovibus ſubſternendum, ne frigore obrigeſcant. 204 3

ſubſtituo,is, *dar ſubſtituto.* Vt muneri vicarium ſubſtitui oportet. 204 3

ſubter.præp. *debaixo.* Vt ſubter terram, vel terra deliteſcunt talpæ. 97 28

ſubter, Adv. *debaixo.* Vt quæ ſupra, & ſubter ſunt, omnia tibi ſubſerviunt. 229 10

ſubtexo, is, *tecer por baixo, acrecentar.* Vt ſingulis morbis remedia ſubteximus. 204 3

ſubtraho,is, *tirar.* Vt ſubtrahere aliquem pugnæ, labori, &c. Subtrahere ſe à curia, *furtarſe, retrahirſe, &c.* 203 13

ſuccedo,is, *ſuceder.* Vt ætas ſuccedit ætati. 194 34

ſuccenſeo, es, *indignarſe.* Vt ne quæſo mihi ſuccenſeas. 196 16

ſuccingo,is, *aperceberſe, cingirſe.* Vt ſuccingere ſe armis.

ſuccino, is, *cantar por baixo.* Vt ſuccentores cantoribus ſuccinunt, *os contrabaixos cantaõ por baixo dos tiples.* 196 26

succlamo,as, *bradar debaixo,fazer aplauso com brados.* Vt Chrysostomo concionanti populus succlamabat.ibidẽ
succumbo,is, *cair debaixo.* Vt ne succumbas oneri,& labori, *ser vencido.* Vt vitia virtutibus succumbunt. ibidem
succurro,is, *socorrer.* Vt non ignara mali miseris succurrere disco. ibidem
suesco,is,*acostumarse.* Vt suescere militiæ,aut labori.164 1
suffero,ers, *sofrer,padecer.* Activ. 169 4
sufficio, is, *bastar.* Vt quæstus gulæ non sufficit, *dar em abastança.* Vt tellus humorem segetibus sufficit,pecori frondes,& pabula melis. 204 4
suffigo,is, *pregar.* Vt tyrãni martyres cruci suffigebãt,vel in cruce. ibidem
suffragor, suffragaris, *ajúdar com o voto, favorecer.* Vt ad consulatum obtinendum digniori suffragari debemus. 196 23
suggero,ris, *dar o que falta,prover.* Vt sumptus patri indigenti filius suggerat. 204 4
sugo,is, *chupar.* Activ. 166 5
suggestum,i;suggestus,us, *pulpito,ou cadeira alta.* 154 34
Sulmo,onis, *Sulmona cidade de Italia.*Masc. 115 13
sum,es, fui, cum Gen.cum Dat. cum Ablat.laudis,cum Ablat.pro valeo. Vt fuit centusse modius. 190 34
summus,a,um, *cousa mais alta de todas.* 90 8
summè,Adv. *summamente.* 171 15
sumo,is, *tomar.* Vt à me exemplum sumito. 207 5
supellex,lectilis, *alfaya.* 114 11
super,præp. *sobre.* Vt fama super æthera notus. Hac super re agemus postea. 97 27
superaddo, is, *acrecentar.* Vt Tumulo superaddere carmen. 259 2
superat,bat, *resta, sobeja, fica.* Vt consilium mihi superat. 195 6.
superbus,a,um,*cousa soberba,altiva,arrogante,*cũ D.186 3

ſuperdo,as;ſuperdedi,ſuperdatum, *pór encima*. Accuſ. cum Dativo.

ſuperfluus,a,um, *couſa que corre,ou eſpraya por cima*. Vt flumina vineæ,aut campis ſuperflua tranſmittere periculoſum eſt. 186 17

Superi,orum, *moradores do Ceo.* 107 27

ſupernè, Adv. *decima.* 232 14

ſuperſedeo,es, *ceſſar,deſiſtir.* 197 18

ſuperſtes,tis, *o que vive ſobre outro.* Vt vtinam te mihi ſuperſtitem reliquiſſem. 184 14

ſuperſum,ſuperes, *ficar, ſobejar, reſtar.* Vt verba mihi ſuperſunt, ſupereſſe patri, *ficar depois da morte do pay.* 194 20

ſupervacaneus,a,um, *couſa ſobeja,ou ſuperflua,* cum Dat. 186 18

ſupparus, i, ſupparum, i, *vela de ſobregavea, ou camiſa.* 154 1

ſuppar,aris, *couſa quaſi igual,* cum Dat. 186 7

ſuppedito,as, *dar.* Vt terra nobis vt mater alimenta ſuppeditat. 202 8

ſuppeditat, bat, *baſtar.* Vt labori ſuppeditare non queo. 195 6

ſuppetiæ,& ſuppetias in Accuſ. *ajudas.* 149 15

ſuppetit, tebat, *ter abundancia, abaſtar.* Vt aliquando copiæ ſumptui non ſuppetunt. 195 6

ſuppleo,es, *encher.* Supplere exercitum, *refazer o exercito.* 205 27

ſupplex,cis, *couſa humilde,que pede humilmente,* cum Dat. 186 26

ſupplico, as, *ſuplicar, pedir com reverencia.* Vt pro ſalute Reipublicæ Deo ſupplicare non ceſſo. 156 24

ſupplodo, is, *patear com disfavor.* Vt pedem hodie nemo ſupploſit. 165 25

ſuppono, is, *pór debaixo.* Vt capiti pulvinar ſupponito. 204 4

Tel-

Tra-

Vul-

LAVS DEO.

